

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

ZA OSNOVNU MUZIČKU ŠKOLU

Nastavni plan i program radile su komisije:

KLAVIR:

1. Sarah Skopljak
2. Ena Ovčina
3. Jasenko Džambić

HARMONIKA:

1. Nedim Suljić
2. Jasmin Osmić
3. Tarik Šadić

DUVAČI:

1. Senija Berberović
2. Zerina Azabagić
3. Dženana Huseinagić

GUDAČI:

1. Jovan Rašković
2. Nataša Kakeš
3. Ronaldo Arsovski

GITARA:

1. Nedim Tinjić.
2. Emir Okanović
3. Darko Gajić

SOLFEGGIO:

1. Damir Beganović
2. Hermina Osmanović
3. Asmir Murgić

KLASIČNI BALET I SOLO PJEVANJE

1. Lejla Čatić Mumić
2. Jasmin Osmić
3. Nina Božić

OSNOVNA MUZIČKA ŠKOLA

KONCEPCIJA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNE ODLIKE OSNOVNOG MUZIČKOG I BALETNOG OBRAZOVANJA

Od ostalih grana umjetnosti muzika se razlikuje, između ostalog, i po tome što ima svoj odgojno-obrazovni sistem koji je po svom trajanju i tradicionalnoj podjeli na stupnjeve – pripremni, osnovni, srednji i visoki – sastavni dio našeg školskog sistema.

Potreba za vlastitim odgojno-obrazovnim sistemom te u vezi s tim potreba da profesionalni muzički odgoj i obrazovanje započne u ranoj dječjoj dobi, objašnjava se složenošću posebnih muzičkih vještina kao što su naprimjer pjevanje po notnom tekstu, tačnije: vještina svjesnog čitanja notnog teksta i vještina sviranja na instrumentu, što je uz mnoštvo drugih znanja, vještina i navika potrebna svakom muzičaru bez obzira na profil, odnosno zanimanje.

U okviru muzičkog odgojno-obrazovnog sistema osnovna muzička škola predstavlja stupanj na kojem se stiču osnove za nastavak muzičkog odgoja i obrazovanja na srednjem i visokom stupnju. Osnovni muzički odgoj i obrazovanje (instrumentalni, vokalni i baletni odgoj i obrazovanje), svojim cjelokupnim odgojno-obrazovnim aktivnostima, programskim sadržajima i oblicima odgojno-obrazovnog rada razvija sposobnosti i interesovanje učenika za muzičku tj. instrumentalnu i baletnu umjetnost koja omogućava sistematsko sticanje praktičnih i teorijskih znanja potrebnih za nastavak daljeg školovanja, odgoja i obrazovanja u srednjim muzičkim i baletnim školama.

Osnovni muzički odgoj i obrazovanje predstavljaju kadrovsku osnovu za razvoj instrumentalnog muzičkog i baletnog profesionalizma. U ovoj specifičnoj vrsti instrumentalnog i baletnog obrazovanja učenika, postiže se neophodan muzički i baletni odgoj te osnova za obrazovanje budućih profesora u osnovnim i srednjim muzičkim školama, koji nastavljaju dalje obrazovanje generacija mladih muzičara raznih profila - instrumentalaca, solo pjevača, baletana, koreografa, animatora kulture, muzičkih urednika, nastavnika muzičkog odgoja i obrazovanja, horovođa, dirigenta, kompozitora, muzičkih teoretičara, ljubitelja muzičke i baletne umjetnosti.

Osnovni muzički odgoj i obrazovanje (instrumentalni i baletni odgoj) stiče se u osnovnoj muzičkoj školi u trajanju od 6 ili 7 godina (ako je učenik upisan u pripremni razred) a na odsjeku za solo pjevanje u trajanju od 2 godine.

Osnovno muzičko i baletno obrazovanje obavlja se prema sposobnosti učenika za profesionalno bavljenje muzikom, odnosno baletom i to:

- Instrumentalno, vokalno i baletno obrazovanje djece sa muzičkim, odnosno baletnim sposobnostima i
- Instrumentalno, vokalno i baletno obrazovanje djece sa **izrazitim** muzičkim odnosno baletnim sposobnostima.

CILJ I ZADACI

Cilj osnovnog muzičkog i baletnog odgoja i obrazovanja (instrumentalnog, vokalnog i baletnog odgoja i obrazovanja) je podsticanje i razvijanje interesovanja, sklonosti i sposobnosti učenika za bavljenje instrumentalnom i vokalnom muzikom, odnosno baletom, kao i usmjeravanje učenika sa najizraženijim sposobnostima i talentom za nastavak daljeg obrazovanja u srednjoj muzičkoj, odnosno srednjoj baletnoj školi.

Zadaci osnovnog muzičkog i baletnog odgoja i obrazovanja (instrumentalnog, vokalnog i baletnog obrazovanja) su:

- da sistematski upoznaje učenike sa osnovnim zakonitostima razvoja muzičke/ baletne umjetnosti,
- da osposobi učenike za muzičko izražavanje instrumentom, pokretom - plesom, glasom,
- da doprinosi razvoju estetske kulture i podizanju nivoa opće lične kulture učenika,
- da razvija pozitivan stav prema raznim oblicima estetskog stvaralaštva i potrebe za učešćem u javnom i kulturnom životu sredine,
- da kroz upoznavanje i izučavanje vrijednih sadržaja autora klasične literature - muzičke i baletne umjetnosti, razvija osjećanje vrijednosti, različitosti, estetike, poštovanje drugog i drugačijeg te poštivanje kulturno – istorijskog blaga europske i svjetske muzike,
- da upoznavanjem vrijednih sadržaja domaćih autora i narodnog stvaralaštva razvija osjećanje ljubavi i privrženosti svojoj domovini kao i stvaranje i razvijanje svijesti o potrebi zaštite kulturnog naslijeđa Bosne i Hercegovine kao dijela kulturnog i nacionalnog identiteta ličnosti.

SARADNJA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE SA REDOVNIM OSNOVNIM ŠKOLAMA

Škole osnovnog muzičkog i baletskog odgoja i obrazovanja, sarađuju sa redovnim osnovnim školama sa CILJEM:

- otkrivanja djece sa muzičkim i plesnim sklonostima i sposobnostima, te usmjeravanje na obrazovanje u osnovnu muzičku školu,
- usklađivanje radnih obaveza učenika u osnovnoj i osnovnoj muzičkoj školi,
- organizacija raznih oblika kulturnog i javnog djelovanja i širenja muzičke i plesne kulture u društvenoj sredini.

ODGOJNO- OBRAZOVNA DJELATNOST U OSNOVNOJ MUZIČKOJ ŠKOLI

Osnovno muzičko obrazovanje obavlja se prema planu i programu odgojno-obrazovnog rada. U skladu sa društvenim opredjeljenjem usmjerenim ka afirmaciji i podršci nadarenoj djeci, a radi zadovoljavanja njihovih specifičnih potreba i stvaranja uslova za optimalan razvoj njihovih muzičkih, instrumentalnih, baletnih i pjevačkih potencijala, u osnovnoj muzičkoj školi, pored redovnih nastavnih programa utvrđuju se i dodatni orijentacioni programi za nadarene učenike tih škola.

Pojedinačne, dodatne programe, prema individualnim sposobnostima i postignućima učenika, utvrđuje nastavničko vijeće škole, na prijedlog aktiva nastavnika istog ili srodnih predmeta.

Ovi programi se realizuju na časovima redovne nastave, kao i dodatnim radom.

U toku nastavne nedjelje, učenici osnovne muzičke škole instrumentalnih odsjeka mogu imati najviše 6 časova redovne nastave, a učenici odsjeka za balet najviše 14 časova redovne nastave.

Specifičnost baletnog odsjeka zahtijeva svakodnevni rad sa učenicima, isključivo pod nadzorom profesora. Samostalan rad učenika na baletnom odsjeku se ne preporučuje, zbog mogućnosti povrede muskulature kao i zbog formiranja pogrešnih kretnih navika.

Nastava u osnovnoj muzičkoj školi se izvodi na više načina:

- individualno (glavni predmet - svi instrumenti i solo pjevanje; uporedni predmet – klavir na odsjeku za balet),
- grupno (balet, istorijske igre, karakterne igre, solfeđo i teorija muzike, skupno muziciranje, četveroručno sviranje),
- kolektivno (hor i orkestar).

U izvođenju nastave na gudačkom i duvačkom odsjeku, pored stručnog profesora instrumenta obavezno se angažuje i korepetitor.

U izvođenju nastave baleta, pored stručnog profesora baleta, obavezno se angažuje i korepetitor

STRUKTURA ODGOJNO - OBRAZOVNE DJELATNOSTI U OSNOVNOJ MUZIČKOJ ŠKOLI

Odgojno- obrazovnu djelatnost u osnovnoj muzičkoj školi čine:

- redovna nastava
- pripremna nastava
- dodatna nastava sa nadarenim učenicima
- dopunska nastava
- slobodne aktivnosti učenika
- kulturna i javna djelatnost
- saradnja sa porodicom učenika.

Redovna nastava je najorganizovaniji vid odgojno – obrazovnog rada sa učenicima u kojem se ostvaruju planom i programom predviđeni sadržaji za sve učenike osnovne muzičke škole.

Pripremna nastava se organizira za pripremanje i usmjeravanje djece za upis u pripremni i prvi razred osnovne muzičke škole, polazeći od činjenice da je u umjetnosti, kao specifičnom obliku rada i odgoja mladih naraštaja, djecu potrebno što ranije uključivati, pripremati i osposobljavati ih za profesionalno bavljenje umjetnošću.

Dodatni rad se organizuje za nadarene učenike sa posebnim muzičko - umjetničkim (instrumentalnim, plesnim i pjevačkim) sposobnostima, a prema posebno i pažljivo utvrđenim programima, sa ciljem njihovog optimalnog razvoja i još bržeg napredovanja. Dodatni rad se može organizovati u ograničenom vremenskom periodu i za učenike koji se pripremaju za takmičenje, a prema specijalnom programu.

Dopunska nastava se organizuje za učenike koji su iz opravdanih razloga odsustvovali sa nastave duže vrijeme i ako zbog toga ne mogu samostalno da nadoknade propušteno gradivo, kao i za učenike koji iz određenih opravdanih razloga imaju problema sa savladavanjem nastavnog plana i programa.

Slobodne aktivnosti organizuju se radi zadovoljavanja posebnih interesa, sklonosti i stvaralačkih sposobnosti učenika, isključivo u okviru učeničkog slobodnog vremena. Slobodne aktivnosti se organizuju u sekcijama, grupama, ansamblima, sastavima, klubovima i sl.

Program rada, plan realizacije i rukovodiocje potvrđuje nastavničko vijeće škole.

Kulturna i javna djelatnost je obavezna za učenike i predstavlja rezime cjelokupnog odgojno- obrazovnog rada osnovne muzičke škole. Uz osposobljavanje učenika za izvođenje programa i pred publikom, programi kulturne i javne djelatnosti škole, služe za predstavljanje i verifikaciju postignutih rezultata rada učenika, nastavnika i škole u cjelini. Kulturna i javna djelatnost organizuje se u obliku internih i javnih nastupa, priredbi, koncerata škole, koncerata klase, solističkih koncerata, festivala, takmičenja i ostalih manifestacija, a realizuje se kontinuirano od početka do kraja školske godine, u skladu sa Godišnjim programom rada škole.

Saradnja sa porodicom se ostvaruje putem Vijeća roditelja, redovnih roditeljskih sastanaka klase, općih sastanaka svih roditelja i staratelja učenika sa direktorom škole, kao i individualnim razgovorima sa roditeljima i starateljima učenika.

UPIS UČENIKA U OSNOVNU MUZIČKU ŠKOLU

Za potpun razvoj muzikalnosti i ovladavanja izuzetno složenom muzičkom praksom u instrumentalnoj nastavi kao i baletnoj nastavi, veoma je važna rana muzička stimulacija djece, kao i što raniji početak muzičko – instrumentalno - plesnog obrazovanja.

U pripremni razred osnovne muzičke škole može se upisati sa najviše osam godina života (završen II razred devetogodišnje osnovne škole).

U prvi razred osnovne muzičke škole može se upisati dijete sa najviše devet godina života (završen III razred devetogodišnje osnovne škole).

U prvi razred osnovne muzičke škole na odsjeku za balet, upisuju se djeca starosne dobi od 7 do 10 godina.

U prvi razred osnovne muzičke škole na odsjeku za solo pjevanje upisuju se djeca starosne dobi od 12 do 14 godina.

Prilikom izbora djece za upis u osnovnu muzičku školu, škola može organizovati različite oblike pripremanja djece za prijemni ispit i upis učenika u osnovnu muzičku školu, kao i organizovati različite oblike provjeravanja interesovanja i sklonosti djece za bavljenje instrumentalnom muzikom, baletom ili solo pjevanjem.

PRIJEMNI ISPIT

Sklonost djece za bavljenje instrumentalnom muzikom, baletom i solo pjevanjem utvrđuje se prijemnim ispitom. Na prijemnom ispitu za utvrđivanje muzičkih sklonosti i sposobnosti, provjerava se muzikalnost, glasovne sposobnosti, muzička memorija, osjećaj za ritam, kao i psihofizičke sposobnosti djeteta.

Na prijemnom ispitu za utvrđivanje baletnih sklonosti, provjerava se psihofizička sposobnost, anatomska građa, muzikalnost, muzička memorija, osjećaj za ritam, sklad pokreta, zdravstvene sposobnosti i mogućnosti djeteta.

Prijemni ispiti se obavljaju pred stručnom komisijom, sastavljenom od profesora sa svih odsjeka, a koju utvrđuje nastavničko vijeće škole.

Organizacija, način i bodovanje polaganja prijemnog ispita utvrđuje se Pravilima o radu škole.

VREDNOVANJE - OCJENJIVANJE UČENIČKIH POSTIGNUĆA

Vrednovanje učenikog rada i postignutih rezultata stalan je vid odgojno-obrazovnog rada i aktivnosti u okviru specifičnog nastavnog procesa. Izbor metoda i načina ocjenjivanja je u funkciji podsticanja učenika na zajednički i kontinuiran rad, odgovornost i zalaganje u granicama učenikih stvarnih mogućnosti. Nastavnik, stručni aktiv i nastavničko vijeće, obavezni su da obezbijede plansko, kontinuirano i višestruko praćenje učenikog rada i zalaganja u kompletnom nastavnom procesu te kulturnoj i javnoj djelatnosti škole.

Učenici koji stiču osnovno muzičko obrazovanje na bilo kojem odsjeku, ocjenjuju se brojeanim ocjenama iz svih predmeta. Učenici osnovne muzičke škole na kraju školske godine izlaze na komisijske provjere znanja iz glavnog predmeta. Prema potrebi se mogu organizovati komisijske provjere znanja i iz ostalih predmeta.

Zaključnu ocjenu iz glavnog predmeta (instrumenta, solo pjevanja i klasičnog baleta) na kraju drugog polugodišta utvrđuje stručna komisija koju imenuje- formira nastavničko vijeće škole za svaki odsjek pojedinačno, a na prijedlog stručnih profesora sa svakog odsjeka.

Učenici osnovne muzičke škole koja je u svojstvu javne ustanove u državnoj svojini, a koji na kraju školske godine iz glavnog predmeta imaju ocjenu nedovoljan jedan, gube pravo na dalje redovno pohađanje osnovne muzičke škole.

Učenici koji na kraju školske godine imaju nedovoljnu ocjenu iz jednog od ostalih predmeta upućuju se na popravni ispit.

KADROVSKI I DRUGI USLOVI ZA REALIZACIJU NASTAVE U OSNOVNOJ MUZIČKOJ ŠKOLI

Za realizaciju ciljeva i zadataka u osnovnoj muzičkoj školi, neophodno je obezbijediti adekvatno, stručno osposobljen nastavni kadar za izvođenje specifičnog nastavnog procesa, odgovarajući školski prostor, neophodnu opremu i nastavna sredstva, neophodnu stručnu literaturu, a sve u skladu sa specifičnim potrebama osnovne muzičke škole, naučnim i tehničkim razvojem, poštivanjem specifičnosti odgojno - obrazovnog rada u klasičnoj muzici, ciljevima obrazovanja djece u instrumentalnoj nastavi, za što je najvažnije obezbjeđenje potrebnih finansijskih sredstava.

KADROVSKI USLOVI

Profesor je osnovni i najznačajniji faktor odgojno- obrazovnog rada u izvođenju kontinuiranog nastavnog procesa. Od njegove stručne, pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke osposobljenosti, angažovanosti, kreativnosti, posvećenosti radu, sistematičnosti, u najvećoj mjeri zavisi uspješnost ostvarivanja svih oblika odgojno- obrazovnog rada u školi.

Posebno je značajno da profesor u nastavi osnovne muzičke škole, posjeduje sposobnost i umješnost da kod učenika, budi i sistemski razvija interesovanje, ljubav, navike za svakodnevni višesatni rad, pozitivne stavove prema klasičnoj umjetnosti, kao i da posjeduje visok nivo općeg znanja i široku opću kulturu.

Od profesora se očekuje da bude dobar metodičar, animator, profesor, promotor, propagator, realizator muzičkih, instrumentalnih, odnosno plesnih ostvarenja, da poštuje etički kodeks škole.

Profil i stručna sprema profesora, nastavnika, saradnika za svaki predmet utvrđuje se Nastavnim planom i programom za osnovne muzičke škole.

PROFIL I STRUČNA SPREMA (u nastavnom procesu)

1. Nastavu **glavnog predmeta - instrumenta** mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odgovarajućeg instrumenta.

a) S obzirom da su klarinet i saksofon srodni instrumenti u porodici duvaćih instrumenata sa jednim jezičkom, nastavu saksofona mogu izvoditi i klarinetisti sa završenom muzičkom akademijom na odjelu za klarinet ukoliko nema profesora saksofona.

Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS.

b) S obzirom da su violina i viola srodni instrumenti u porodici gudaćih instrumenata, nastavu viole mogu izvoditi i violinisti sa završenom muzičkom akademijom na odsjeku na violinu ukoliko nema profesora viole.

Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS.

2. Nastavu **glavnog predmeta - solo pjevanje** mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS), odsjek za solo pjevanje.

Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS.

3. Nastavu **glavnog predmeta - klasični balet, predmeta istorijske igre i karakterne igre** mogu izvoditi osobe sa završenom akademijom za klasični balet u trajanju od najmanje četiri godine, osobe sa završenom muzičkom akademijom bilo kojeg smjera u trajanju od najmanje četiri godine sa prethodno završenom srednjom baletnom školom, istaknuti baletni umjetnici sa završenom najmanje srednjom baletnom školom i najmanje 10 godina iskustva, i lica sa završenom srednjom muzičkom školom bilo kojeg odsjeka i završenim Fakultetom umjetnosti – Akademijom dramskih umjetnosti i najmanje 5 godina radnog iskustva u nastavi baleta.

Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS.

4. Nastavu **narodnih instrumenata** mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom instrumentalnog, teoretskog, muzikološkog, etnomuzikološkog, kompozicije i dirigovanja (VŠS ili VSS), koji su i istaknuti umjetnici narodnih instrumenata.
Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS.
5. Nastavu predmeta **solfedo i teorija muzike**, mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom teoretsko-pedagoškog odsjeka (VŠS ili VSS).
Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS.
6. Nastavu predmeta **skupnog muziciranja** (hor, kamerni orkestar, orkestar) - mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS), odsjek za dirigovanje neovisno o smjeru.
Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS.
7. Nastavu orkestar harmonika, orkestar gitara, gudački orkestar mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za sastav koji se formira i profesori sa završenom Muzičkom akademijom odsjek za dirigovanje neovisno o smjeru (VŠS ili VSS)
Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS.
8. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera (VŠS ili VSS), sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS.
9. **Nastavnik - korepetitor** - korepeticiju mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VSS), odsjek za klavir ili profesori sa završenom muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) , odsjek za dirigovanje neovisno o smjeru.
Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS.

MATERIJALNI USLOVI za realizaciju ciljeva i zadataka osnovnoj muzičkoj školi utvrđuje se odgovarajućim normativima i standardima.

FINANSIRANJE DJELATNOSTI osnovne muzičke škole, vrši se prema nastavnom planu i programu, pedagoškim standardima i godišnjem programu rada i razvoja škole.

Sredstva za finansiranje ovih škola obezbjeđuje osnivač.

Moguće je i djelomično učešće u finansiranju kao pomoći u vidu donacija, sponzorstva a od strane roditelja i staratelja učenika.

OSNOVNA MUZIČKA ŠKOLA

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

Glavni predmet (instrument, solo pjevanje, klasični balet)

br.	Nastavni predmeti	pripremni	I	II	III	IV	V	VI
1.	Glavni predmet (instrument)	-	2	2	2	2	2	2
2.	Glavni predmet (solo pjevanje)	-	2	2	-	-	-	-
3.	Glavni predmet (klasični balet)		10	10	10	10	10	10
4.	Solfeggio i teorija muzike (instrumentalni odsjek – 6 godina)	2	2	2	2	2	2	2
5.	Solfeggio i teorija muzike (instrumentalni odsjek – 2 godine)	-	2	2	-	-	-	-
6.	Solfeggio i teorija muzike (za klasični balet)	-	1	1	1	1	-	-
7.	Klavir (na odsjeku za klasični balet)	-	-	-	1	1	1	1
8.	Skupno muziciranje (kamerni sastavi, hor, orkestar)	-	-	-	2	2	2	2
9.	Istorijske igre	-	-	-	-	-	1	-
10.	Karakterne igre	-	-	-	-	-	-	1

OBJAŠNJENJE PLANA ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

INSTRUMENTALNA NASTAVA, NASTAVA SOLFEŽA I TEORIJE MUZIKE, NASTAVA SKUPNOG MUZICIRANJA

Redovna nastava, dodatna i dopunska nastava za glavni predmet te nastava klavira na odsjeku za klasični balet izvodi se individualno. Nastava baleta izvodi se u grupama od 8 učenika (6-10).

Za predmet solfežo i teorija muzike nastava se izvodi u grupama od 8 -16 učenika.

Kamerni ansambli broje od 2 do 8 učenika, a orkestri broje minimalno 10 učenika.

Pod vokalnim ansamblom smatra se vokalni sastav od 2 do 12 učenika (pjevača).

Nastava za predmet hor izvodi se u grupama od 12 do 24 (maksimalno do 120 učenika).

Za vođenje kamernih ansambala, orkestara i horova, godišnjim planom, škola obezbjeđuje dva časa sedmično po svakoj dionici.

Iz tog fonda profesor/nastavnik skupnog muziciranja obezbjeđuje rasporedom časova probe (skupne i pojedinačne), koje se tokom godine prilagođavaju fazama rada na planiranim sadržajima, odnosno realizaciji programa rada.

Za nastavu gudačkih i duvačkih instrumenata škola obezbjeđuje sedmično po jedan čas rada sa korepetitorom.

Za nastavu baleta škola obezbjeđuje jednog korepetitora za svakodnevni rad sa učenicima.

Nastavni čas u osnovnoj muzičkoj školi traje 45 minuta za sve predmete.

Učenici osnovne muzičke škole mogu biti angažirani redovnom nastavom i drugim oblicima odgojno-obrazovnog rada najviše sedam časova sedmično na instrumentalnom odsjeku a na odsjeku za balet najviše 14 časova sedmično.

Na odsjeku za balet, u toku jednog dana, učenik može imati najviše 4 časa nastave.

NASTAVNI PROGRAMI

GLAVNI PREDMET (instrument, solo pjevanje, klasični balet)

Cilj nastave glavnog predmeta (**instrument, solo pjevanje**) je osposobljavanje učenika za muzičko izražavanje posredstvom instrumenta i glasa do nivoa koji će im omogućiti uključivanje u muzički život sredine, kao i za nastavak školovanja u srednjoj muzičkoj školi.

Zadaci nastave glavnog predmeta (instrument, solo pjevanje) su:

- da kod učenika razvija interesovanje i ljubav za solističko i skupno muziciranje, putem upoznavanja muzičkih djela, umjetnički vrijedne literature dostupne odgovarajućem uzrastu i stepenu razvoja izvođačkih mogućnosti učenika,
- da kod učenika razvija čulnu osjetljivost, sposobnost posmatranja muzičkih djela, muzičko pamćenje - memoriju, muzičko mišljenje, doživljavanje i stvaralačko rješavanje muzičkih problema uz korištenje odgovarajuće tehnike muziciranja,
- da kroz postupan razvoj izvođačkih i muzičkih sposobnosti, učeniku omogući shvatanje osnovnih zakonitosti u muzičkom stvaralaštvu,
- da djeluje na formiranju i izostravanju umjetničkih pravilnosti muzičkog stila i karaktera muzičkih djela, stvaranju muzičkog ukusa i razvoja sposobnosti vrednovanja muzičkog stvaralaštva klasične muzike,
- da doprinosi razvoju estetske kulture i podizanju nivoa opće lične kulture učenika,
- da upoznavanjem vrijednih sadržaja domaćih autora i narodnog stvaralaštva razvija osjećanje ljubavi i privrženosti prema svojoj domovini,
- da naprednijim učenicima omogući nastavak školovanja u srednjoj muzičkoj školi, odnosno da učenike usmjeri na amatersku muzičku djelatnost.

Cilj nastave glavnog predmeta (**klasični balet**) je svestrano upoznavanje učenika sa umjetnošću igre, buđenje, razvijanje i podsticanje interesa, pozitivnih stavova, navika i potreba za baletskom umjetnošću, kao i osposobljavanje učenika za stvaralačko izvođenje osnovne tehnike klasične igre.

Zadaci nastave glavnog predmeta (klasični balet):

- stručnim pedagoškim vođenjem razvijati kod učenika njihovu prirodnu nadarenost i ljubav prema igri, usmjeravajući ih na profesionalnu opredjeljenost,
- odgojno – obrazovnim procesom pripremiti učenike profesionalno opredjeljene za daljnje školovanje - u srednju muzičku školu na odsjek za klasični balet.
- razvijati kompletnu ličnost učenika, smisao za društveni život i rad, vježbati ga u istrajnosti i strpljenju, podizati samopouzdanje u njegove sposobnosti i talenat,
- u zdravstvenom smislu upornim i kontinuiranim vježbanjem pospješuje se koncentracija,
- rad unutrašnjih organa (krvotoka, srca, pluća), motornog aparata, centralnog nervnog sistema,
- razvijati senzo-motorne funkcije kroz upoznavanje sa mehanikom tijela kao instrumentom izražavanja pokretom i osposobljavati ga za bolje snalaženje u prostoru.
- upornim vježbanjem sticati estetsku kulturu pokreta, koja kad je u saglasnosti sa duhovnom komponentom, utiče na kreativnost, širinu izražavanja kako pokretom tako i razmišljanjem, emocijama;
- razvijanje plesnosti, muzikalnosti, ritma, sluha, ali i oživljavanje i latentne sposobnosti svakog pojedinca;
- boljim upoznavanjem baletske umjetnosti, profesionalnim ovladavanjem vodi očuvanju i razvoju te umjetnosti;
- javnim nastupima, koncertima, TV snimanjima, takmičenjima širiti popularnost klasičnog baleta;
- umjetničkim ostvarenjima i vrhunskom igrom doprinijeti većoj kulturnoj saradnji i prezentaciji ove umjetnosti u državi i svijetu.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNI PREDMET

KLAVIR

KLAVIR

OPĆI CILJ: razvoj specifičnih sposobnosti, vještina i znanja potrebnih za samostalno izvođenje kompozicija na klaviru, solistički i u ansamblu.

OPERATIVNI CILJEVI:

- Razvoj ličnosti djeteta
 - planski izgrađivati povjerenje u vlastite sposobnosti,
 - osviještavati prirodni mišićni tonus i kontrolu pokreta kao preduvjet za savladavanje tehnike sviranja
 - razvijati izvođačke sposobnosti učenika,
 - razvijati motoričke sposobnosti učenika,
 - razvijati analitičke sposobnosti učenika,
 - razvijati stvaralačke sposobnosti učenika,
 - razvijati percepciju, memoriju, koncentraciju,
 - razvijati strpljenje i samodisciplinu,
 - razvijati prosuđivanje, samoprocjenu,
 - razvijati upornost, radne navike, aktivan životni stav,
 - razvijati estetski i etički sistem vrijednosti,
 - razvijati socijalizaciju učenika kroz skupno muziciranje,
 - razvijati kulturne navike učenika.

- Razvijanje učenikova razumijevanja muzike
 - razvijati osjećaj za ljepotu tona,
 - razvijati osjećaj za puls i metriku,
 - razvijati osjećaj za određivanje tempa, dinamike i agogike,
 - preciznost ritmičkog izvođenja,
 - razvijanje intonacije: osjećaj kretanja i razvoja melodije,
 - postupno razvijati osjećaj za strukturu i oblik muzičkog djela,
 - osposobiti učenika za razumijevanje i poštovanje umjetnosti.

- Razvoj tehnika, umijeća, vještina, znanja
 - razvijati sposobnost zapisivanja i čitanja (reproduciranja) notnog teksta,
 - izvođenje primjerenog notnog teksta s razumijevanjem, ličnim stavom,
 - planski osposobljavati učenika za samostalno muziciranje i druženje sa muzikom i po završetku školovanja: spontano (improvizacija) i svjesno (odabir, čitanje i izvođenje određenog muzičkog djela),
 - planski razvijati umijeće/vještine skupnog muziciranja,
 - znanja o nastanku i razvoju instrumenata,
 - postupno upoznavanje s domaćom, zapadnoevropskom i svjetskom muzičkom baštinom,
 - upoznavati razvoj savremene muzičke tehnologije i mogućnosti povezivanja s instrumentom.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	KLAVIR	
RAZRED	PRVI (I)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	RAZINE ZADAĆA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE KLAVIRA	Upoznavanje s načinom dobivanja tonova na klaviru, različitim visinama tonova i tonskim bojama	Učenici će: -istraživati izvore zvuka i zvukovne boje klavira
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje i postava ruku	Učenici će: -samostalno se smjestiti za klavirom
MUZIČKA PISMENOST Note u G i F ključu	Notni zapis u velikoj, maloj, 1. i 2. oktavi Predznaci Oznake za repetaciju	Učenici će: -prepoznati i pročitati notni zapis u velikoj, maloj, 1. i 2. Oktavi -prepoznati znak za povisilicu, snizilicu i razrješilicu i pročitati note koje slijede znak -prepoznati i odgovarajuće koristiti oznaku za repetaciju
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	Upoznavanje dječjih i narodnih pjesama Improvizacija melodijskih linija	Učenici će: -naučiti pjevati i svirati dječje i narodne pjesme i uočiti kretanje melodijske linije -uočiti, prepoznati te muzikalno izvesti muzičku frazu -zamišljati i izvoditi vlastite melodije
Ritam	Osnovne ritmičke vrijednosti i njihove pauze Punktirani ritam Ligatura Sinkopa	Učenici će: -prepoznati i pročitati cijele note, polovinke, četvrtinke, osminke, šesnaestinke i njihove pauze -prepoznati i pravilno izvesti punktirani ritam -prepoznati i pravilno izvesti ligaturu -prepoznati i pravilno izvesti sinkopu
Metrika	Teška i laka doba Četvrtinske i osminske mjere	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u osnovnim mjerama -razlikovati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u četvrtinskim i osminskim mjerama
Tempo i agogika	Osnovne oznake za brzi i umjereni tempo	Učenici će: -prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja tempa <i>allegro</i> , <i>moderato</i> , <i>andante</i> , te <i>rallentando</i> i koronu

Dinamika	Osnovne dinamičke oznake	Učenici će: -upoznati i slušno razlikovati dinamičke oznake: forte, piano, mezzoforte, mezzopiano, crescendo i diminuendo
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: -razlikovati i pravilno izvesti vodeću melodiju i pratnju -prepoznati imitaciju
OBLIKOVANJE TONA	Portato, legato i staccato	Učenici će: -usvojene melodijske linije svirati legato, staccato i portato
OSNOVNE VRSTE KLAVIRSKJE TEHNIKE	Pravilna izvedba osnovnih vrsta klavirske tehnike: - artikulacija, - sviranje položajnih figura i pokretnih figura bez podmetanja palca i sa podmetanjem palca. Sviranje ljestvica kroz jednu oktavu, sviranje dvohvata i akorada non legato	Učenici će: - upoznati i pravilno izvesti osnovne klavirske tehnike; - <i>Svirati durske i molske ljestvice do 2 predznaka C-a, G-e, F-d</i> paralelno i u protupomaku kroz jednu oktavu; - svirati trozvuk: malo razlaganje i istovremeno u svim obrtajima kroz jednu oktavu
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Rečenica, dvodjelni i trodjelni oblik	Učenici će: -upoznati rečenicu; -razlikovati dvodjelni i trodjelni oblik
TEHNIČKI DIO:	- upoznavanje učenika sa instrumentom-klavirom, njegovim svojstvima, sa klavijaturom, - upoznavanje učenika sa građom ruke, postavka tijela za klavirom, postavka ruku i prstiju, - upoznavanje pokreta, vježbe za opuštanje, koordinaciju pokreta, - opismenjavanje u violinskom ključu (mala, prva, druga, treća oktava), - opismenjavanje u bas ključu (mala, velika, kontra, subkontra, prva oktava), - upoznavanje vrijednosti nota i pauza, triole, sinkope, punktirane note, - upoznavanje sa pojmom takt, dvotakt, trotakt sa odgovarajućim naglascima, - upoznavanje sa pojmom luk, fraza, - upoznavanje sa osnovnim vrstama udara: legato, non legato, portato, staccato, - razvijanje muzičke memorije, - vježbe za pravilno ritmiziranje, - upoznavanje sa osnovnim vrstama dinamike: forte, piano, mf, mp, cresc., decresc., - upoznavanje sa oznakama za tempo: Moderato, Andante, Allegro, Allegretto i dr. - upoznavanje sa pojmom imitacija, kanon, - analiza muzičkih oblika (u kasnijoj fazi rada), - čitanje s lista najjednostavnijih vježbica, odvojeno i zajedno, - diferenciranje melodije od pratnje, - vježbe za povezivanje tonova i podmetanje palca, - razvoj muzičke memorije (učenje i sviranje napamet).	
SKALE	Durske skale do 4 povisilice i 1 snizilicom, kroz jednu oktavu od istog tona (suprotno), paralelno i protupomak kroz jednu oktavu. Trozvuci malo razlaganje i istovremeno u svim obrtajima kroz jednu oktavu.	

MINIMUM PROGRAMA ZA I RAZRED	2 skale 80 vježbica iz počenih škola po metodskim jedinicama do kraja knjige 2 etide
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	1. skala - obavezno durska 2. 1 etida 3. 1-2 vježbe iz počenih škola (od čega 1 vježbica sa šesnaestinama) 4. ili 3 vježbice Program za provjeru znanja se izvodi napamet.
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA	Nakon završenog I. razreda učenik treba biti sposoban: - samostalno pročitati i odsvirati jednostavni notni tekst sukladan njegovu stupnju muzičke pismenosti, - poznavati osnovne načine izvođenja i najosnovnije vrste klavirske tehnike, - prepoznati i odrediti karakter kompozicije, te u skladu s tim, učenikovom maštom te tehničkim predispozicijama oblikovati zvuk, - moći prosuditi kvalitetu svoje izvedbe.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	- Nastavu glavnog predmeta - klavir mogu izvoditi profesori završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klavir. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	LITERATURA: - J. Kršić: Početna škola za klavir - I.Kordić/M.Kolak: Veselo putovanje – početnica za klavir i priručnik - B. Zorić: Abeceda klavira I,II sv. - A.Nikolaev: Škola igri na foretepiano - R. Matz- L.Šaban: Škola za početnike POMOĆNA LITERATURA: - F. Bayer: Pripremna škola - D.Waxman: The new pagant's for piano Ia,II - B. Bartok: Mikrokosmos I - A.Grečaninov: Dječiji album Op.98 - H. Rowley: Dječiji komadi - C.Herve-J. Pouillard: Početna škola za klavir - I.B. Divernoy: Dječije etide Op. 176 - H.Berens: 50 malih komada Op. 70 - Berkovič- Male etide - A.F.Goedicke: 40 etida za početnike Op.32 - 60 laganih klavirskih etida Op. 36 - E.Gnesina: Male etide za početnike

	KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: - C. Gurlitt: Prvi koraci mladog pianiste - Bradačeva- Hrašovčeva: Pogumno naprej I sv. - Bradačeva- Hrašovčeva: Prvi koraki Ia, Ib sv. - E. Ulaga: 13 otroških komada - Izbor sonatina: I sv.(izdanja Državna založba Slovenije, prosveta Beograd, Muzička naklada Zagreb) - Kompozicije za četveroručno sviranje- J. Kršić I sv., Bradačeva- Hrašovčeva- Dobra tovariša I sv. ORIJENTACIONI PLAN: - I.B. Divernoy: Op. 176: 1,3,5,10 - H.Berens: Op.70:1-10 - I.Berkovič: 1-15 - A.F.Goedicke:Op. 32: 1-10 - Op. 36: 1-10 - E.Gnesina: po izboru - Sonatina: po izboru (samo za naprednije učenike) - Kompozicije za izvođenje: po izboru
--	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	KLAVIR	
RAZRED	DRUGI (II)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	RAZINE ZADAĆA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE KLAVIRA	Upoznavanje s tonskim bojama dobivenih upotrebom desnog i lijevog pedala /sposobniji učenici - napredni element	Učenici će: -razlikovati tonske boje dobivene upotrebom desnog ili lijevog pedala
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje i postava Ruku	Učenici će: -prilagoditi sjedenje i postavu ruku s obzirom na tjelesni razvoj
MUZIČKA PISMENOST Note u G i F ključu	Notni zapis u velikoj i III.oktavi, znak za notni zapis u kontra (dubokoj) i IV. oktavi	Učenici će: -prepoznati i pročitati notni zapis u G i F ključu u velikoj i III.oktavi, te kontra (dubokoj) i IV.oktavi
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	Razvijanje melodijske linije i logično fraziranje Improvizacija melodijskih linija	Učenici će: -uočiti, prepoznati, te logično izvesti muzičku frazu -zamišljati, oblikovati i izvoditi vlastite male muzikalne cjeline
Ritam	Punktirani ritam i sinkopa unutar Dobe Triola	Učenici će: -pravilno izvesti puntirani ritam, sinkopu i triolu unutar dobe
Metrika	Polovinska mjera	Učenici će: - prepoznati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u polovinskoj mjeri
Tempo i agogika	Oznake za brza, umjerena i spora tempa Tenuto	Učenici će: -prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja tempa <i>largo, andantino, allegretto, ritenuto</i> -prepoznati i sukladno izvesti oznaku <i>tenuto</i>
Dinamika	Osnovne dinamičke oznake	Učenici će: -upoznati i razlikovati slušno i pri izvedbi dinamičke oznake: <i>pp, p, mp, mf, f, ff</i>
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: -usavršavati izvedbu vodeće melodije i pratnje -uočiti imitaciju i kanon i odgovarajuće izvesti istu temu u različitim glasovima
OBLIKOVANJE TONA	<i>Portato, staccato, legato, non legato</i>	Učenici će: -usavršavati izvedbu <i>staccata, portata, legata i non legata</i>

OSNOVNE VRSTE KLAVIRSKJE TEHNIKE	Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta klavirske tehnike koje je učenik upoznao u I. razredu; skokovi Sviranje ljestvica kroz dvije oktave, Trozvuci	Učenici će: - usavršavati izvedbu osnovnih klavirskih tehnika - svirati durske i molske ljestvice do četiri predznaka paralelno i u protupomaku kroz dvije oktave - trozvuci razloženo i istovremeno u svim obrtajima kroz dvije oktave
Pedal	<i>Una corda</i> i <i>tre corde</i> Ritmički pedal	Učenici će: - prepoznati oznaku za <i>una corda</i> i <i>tre corde</i> - upoznati način izvedbe ritmičkog pedala
Ukrasi	Kratki predudar (<i>acciaccatura</i>)	Učenici će: - upoznati i pravilno izvesti predudar
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Rečenica, period Dvodijelna i trodjelna pjesma Sonatina	Učenici će: - upoznati period i muzičku rečenicu - prepoznati jednostavnu i složenu dvodijelnu i trodjelnu pjesmu tokom slušanja izvedbe - upoznati i usporediti dijelove sonatine tokom slušanja Izvedbe
TEHNIČKI DIO	- upoznavanje učenika sa korištenjem najjednostavnijih ritmova, - izmjene legato i staccato u tehničkim vježbama, - upoznavanje učenika sa muzičkim oblicima: dvodijelna i trodjelna pjesma, oblik sonatine, etide, rečenica, motiv, - dalje muzičko opismenjavanje u violinskom i bas ključu, - diferenciranje melodije od pratnje, - upotreba ritmičkog pedala (sa pripremnom vježbama), - proširenje dinamičkih oznaka: pp, mp, mf, ff, - upoznavanje učenika sa elementima iz muzičke metrike: teza, arza, akcent, sinkopa, - čitanje s lista najjednostavnijih vježbica odvojeno i zajedno, - razvoj muzičke memorije (učenje i sviranje napamet).	
SKALE	Durske i molske skale do 4 povisilice i 4 snizilice paralelno i u protupomaku kroz dvije oktave. Malo razlaganje trozvuka u svim obrtajima kroz dvije oktave. Trozvuci istodobno (akordi) u svim obrtajima kroz dvije oktave.	
MINIMUM PROGRAMA ZA II RAZRED:	- 8 skala (6 durskih i 2 molske) / minimalno 4 skale (1 mol) - 8 etida / minimalno 4 etide - Sonatine: 1 cijela ili dva stava iz različitih sonatina - 3 kompozicije po slobodnom izboru - 1 kompozicija za klavir četveroručno - polifona djela (za napredne)	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	1. 1 skala - obavezno molska do 2 predznaka 2. 1 etida 3. 1 stavak sonatine 4. 1 kompozicija po slobodnom izboru (komad) 5. Program za provjeru znanja se izvodi napamet.	

KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA	Nakon završenog II. razreda učenik treba biti sposoban: - samostalno i tačno pročitati i odsvirati notni tekst u skladu sa učenikovim stupnjem muzičke pismenosti, - poznavati i usavršavati izvedbu osnovnih vrsta klavirskih tehnika, - prepoznati osnovne karakteristike muzičkog oblika kompozicija koje svira te oblikovati kultivirani klavirski zvuk.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klavir mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klavir. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	- J. Kršić: Klavirska čitanka za II razred - H.Schmitt: Tehničke vježbe Op. 16. - I.B. Divernoy: Dječije etide Op. 176 - C. Czerny: Etide Op. 139 - Bradačeva- Hrašovčeva: Tehničke vaje I i II sv. ETIDE: - H. Lemoine: Dječije etide Op. 37 - R. Matz: 24 kratke etide - C.A.Leschorn: Etide Op.181 - H.Berens: Etide Op.70 - E.Gnesina: Male etide - I.Berković: Male etide - F.Burgmuller: 25 melodičnih etida SONATINE: - Izbor sonatina I sv.(izdanja: Državna založba Slovenije, Prosveta Beograd, Muzička naklada Zagreb) - J.Kršić: Klavirska čitanka II r. ORIJENTACIONI PLAN: - I.B. Divernoy: Dječije etide Op. 176 (1-25) - C. Czerny: Etide Op. 139 (1-10) - H. Lemoine: Dječije etide op. 37 (1-10) - R. Matz: 24 kratke etide - A.Loeschorn: Etide Op.181- izbor - H.Berens: Etide Op.70 - po izboru - E.Gnesina: Male etide - po izboru - I.Berković: Male etide (15-32) - F.Burgmuller: 25 melodičnih etida- po izboru SONATINE: - J. Vanhal: F –dur, C.dur - T. Haslinger: C- dur br. 11 - I.J.Pleyel: D-dur; G-dur - L.v. Beethoven: G dur - M. Clementi: C- dur Op.36 br.1 - P.Horr: G-dur Op.25

	KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: - J. Kršić: Klavirska čitanka II r. - Zasvirajmo zajedno - Bradačeva- Hrašovčeva: Pogumno naprej I i II sv. - Bradačeva- Hrašovčeva: Prvi koraki Ia, Ib i II sv. - Bradačeva- Hrašovčeva: Prvi uspehi I i II sv. - E. Ulaga: 13 otroških komada - Kršić –Šišmanović: Naši kompozitori za mlade pijaniste - M. Tajčević: Deci - 5 minijatura za male - R. Matz: Moj prvi nastup - A.T.Grečaninov: Dječiji komadi Op. 99 - Dječiji album Op.98 - B. Bartok: Mikrokosmos I sv. - D. Kabalevski: 24 lake skladbe Op. 27, Op.39 - 15 kompozicija za djecu - S.Majkapar: Pedalni preludij Op.16 - 12 listova iz albuma Op.16 - D. Waxman: The new pagant's for piano II,III sv. - D. Šostakovič: Za najmlađe - Bradačeva- Hrašovčeva: Dobra tovariša I,II sv. - A.Rowley: Dječiji komadi - Od vilenjaka do vila - Vesele slike
--	---

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	KLAVIR	
RAZRED	TREĆI (III)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	RAZINE ZADAĆA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE KLAVIRA	Tonske boje i izvori zvuka	Učenici će: -istraživati različite tonske boje upoznavanjem instrumenta
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje i postava Ruku	Učenici će: -prilagoditi sjedenje i postavu ruku s obzirom na tjelesni razvoj
MUZIČKA PISMENOST Note u G i F ključu	Notni zapis u svim oktavama	Učenici će: -brzo pročitati i izvesti notni zapis u svim oktavama
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	Razvijanje melodijske linije i logično fraziranje Improvizacija melodijskih linija	Učenici će: -uočavati oblikovanje melodije, usavršavati logično fraziranje i time razvijati muzikalnost izvođenja -razvijati vlastiti kreativni izraz
Ritam	Kombinacije ritmičkih odnosa unutar dobe	Učenici će: -pravilno izvesti ritmička trajanja unutar dobe pri njenoj podjeli na dva, tri i četiri
Metrika	Osminska, četvrtinska i polovinska mjera	Učenici će: -prepoznati i tačno izvesti teške i lake dobe kao i ritmičke odnose u osminkoj, četvrtinskoj i polovinskoj mjeri
Tempo i agogika	Oznake za tempo i agogiku	Učenici će: -prepoznati i razlikovati tempa u literaturi koju učenik svira i agogičku oznaku <i>accelerando</i>
Dinamika	Sve dinamičke oznake Akcent (<i>sforzato</i>)	Učenici će: -razlikovati slušno i pri izvedbi sve dinamičke oznake koje učenik sreće u literaturi -upoznati novu oznaku za dinamički akcent (<i>sforzato</i>) i pravilno ju izvesti
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: -razvijanjem mogućnosti većeg dinamičkog nijansiranja ostvariti pravilnu izvedbu homofonog sloga -uočavati imitaciju i istaknuti temu u različitim glasovima polifonih oblika
OSNOVNE VRSTE KLAVIRSKJE TEHNIKE	Izvedba osnovnih vrsta klavirske tehnike i dvohvata non legato Repeticija Ljestvice	Učenici će: -usavršavati izvedbu osnovnih vrsta klavirske tehnike: artikulacije, položajnih figura, pokretnih figura bez podmetanja i s podmetanjem palca. - pravilno izvesti repeticiju , -ljestvicu svirati kroz četiri oktave, paralelno i u protupomaku. Trozvuk četveroglasno i septakorde (dominantni i umanjeni)- malo razlaganje i istovremeno kroz 4 oktave.

Pedal	Ritmički, sinkopirani i una corda pedal	Učenici će: -pravilno koristiti ritmički pedal i upoznati način izvedbe sinkopiranog pedala, <i>una corda</i> pedal
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA		
Muzički oblik	Uz dosadašnje, tema s varijacijama i plesni stavci	Učenici će: - upoznati i analizirati oblike koje učenik svira iz preporučene literature;
STILSKE ZNAČAJKE	Barok i klasicizam	-upoznati osnovne karakteristike baroka i klasicizma;
Ukrasi	Praltriler, mordent, triler	-upoznati oznaku za navedene ukrase i odgovarajući način izvođenja.
TEHNIČKI DIO	- daljnji rad na savladavanju osnovnih vrsta udara: legato, staccato iz podlaktice, iz prsta, non legato, portato, repeticijsa - tehničke vježbe sa ritmičkim varijantama - šire nijansiranje u dinamici, isticanje melodije, diferenciranje lijeve i desne ruke, - detaljna analiza muzičkih oblika i konstrukcija djela koja se obrađuju (etida, sonatina, menuet, gavota, marš, valcer...), - šire upoznavanje sa elementima polifonije (ozdržani tonovi, sviranje dvohvata, isticanje glasova, dinamiziranje dionica..) - upotreba ritmičkog, sinkopiranog i una corda pedala, sa pripremnim vježbama, - upoznavanje sa ukrasima i pripreme vježbe za dugi i kratki predudar, mordent, praltriler, kraći triler, - čitanje s lista lakših kompozicija, - razvoj muzičke memorije (učenje i sviranje napamet).	
SKALE	DO 4 PREDZNAKA Sve durske i molske skale sa povišicama i snižicama paralelno i u protupomaku kroz četiri oktave. Malo razlaganje četveroglasnog trozvuka u svim obrtajima kroz četiri oktave. Četveroglasni trozvuk istodobno-istovremeno (akordi) u svim obrtajima kroz 4 oktave. Dominantni septakord i umanjeni (smanjeni) septakord sa obrtajima, malo razlaganje i istodobno kroz 2 oktave.	
MINIMUM PROGRAMA ZA III RAZRED:	- 8 skala (4 durske , 4 molske) - minimalno 6 - 8 etida - minimalno 4 - 3 polifone kompozicije - minimalno 2 - Sonatine: 1 cijela i 1 stav iz druge sonatine - 1 CIJELA ILI 2 STAVA IZ RAZLIČITIH SONATINA - Kompozicije stranih i domaćih autora ili četveroručna po izboru: 4	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala - obavezno durska do 4 predznaka 2. 1 etida 3. 1 polifona kompozicija 4. 1 stav sonatine 5. 1 kompozicija po slobodnom izboru (komad) Program za provjeru znanja se izvodi napamet.	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga trećeg razreda učenik bi morao: - samostalno i tačno pročitati notni tekst u skladu sa učenikovim stupnjem muzičke pismenosti i tehničkoj razini, - sigurnije vladati osnovnim vrstama klavirske tehnike, - obogatiti svoje znanje o upotrebi pedala, - biti slobodniji u oblikovanju muzičkog djela u cjelini, karakteru i zvuku, - sigurnije procijenjivati svoju izvedbu,	

	- razvijanjem tehničkih i muzičkih sposobnosti te sticanjem reproduktivnog iskustva osposobiti učenika za pravilnu izvedbu predviđenog programa.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klavir mogu izvoditi profesori završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klavir. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	TEHNIČKE VJEŽBE: • C.H.Hanon: Pijanista virtuoza • E.M. Timakin: Vježbe za koordinaciju • A.Schmitt: Tehničke vježbe Op.16 • Bradačeva- Hrašovčeva: Tehničke vaje III sv. ETIDE: • J. Kršić: Klavirska vježbanka za III raz. • H. Lemoine: Dječije etide Op. 37 (dovršiti sa težim etidama) • C. Czerny: Etide Op. 636, 335, 829 Etide Op. 849 • A.F.Goedicke: 40 melodijskih etida za početnike Op.32 30 aganih etida Op. 47 25 laganih etida Op. 58 • C.A.Loeschorn: Etide Op. 65 • S. Majkapar: Minijature Op. 33 • F.Burgmuller: 25 melodičnih etida • H. Bertini: Etide Op.100 POLIFONE KOMPOZICIJE: • Male skladbe autora od XVII- XIX vijeka I,II sv. • J.Kršić: Klavirska vježbanka za III raz. • J.S. Bach: Mala knjižica za Anne Magdalene Bach • G.F. Handel: Mali komadi • Handel- Bulow: 12 lakih kompozicija SONATINE: • J. Kršić: Klavirska vježbanka za III raz. • Izbor sonatina: I,II sv.(slovenačko, zagrebačko, beogradsko izdanje) Sonatine domaćih kompozitora i drugih autora odgovarajuće težine za III raz. • Varijacije KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: • J. Kršić: Klavirska vježbanka za III raz. • M. Tajčević:Deci Prva mala svita • P.I. Tchaikovsky: Album za mladež Op. 39 (izbor) • R. Schumann: Album za mladež Op. 68 (izbor) • Bradačeva- Hrašovčeva: Prvi uspehi II sv. • Pogumno naprej II sv • Veselo k cilju: I,II,III sv. • Kršić- Šišmanović: Naši kompozitori za mlade pijaniste • L. Županović: Male forme za male ruke (izbor lakših) • I. Lhotka- Kalinski: Međimurje malo • B. Bartok: Mikrokosmos II,III • Izbor komada domaćih i stranih autora XX i XXI stoljeća • D. Waxman: The newpagant's for piano III

	KOMPOZICIJE ZA ČETVERORUČNO IZVOĐENJE: • Bradačeva- Hrašovčeva: Dobra tovariša II,III sv. • J. Kršić: Zasvirajmo zajedno I sv. • Kompozicije odgovarajuće težine za treći razred po izboru nastavnika. <u>ORIJENTACIONI PLAN</u> TEHNIČKE VJEŽBE: • A.Schmitt: Tehničke vježbe Op.16 (1-30) ETIDE: • H. Lemoine: Dječije etide Op. 37 (16,20,22,24,26,27,28,29,33,35,36,37,42,44) • C. Czerny: Etide Op.849 (1,2,4,5,6,7,8,10,29,30) • H. Bertini: Etide Op.100 (2,3,10,8,13,14,15,16,21,29) (ove etide se sviraju radi razvijanja tehnike za lijevu ruku i staccato artikulacije) • C.Czerny Op.636, Op.335, Op.829, Goedicke, Germer, Leschorn, Majkapar, Bertini, Burgmuller(odgovarajuća težina za III r. po izboru nastavnika) POLIFONE KOMPOZICIJE: • Male skladbe autora od XVII- XIX vijeka I,II sv. (po izboru) • J.Kršić: Klavirska vježbanka za III raz. • J.S. Bach: Mala knjižica za Anne Magdalene Bach - Menuet- d- moll br.6 - Menuet G- dur br.1 - Menuet G- dur br.4 - Menuet g- moll br 2 - Menuet g- moll br.10 - Menuet a- moll br.8 - Musette D- dur br.3 - March D- dur br.9 - Polonaise g- moll br.12 • G.F. Handel: Mali komadi odgovarajuće težine po izboru • Handel- Bulow: 12 lakih kompozicija SONATINE: • J. Kršić : Klavirska čitanka za III raz. • T. Haslinger: Sonatina C- dur • A. Schmitt: Sonatina A- dur Op. 27 No. 2 Sonatina C- dur Op. 83 SonatinaD- dur • L.v. Beethoven: Sonatina F- dur • Diabelli: Sonatina F dur Op.168 br.1 Sonatina G- dur Op.168 br.2 • I.J.Pleyel: Sonatina D- dur • J.L. Dussek: Sonatina G- dur Op.20 br.1 • F. Kuhlau: Sonatina C- dur Op. 55 br.1 • M.Clementi: Sonatina C- dur Op.36 br.3 KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: • J. Kršić: Klavirska vježbanka za III raz. (po izboru) • M. Tajčević: Deci - Prva mala svita • P.I. Tchaikovsky: Album za mladež Op. 39 (izbor lakših) • R. Schumann: Album za mladež Op. 68 (izbor lakših) • Bradačeva- Hrašovčeva: Prvi uspehi II sv.(8,11,14,15,17,18,20,34) Pogumno naprej II sv. (2 - 15) Veselo k cilju I sv. (4,5,10,22,25,26,30,31,41); IIsv.(17,19,20,21,31,37), III sv.
--	---

	● Kršić- Šišmanović: Naši kompozitori za mlade pijaniste ● L. Županović: Male forme za male ruke (izbor lakših) ● I. Lhotka- Kalinski: Međimurje malo ● B. Bartok: Mikrokosmos II,III ● Izbor kompozicija domaćih i stranih autora XX i XXI stoljeća ● D. Waxman: The new pagant's for piano III ● D. Kabalevski: 15 kompozicija za djecu Op. 27 24 lake kompozicije Op. 39 ● F.Pintarić: Skladbe za klavir VARIJACIJE: ● F. Kuhlau: G- dur varijacije ● J. Kršić: Klavirska vježbanka za III r. (izbor) KOMPOZICIJE ZA ČETVERORUČNO IZVOĐENJE: ● Kompozicije odgovarajuće težine za III razred, po izboru nastavnika.
--	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	KLAVIR	
RAZRED	ČETVTI (IV)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	RAZINE ZADAĆA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE KLAVIRA	Izvori zvuka i tonske boje	Učenici će: -upoznavati mehaniku i građu instrumenta sa svrhom otkrivanja novih izvora zvuka i tonских boja
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Provjera postave	Učenici će: -stalni prilagođavati položaj sjedenja i postave ruku s obzirom na tjelesni razvoj
MUZIČKA PISMENOST Note u G i F ključu	Notni zapis u svim oktavama	Učenici će: -brzo pročitati i izvesti notni zapis u G i F ključu
Prstomet	Logično korištenje prstomet	Učenici će: -upoznati pravila prirodnog prstomet s obzirom na fiziologiju šake i raspored crnih i bijelih tipaka
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	Razvoj melodije Cantilena	Učenici će: - samostalno i muzikalno interpretirati melodiju, razvijati osjećaj za logično fraziranje, - upoznati pojam cantilene i odgovarajuće ju interpretirati
Ritam	Horizontalna poliritmija Tridesetdruginka, kvintola i sekstola	Učenici će: -upoznati horizontalnu poliritmiju i precizno je izvesti - prepoznati i odgovarajuće izvesti navedena ritmička trajanja
Metrika	Jednostavne i složene mjere	Učenici će: -pravilno izvesti teške i lake dobe u upoznatim mjerama
Tempo i agogika	Oznake za tempo i agogiku	Učenici će: -prepoznati naučene oznake za tempo i agogiku, te ih proširiti novima (<i>lento</i> , <i>sostenuto</i> , izrazi <i>meno mosso</i> , <i>piu mosso</i> , <i>molto</i> , <i>non troppo</i>)
Dinamika i akcentuacija	Sve dinamičke oznake Oznake za akcent: <i>fp</i> , <i>sf</i> , <i>sfz</i> , <i>marcato</i>	Učenici će: -prepoznati većinu oznaka za dinamiku (od <i>pp</i> do <i>ff</i> , uključujući <i>crescendo</i> i <i>decrescendo</i>), znati ih primijeniti u sviranju i upoznati neke od novih s područja akcentuacije: <i>fp</i> , <i>sf</i> , <i>sfz</i> , <i>marcato</i>
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: -razvijanjem koordinacije pokreta ostvariti pravilan odnos melodije i pratnje u različitim oblicima homofonog sloga -uz melodiju i akordsku pratnju uočiti i istaknuti vođenje basove dionice -prepoznati i pravilno izvesti imitacije u preporučenoj literaturi, raditi na uočavanju i vođenju dionica

OBLIKOVANJE TONA	<i>Legato, non legato, portato, staccato, (leggero)</i>	Učenici će: -usavršavati poznate načine i upoznati nove redoslijedom kojim se pojavljuju u literaturi
Pedal	Ritmički, sinkopirani i una corda pedal	Učenici će: -pravilno izvesti ritmički i sinkopirani pedal, <i>una corda</i>
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Motiv, fraza, rečenica, period Rondo Sonatni oblik	Učenici će: -prepoznati i odgovarajuće izvesti motiv, frazu, rečenicu i period -uočiti i istaknuti temu ronda - razlikovati I. i II. temu kod sonatnog oblika
STILSKE ZNAČAJKE	Barok, klasicizam i romantizam	Učenici će: -upoznati temeljne karakteristike stila i prepoznati ih u djelu koje učenik svira -znati imena kompozitora i detalje iz biografije
Ukrasi	Praler, mordent, triler, grupetto	- upoznati i pravilno izvesti <i>praler, mordent, triler i grupetto</i>
TEHNIČKI DIO:	● dalji rad na savladavanju muzičkih problema, ● vježbe za jačanje 4. i 5. prsta, ● pripremne vježbe za povećanje raspona šake, ● pripremne vježbe za sviranje oktava, ● repeticija, ● vježbe za pedal, ● ukrasi (dugi i kratki predudar, mordent, uvod u sviranje trilera), ● vježba za palac kao priprema za veliko razlaganje, ● vježba za križanje ruku, ● klizanje sa crne na bijelu tipku, ● upotreba sinkopiranog pedala, ● upoznavanje učenika sa formama sa kojima se susreće u programu (dvodjelna i trodjelna pjesma, sonatina, preludij..) ● čitanje s lista, ● razvoj muzičke memorije (učenje i sviranje napamet).	
SKALE:	Sve durske i molske skale paralelno i u protupomaku kroz četiri oktave, u šesnaestinama. Terce, sekste i decime, paralelno, kroz dvije oktave. Malo razlaganje četveroglasnog trozvuka, u svim obrtajima kroz četiti oktave. Trozvuci istodobno-istovremeno (akordi) u svim obrtajima kroz 4 oktave. Veliko razlaganje, sa obrtajima, paralelno kroz dvije oktave u osminkama. Dominantni septakord i umanjeni (smanjeni) septakord sa obrtajima, malo razlaganje i istodobno kroz 2 oktave.	
MINIMUM PROGRAMA ZA IV RAZRED:	● 10 skala (5 durskih, 5 molskih) - minimalno 6 (3+3) uz povećanje broja elemenata ● 6 etida - minimalno 3 ● 3 polifone kompozicije - minimalno 2 ● Sonatine: 1 cijela i 1 stavak iz druge sonatine - 1 cijela ili I stav iz dvije različite ili ciklus varijacija ● 4 kompozicije stranih i domaćih autora (od čega 1 kompozicijaza klavir četveroručno)	

PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	<u>1.</u> 1skala - obavezno molska do 4 predznaka <u>2.</u> 1etida <u>3.</u> 1 polifona kompozicija <u>4.</u> 1 stav sonatine ili sonate (sonatni oblik) ili varijacije <u>5.</u> 1 kompozicija po slobodnom izboru Program za provjeru znanja se izvodi napamet.
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga četvrtog razreda učenik bi morao: - postići veću samostalnost pri čitanju novih kompozicija (poznavati note u G i F ključu, ritmičke vrijednosti i mjere i služiti se tim znanjem pri sviranju), - prepoznati oznake za tempo, dinamiku, agogiku, te primijeniti odgovarajuću vrstu izvođenja djela (težiti uvjerljivijem izvođenju fraza, većem dinamičkom nijansiranju, čišćem pedalu, upoznati nove ukrase i obilježje stilova), - koristiti se različitim vrstama klavirske tehnike sukladno učenikovim mogućnostima, - prepoznati i uvjerljivo izvesti kontrastne dijelove kompozicije, razvijati osjećaj za cjelinu.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klavir mogu izvoditi profesori završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klavir. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	TEHNIČKE VJEŽBE: • C.L.Hanon: Pijanista virtuoz • E.M.Timakin: Vježbe za koordinaciju • A.Schmitt: Tehničke vježbe Op.16 • Bradačeva- Hrašovčeva: Tehničke vaje IV sv. ETIDE: • J. Kršić: Klavirska vježbanka za IV raz. • C. Czerny: Etide Op. 849 • A.Loeschorn: Etide Op. 66 • S.Majkapar: Op.31 • H. Bertini: Etide Op.29 i Op.32 • S. Heller: 25 melodijskih etida Op.45 POLIFONE KOMPOZICIJE: • J.S. Bach: 12 i 6 malih preludija (izbor) • G.F. Handel: Polifoni komadi • H.Purcell: Polifoni komadi -12 malih kompozicija SONATINE: • J. Kršić : Klavirska hrestomatija IV sv. • F. Kuhlau: Sonatine (teže) • M. Clementi: Sonatine (teže) • J. Haydn: Sonatine • W. A.Mozart: Bečke sonatine • Izbor sonatina II sv. (slovenačko, beogradsko izdanje) • Varijacije

	KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: • J. Kršić: Klavirska hrestomatija IV sv. (izbor komada) • P.I.Tchaikovsky: Album za mladež Op.39 • R.Schumann: Album za mladež Op.68 • E.Grieg: Lirski komadi • S. Prokofiev: Muzika za djecu • L.v. Beethoven: Za Elizu • F. Mendelssohn: 6 dječijih komada Op. 27 • F. Schmitt: 8 komada za klavir • Grečaninov: Na zelenoj livadi Dan djeteta • D.Kabalevski: Dječije kompozicije Op.27 i Op.39 • B.Bartok: Mikrokosmos III sv., IVsv. • Bradačeva-Hrašovčeva: Veselo k cilju I, II,III sv. Pogumno naprej III i IV sv. Prvi uspehi I,II,III sv. • Mladi virtuozi I sv. • Male skladbe majstora XVII i XIX vijeka II sv. • Naši kompozitori za mlade pianiste • Klavirska djela bosansko - hercegovačkih autora (izbor) • B. Bjelinski: Muzika za djecu • S. Rajačić: Mala klavirska svita • I.Lhotka- Kalinski: Stari dalmatinski plesovi • R. Matz: Svita za djecu • Slovenske skladbe za mladino III,IV,V sv. • M. Tajčević: Mala svita Deci • L. Županović: Male forme za male ruke KOMPOZICIJE ZA ČETVERORUČNO IZVOĐENJE: • Bradačeva-Hrašovčeva: Dobra tovariša III,IV,sv. • J.Kršić: Zasvirajmo zajedno IV sv. • Kompozicije odgovarajuće težine za IV razred, po izboru nastavnika. ORIJENTACIONI PLAN TEHNIČKE VJEŽBE: • A.Schmitt: Tehničke vježbe Op.16 (30-65) • E.M.Timakin: Vježbe za koordinaciju ETIDE: • C. Czerny: Etide Op.849 (4,5,6,7,8,9,10,12,15,16,18,20,21,23,25,26,27,28) Etide Op.299 I sv. (1-10) • H. Bertini: Etide Op.100 (2,6,11,18,19,22) • H. Berens: Etide Op.61 I sv. (2,3,10,8,13,14) II sv. (15,16,21,19) • S. Heller: Etide Op.45 (1,2,3) POLIFONE KOMPOZICIJE: • J.S. Bach: 12 malih preludija Preludij br. 1 C-dur, BWV 924 Preludij br. 2 C- dur, BWV 939 Preludij br.10 g-moll, BWV 929 Preludij br.5 d- moll, BWV 926 Preludij br. 8 F- dur, BWV 927 Preludij br. 3 c- moll, BWV 999 Preludij br. 4 D- dur, BWV 926
--	--

	6 malih preludija Preludij br.2 c- moll, BWV 934 Preludij br.3 d- moll, BWV 935 G. F. Handel: Sarabanda d-moll, (i po izboru) SONATINE: J. Kršić : Klavirska hrestomatija IV sv. F. Kuhlau: Sonatine (teže): Op.20 br.1 C- dur; Op.55 br.3 C- dur; Op.88 br.1C- dur; G- dur br.2; F- dur br.4 M. Clementi: Sonatine (teže): Op. 36 br.4 F- dur; br 6. D- dur; Op. 38 br.1 G- dur J. Haydn: Sonatine/ Sonate (originalne oznake) HOB XVI / 8 - G dur HOB XVI / 7 - C- dur HOB XVI / 9 - F- dur HOBXVI / G 1 - Ili izdanje J. Kršić- D. Šišmanović :Sonatine i Sonate br. 1,4,6. W. A.Mozart: Bečke sonatine C- dur br.1 B- dur br.4 F –dur br.5 - Izbor sonatina II sv. (slovenačko, beogradsko izdanje) - L.van Beethoven: Sonata Op. 49 br.2 G- dur (za naprednije uč.) VARIJACIJE: - S.Majkapar: Varijacije na rusku temu D. Kabalevski: Varijacije Op. 51 KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: (po izboru iz ponuđene literature) KOMPOZICIJE ZA ČETVERORUČNO IZVOĐENJE: (po izboru iz ponuđene literature)
--	---

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	KLAVIR	
RAZRED	PETI (V)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	RAZINE ZADAĆA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE KLAVIRA	Izvori zvuka Osnovni podaci o instrumentu	Učenici će: -istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje za klavirom Pravilna postava	Učenici će: -odrediti pravilni položaj tijela za klavirom i postavu ruku s obzirom na tjelesni razvoj
MUZIČKA PISMENOST	Upoznavanje različite vrste notnog zapisa	Učenici će: -brzo i samostalno snalaziti se u različitom notnom tekstu; -čitati prima vista jednostavne kompozicije
Prstomet	Pravilna upotreba prstomet	Učenici će: -primjenjivati odabir prirodnog prstomet i koristiti logičan prstomet s obzirom na artikulaciju teksta
MUZIČKE SASTAVNICE Melodija i fraza	Muzikalno logično fraziranje i lijepo izvođenje cantilene	Učenici će: -logično izvesti muzičku frazu te usavršiti njeno muzikalno izvođenje
Ritam	Složenije ritmičke vrijednosti, horizontalna i vertikalna poliritmija	Učenici će: -prepoznati i izvesti složenije ritmičke figure; -postupno savladati horizontalnu i vertikalnu poliritmiju : triola – duola, 3 na 2 i obrnuto 2 na 3;
Metrika	Puls Sve vrste složenih mjera	Učenici će: -odrediti osnovni puls glazbenog djela -prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u složenim mjerama;
Tempo i agogika	Proširiti osnovne oznake tempa i agogike <i>Rubato</i>	-prepoznati i razlikovati tempa sukladna literaturi koju učenik svira te dodati i agogičke oznake: <i>calando</i> , <i>morendo</i> - upoznati izvedbu <i>rubata</i>
Dinamika	Sve dinamičke oznake Ritmički akcent	Učenici će: -slušno prepoznati i znati uvjerljivo i dojmljivo izvesti većinu dinamičkih oznaka; -izvesti ritmički akcent agogičkim proširenjem
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: -usavršiti jasan odnos izvođenja melodije i pratnje u različitim oblicima homofonog sloga - slušati i voditi više samostalnih glasova istodobno; -uočiti i odgovarajuće izvesti obrat dionica te kanonsko vođenje glasova

OBLIKOVANJE TONA	Načini izvedbe i karakter djela	Učenici će: -usavršavati i osvještavati dosad upoznate osnovne tehnike izvođenja sukladno karakteru djela uz dodavanje novih – <i>martelato, cantabile, dolce, sotto voce, semplice, brillante</i> ;
VRSTE KLAVIRSKE TEHNIKE	Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta klavirske tehnike Ljestvice – sve durske i molske Sviranje ljestvica kroz 4 oktave Malo i veliko razlaganje kvintakorda i septakorda paralelno ; sviranje akorda i obrata u četveroglasnom opsegu; Sviranje hromatske ljestvice paralelno;	Učenici će: -usavršavati izvedbu osnovnih vrsta klavirske tehnike -svirati sve durske i molske ljestvice kroz 4 oktave paralelno i u protupomaku, - svirati ljestvice u razmaku intervala terce, sekste i decime paralelno u rasponu 4 oktave; -svirati četveroglasni trozvuk i dominantni i umanjeni septakord razloženo (malo razlaganje) i istovremeno (akorde) kroz 4 oktave - svirati veliko razlaganje kroz dvije oktave u svim obrtajima -svirati hromatsku ljestvicu kroz dvije oktave;
Pedal	Ritmički, sinkopirani i una corda pedal	Učenici će: -upoznati odgovarajuću upotrebu pedala u kompozicijama različitih stilova
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Sonatni oblik, klasični rondo, složena trodjelna pjesma, tema s varijacijama, dvoglasna invencija	Učenici će: -upoznati i prepoznati osnovne dijelove navedenih oblika;
STILSKE ZNAČAJKE	Barok, klasicizam, romantizam, XX. stoljeće	Učenici će: -upoznavati osnovne stilske karakteristike i odgovarajuće izvesti zadane kompozicije nabrojanih stilskih razdoblja
Ukrasi	Grupetto i triler	-prepoznati i pravilno izvesti grupetto i triler
TEHNIČKI DIO:	● dalji rad na savladavanju i usavršavanju tehničkih elemenata i problema, ● rad na tehnici skokova, ● vježbe za jačanje 4 i 5 prsta, ● pripremne vježbe za povećanje raspona ruke, ● pripremne vježbe za sviranje oktava, ● pripremne vježbe za repeticiju, ● rješavanje problema poliritmije, ● detaljan rad na polifoniji i njenim elementima (glas, tema, imitacija, odgovor, inverzija, invencija), ● ukrasi (dugi, kratki predudar, mordent, sviranje trilera), ● vježbe za palac kao priprema za veliko razlaganje, ● vježbe za križanje ruku, ● vježbe klizanja sa crne na bijelu tipku (dirku) i obrnuto,	

	• sve oznake za dinamiku sa svim stupnjevima u diferenciranju jačine svirnja kao i opširnija upotreba terminai oznaka za tempo- brzinu (accelerando, grave, rubato, presto,.....), • dalji rad na upotrebi ritmičkog, sinkopiranog i una corda pedala, • upoznavanje učenika sa formama sa kojima sa susreće u programu (dvodjelna, trodjelna pjesma, sonatina, sonata, preludij....), • upućivanje učenika u samostalnost u radu u pogledu primjene prstoreda i drugih elemenata, • upućivanje učenika na samostalnost u radu, samostalno sagledavanje muzičkih, tehničkih i dr. problema i pronalaženje sredstava za njihovo samostalno rješavanje, • čitanje s lista, • razvoj muzičke memorije (učenje i sviranje napamet).
SKALE:	• Sve durske i molske skale, paralelno i protupomak kroz 4 oktave, u šesnaestinama. • Terce, sekste i decime, paralelno, kroz 4 oktave • Trozvuci malo razlaganje- četveroglasno, u svim obrtajima kroz 4 oktave. • Trozvuci istodobno-istovremeno u svim obrtajima kroz 4 oktave. • Veliko razlaganje, sa obrtajima, paralelno kroz 2 oktave u osminkama • Dominantni septakord i Umanjeni septakord sa obrtajima, malo razlaganje i istodobno kroz 4 oktave. • Dominantni septakord i Umanjeni septakord veliko razlaganje sa obrtajima kroz 4 oktave. • Hromatska skala paralelno kroz 2 oktave u šesnaestinama
MINIMUM PROGRAMA ZA V RAZRED:	• 10 skala (5 durskih, 5 molskih) - minimalno 6 skala (3+3) od 3, 4, 5, predznaka • 5 etida - minimum 4 • 3 polifone kompozicije ili od 2 do 3 (3 preludija ili 2 invencije) • Sonatine: 1 cijela ili 2 stavka iz različitih sonata ili ciklus varijacija • 4 kompozicije stranih i domaćih autora (od čega 1 kompozicija za klavir četveroručno)
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala do 3 predznaka- obavezno durska od 3 predznaka 2. 1 etida 3. 1 polifona kompozicija 4. 1 stav sonate (sonatni oblik) ili varijacije 5. 1 kompozicija po slobodnom izboru (komad) Program za provjeru znanja se izvodi napamet.
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA	Nakon završenoga petog razreda učenik bi morao: - razvijati stečene vještine i iskustva iz predhodnih razreda – podići nivo izvođenja na višu tehničku i muzikalnu razinu – obrađujući pozornost na brzinu i preciznost izvođenja, tehničku sposobnost i muzičku izražajnost, mogućnost duže koncentracije i doslovno memoriranje djela. Usporedo s razvijanjem tih vještina treba sticati i znanja o muzičkim razdobljima, stilovima, razvijati muzičku i tonsku maštu, te tako svoju izvedbu učiniti uvjerljivijom i kreativnijom.

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klavir mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klavir. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
<u>LITERATURA</u>	TEHNIČKE VJEŽBE: • C.L.Hanon: Pianista virtuoza • A.M.Timakin: Vježbe za koordinaciju • A.Schmitt: Tehničke vježbe Op.16 • Bradačeva- Hrašovčeva: Tehničke vaje V sv. • H. Herz: Tonalitetne studije za klavir ETIDE: • J. Kršić: Klavirska hrestomatija za V raz. (izbor) • C. Czerny: Etide Op. 299 II,III sv. • Cramer- Bulow: Etide I sv. • H. Bertini: Etide Op.29 i Op.42 • H. Berens: Etide Op. 61 II i III sv. i Etide Op.88 • S. Heller: 25 melodijskih etida Op.45 POLIFONE KOMPOZICIJE: • J.S. Bach: 12 i 6 malih preludija (izbor) Dvoglasne invencije • G.F. Handel: Polifoni komadi 12 lakih kompozicija Svita br.16 Sonata A- dur Sonata d- moll • D. Cimarosa: Sonate • D.Scarlatti: Polifone kompozicije SONATINE/ SONATE: • M. Clementi: Sonatine Op.36 i Op.37 (teže) • J. Haydn: Sonate • W. A.Mozart: Bečke sonatine i Sonate • L.v. Beethoven: Sonate VARIJACIJE: • L.v. Beethoven: 6 varijacija na temu:"Nel car piu non misento" • J. Haydn: Album originalnih kompozicija (izdanje Peters) • S.Majkapar: Varijacije na rusku temu KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: • J. Kršić: Klavirska hrestomatija V sv. (izbor komada) • R.Schumann: Album za mladež Op.68 (teže). • E.Grieg: Lirski komadi • S. Prokofiev: Muzika za djecu • F. Mendelssohn: Pjesme bez riječi (lakše). • F. Schubert: Spomenar, Scherzo B- dur • L.v. Beethoven: Za Elizetu • F. Chopin: 2 dječije Polonaise- g-moll i B- dur, Valceri • D.Kabalevski: Dječije kompozicije Op.27 i Op.39

	• B.Bartok: Mikrokosmos III sv. i IVsv. Za djecu II sv. • C. Debussy: Mali crnac • Casella: 11 dječijih kompozicija • Bradačeva-Hrašovčeva: Veselo k cilju II,III sv. Pogumno naprej IV sv. Prvi uspehi IV sv. Mladi virtuozi I, II sv. • Male skladbe majstora XVII i XIX vijeka IV,V sv. • Klavirska djela bosansko- hercegovačkih autora (izbor) • J. Pavičić: Slovenačke narodne pjesme • J. Slavenski: Igre i pjesme sa Balkana I,IIsv.(lakše) • J.Kršić- D. Šišmanović: Naši kompozitori za mlade pijaniste • Pintarić- Stančić: Kompozicije za klavir (izbor) • B. Bjelinski: Muzika za djecu • S. Rajačić: Mala klavirska svita • I.Lhotka- Kalinski: Mala Balkanska svita i dva plesa sa otoka Krka • R. Matz: Svita za djecu • Slovenske skladbe za mladino IV,V sv. • D. Pejačević: Ljubica • D. Đenader: Pet kompozicija za klavir • M. Jelićanin: Zbirka dječijih komada • T. Ulaga: 13 otroških komada • L. Županović: Male forme za male ruke KOMPOZICIJE ZA ČETVERORUČNO IZVOĐENJE: • Bradačeva-Hrašovčeva: Dobra tovariša IV,Vsv. • J.Kršić: Zasvirajmo zajedno V sv. • F. Schubert: Originalne četveroručne kompozicije • Kompozicije odgovarajuće težine za V razred, po izboru nastavnika. ORIJENTACIONI PLAN TEHNIČKE VJEŽBE: • A.Schmitt: Tehničke vježbe • E.M.Timakin: Vježbe za koordinaciju • C.L.Hanon : Pijanista virtuozi • Rad na tehničkim vježbama ovisno o tehničkom problemu koji se obrađuje u programu ETIDE: • C. Czerny: Etide Op.299 II sv. (11- 20) Etide Op.299 III sv.(21-30) • Cramer- Bulow: Etide I sv. (1-15) • H. Berens: Etide Op.61 I,II sv.(izbor) • H. Bertini: Etide Op.29 i Op.42 • S. Heller: Etide Op.45 (7,8,9,10,11) POLIFONE KOMPOZICIJE: • J.S. Bach: 12 malih preludija Preludij br.9 F-dur, BWV 928 Preludij br.11 g-moll, BWV 930 Preludij br.12 a-moll, BWV 924 Preludij br. 6 d-moll, BWV 940 Preludij br. 7 e-moll, BWV 941 Preludij br. 4 D- dur, BWV 926
--	---

	6 malih preludija Preludij br.5 E- dur, BWV 937 Preludij br.1 C- dur, BWV 933 Preludij br.6 e- moll, BWV 938 Preludij br.4 D- dur, BWV 936 Dvoglasne invencije Dvoglasna invencija br.1 C- dur Dvoglasna invencija br.4 d- moll Dvoglasna invencija br.8 F- dur SONATE: • M. Clementi: Sonatine Op.36 i Op.37 (teže) (Op 36 br.5 G- dur; Op. 36 br.6 D- dur; Op. 38 br.3 F- dur) • J. Haydn: Sonate HOB XVI / 5 - A dur HOB XVI / 7 - C- dur HOB XVI / 9 - F- dur HOB XVI / 4 -D- dur HOB XVI/13 -E-dur HOB XVI/10 -C-dur • W. A.Mozart: Sonata KV 545 C-dur (Sonata Facile) • W.A.Mozart: Bečke sonatine izbor A-dur br.2 (orijentacioni prijedlog) C- dur br.6 (orijentacioni prijedlog) • L.v. Beethoven: Sonata Op. 49 br.2 G- dur i Sonata Op. 49 br.1 g- moll (za naprednije uč.) • Kuhlau - Sonatine (teže) op 88. itd KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: (po izboru iz ponuđene literature) KOMPOZICIJE ZA ČETVERORUČNO IZVOĐENJE: (po izboru iz ponuđene literature)
--	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	KLAVIR	
RAZRED	ŠESTI (VI)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	RAZINE ZADAĆA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE KLAVIRA	Izvori zvuka Osnovni podaci o instrumentu	Učenici će: -istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta -upoznati instrument
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje za klavirom Pravilna postava	Učenici će: -odrediti pravilni položaj tijela za klavirom i postavu ruku s obzirom na tjelesni razvoj
MUZIČKA PISMENOST	Sviranje prima vista	Učenici će: -brzo i samostalno snalaziti se u lakšem notnom tekstu; -razviti sposobnost čitanja lakšeg notnog teksta bez pripreme;
Prstomet	Pravilna upotreba prstometa	Učenici će: -primjenjivati odabir prirodnog prstometa i koristiti logičan prstomet s obzirom na artikulaciju teksta
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	Muzikalno i logično fraziranje	Učenici će: -muzikalno izvoditi frazu s razumijevanjem strukture muzičkog djela
Ritam	Sve notne vrijednosti Jednostavni i složeni ritmovi Poliritmija	Učenici će: -znati prepoznati sve notne vrijednosti i složnije ritmove; -izvesti teže poliritmičke kombinacije duole spram triole i obrnuto te triole spram kvartole i obrnuto;
Metrika	Sve vrste mjera i njihove izmjene	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti izmjene unutar dobe i unutar takta;
Tempo i agogika	Osnovne oznake za tempo i agogiku	-prepoznati i izvesti sve oznake za tempo i agogiku sukladno literaturi koju učenik svira;
Dinamika	Sve dinamičke oznake Akcenti	Učenici će: -prepoznati i odgovarajuće izvesti sve dinamičke oznake i oznake za akcente; -izvesti označeni akcent kombinacijom dinamičkog isticanja i agogičkog proširenja
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: -upoznati i odgovarajuće izvesti različite oblike predstavljanja akorda u homofonom slogu, te odnosa vodeće melodije i pratnje; -znati slušati i voditi tri samostalne dionice;

OBLIKOVANJE TONA	Oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti vezane i nevezane načine izvođenja obzirom na stil i karakter te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju;
VRSTE KLAVIRSKE TEHNIKE	Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta klavirske tehnike Položajne i pokretne figure Ljestvice Akordi Malo i veliko razlaganje Dvohvati Trileri Skokovi Oktave	Učenici će: -brzo i spretno izvoditi upoznate vrste klavirske tehnike; -svirati sve durske i molske ljestvice kroz 4 oktave te veliki protupomak u pokretnijem tempu od prethodnog razreda; -svirati ljestvice u razmaku intervala terce, sekste i decime paralelno i u protupomaku u rasponu od 4 oktave; -svirati durske i molske trozvuke, septakorde te njihove obrtaje u četveroglasnom opsegu razloženo (malo razlaganje) i istovremeno (akordi), -svirati veliko razlaganje trozvuka i septakorda paralelno i u protupomaku kroz četiri oktave; -svirati hromatsku ljestvicu kroz četiri oktave; -izvoditi oktave istovremeno kroz dvije oktave
Pedal	Upotreba pedala	Učenici će: -znati pravilno koristiti zapisani pedal u kompozicijama različitih stilskih razdoblja
Homofoni slog	Odnos melodije i pratnje	Učenici će: -upoznati i odgovarajuće izvesti različite oblike predstavljanja akorda u homofonom slogu, te odnosa vodeće melodije i pratnje
Polifoni slog	Polifono troglasje	Učenici će: -znati slušati i voditi tri samostalne dionice
Oblikovanje tona	Način stvaranja različite boje tona	Učenici će: -oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Jednostavni i složeni oblik pjesme Sonatni oblik Rondo Tema s varijacijama Pojedini stavci barokne suite Troglasna invencija	Učenici će: -prepoznati, usporediti i odgovarajuće izvesti nabrojene muzičke oblike iz preporučene literature; -u formalnom i muzičkom smislu razumjeti manje cjeline i znati graditi veće forme; -upoznati stavke barokne suite; usporediti oblik troglasne s dvoglasnom invencijom;
STILSKE KARAKTERISTIKE	Barok, klasicizam, romantizam, XX. stoljeće	Učenici će: -upoznati osnovne stilske karakteristike i odgovarajuće izvesti zadane kompozicije nabrojanih stilskih razdoblja iz preporučene literature
TEHNIČKI DIO:	- dalji rad na savladavanju i usavršavanju tehničkih elemenata i problema, - dalji rad na tehnici i postizanju brzine prstiju,	

	- dalji rad na tehnici sviranja i postizanju izdržljivosti sviranja, - tretiranje tehničkog i muzičkog razvoja kao nerazdvojne cjeline, - vrste pokreta(pronacija, subinacija, rotacija, udvojene oktave nevezano), - postizanje ritmičke stabilnosti, - rad na tehnici skokova, - vježbe za jačanje 4 i 5 prsta, - vježbe za povećanje raspona ruke, - vježbe za sviranje oktava, - vježbe za repetaciju, - vježbe za palace, - vježbe za križanje ruku, - vježbe klizanja sa crne na bijelu tipku i obrnuto, - dalji detaljan rad na polifoniji i njenim elementima (glas, tema, imitacija, odgovor, inverzija, invencija), - ukrasi (dugi, kratki predudar, mordent, sviranje trilera), - sve oznake za dinamiku sa svim stupnjevima u diferenciranju jačine sviranja kao i opširnija upotreba termina i oznaka za tempo- brzinu, agogiku ... - rad na svim ostalim elementima interpretacije, - dalji rad na upotrebi ritmičkog, sinkopiranog i una corda pedala, - upoznavanje učenika sa formama sa kojima sa susreće u programu (frazu, dvodjelna, trodjelna pjesma, sonatina, sonata, preludij i ostale forme), - upućivanje učenika u samostalnost u radu u pogledu primjene prstoreda i drugih elemenata, - upućivanje učenika na samostalnost u radu, samostalno sagledavanje muzičkih, tehničkih i dr. problema i pronalaženje sredstava za njihovo samostalno rješavanje, - upoznavanje učenika sa karakteristikama stilova, - čitanje s lista, - razvoj muzičke memorije (učenje i sviranje napamet).
SKALE:	Sve durske i molske skale paralelno i u protupomaku kroz četiri oktave, u šesnaestinama. Terce, sekste i decime, paralelno i u protupomaku kroz četiri oktave u šesnaestinama. Trozvuci malo razlaganje- četveroglasno u svim obrtajima kroz četiri oktave. Trozvuci istodobno-istovremeno u svim obrtajima kroz 4 oktave. Veliko razlaganje trozvuka, sa obrtajima, paralelno i u protupomaku u svim obrtajima kroz 4 oktave u osminkama. Dominantni septakord i umanjeni septakord petoglasno sa obrtajima, malo razlaganje i istodobno kroz 4 oktave. Dominantni septakord i umanjeni septakord - veliko razlaganje sa obrtajima paralelno i u protupomaku kroz 4 oktave. Hromatska skala paralelno kroz 4 oktave u šesnaestinama. (samo učenici za prijemni na srednju) Oktave u osminkama paralelno, kroz dvije oktave. (u zavisnosti od veličine šake!) (samo učenici za prijemni na srednju)

MINIMUM PROGRAMA ZA VI razred	Skale: 12 (6 durskih, 6 molskih) Etide: 2-3 Polifone kompozicije: 2 Sonatine: 1 cijela ili 2 stava iz različitih sonata Kompozicije stranih i domaćih autora ili četveroručna po izboru: 4
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 skala od 4 predznaka- obavezno mol ska 1 etida 1 polifona kompozicija 1 stav sonate (sonatni oblik) 1 kompozicija po slobodnom izboru (komad) Program za provjeru znanja se izvodi napamet.
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA	Nakon završenog VI razreda učenik bi trebao: - biti potpuno muzički pismen, znati pročitati notni tekst sa svim njegovim elementima i odsvirati, sukladno muzičkim i tehničkim mogućnostima, program koji je u skladu sa preporučenom literaturom; - vladati gotovo svim vrstama klavirske tehnike ; - prepoznati oblik i karakter kompozicije, znati kojem razdoblju pripada i prema tome prilagoditi način izvođenja i oblikovanja tona; - znati slušati i uspoređivati razne izvedbe, sukladno svojim intelektualnim sposobnostima.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klavir mogu izvoditi profesori završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klavir. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	TEHNIČKE VJEŽBE: H. Herz: Tonalitetne studije za klavir A.Schmitt: Tehničke vježbe Op.16. C.H.Hanon: Pijanista virtuoz A.M.Timakin: Vježbe za koordinaciju Bradačeva- Hrašovčeva: Tehničke vaje V sv. ETIDE: J. Kršić:Klavirska hrestomatija za VI raz. (izbor) C. Czerny: Etide Op. 299 III, IV sv. Etide Op. 740 I sv. Cramer- Bulow: Etide II sv. H. Berens: Op. 61 i Op.88 K. Biehl: Oktavne etide C.A. Loeschorn: Etide Op.66 i Op.136

POLIFONE KOMPOZICIJE:

J.S. Bach: Dvoglasne invencije
Troglasne invencije
Francuske suite

D. Cimarosa: Sonate

SONATINE/ SONATE:

J. Haydn: Sonate
W. A.Mozart: Sonate
L.v. Beethoven: Sonate
D.Scarlatti: Sonate

VARIJACIJE:

L.v. Beethoven: G -dur na originalnu temu
Rondo C- dur
6 Ekoseza
Varijacije A- dur
W.A. Mozart: 6 varijacija F- dur
Rondo D- dur
I.Berkovič: Varijacije na temu Paganinija
D.Kabalevski: Varijacije Op. 40
Lake varijacije D- dur

KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA:

J. Kršić: Klavirska hrestomatija VI sv. (izbor komada)
L. Županović: Male forme za male ruke
S. Prokofiev: Muzika za djecu
F. Mendelssohn: Pjesme bez riječi (teže)
6 dječijih kompozicija Op.72
F. Schubert: Spomenar
2 Scherza
Muzički trenuci (f- moll;cis- moll)
E. Grieg: Lirski komadi III, IV sv.
P.I.Tchaikovsky: Godišnja doba
F. Chopin: 2 dječije Polonaise g-moll i B- dur
Valceri
Mazurke (lakše)
Kompozicije za mlade pianiste
A. Casella: 11 dječijih kompozicija
B.Bartok: Mikrokosmos III sv. i IVsv.
Bradačeva-Hrašovčeva: Male skladbe majstora XVII - XIX vijeka
A. Haccaturian: Dječiji album
Klavirska djela bosansko- hercegovačkih autora (izbor)
Pintarić- Stančić: Kompozicije za klavir (izbor)
M. Tajčević: Srpske igre
M. Logar: Kompozicije za klavir II, III sv.
J. Slavenski: Igre i pjesme sa Balkana I,IIsv.(teže)
J.Kršić- D.Šišmanović: Naši kompozitori za mlade pijaniste
Slovenske skladbe za mladino V,VI sv.
D. Pejačević: Život cvijeća
B. Bjelinski: Muzika za djecu
Pinoccio
B. Smetana: Poetična polka
M. P.Musorgski: 14 komada za klavir
D. Đenader: Suita za klavir
B.Kuntz: Mlado lišće
Prizori iz crtanog filma
Z. Pibernik: Minijature za omladinu

M.Cipra: Svita za pet prstiju
 N.Ludvig Pečar: Svita br.3
 L.C.Daquin: Kukavica, Lasta
 J.F. Rameau: Tamburin, Dva rigodona
 J. Haydn: Mađarski rondo
 Varijacije c- moll
 M.I.Glinka: Varijacije
 S. Šulek: Muzika za mališane
KOMPOZICIJE ZA ČETVERORUČNO IZVOĐENJE:
 Bradačeva-Hrašovčeva: Dobra tovariša V,VI sv.
 J.Kršić: Zasvirajmo zajedno VI sv.
 F. Schubert: Originalne četveroručne kompozicije
 W.A. Mozart: Originalne kompozicije za 4 ruke
 Komadi odgovarajuće težine za V razred, po izboru nastavnika

ORIJENTACIONI PLAN

TEHNIČKE VJEŽBE:

Rad na tehničkim vježbama, ovisno o tehničkom problemu koji se obrađuje u programu,
 na osnovu ponuđene literature.

ETIDE:

C. Czerny: Op.299 III sv. (21-30)
 Op.299 IV sv. (31-40)
 Op.740 I sv. (1-12)

Cramer- Bulow: II sv. (16-25)

H. Berens: Op.61 II sv. (15-21)

A.C. Loeschorn: Op.66 (11-28)

POLIFONE KOMPOZICIJE:

J.S. Bach: Dvoglasne invencije
 Troglasne invencije
 • br.6 E- dur
 • br.15 h-moll
 Francuske suite (lakše)

SONATE:

J. Haydn: Sonate
 • HOB XVI /13 -E- dur
 • HOB XVI /27- G- dur (sa grupettom)
 • HOB XVI /37 -D- dur (sa predudarom)
 • HOB XVI /34 -e-moll
 • HOB XVI /23 -F-dur

L.v.Beethoven: Sonate

- Op.79 G-dur (Kukavica)
- Op.49 br.1 g- moll

W.A. Mozart: Sonate

- KV 545 C- dur (Facile)
- KV 283 G- dur
- KV 330 C-dur
- KV 280 F –dur
- KV 311 D- dur
- KV 332 F- dur
- KV 333 B-dur
- KV 309 C- dur

KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA:

(po izboru iz ponuđene literature)

KOMPOZICIJE ZA ČETVERORUČNO IZVOĐENJE:

(po izboru iz ponuđene literature)

OBJAŠNJENJE PROGRAMA SA METODIČKIM UPUTSTVIMA

Nastava klavira zbog svoje specifičnosti kao instrumentalne nastave izvodi se individualno, te je neophodno voditi računa o principima individualnog prilagođenja učeniku. Rad profesora/ nastavnika treba da počiva na metodi očigledne nastave, metodi objašnjavanja, pokazivanja, sviranja, zvučnog i video prikaza, a nikako na metodi predavanja. U radu sa učenikom, profesor treba postaviti dvije smjernice: detaljan rad sa ciljem visokog nivoa nastave i detaljno metodsko predstavljanje i obrađivanje programa sa učenikom u smislu isticanja elemenata širokog razvoja njegove nadarosti, uz stalno upućivanje na samostalnost u radu.

S obzirom da se radi o individualnoj nastavi, svakom učeniku se prilazi sa individualnog aspekta, vodi računa o nadarenoj, talentiranoj djeci i sa takvom djecom raditi sistematično, studiozno i metodski ispravno. Predviđeni nastavni program raditi cjelovito, studiozno, sistematično, pa ukoliko u jednom razredu učenik za jednu školsku godinu pređe program predviđen za razred koji pohađa, moguće je preći na program iz narednog razreda, vodeći računa o postupnosti u radu, u smislu obrađivanja kompozicija od lakšeg ka težem.

ETIDE:

Rad na etidama od I-VI razreda služi za razvoj tehnike, iako sadrže sve kvalitete muzičkog djela. U radu na Etidama, treba razvijati sve muzičke elemente (ritmičku preciznost, tempo, ton, dinamiku, muzičku memoriju, interpretaciju, agogiku...). Predloženi izbor etida izgrađuje klavirsku tehniku i doprinosi razvoju muzikalnosti učenika.

J.B. Duvernoy: Dječije etide Op. 176

Obrađuju se u I i II razredu odsjeka za klavir i tretiraju različite ritmičke, tehničke i muzičke probleme u različitim tonalitetima, obrađujući i trozvuke, obrtaje trozvuka, dvohvate, protupomake, različite vrste udara, rad na melodiji.)

H. Lemoine: Dječije etide Op. 37

Po formi ove su etide dvodjelne i trodjelne i tretiraju različite probleme (sviranje akorada, pasaža, triola, staccata, artikulacija, zadržanih tonova, dvohvata, akorada, melodije itd...). Kako se u II razredu sviraju Etide: Duvernoy i Lemoine, a mnogobrojne su, trebe nastojati prelaziti više etida Lemoine iz Op. 37, jer su teže i korisnije.

Treba birati etide pisane u molu, jer se u II razredu učenik upoznaje sa moslkim skalama. Posljednje etide iz zbirke Lemoine, mogu se svirati i na početku III razreda.

C. Czerny: Etide Op. 849

Ove Etide predstavljaju veći korak u razvoju klavirske tehnike i zahtijevaju obimniji i sadržajniji rad. Obrađuju dinamičke nijanse i bogatstvo tehničke problematike, primjereno za svakog učenika.

H. Bertini: Etide Op. 100

Kao dodatak zbirci etida Czerny Op 849, preporučuje se korištenje i ove zbirke, odakle se koriste etide za lijevu ruku, za staccato, za triole i ostale, kojih nema u etidama C. Czerny Op. 849. Pored ostalog ove etide obrađuju i probleme ritmičke preciznosti.

H. Berens: Etide Op. 61 I, II sv.

Etide H. Berens, su pomoćna literatura za IV razred, uz etide C. Czerny Op. 849 i 299. Razvijaju tehniku lijeve ruke sa problemima koje C. Czerny na obrađuje. Pored nizanja tonova u skali i raznih tehničkih rješenja, karakteristični završeci pojedinih dijelova etida su u obliku velikog razlaganja, što zahtjeva razne varijante u izvježbavanju. U kombiniranju etida Berens i Czerny, prvo se svira Berens I sv, zatim C. Czerny Op. 299 I sv, zatim Berens II sv, nakon toga C. Czerny Op. 299 II sv.

C. Czerny: Etide Op. 299 I-IV sv.

Zbirka Etida spada u red instruktivnih djela neophodnih za izgradnju klavirske tehnike. Ova zbirka zajedno sa zbirkom Op 740 predstavlja bazu za uspješno razvijanje učeničkog sviranja, brzine kretanja, izdržljivosti, spretnosti, dinamičkog uobličavanja, te rada na tehničkom nivou i interpretaciji i sl.

C. Czerny: Etide Op. 740

Ova zbirka je produžetak Opusa 299. Podjeljena je u 6 svezaka i služi za dalji rad na razvoju klavirske tehnike. U zbirci se tretiraju najraznovrsniji načini sviranja kao: rad ruku u raznim pravcima i položajima po klavijaturi i sa raznim dinamičkim nijansama. U radu se primjenjuju mnoge modifikacije: rad na grupama tonova, uzlazne sekvence u dinamičkom porastu, primjenjivanje raznih vrsta artikulacije u cilju obrađivanja brojnih tehničkih problema.

Cramer- Bulow: Etide

Ove etide imaju veliku ulogu kod usavršavanja klavirske tehnike kod učenika. Zbirka ima 60 etida, koje je Bulow metodički prilagodio svrstavši ih u 4 sveska. Vrijednost ovih etida je u usavršavanju tehnike do virtuoziteta.

Etide su konstruktivne, sadržajne materije je izuzetno složena. Obrađuju se najraznovrsniji tehnički problemi kao što su: tehnika prstiju, pasaži u desnoj i lijevoj ruci u raznim pravcima i formacijama, obrada raznih ukrasa, skokovi, tehnika udvojenih tonova, rotacija, polurotacija, legato, višeglasje, vođenje melodije, razne vrste tuše- tehnike)

POLIFONIJA

Sviranje polifonih kompozicija predstavlja vrlo značajan rad u klavirskoj nastavi, jer služi kao sredstvo za razvoj tehnike i kao odličan osnov za razvitak muzikalnosti. Rad na polifoniji započinje od I razreda u kompozicijama izučavanja kanona, imitacije, višeglasja, te jednostavnijim djelima J.S. Bach-a i G.F. Handel-a i drugih kompozitora u doba XVII do IX vijeka.

U II razredu sviraju se pripremne vježbe za polifoniju, kao i kratke kompozicije J. S. Bach-a i G. F. Handel-a.

Od III razreda svira se J.S. Bach- Male kompozicije Ane Magdalene Bach.

Složenije polifone forme su J.S. Bach-Mali preludiumi, koji se izučavaju u IV razredu i dijelom u V razredu. Kompozicije su pisane do 4 predznaka. Od ukrasa se pojavljuju mordent, praltriler, grupetto. Kompozicije se dijele na dvije zbirke 12 i 6 malih preludia.

J.S. Bach: Dvoglasne invencije

Dvoglasne invencije sadrže ljepotu i složenost polifonog muziciranja. Invencija(pronalazak) je kontrapunktski oblik rađena kanonski način, a građen ne temi, sekvenci, inverziji, imitaciji i sl.

J.S. Bach: Troglasne invencije

Zahtjevaju tehničku i izvođačku zrelost učenika sa stečenim pojmovima o savladavanju polifonije. Grade se na raznim kontrapunktskim vještinama, diminuciji, augmentaciji, inverziji i orgelpunktu.

J.S. Bach: Francuske svite

Svite potiču od francuske riječi suite što znači niz igara. One predstavljaju najprostiji ciklusni oblik sa namanje tri stava. To je vid samostalnih instrumentalnih formi, čiji stavovi predstavljaju barokne dvorske igre različitih karaktera.

Suite su vrhunac svog razvoja doživjele u baroku. Francuske suite J.S. Bach-a, moguće je raditi sa izuzetno nadarenim učenicima, koji su do ovog oblika prošli sve polifone kompozicije J.S. Bach-a, koje su navedene nastavnim programom i to na najkvalitetniji i najstudiozniji način.

SONATINE I SONATE

Sa sonatinama se učenik susreće u II razredu osnovne muzičke škole, a napredniji učenici već i u I razredu. Rad na sonatinama, kasnije i na sonatama podrazumjeva primjenu svih muzičkih disciplina, uz pravilno tumačenje teksta, ritma, fraza, prstoreda, agogike, dinamike, ornamentike i svih ostalih muzičkih izraza i zakonitosti, po metodičkom pristupu u radu sa učenicima. Kako su u radu sa učenicima u nastavni program uključene sonatine i sonate od

J. Vanhala do L.v. Beethovena, uglavnom se radi o sonatinama i sonatama predklasičnog i klasičnog stila.

KOMADI ZA IZVOĐENJE

Predstavljaju kompozicije različitog muzičkog karaktera, uključujući i različite stilske epohe. Kompozicije za izvođenje su namjenjene učenicima za javno izvođenje na koncertima, pred publikom. To su kompozicije u kojima se učenik uči samostalnosti u radu, otkrivanju načina samostalnog rada uz pedagoško i metodičko vođenje i usmjeravanje od strane pedagoga/ profesora instrumenta. Kompozicije za izvođenje treba da predstavljaju krunu u radu, nagradu u radu učenika, te jedan od osnova za razvoj učeničke muzikalnosti, spretnosti, muzičkog mišljenja, izražavanja, memorije, kao i tehničkih mogućnosti i spretnosti učenika.

ČITANJE S LISTA

Da bi se postigla povezanost vizuelno- motornih elemenata, treba navići učenika da svira s lista- tj. čita s lista nepoznat materijal, koji po težini odgovara stupnjunjegova muzičkog razvoja i njegovog snalaženja na klaviru. Njegovanjem " prima vista" čitanja, postiže se lakoća i brzina u čitanju notnog teksta, te snalaženja u njemu. Jedan od mnogobrojnih načina čitanja s lista je i sviranje četveroručno, a ovaj vid skupnog muziciranja učenika spada u obavezno skupno muziciranje od III razreda. Učenici veoma vole predmet klavir četveroručno, u kojem se između ostalih metodičkih zahtjeva, izuzetno mnogo pažnje posvećuje čitanju s lista- "prima vista".

SKUPNO MUZICIRANJE (klavir četveroručno, dva ili više klavira, klavirski duo, klavirski trio, klavirski kvartet, i nestandardni ansambli)

Cilj nastave skupnog muziciranja- **klavir četveroručno** je formiranje stvaralački usmjerenog učenika- mladog muzičara. Pored toga zadatak je stvoriti i razviti kod učenika želju za upoznavanjem muzički iznimno vrijednim djelima domaće i strane literature- instrumentalne nastave, te detaljnije upoznavanje sa klavirskom literaturom klavir četveroručno. Polazeći od činjenice da učenici izuzetno vole ovu vrstu skupnog muziciranja- klavir četveroručno, zadatak je i stvaranje muzički bogate ličnosti, spremne da svoje individualne sposobnosti podredi i dovede u funkciju kolektivnog rad i odgovornosti u cilju socijaliziranja i humaniziranja odnosa između mladih muzičara.

Cilj nastave skupnog muziciranja klavir četveroručno je i razvijanje usaglašenosti zajedničkog sviranja, razvijanje ritmičkih, muzičkih, muzikalnih sposobnosti, smisla zajedničkog muziciranja, zajedničkog muzičkog razmišljanja razvijanja elemenata tehnike, tona, interpretacije i dr.

Zadaci nastave **klavir četveroručno**su formiranje navika i razvijanje smisla za skupno muziciranje, razvijanje pravilnosti i poštivanje pravila kod muzičkog i stilskeg izražavanja, razvijanje ljubavi prema muzičkim ostvarenjima i kompozicijama koje učenici izvode, razvijanje osjećaja odgovornosti za zajednički rad, upoznavanje i istraživanje djela svjetskih klasika u skladu sa tehničkim sposobnostima učenika, razvijanje kreativnosti u radu, samostalnosti u radu. Aktivno slušanje i prilagođavanje drugom izvođaču, rad na poštivanju pravila i muzičkih metodskih zakonitosti, te rad na čistoći stila, jasnoći harmonije, preciznosti ritma, dinamičko nijansiranje, te poštivanje svih ostalih muzičkih zakonitosti klasične muzike uopće, jedan je od osnovnih zadataka prilikom rada sa učenicima.

Pripremanje učenika za skupno, kamerno muziciranje treba da započne što ranije, već u I razredu, u okviru redovne nastave glavnog predmeta, prvo u duetu profesor/ učenik, zatim dva učenika, da bi se od III razreda mogao organizovati rad na posebnim časovima u okviru predmeta skupno muziciranje- kamerni sastavi.

Ovdje je potrebno naglasiti da predmetom skupno muziciranje - klavir četveroručno, na posebnim časovima od III razreda, treba da budu obuhvaćeni samo učenici u klasi koji postižu izuzetne rezultate na predmetu klavir solo i imaju izuzetne sposobnosti i smisao za zajednički rad, vezano za klavir četveroručno o čemu će sa metodičko- pedagoške strane odlučiti predmetni profesor. Ostali učenici koji ne pokazuju dovoljno afiniteta, velike želje za odricanjem i radom, radnim navikama i ozbiljnosti u radu, upućuju se na rad u okviru nastave klavira kao i ostale vidove skupnog muziciranja, a to je horsko pjevanje.

Literatura za klavir četveroručno, predložena je u programu za klavir za svaki razred pojedinačno, a predmetni profesor će iz okvira ponuđene literature odabrati djela koja najviše odgovaraju sposobnostima učenika, potrebnim za zajedničko muziciranje.

Predložena literatura u orjentacionom planu je razvrstana prema težini i zahtjevima u određenom razredu i ima za cilj da pokaže smjernice u radu sa učenicima. Predmetnom profesoru je ostavljena sloboda u izboru dodatne literature, koja odgovara težini i zahtjevima u određenom razredu, što omogućava još kreativniji i interesantniji rad sa učenicima.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNI PREDMET

GITARA

KLASIČNA GITARA

OPĆI CILJ:

Razvoj specifičnih sposobnosti, vještina i znanja potrebnih za samostalno izvođenje kompozicija na klasičnoj gitari, solistički i u ansamblu.

OPERATIVNI CILJEVI:

- Razvoj ličnosti djeteta
 - razvijati izvođačke sposobnosti učenika,
 - razvijati motoričke sposobnosti učenika,
 - razvijati analitičke sposobnosti učenika,
 - razvijati stvaralačke sposobnosti učenika,
 - razvijati percepciju, memoriju, koncentraciju,
 - razvijati strpljenje i samodisciplinu,
 - razvijati prosuđivanje, samoprocjenu,
 - razvijati upornost, radne navike, aktivan životni stav,
 - razvijati estetički i etički sistem vrijednosti,
 - razvijati socijalizaciju učenika kroz skupno muziciranje,
 - razvijati kulturne navike učenika.
- Razvijanje učenikova razumijevanja instrumentalne muzike
 - razvijati osjećaj za tona,
 - razvijati osjećaj za puls i metriku,
 - razvijati osjećaj za određivanje tempa, dinamike i agogike,
 - preciznost ritmičkog izvođenja,
 - razvijanje intonacije: osjećaj kretanja i razvoja melodije,
 - postupno razvijati osjećaj za strukturu i oblik muzičkog djela,
 - osposobiti učenika za razumijevanje i poštovanje umjetnosti.
- Razvoj tehnika, umijeća, vještina, znanja
 - razvijati sposobnost zapisivanja i čitanja (reproduciranja) notnog teksta,
 - izvođenje primjerenog notnog teksta s razumijevanjem, ličnim stavom,
 - planski osposobljavati učenika za samostalno muziciranje i druženje sa muzikom i po završetku školovanja: spontano (improvizacija) i svjesno (odabir, čitanje i izvođenje određenog muzičkog djela),
 - planski razvijati umijeće/vještine skupnog muziciranja,
 - znanja o nastanku i razvoju instrumenata,
 - postupno upoznavanje s domaćom, zapadnoevropskom i svjetskom muzičkom baštinom,
 - upoznavati razvoj savremene muzičke tehnologije i mogućnosti povezivanja s instrumentom.

Odsjek gitara organizuje kontrolni ispit na polugodištu iz *Prima vista* .

Odsjek gitara, ukoliko je moguće, obrazuje i kamerni orkestar gitara.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	GITARA	
RAZRED	PRVI (I)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE MUZIČKOG INSTRUMENTA GITARA	Upoznavanje s načinom dobivanja tonova na gitari, različitim visinama tonova i tonskim bojama	Učenici će: - istraživati tonske karakteristike instrumenta. - pravilno trzati žice instrumenta - usvojiti značenje i način upotrebe: <i>tirando i apoyando</i>
POLOŽAJ INSTRUMENTA, TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje i postavka ruku; pravilno držanje instrumenta	Učenici će: -samostalno pravilno sjediti i držati instrument.
MUZIČKA PISMENOST	Notni zapis od e – a2 Predznaci Oznake za repetaciju	Učenici će: -prepoznati i pročitati notni zapis od e- a2 -prepoznati znak za povisilicu, snizilicu i razrješilicu i pročitati note koje slijede znak -prepoznati i odgovarajuće koristiti oznaku za repetaciju
MUZIČKI SADRŽAJ		
Melodija i fraza	Rad na jednostavnim kratkim melodijama na istoj i susjednoj žici, sviranjem tehnikom <i>APOYANDO</i> Improvizacija na zadanoj ljestvici/melodijskoj liniji, jednostavnim kratkim melodijskim nizovima	Učenici će usvojiti znanja: - pjevanje i sviranje kratkih jednoglasnih / dvoglasnih melodija - pjevanje/intoniranje glasova uz instrument - prepoznavanje muzičke rečenice/fraze
Ritam	Osnovne ritmičke vrijednosti i njihove pauze Ligatura Sinkopa	Učenici će: -prepoznati i pročitati cijele note, polovinke, četvrtinke, osminke, šesnaestinke i njihove pauze -prepoznati i pravilno izvesti ligaturu -prepoznati i pravilno izvesti sinkopu
Metrika	Teška i laka doba Četvrtinske i osminske mjere	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u osnovnim mjerama -razlikovati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u četvrtinskim i osminskim mjerama
Tempo i agogika	Osnovne oznake za brzi i umjereni tempo	Učenici će: -prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja tempa <i>allegro, moderato, andante</i> i koronu/ <i>fermata</i>
Dinamika	Osnovne dinamičke oznake	Učenici će: -poznavati i slušno razlikovati dinamičke oznake: <i>forte, piano, mezzoforte, mezzopiano, crescendo i diminuendo (decrescendo)</i>

Slog	Jednoglasno i dvoglasno sviranje	Učenici će: -razlikovati i pravilno izvesti vodeću melodiju i pratnju
projekcija tona	Legato, tenuto	Učenici će: -usvojene melodijske linije svirati legato, tenuto
OSNOVNE VRSTE TEHNIKA ZA GITARU	Pravilna izvedba osnovnih vrsta gitarske tehnike: - apoyando, tirando - sviranje ljestvica kroz jednu oktavu, - sviranje dvoglasa	Učenici će: - poznavati i pravilno izvesti osnovne gitarske tehnike; - svirati C dur ljestvicu kroz jednu oktavu;
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Rečenica, dvodijelni oblik	Učenici će: -poznavati rečenicu; -razlikovati dvodijelni oblik
TEHNIČKI DIO:	• Držanje gitare i postava desne i lijeve ruke. • Trzanje žica sa naslonom (<i>apoyando</i>) i bez naslona (<i>tirando</i>). • Notalno poznavanje hvataljke u prvoj poziciji.	
SKALE:	C-dur/a-mol kroz jednu oktavu uzlazno i silazno u prvom položaju.	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog I razreda učenik će: - samostalno pročitati i odsvirati jednostavni notni tekst; - poznavati osnovne načine izvođenja <i>apoyando</i> i <i>tirando</i>; - moći prosuditi kvalitetu svoje izvedbe.	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. Dvooktavna skala u osnovnom položaju po izboru 2. 1 etida (dvoglasno) 3. 1 kompozicija (dvoglasno) po izboru iz navedene literature Program za provjeru znanja se izvodi napamet	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - gitara mogu izvoditi profesori završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za gitaru. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	
LITERATURA	ETIDE: • Etide: F.Carulli, T.Šegula, F.Sor, M.Carcassi, J.Kuffner OSNOVNA: • Tomaž Šegula: Mladi gitarist 1 • J.Sagreras - Sveska I POMOĆNA LITERATURA: • Julio Sagreras:Škola za gitaru, sveska I • Vjekoslav Andre: Zbirka kompozicija za gitaru • RCM (Royal Conservatory of Music) Sveska 1 • Edo Duga: Škola br. 1 MINIMUM PROGRAMA ZA I RAZRED: • skala C / a mol - dur u prvoj poziciji • 10 etida • 25 kompozicija	

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	GITARA	
RAZRED	DRUGI (II)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
KOREKCIJA POLOŽAJA TIJELA, INSTRUMENTA; LIJEVE I DESNE RUKE	Upoznavanje s tonskim bojama , promjenom položaja desne ruke	Učenici će: -razlikovati tonske boje, promjenom položaja desne ruke.
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje i postava Ruku	Učenici će: -prilagoditi sjedenje i postavu ruku s obzirom na tjelesni razvoj i veličinu instrumenta
MUZIČKA PISMENOST Note u G	Notni zapis u prvom i drugom položaju (poziciji)	Učenici će: -prepoznati i pročitati notni zapis u G ključu u prvom i drugom položaju (poziciji)
MUZIČKI SADRŽAJ Melodija i fraza	Upotreba načela TEZA / ARZA te muzičke rečenice u smislu izvođenja muzičke rečenice/fraze Improvizacija sa dva ili tri tona.	Učenici će: -uočiti, prepoznati, te izvesti muzičku frazu prateći načela muzičkog metra. - oblikovati i izvoditi kratke melodijske linije.
Ritam	Punktirani ritam i sinkopa unutar Dobe Triola	Učenici će: -pravilno izvesti punktirani ritam, sinkopu i triolu unutar dobe
METRIKA	polovinska mjera	Učenici će: - prepoznati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u polovinskom taktu.
Tempo i agogika	Oznake za brza, umjerena i spora tempa Tenuto	Učenici će: -prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja tempa <i>largo</i> , <i>andantino</i> , <i>allegretto</i> , <i>ritenuto</i> -prepoznati i izvesti djelo prema oznaci <i>tenuto</i>
Dinamika	Osnovne dinamičke oznake	Učenici će: -poznavati i razlikovati pri izvedbi dinamičke oznake <i>Forte</i> , <i>pianissimo</i>
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: -usavršavati izvedbu vodeće melodije i pratnje -uočiti imitaciju i kanon i odgovarajuće izvesti istu temu u različitim glasovima
ARTIKULACIJA	<i>staccato</i> , <i>legato</i> , <i>portato</i> , <i>non legato</i>	Učenici će: -usavršavati izvedbu <i>staccata</i> , <i>legata</i> i <i>non legata</i>

OSNOVNE VRSTE GITARSKIH TEHNIKA	Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta gitarskih tehnika koje je učenik upoznao u I razredu sviranje ljestvica kroz dvije oktave, akordne kadence	Učenici će: - usavršavati izvedbu osnovnih gitarskih tehnika Apoyando, tirando, legato tehnika, tremolo, arpeggio. Akordne kadence sa akordima u osnovnom položaju
Ukrasi	kratki predudar	Učenici će: -upoznati oznaku i pravilno izvođenje
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Rečenica Dvodijelna i trodijelna pjesma Sonatina	Učenici će: -upoznati i prepoznati muzičku rečenicu, -prepoznati jednostavnu i složenu dvodijelnu i trodijelnu pjesmu tijekom slušanja izvedbe, -upoznati muzički oblik sonatine
TEHNIČKI DIO:	• Legato tehnika (uzlazni i silazni legato) vezivanje dva tona. • Hromatske vježbe. • Vježbe za postizanje pokretljivosti prstiju lijeve ruke. • <i>Portamento</i> i <i>glissando</i>. • <i>Barre</i> (mali bare) . • Prigušivanje tona.	
SKALE:	C dur kroz jednu oktavu, G,D,A dur kroz dvije oktave i a mol u osnovnom položaju (prirodni,harmonski i melodijski kroz dvije oktave).	
MINIMUM PROGRAMA ZA II RAZRED:	• 5 dvooktavnih skala • Kompletan udžbenik E.Đuga: Škola za gitaru, sveska II • J.Sagreras - Sveska 1 i najmanje 5 komada iz "Sveska 2"	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 Dvooktavna skala u I ili II poziciji/položaju po izboru 2. 1 etida 3. 1 kompozicija po izboru iz navedene literature Program za provjeru znanja se izvodi napamet.	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog II razreda učenik će: - samostalno i tačno pročitati i odsvirati notni tekst srazmjerno učenikovom stupnju muzičke pismenosti; - poznavati i usavršavati izvedbu osnovnih vrsta gitarskih tehnika (<i>apoyando, tirando, mali barre, uzlazni legato</i>) - prepoznati osnovne elemente muzičkog oblika zadanih djela - kvalitetnija projekcija tona	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - gitara mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za gitaru. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	

LITERATURA	ETIDE: • F.Sor, Guliani, Tarega, Albert, Aguado, Carezssi, Diabelli KOMPOZICIJE SA POLIFONIM ELEMENTIMA: • Iz knjige V. Andre: L.Milan, R. De Visse, F. Bosanac OSNOVNA LITERATURA: • E.Đuga: Škola za gitaru II • J.Sagreras - Sveska I • Royal conservatori of music - sveska 1-2 DODATNA LITERATURA: • Vjekoslav Andre: Zbirka kompozicija za gitaru I • J.Sagreras: Škola za gitaru, sveska I i II • Tomaž Šegula: Mladi gitarist, sveska II • Royal conservatori of music - sveska 1 • Susser Ctibor - Kompozicije za gitaru • Delcamp sveska 2 KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: • F.Carulli, M.Carcassi, M.Guillani, F.Sor, F.Hunten, A. Nava, E. Pujol. G.Sanz, A.Diabelli, J. Kuffner, D.Aquado, L.Milan, I.Padovec, F.Bosanac, J.S.Bach, Nedim Tinjić, Miroslav Lončar. ORIJENTACIONI PLAN: • E.Đuga: Mladi gitarist, II • skale, vježbe, preludij i primjeri u tonalitetima: C, G, D, A duru i a mol kao i akordne kadence u osnovnom položaju.
-------------------	---

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	GITARA	
RAZRED	TREĆI (III)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
KOREKCIJA POLOŽAJA TIJELA, INSTRUMENTA, LIJEVE I DESNE RUKE A U CILJU ADEKVATNE PRIPREME ZA TEHNIČKE ZAHTJEVE III RAZREDA	Projekcija tona	Učenici će: -istraživati različite tonske boje <i>Sul ponticello, sul tasto, dolce</i>
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje i postava Ruku	Učenici će: -prilagoditi sjedenje i postavu ruku s obzirom na tjelesni razvoj
MUZIČKA PISMENOST Note u G	notni zapis e do e3	Učenici će: -brzo pročitati i izvesti notni zapis od e do e3
MUZIČKI SADRŽAJ		
Melodija i fraza	Razvijanje melodijske linije i logično fraziranje Improvizacija melodijskih linija	Učenici će: -uočavati oblikovanje melodije, usavršavati logično fraziranje i time razvijati muzikalnost izvođenja -razvijati vlastiti kreativni izraz
Ritam	kombinacije ritmičkih odnosa unutar dobe	Učenici će: -pravilno izvesti ritmička trajanja unutar dobe pri njenoj podjeli na dva, tri i četiri
Metrika	osminska, četvrtinska i polovinska mjera	Učenici će: -prepoznati i tačno izvesti teške i lake dobe kao i ritmičke odnose u osminskoj, četvrtinskoj i polovinskoj mjeri
Tempo i agogika	oznake za tempo i agogiku	Učenici će: -prepoznati i razlikovati tempa sukladno literaturi koju učenik svira i agogičku oznaku <i>accelerando</i>
Dinamika	sve dinamičke oznake akcent (<i>sforzato</i>)	Učenici će: -razlikovati slušno i pri izvedbi sve dinamičke oznake koje učenik sreće u literaturi -upoznati novu oznaku za dinamički akcent (<i>sforzato</i>) i pravilno je izvesti
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: -razvijanjem mogućnosti većeg dinamičkog nijansiranja ostvariti pravilnu izvedbu homofonog sloga -uočavati imitaciju i istaknuti temu u različitim glasovima polifonih oblika
OSNOVNE VRSTE GITARSKE TEHNIKE	izvedba osnovnih vrsta gitarske tehnike ,višeglasja, non legato,artikulacija,staccato,portato, tenuto,pizzicato,vibrato, repeticija ljestvice	Učenici će: -sinhronizirati lijevu i desnu ruku u cilju ujednačenog sviranja tonova, -pravilno izvesti repeticiju, -svirati ljestvicu kroz dvije oktave.

OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA Muzički oblik	Tema s varijacijama	Učenici će: - poznavati i analizirati oblike koje učenik svira iz preporučene literature (sukladno učenikovom uzrastu)
STILSKE KARAKTERISTIKE Ukrasi	Barok i klasicizam Melodijski ukrasi, predudar, dugi predudar i kratki predudar	-poznavati osnovne karakteristike baroka i klasicizma -poznavati oznaku za navedene ukrase i odgovarajući način izvođenja
TEHNIČKE DIO:	• Legato vezivanje dva i tri tona (uzlazno i silazno). • <i>portamento</i> i <i>glissando</i> • <i>tremolo</i>, <i>pizzicato</i> i <i>vibrato</i> • melodijski ukrasi, ligatura i sinkopa.	
SKALE:	e mol harmonska i melodijska ljestvica kroz dvije oktave, E,F,G,D kroz dvije oktave u drugom i trećem položaju.	
MINIMUM PROGRAMA ZA III RAZRED:	• 2 skale - durska i molska u drugom i trećem položaju • 10 etida • 3 polifone kompozicije • 20 kompozicija za izvođenje • 1 sonata ili sonatina	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1skala po izboru (2 ritmička načina, akordna kadenca) 2. 1etida (<i>barre, tirando, legato</i>) 3. 1 djelo po izboru Stari majstor 4. 1 kompozicija po slobodnom izboru Program za provjeru znanja se izvodi napamet	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - gitara mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za gitaru. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	
LITERATURA	ETIDE: • F.Carulli: Etide op. 331 • M Carcassi: Etide op. 333 • F. Sor: Etide op.31, sveska I • S.Rainieri, A. Cano, D.Aquado, F.Tarrega, M.Giuliani POLIFONE KOMPOZICIJE: • J.S.Bach: Knjižica za A. Magdalenu Bach • F.Bosanac, R. De Visse, L. Milan i drugi OSNOVNA LITERATURA : • E.Đuga: Škola za gitaru, sveska III • J.Sagreras: Sveska II • RCM (Royal Conservatory of Music) Sveska 3 POMOĆNA LITERATURA: • J.Sagreras: Škola za gitaru, sveska II i III • Vjekoslav Andree : Zbirka kompozicija za gitaru I • Pascal Roch: Škola za gitaru, sv. I • D.Aguardo: Metoda completo • C. Süsner - Djela • L. Brouwer - Etide (lagane etide/Etudes simples) • Nedim Tinjić - Zbirka kompozicija za klasičnu gitaru sveska 1 i 2 • Miroslav Lončar - Djela za klasičnu gitaru	

	POLIFONE KOMPOZICIJE: • Gaspar Sanz: Ples • J.S.Bach:Menuett • J.H.Schein:Allemande • Jean-François Delcamp Sveska KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: • M.Guillani, F.Carulli, C.Negri, M.Carcassi, D.Bogdanović, N.Coste ,I.Padovec, M.Praljak, Nedim Tinjić, Mirosav Lončar. KOMPOZICIJE ZA DVIJE I TRI GITARE: • J.Kuffner: Romansa • F.Carulli: Allegro • W.A.Mozart: Kanon ORIJENTACIONI PLAN: • Sveukupno gradivo iz udžbenika E.Đuga: Zbirka br. III
--	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	GITARA	
RAZRED	ČETVRTI (IV)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
POLOŽAJ INSTRUMENTA I RUKU	Prilagođavanje instrumentu veličine 1/1 Postavke lijeve i desne ruke i korekcije položaja	Učenici će: - vladati hvataljkom gitare zaključno sa V položajem i pomijerajući desnu ruku iz položaja sul ponti cello i sul tasto, istraživati boje zvukova.
PRILAGOĐAVANJE TIJELA LAKTA I PODLAKTICE ZA OPTIMALNIJE ZAHVATANJE VEĆIH RASPONA NA HVATALJCI GITARE	Postavke desne ruke u cilju jasne tonske produkcije i promjene tonski boja	Učenici će: - stalno prilagođavati položaj sjedenja i postavke ruku s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST Note u G <i>prima vista</i>	notni zapis od e do g3 rad na elementima čitanja s lista.	Učenici će: - brzo pročitati i izvesti notni zapis od e do g3
Prstored	Logično korištenje prstored s obzirom na pozicije sviranja.	- logično koristiti prstored
MUZIČKI SADRŽAJ		
Melodija i fraza	Razvoj melodije Cantilena	Učenici će: - samostalno i muzikalno interpretirati melodiju, razvijati osjećaj za logično fraziranje, - poznavati pojam cantilene i odgovarajuće je interpretirati
Ritam	Tridesetdrugina Kvintola i sekstola	Učenici će: - prepoznati i odgovarajuće izvesti navedena ritmička trajanja
Metrika	Jednostavne i složene mjere	Učenici će: - pravilno izvesti teške i lake dobe u upoznatim mjerama
Tempo i agogika	Oznake za tempo i agogiku	Učenici će: - prepoznati naučene oznake za tempo i agogiku, te ih proširiti novima (<i>lento, sostenuto, izrazi meno mosso, piu mosso, molto, non troppo</i>)
Dinamika i akcentuacija	Sve dinamičke oznake Oznake za akcent: <i>fp, sf, sfz</i> ,	Učenici će: - prepoznati većinu oznaka za dinamiku (od <i>pp</i> do <i>ff</i> , uključujući <i>crescendo</i> i <i>decrescendo</i>), znati ih primijeniti u sviranju i upoznati neke od novih s područja akcentuacije: <i>fp, sf, sfz</i> ,
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: - razvijanjem koordinacije pokreta ostvariti pravilan odnos melodije i pratnje u različitim oblicima homofonog sloga - uz melodiju i akordsku pratnju uočiti i istaknuti vođenje basove dionice

		-prepoznati i pravilno izvesti imitacije u preporučenoj literaturi, raditi na uočavanju i vođenju dionica
projekcija tona	<i>legato, non legato, portato, staccato, (leggero)</i>	Učenici će: -usavršavati poznate načine i upoznati nove redoslijedom kojim se pojavljuju u literaturi
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Motiv, fraza, rečenica, period Sonatni oblik	Učenici će: -prepoznati i odgovarajuće izvesti motiv, frazu, rečenicu i periodu - razlikovati I i II temu kod sonatnog oblika
STILSKE KARAKTERISTIKE	Barok, klasicizam i romantizam	-upoznati temeljne značajke stila i prepoznati ih u djelu koje učenik svira -znati kompozitora i detalje iz biografije u skladu učeničkim interesima
Ukrasi	Melodijski ukrasi, dvostruki predudar,pralltriller,mordent	-upoznati i pravilno izvesti melodijski ukras,dvostruki predudar,pralltriller,mordent
TEHNIČKI DIO:	• Legato tehnika vezivanje dva i tri tona • melodijski ukrasi • ligatura i sinkopa • tremolo tehnika • Promjena položaja • razloženi akordi u svim obrađenim tonalitetima • Flažoletni ton • legato vezivanje 4 tona uzlazno i silazno.	
SKALE:	E dur,A dur,gis mol u IV položaju; F dur,B dur,a mol u V položaju kroz dvije oktave; g mol, fis mol,cis mol u IV i V poziciji kroz dvije oktave.	
MINIMUM PROGRAMA ZA IV razred	• 4 skale u IV i V položaju, • 12 etida • 1 svita ili sonatina u cijelosti. • 4 komad po slobodnom izboru	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala (dvooktavna u pozicijama, akordna kadenca, ritmički načini sa intervalima) 2. 1 etida 3. 1 Stari majstor 4. 1 stav sonatine ili sonate (sonatni oblik) 5. 1 kompozicija po slobodnom izboru Program za provjeru znanja se izvodi napamet. Odsjek gitara organizuje kontrolni ispit na polugodištu iz <i>Prima vista</i> .	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga četvrtog razreda učenik će: - postići veću samostalnost pri čitanju novih kompozicija (poznavati note u G ključu, ritmičke vrijednosti i mjere i služiti se tim znanjem pri sviranju); - prepoznati oznake za tempo, dinamiku, agogiku, te primijeniti odgovarajuću vrstu izvođenja djela (težiti uvjerljivijem izvođenju fraza, većem dinamičkom nijansiranju, čišćem gitarskom pedalu, upoznati nove ukrase i obilježje stilova); - koristiti se različitim vrstama tehnika za gitaru u skladu sa mogućnostima; - prepoznati i uvjerljivo izvesti kontrastne dijelove kompozicije, razvijati osjećaj za cjelinu. Odsjek gitara, ukoliko je moguće, obrazuje i kamerni orkestar gitara.	

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - gitara mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za gitaru. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	• Edo Đuga:Škola za gitaru za IV razred • RCM (Royal Conservatory of Music) Sveska 4 • J.Sagreras - Sveska 3 KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: • Heinrich Albert, Matteo Carcassi, N.Paganini Scherzo.M.Ponce , E. Đuga, Slavko Fumić, Nedim Tinjić, Miroslav Lončar. KOMPOZICIJE ZA DVIJE I TRI GITARE: • J.Kuffner:Andantino • F.Sor: Etuda • F.Carulli:Alegretto MINIMUM GRADIVA ZA IV RAZRED: • Sveukupno gradivo iz knjige - Edo Đuga:Škola za gitaru, sveska IV ETIDE: • Fernando Sor: ETIDA op.35 Br 22 ,3,4 • ETIDA op.60 Br.1-6 POLIFONE KOMPOZICIJE • Galiarda: Vincenzo Galelei • Arija iz partite u a molu : J.A.Logy • Menuet: J.P.Rameau • Suita u d molu: R.de Vissee SONATINE: • Sonatina u C duru I.II : N.Paganini • Sonatina op.71 C.dur M.Giuliani • Deuterium sonata - Nedim Tinjić • Giuseppe Antonio Brescianello - Sonatina KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: (po izboru iz ponuđene literature) KOMPOZICIJE ZA GITARU U KAMERNOJ MUZICI (po izboru iz ponuđene literature)

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	GITARA	
RAZRED	PETI (V)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
MUZIČKA PISMENOST	Upoznavanje različite vrste notnog zapisa	Učenici će: -upoznati se sa notnim tekstovima -zapisima iz renesansnog perioda- tabulatura i oznakama u savremenoj notaciji
Prstored	Pravilna upotreba prstoreda	Učenici će: -prostorede prilagoditi potrebama promjene položaja na instrumentu
MUZIČKI SADRŽAJ Melodija i fraza	Muzikalno logično fraziranje i lijepo izvođenje cantilene	Učenici će: -logično izvesti muzičku frazu te usavršiti njeno muzikalno izvođenje;
Ritam	Složenije ritmičke vrijednosti	Učenici će: -prepoznati i izvesti složenije ritmičke figure;
Metrika	Puls	Učenici će: -odrediti osnovni puls glazbenog djela
Tempo i agogika	Sve vrste složenih mjera Proširiti osnovne oznake tempa i agogike <i>Rubato</i>	-prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u složenim mjerama; -prepoznati i razlikovati tempa sukladna literaturi koju učenik svira te dodati i agogičke oznake: <i>calando, morendo</i> - upoznati izvedbu <i>rubata</i>
Dinamika	Sve dinamičke oznake Ritmički akcenti	Učenici će: -slušno prepoznati i znati uvjerljivo i dojmljivo izvesti većinu dinamičkih oznaka; -izvesti ritmički akcent agogičkim proširenjem
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: -usavršiti jasan odnos izvođenja melodije i pratnje u različitim oblicima homofonog sloga - slušati i voditi više samostalnih glasova istodobno; -uočiti i odgovarajuće izvesti obrat dionica te kanonsko vođenje glasova
projekcija tona	Načini izvedbe i karakter djela	Učenici će: -usavršavati i osvještavati dosad upoznate osnovne tehnike izvođenja skladno karakteru djela uz dodavanje novih – <i>martelato, cantabile, dolce, sotto voce, semplice, brillante</i> ;
OSNOVNE VRSTE GITARSKIH TEHNIKA	Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta gitarske tehnike Ljestvice – sve dur i harm. mol Sviranje ljestvica kroz 2 i 3 oktave u VI i VII položaju, kao i skale u oktavama ,tercama, sextama,i decimama	Učenici će: -usavršavati izvedbu osnovnih vrsta gitarske tehnike
GITARSKI PEDAL	Pravilno prigušivati tonove da bi e kontrolisao gitarski pedal	Učenici će: -pravilno prigušivati tonove da bi e kontrolisao gitarski pedal
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Sonatni oblik, složena trodjelna pjesma, tema s varijacijama,	Učenici će: -upoznati i prepoznati osnovne dijelove navedenih oblika;

STILSKE KARAKTERISTIKE	Barok, klasicizam, romantizam, XX stoljeće	Učenici će: -sustavno upoznavati osnovne stilske značajke i odgovarajuće izvesti zadane kompozicije nabrojanih stilskih razdoblja
Ukrasi	Grupetto, predudar, višestruki predudar sa tri ili više tonova	Učenici će: - prepoznati i pravilno izvoditi razne ukrase iz različitih stilskih epoha
TEHNIČKI DIO:	● dalji rad na savladavanju i usavršavanju tehničkih elemenata i problema; ● vježbe za skokove i promjenu položaja i vježbe za rastezanje prstiju u cilju postizanju većeg raspona tonova.	
SKALE:	H dur, Fis,Cis,gis mol,dis,ais mol u VI,VII,VIII poziciji	
MINIMUM PROGRAMA ZA V RAZRED:	● 6 skala (3 durske, 3 molske) ● 6 etida ● 4 polifone kompozicije ● sonatina ili svita u cijelosti ● 4 komada po slobodnom izboru	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	<u>1.</u> 1 skala (dvooktavna sakla sa promjenom pozicija, intervali i ritmički načini, akordna kadenca) <u>2.</u> 1 etida (legato, barre, ritmički načini, tremolo) <u>3.</u> 1 Stari majstor <u>4.</u> 1 stav sonate ili dva stava svite <u>5.</u> 1 kompozicija po slobodnom izboru Program za provjeru znanja se izvodi napamet. Odsjek gitara organizuje kontrolni ispit na polugodištu iz <i>Prima vista</i> .	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA	Nakon završenoga petog razreda učenik će: - razvijati stečene vještine i iskustva iz predhodnih razreda – podići nivo izvođenja na višu tehničku i muzikalnu razinu – obraćajući pozornost na:brzinu i preciznost izvođenja, tehničku sposobnost i muzičku izražajnost, mogućnost duže koncentracije i doslovno memoriranje djela; - uporedo s razvijanjem tih vještina treba sticati i znanja o muzičkim razdobljima, stilovima, razvijati muzičku i tonsku maštu, te tako svoju izvedbu učiniti uvjerljivijom i kreativnijom. Odsjek gitara, ukoliko je moguće, obrazuje i kamerni orkestar gitara.	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - gitara mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za gitaru. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	

LITERATURA:	• Edo Đuga: Škola za gitaru, sveska br. V • J.Sagreras:Škola za gitaru, sveska III,IV • Vjekoslav Andree: Zbirka kompozicija za gitaru 2 • Felix Spiler: Izbor kompozicija za V razred • RCM (Royal Conservatory of Music) Sveska 5 TEHNIČKE VJEŽBE: • Costas Cociolis:Tehničke vježbe • Carlos Bonell:Whill of perfectiones ETIDE: • F.Sor: Etide op.35 (1-10) • M.Carcassi : Etide op. 60 (1-6) • D.Aquado: 20 Studija za gitaru POLIFONE KOMPOZICIJE: • J.S.Bach: Male kompozicije • V.Galilei: Suita u D duru (I-IV stavak) SONATINE/ SONATE: • M.Guiliani: Sonata op. 71, C dur I, II i III stav • N.Paganini: Sonatina C-dur VARIJACIJE: • L.Mozzani: Stara španska pjesma sa varijacijama KOMPOZICIJE ZA DVIJE I TRI GITARE: • F.Carulli: Duo • R.Schumann :Melodija • J.S.Bach:Menuet, Musette ORIJENTACIONI PLAN: • Sve ukupno gradivo za V razred Edo Đuga za peti razred
--------------------	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	GITARA	
RAZRED	ŠESTI (VI)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
MUZIČKA PISMENOST	Sviranje prima vista	Učenici će: -brzo i samostalno snalaziti se u lakšem, notnom tekstu; -razviti sposobnost čitanja lakšeg notnog teksta bez pripreme;
prstored	Pravilna upotreba prstoreda	Učenici će: -primjenjivati odabir prirodnog prstoreda i koristiti logičan prstored s obzirom na artikulaciju teksta
MUZIČKI SADRŽAJ		
Melodija i fraza	Muzikalno i logično fraziranje	Učenici će: -muzikalno izvoditi frazu s razumijevanjem strukture muzičkog djela;
Ritam	Sve notne vrijednosti Jednostavni i složeni ritmovi	Učenici će: -znati prepoznati sve notne vrijednosti i složene ritmove;
Metrika	Sve vrste mjera i njihove izmjene Osnovne oznake za tempo i agogiku	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti izmjene unutar dobe i unutar takta;
Tempo i agogika		-prepoznati i izvesti sve oznake za tempo i agogiku sukladno literaturi koju učenik svira;
Dinamika	Sve dinamičke oznake Akcenti	Učenici će: -prepoznati i odgovarajuće izvesti sve dinamičke oznake i oznake za akcente; -izvesti označeni akcent kombinacijom dinamičkog isticanja i agogičkog proširenja
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: -upoznati i odgovarajuće izvesti različite oblike predstavljanja akorda u homofonom slogu, te odnosa vodeće melodije i pratnje; -znati slušati i voditi tri samostalne dionice;
projekcija tona	Oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju;	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti vezane i nevezane načine izvođenja obzirom na stil i karakter te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju;
OSNOVNE VRSTE GITARSKIH TEHNIKA	Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta gitarske tehnike Barre hvat Umjetni flageoleti Rasqueado	Učenici će: -brzo i spretno izvoditi upoznate OSNOVNE VRSTE GITARSKIH TEHNIKA
Homofoni slog	Odnos melodije i pratnje	Učenici će: -upoznati i odgovarajuće izvesti različite oblike predstavljanja akorda u homofonom slogu, te odnosa vodeće melodije i pratnje;
projekcija tona	Način stvaranja različite boje tona	Učenici će: -oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju;
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Jednostavni i složeni oblik pjesme Sonatni oblik Rondo Tema s varijacijama	Učenici će: -prepoznati, usporediti i odgovarajuće izvesti nabrojene muzičke oblike iz preporučene literature;

	Pojedini stavci barokne suite	-u formalnom i muzičkom smislu razumjeti manje cjeline i znati graditi veće forme; -upoznati stavke barokne suite;
STILSKE KARAKTERISTIKE	Barok, klasicizam, romantizam, XX stoljeće	Učenici će: -upoznati osnovne stilske značajke i odgovarajuće izvesti zadane skladbe nabrojanih stilskih razdoblja sukladno programu iz preporučene literature
TEHNIČKI DIO:	• Dalji rad na savladavanju i usavršavanu tehničkih elemenata i problema. • Triler, Barokni triler i triler na dvije na susjedne žice. • Vježbe za rasqueado, vježbe za legata u barreu scott tennant Pumping Nylon	
SKALE:	Hromatske ljestvice na jednom paru žica, skale u tercama u G,D,A duru; skale u sekstama G,D,A duru. Skale u oktavama i decimama; molske ljestvice u tercama i sekstama.	
MINIMUM GRADIVA ZA VI RAZRED:	• 6 skala (3 durske, 3 molske) • 12 etida • 3 polifone kompozicije • sonatina ili svita u cijelosti	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1skala (trooktavna skala sa promjenom pozicija, intervali i ritmički načini, akordna kadenca) 2. 1etida (pozicije, barre hvat) 3. 1 Stari majstor 4. 1 stav sonate ili svite 5. 1 kompozicija po slobodnom izboru Program za provjeru znanja se izvodi napamet. Odsjek gitara organizuje kontrolni ispit na polugodištu iz <i>Prima vista</i> .	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA	Nakon završenog VI razreda učenik će: - biti potpuno muzički pismen, znati pročitati notni tekst sa svim njegovim elementima i odsvirati program koji je u skladu sa preporučenom literaturom; - vladati gotovo svim vrstama gitarske tehnike ; - prepoznati oblik i karakter kompozicije, znati kojem razdoblju pripada i prema tome prilagoditi način izvođenja i oblikovanja tona; - znati slušati i uspoređivati razne izvedbe, u skladu svojim intelektualnim sposobnostima. Odsjek gitara, ukoliko je moguće, obrazuje i kamerni orkestar gitara.	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - gitara mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za gitaru. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	

LITERATURA:	• E.Đuga: Škola za gitaru, br. VI • J.Sagreras: III - VI • Vjekoslav Andree: Br.2 • RCM (Royal Conservatory of Music) Sveska 6 • Nedim Tinjić: Djela za klasičnu gitaru • Miroslav Lončar: Djela za klasičnu gitaru TEHNIČKE VJEŽBE: • Abel Calverallo za lijevu i desnu ruku • Costas Cociolis • Carlos Bonell ETIDE: • F.Sor: Etide op. 35 (10-22) • M.Carcassi: Etide op. 60 (6-12) • J. Sagreras: Etide POLIFONE KOMPOZICIJE: • J.S.Bach: Preludij d mol • A Barrios: Menuet • F.Sor: Menuet op. 11 SONATINE/SONATE: • M.Giuliani: Sonata op. 71, C dur • N.Paganini: Sonata C dur I i II stav • J.Sagreras Sonatina VARIJACIJE: • F.Sor: Tema sa varijacijama op.16 KOMPOZICIJE ZA DVIJE ILI TRI GITARE: • R.Schumann: Melodija • J.S.Bach: Menuet, Musette • Antonio Vivaldi: Pjesma putujućeg svirača • S.Dodgson: Cantilena ORIJENTACIONI PLAN: • E. Đuga: Škola za gitaru za VI razred
--------------------	---

OBJAŠNJENJE PROGRAMA SA METODIČKIM UPUTSTVIMA

Nastava gitare, zbog svoje specifičnosti kao instrumentalne nastave izvodi se individualno, te je neophodno voditi računa o principima individualnog pristupa učeniku. Rad profesora/nastavnika treba da se bazira na metodi očigledne nastave, metodi objašnjavanja, pokazivanja, sviranja, zvučnog i video prikaza, a nikako na metodi predavanja. U radu sa učenikom, profesor treba postaviti dvije smjernice: detaljan rad sa ciljem visokog nivoa nastave i detaljno metodsko predstavljanje i obrađivanje programa sa učenikom u smislu isticanja elemenata širokog razvoja njegove nadarenosti, uz stalno upućivanje na samostalnost u radu.

S obzirom da se radi o individualnoj nastavi, svakom učeniku se prilazi sa individualnog aspekta, vodi računa o nadarenoj, talentiranoj djeci i sa takvom djecom raditi sistematično, predano i metodski ispravno.

Predviđeni nastavni program raditi cjelovito, predano, sistematično, pa ukoliko u jednom razredu učenik za jednu školsku godinu pređe program predviđen za razred koji pohađa, moguće je preći na program iz narednog razreda, vodeći računa o postupnosti u radu, u smislu obrađivanja kompozicija poštujući didaktički princip od lakšeg ka težem.

GLAVNI PREDMET

HARMONIKA

HARMONIKA

OPĆI CILJ: razvoj specifičnih sposobnosti, vještina i znanja potrebnih za samostalno izvođenje kompozicija na harmonici, solistički i u ansamblu.

OPERATIVNI CILJEVI:

- Razvoj ličnosti djeteta
 - planski izgrađivati povjerenje u vlastite sposobnosti,
 - osvježavati prirodni mišićni tonus i kontrolu pokreta kao preduvjet za savladavanje tehnike sviranja
 - razvijati izvođačke sposobnosti učenika,
 - razvijati motoričke sposobnosti učenika,
 - razvijati analitičke sposobnosti učenika,
 - razvijati stvaralačke sposobnosti učenika,
 - razvijati percepciju, memoriju, koncentraciju,
 - razvijati strpljenje i samodisciplinu,
 - razvijati prosuđivanje, samoprocjenu,
 - razvijati upornost, radne navike, aktivan životni stav,
 - razvijati estetički i etički sistem vrijednosti,
 - razvijati socijalizaciju učenika kroz skupno muziciranje,
 - razvijati kulturne navike učenika.
- Razvijanje učenikova razumijevanja muzike
 - razvijati osjećaj za ljepotu tona,
 - razvijati osjećaj za puls i metriku,
 - razvijati osjećaj za određivanje tempa, dinamike i agogike,
 - preciznost ritmičkog izvođenja,
 - razvijanje intonacije: osjećaj kretanja i razvoja melodije,
 - postupno razvijati osjećaj za strukturu i oblik muzičkog djela,
 - osposobiti učenika za razumijevanje i poštovanje umjetnosti.
- Razvoj tehnika, umijeća, vještina, znanja
 - razvijati sposobnost zapisivanja i čitanja (reproduciranja) notnog teksta,
 - izvođenje primjerenog notnog teksta s razumijevanjem, ličnim stavom,
 - planski osposobljavati učenika za samostalno muziciranje i druženje sa muzikom i po završetku školovanja: spontano (improvizacija) i svjesno (odabir, čitanje i izvođenje određenog muzičkog djela),
 - planski razvijati umijeće/vještine skupnog muziciranja,
 - znanja o nastanku i razvoju instrumenata,
 - postupno upoznavanje s domaćom, zapadnoevropskom i svjetskom muzičkom baštinom,
 - upoznavati razvoj savremene muzičke tehnologije i mogućnosti povezivanja s instrumentom.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	HARMONIKA	
RAZRED	PRVI (I)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE HARMONIKE	Upoznavanje učenika sa instrumentom i njegovim svojstvima kroz pjesmu i svirku	Učenici će: - istraživati izvore zvuka i zvukovne boje harmonike
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Postavljanje harmonike, postavka desne i lijeve ruke, prstiju, upoznavanje pokreta, vježbe za opuštanje	Učenici će: - samostalno uzeti instrument i postaviti ruke na desnu i lijevu stranu instrumenta
MUZIČKA PISMENOST Note u G i F ključu	Opismenjavanje u violinskom (prva oktava) i bas ključu (mala oktava). Upoznavanje diskanta (g-c3) Obraditi basove Predznaci Oznake za repetaciju	Učenici će: - prepoznati i pročitati notni zapis u oba ključa - upoznati se sa sljedećim tehnikama: promjena položaja ruke širenjem i skupljanjem šake, promjena prsta na istoj dirci (bez prekida i sa prekidom tona) - osnovni (C, G, D, i F), pomoćni (E, H, A); akordske-dur basove. Postaviti ruku i prstored na pravilan način - prepoznati znak za povisilicu, snizilicu i razrješilicu i pročitati note koje slijede znak - prepoznati i odgovarajuće koristiti oznaku za repetaciju
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	Upoznavanje dječjih i bosansko-hercegovačkih narodnih pjesama	Učenici će: - naučiti pjevati i svirati dječje i narodne pjesme i uočiti kretanje melodijske linije - uočiti, prepoznati te muzikalno izvesti muzičku frazu
Ritam	Osnovne ritmičke vrijednosti i njihove pauze Punktirani ritam Ligatura	Učenici će: - prepoznati i pročitati cijele note, polovinke, četvrtinke, osminke i njihove pauze - prepoznati i pravilno izvesti punktirani ritam - prepoznati i pravilno izvesti ligaturu
Metrika	Teška i laka doba Četvrtinske i osminske mjere	Učenici će: - prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u osnovnim mjerama - razlikovati i pravilno izvesti ritamske vrijednosti u četvrtinskim i osminskim mjerama
Tempo i agogika	Osnovne oznake za brzi i umjereni tempo	Učenici će: - prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja tempa <i>allegro, moderato, andante, te rallentando i koronu</i>

Dinamika	Osnovne dinamičke oznake	Učenici će: - upoznati i slušno razlikovati dinamičke oznake: <i>piano, mezzoforte, forte, cress.</i> i <i>depress.</i>
Slog	Homofoni slog	Učenici će: - razlikovati i pravilno izvesti vodeću melodiju i pratnju
OBLIKOVANJE TONA	Legato, tenuto, portato i stakato	Učenici će: - usvojene melodijske linije svirati <i>legato, tenuto, staccato</i> i <i>portato</i>
OSNOVNE VRSTE TEHNIKE NA HARMONICI	Pravilna izvedba osnovnih vrsta tehnike na harmonici	Učenici će: - upoznati i pravilno izvesti osnovne tehnike na harmonici isključivo prstom; formiranje i prekidanje tona (prstom i mijehom)
Registri	Upotreba registara	Učenici će: - upoznati i pravilno primjeniti osmostopni (8') tzv. osnovni registar i tzv. dvoglasni tremolo registar (8'+8°)
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Motiv, mala i velika rečenica, dvodijelna i trodijelna pjesma	Učenici će: - informativno i uz pomoć nastavnika biti upoznati sa osnovnim elementima muzičke forme (motiv, fraza, rečenica, dvodijelni i trodijelni oblik)
TEHNIČKI DIO:	• formiranje i prekidanje tona prstom i mijehom, • samokontrola tona kroz primjenu mjeha, • postavka non legata i legata isključivo prstom. • postavka stakata i portata isključivo prstom	
SKALE:	Durske skale: C-dur skala kroz jednu oktavu paralelno, razloženi i istovremeni trozvuk sa obrtajima (malo razlaganje); G-dur, D-dur, F-dur, kroz jednu oktavu sa trozvucima, odvojeno diskant i bas;	
MINIMUM GRADIVA ZA I RAZRED:	• 2 skale • 60 tehničkih vježbi • 1 etida • 5 kompozicija po slobodnom izboru	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	1. 1 skala 2. 1 etida 3. 1 komad Program za provjeru znanja se izvodi napamet.	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog I razreda učenik će: - samostalno pročitati i odsvirati jednostavni notni tekst koji odgovara njegovom stupnju muzičke pismenosti, - poznavati osnovne načine izvođenja i najosnovnije vrste tehnike na harmonici - prepoznati i odrediti karakter kompozicije, te shodno njemu i učenikovoj mašti te tehničkim predispozicijama oblikovati zvuk - moći ocijeniti kvalitetu svoje izvedbe.	

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - harmonika mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za harmoniku. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	Vojislava Vukočević Terzić: Škola za klavirsku harmoniku, I sveska • Zoran Rakić: Harmonika br. 1 • Jasmin Osmić: Udžbenik i zbirke za I razred • Albin Fakin: Škola za klavirku harmoniku, I sveska • Ljubomir Micić: Zbirka etida i odabranih kompozicija, I sveska • Margita Baračkov: Sistem skala za klavirsku harmoniku dur-moll • Margita Baračkov: Originalne kompozicije domaćih i stranih autora za harmoniku, I sveska • V. Odak-Jembrih: Čudesni svijet harmonike br. 1

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	HARMONIKA	
RAZRED	DRUGI (II)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE HARMONIKE	Upoznavanje s tonskim bojama dobivenih upotrebom različitih registara na harmonici	Učenici će: - razlikovati tonske boje dobivene upotrebom različitih registara na harmonici
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje i postavka ruku	Učenici će: - prilagoditi sjedenje i postavku ruku s obzirom na tjelesni razvoj
MUZIČKA PISMENOST Note u G i F ključu	Notni zapis u velikoj (dubokoj) i III oktavi Molski akordski basovi	Učenici će: - prepoznati i pročitati notni zapis u G i F ključu u velikoj (dubokoj) i III oktavi - prepoznati i odsvirati molske akordske basove
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	Razvijanje melodijske linije i logično fraziranje Improvizacija melodijskih linija	Učenici će: - uočiti, prepoznati, te logično izvesti muzičku frazu - zamišljati, oblikovati i izvoditi vlastite male muzičke cjeline
Ritam	Punktirani ritam Šesnaestine Triola	Učenici će: - pravilno izvesti punktirani ritam, šesnaestine i triolu unutar dobe
Metrika	Polovinska mjera	Učenici će: - prepoznati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u polovinskoj mjeri
Tempo i agogika	Oznake za brza, umjerena i spora tempa Ritenuto	Učenici će: - prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja tempa <i>largo</i> , <i>andantino</i> , <i>allegretto</i> - prepoznati i pravilno izvesti oznaku <i>ritenuto</i>
Dinamika	Osnovne dinamičke oznake	Učenici će: - upoznati i razlikovati slušno i pri izvedbi dinamičke oznake <i>fortissimo</i> , <i>pianissimo</i>
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: - usavršavati izvedbu vodeće melodije i pratnje - uočiti imitaciju i kanon i odgovarajuće izvesti istu temu u različitim glasovima

OBLIKOVANJE TONA	<i>Portato, staccato, legato, non legato</i>	Učenici će: - usavršavati izvedbu <i>staccata, portata, legata i non legata</i>
OSNOVNE VRSTE TEHNIKE NA HARMONICI	Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta tehnika na harmonici Sviranje durskih i molskih skala do tri predznaka	Učenici će: - usavršavati izvedbu osnovnih tehnika na harmonici - postavka akcenta - svirati durske skale kroz dvije oktave paralelno, razloženi i istovremeni trozvuk sa obrtajima (malo razlaganje), a-moll skala kroz jednu oktavu paralelno, razloženi i istovremeni trozvuk sa obrtajima (malo razlaganje), a ostale molske skale do tri predznaka kroz jednu oktavu, odvojeno diskant i bas
Registri	Upoznavanje sa novim registrima	Učenici će: -upoznati i primijenjivati registar 16' tzv. duboki i njegove kombinacije sa 8' tzv. osnovnim registrom.
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Rečenica, period dvodijelna i trodijelna pjesma	Učenici će: - upoznati muzički period i muzičku rečenicu -Na osnovu slušanja prepoznavati dvodijelnu i trodijelnu formu
TEHNIČKI DIO:	• formiranje i prekidanje tona prstom i mjemom, • samokontrola tona kroz primjenu mjeha, • postavka non legata i legata. • postavka stakata i portata • postavka akcenata • usavršavanje raznih vrsta tehnika kroz sviranje skala	
SKALE:	Durske skale od dva predznaka kroz dvije oktave paralelno razloženi i istovremeni trozvuk sa obrtajima (malo razlaganje); a-moll skala kroz jednu oktavu paralelno, razloženi i istovremeni trozvuk sa obrtajima (malo razlaganje) a ostale molske skale do 2 predznaka kroz jednu oktavu, razloženi i istovremeni trozvuk sa obrtajima (malo razlaganje).	
MINIMUM GRADIVA ZA II RAZRED:	• 6 skala • 12 tehničkih vježbi • 6 etida • 5 kompozicija po slobodnom izboru iz ponuđene literature	
PROGRAMI ZA PROVJERU ZNANJA:	<u>1.</u> 1 skala, <u>2.</u> 1 etida, <u>3.</u> 1 kompozicija po slobodnom izboru. Program za provjeru znanja se izvodi napamet.	

KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog II. razreda učenik će: - samostalno i tačno pročitati i odsvirati notni tekst shodno učenikovom stepenu muzičke pismenosti - poznavati i usavršavati izvedbu osnovnih vrsta harmonikaške tehnike - prepoznati osnovne značajke muzičkog oblika kompozicije koje svira te oblikovati kultivirani harmonikaški zvuk. - svirati prima vista na nivou prvog razreda - upoznati se sa kamernom muzikom i učestvovati u kamer nom muziciranju: duet, trio.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - harmonika mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za harmoniku. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• Vojislava Vuković Terzić: Škola za klavirsku harmoniku, II sveska • Zoran Rakić: Harmonika br. 2 • Jasmin Osmić: Udžbenik i zbirke za II razred • Albin Fakin : Škola za klavirsku harmoniku, I i II sveska • Margita Baračkov: Sistem skala za klavirsku harmoniku dur-moll • Margita Baračkov: Originalne kompozicije domaćih i stranih autora za harmoniku, I sveska • Lajoš Međeri: Izbor kompozicija za harmoniku, II i III razred • Radenka Ristić: Bajke za harmoniku br. 1 • F. Krieg: Vježbe za mijeh • V. Odak -Jembrih: Čuđeni svijet harmonike br. 2

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	HARMONIKA	
RAZRED	TREĆI (III)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE HARMONIKE	Pravilno vođenje mijeha	Učenici će: - precizno i pravilno voditi mijeh kroz osnovne elemente muzičkog izražavanja
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje i postavka ruku	Učenici će: - prilagoditi sjedenje i postavku ruku s obzirom na tjelesni razvoj
MUZIČKA PISMENOST Note u G i F ključu	Notni zapis u svim oktavama Dominantni septakord	Učenici će: - brzo pročitati i izvesti notni zapis u svim oktavama - prepoznati i znati odsvirati dominantni septakord u basu.
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	Razvijanje melodijske linije i logično fraziranje Improvizacija melodijskih linija	Učenici će: - uočavati oblikovanje melodije, usavršavati logično fraziranje i time razvijati muzikalnost izvođenja - razvijati vlastiti kreativni izraz
Ritam	kombinacije ritmičkih odnosa unutar dobe Sinkopa	Učenici će: - pravilno izvesti ritmička trajanja unutar dobe pri njenoj podjeli na dva, tri i četiri - prepoznati i pravilno odsvirati sinkopu
Metrika	Osminska, četvrtinska i polovinska mjera	Učenici će: - prepoznati i točno izvesti teške i lake dobe kao i ritmičke odnose u osminskoj, četvrtinskoj i polovinskoj mjeri
Tempo i agogika	Oznake za tempo i agogiku	Učenici će: - prepoznati i razlikovati tempa shodno literaturi koju učenik svira i agogičku oznaku <i>accelerando</i>
Dinamika	Sve dinamičke oznake akcent (<i>sforzato</i>)	Učenici će: - razlikovati slušno i pri izvedbi sve dinamičke oznake koje učenik sreće u literaturi - upoznati novu oznaku za dinamički akcent (<i>sforzato</i>) i pravilno je izvesti
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: - razvijanjem mogućnosti većeg dinamičkog nijansiranja ostvariti pravilnu izvedbu homofonog sloga (melodija , pratnja) - uočavati imitaciju i istaknuti temu u različitim glasovima polifonih oblika

OSNOVNE VRSTE HARMONIKAŠKE TEHNIKE	izvedba osnovnih vrsta harmonikaške tehnike i dvohvata non legato Repeticija tona Ljestvice	Učenici će: - usavršavati izvedbu osnovnih vrsta harmonikaške tehnike: artikulacije, položajnih figura, pokretnih figura bez podmetanja i s podmetanjem palca. - pravilno izvesti repeticiju tona - ljestvicu svirati kroz dvije oktave, paralelno. Trozvuke svirati melodijski i akordski
Registri	Upotreba svih registara	Učenici će: - pravilno primijeniti sve raspoložive registre
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA		
Muzički oblik	Upoznavanje jednostavnih cikličnih oblika	Učenici će: - upoznati i analizirati oblike koje učenik svira iz preporučene literature (shodno učenikovom uzrastu)
STILSKE ZNAČAJKE	Barok	Učenici će: - upoznati osnovne elemente baroka
Ukrasi	Predudar, Praltriler, Mordent, Grupeto, Triler	Učenici će: - upoznati oznaku za navedene ukrase i odgovarajući način izvođenja
TEHNIČKI DIO:	• samokontrola tona kroz primjenu mjeha, • usavršavanje izvedbi artikulacije i položajnih figura • usavršavanje izvedbi pokretnih figura bez podmetanja i s podmetanjem palca. • primjena i usavršavanje izvedbe repeticije tona prstom. • usavršavanje raznih vrsta tehnika kroz sviranje skala i ostalih odabranih kompozicija	
SKALE:	Durske skale i njihove molske paralele do 3 predznaka kroz dvije oktave paralelno, razloženi i istovremeni trozvuk sa obrtajima (malo razlaganje);	
MINIMUM GRADIVA ZA III RAZRED	• 8 skala • 6 etida • 4 komada, • 2 polifone kompozicije, a po mogućnosti i lakšu cikličnu formu	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	1. 1 skala, 2. 1 etida, 3. 1 polifona kompozicija 4. 1 kompozicija po slobodnom izboru Program za provjeru znanja se izvodi napamet.	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog III razreda učenik će: - samostalno i tačno pročitati i odsvirati notni tekst shodno učenikovom stepenu muzičke pismenosti - poznavati i usavršavati izvedbu osnovnih vrsta harmonikaške tehnike - prepoznati osnovne značajke muzičkog oblika kompozicije koje svira te oblikovati kultivirani harmonikaški zvuk. - svirati prima vista na nivou drugog razreda - učestvovati u kamernom muziciranju: duet, trio, kvartet...	

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - harmonika mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za harmoniku. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• Vojislava Vuković Terzić: Škola za klavirsku harmoniku, III sveska • Zoran Rakić: Harmonika br. 3 • Jasmin Osmić: Udžbenik i zbirke za III razred • Albin Fakin: Škola za klavirsku harmoniku, II i III sveska • Zoran Vukosavljević: Izbor kompozicija za harmoniku za III i IV razred (sveke I i II) • Ljubomir Micić: Zbirka etida i odabranih kompozicija, III i IV sveska • Margita Baračkov: Sistem skala za klavirsku harmoniku dur-moll • Margita Baračkov: Originalne kompozicije domaćih i stranih autora za harmoniku, II sveska • Lajoš Međeri: Izbor kompozicija za harmoniku, III i IV razred • Radenka Ristić: Bajke za harmoniku br. 1 • F. Krieg: Vježbe za mijeh • Odak-Jembrih: Čudesni svijet harmonike br. 3

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	HARMONIKA	
RAZRED	ČETVRTI (IV)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE HARMONIKE	Izvori zvuka i tonske boje	Učenici će: - upoznavati mehaniku i građu instrumenta sa svrhom otkrivanja novih izvora zvuka i tonских boja
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Provjera postavke	Učenici će: - stalno prilagođavati položaj sjedenja i postavku ruku s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST Note u G i F ključu	Notni zapis u svim oktavama	Učenici će: - brzo pročitati i izvesti notni zapis u G i F ključu
Prstored	Logično korištenje prstoreda	Učenici će: - upoznati pravila prirodnog prstoreda s obzirom na fiziologiju šake i raspored crnih i bijelih dirki
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	Razvoj melodije	Učenici će: - samostalno i muzikalno interpretirati melodiju, razvijati osjećaj za logično fražiranje
Ritam	Horizontalna poliritmija Tridesetdruginka kvintola i sekstola	Učenici će: - upoznati horizontalnu poliritmiju i precizno je izvesti - prepoznati i odgovarajuće izvesti navedena ritmička trajanja
Metrika	Jednostavne i složene mjere	Učenici će: - pravilno izvesti teške i lake dobe u upoznatim mjerama
Tempo i agogika	Oznake za tempo i agogiku	Učenici će: - prepoznati naučene oznake za tempo i agogiku, te ih proširiti novima (<i>lento</i> , <i>sostenuto</i> , izrazi <i>meno mosso</i> , <i>piu mosso</i> , <i>molto</i> , <i>non troppo</i>)
Dinamika i akcentuacija	Sve dinamičke oznake Oznake za akcent: <i>fp</i> , <i>sf</i> , <i>sfz</i> , <i>marcato</i>	Učenici će: - prepoznati većinu oznaka za dinamiku (od <i>pp</i> do <i>ff</i> , uključujući <i>crescendo</i> i <i>decrescendo</i>), znati ih primijeniti u sviranju i upoznati neke od novih s područja akcentuacije: <i>fp</i> , <i>sf</i> , <i>sfz</i> , <i>marcato</i>
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: - razvijanjem koordinacije pokreta ostvariti pravilan odnos melodije i pratnje u različitim oblicima homofonog sloga - uz melodiju i akordsku pratnju uočiti i istaknuti vođenje basove dionice - prepoznati i pravilno izvesti imitacije u preporučenoj literaturi, raditi na uočavanju i vođenju dionica

OSNOVNE VRSTE HARMONIKAŠKE TEHNIKE		Dalje tehničko razvijanje lijeve i desne ruke Akcentiranje tona trzanjem mijeha na pokret tijela (mekši akcent) Formiranje tona mijehom, prekid trajanja zaustavljanja mijeha na određenim notnim vrijednostima
OBLIKOVANJE TONA	<i>Legato, non legato, portato, staccato, (leggiero)</i>	Učenici će: - usavršavati poznate načine i upoznati nove redoslijedom kojim se pojavljuju u literaturi
Registri	Svi raspoloživi registri	Učenici će: - pravilno upotrebljavati registre bez pauze uz fiksirani prstored uz uključivanje registra istovremeno sa pritiskom tona
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Motiv, fraza, rečenica, period Svita, tema i varijacije, sonatina, rondo	Učenici će: - prepoznati i odgovarajuće izvesti motiv, frazu, rečenicu i period - uočiti i istaknuti temu u sonatini, sviti, varijacijama i ronu
STILSKE ZNAČAJKE	Barok, klasicizam i romantizam	Učenici će: - upoznati osnovne elemente stila i prepoznati ih u djelu koje učenik svira - znati kompozitora i detalje iz biografije shodno učenikovu interesu
Ukrasi	Praler, mordent, triler, grupetto	Učenici će: - upoznati i pravilno izvesti <i>praler, mordent, triler i grupetto</i>
TEHNIČKI DIO:	• usavršavanje izvedbi artikulacije i položajnih figura • oblikovanje tona legato, non legato, portato, staccato, (leggiero) • usavršavanje izvedbe repeticije tona prstom. • usavršavanje raznih vrsta tehnika kroz sviranje skala i odabranih kompozicija • rad na akcentiranju tona trzanjem mijeha na pokret tijela (mekši akcent) • formiranje tona mijehom, prekid trajanja zaustavljanja mijeha na određenim notnim vrijednostima	
SKALE	Durske skale i njihove molske paralele do četiri predznaka kroz dvije oktave, paralelno i suprotno kretanje, prošireni i razloženi i istovremeni trozvuk sa obrtajima (malo razlaganje), oktave u diskantu: melodijski i harmonijski;	
MINIMUM GRADIVA ZA IV RAZRED:	• 10 skala • 6 etida • 4 kompozicija po slobodnom izboru • 2-4 polifone kompozicije • 1 ciklični oblik	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala 2. 1 etida 3. 1 polifona kompozicija, 4. 1 ciklični oblik, jedan stav ili varijacije (tema i najmanje dvije varijacije) 5. 1 kompozicija po slobodnom izboru Program za provjeru znanja se izvodi napamet.	

KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga četvrtog razreda učenik će: - postići veću samostalnost pri čitanju novih kompozicija (poznavati note u G i F ključu, ritmičke vrijednosti i mjere i služiti se tim znanjem pri sviranju) - prepoznati oznake za tempo, dinamiku, agogiku, te primijeniti odgovarajuću vrstu izvođenja djela (težiti uvjerljivijem izvođenju fraza, većem dinamičkom nijansiranju, upoznati nove ukrase i obilježje stilova) - koristiti se različitim vrstama harmonikaške tehnike shodno učenicovim mogućnostima - prepoznati i uvjerljivo izvesti kontrastne dijelove kompozicije, razvijati osjećaj za cjelinu - svirati prima vista na nivou trećeg razreda - učestvovati u kamernom muziciranju: duet, trio, kvartet....
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - harmonika mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za harmoniku. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• Vojislava Vuković Terzić: Škola za klavirsku harmoniku, IV sveska • Zoran Rakić: Harmonika broj 4 • Jasmin Osmić: Udžbenik i zbirke za IV razred • Albin Fakin: Škola za klavirsku harmoniku, IV sveska • Zoran Vukosavljević: Izbor kompozicija za harmoniku za III i IV razred • Ljubomir Micić: Zbirka etida i odabranih kompozicija, V i VI sveska • Margita Baračkov: Sistem skala za klavirsku harmoniku dur-moll • Margita Baračkov: Originalne kompozicije domaćih i stranih autora za harmoniku, II sveska • Lajoš Međeri: Izbor kompozicija za harmoniku III i IV razred • Lajoš Međeri: Polifonija • J. S. Bach: Male kompozicije (u transkripciji) • J. S. Bach: Mali preludiji (u transkripciji) • E. L. Knorr: Svita u starom stilu • Radenka Ristić: Bajke za harmoniku br.1 • F. Krieg: Vježbe za mijeh • V. Odak-Jembrih: Čudesni svijet harmonike br. 4

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	HARMONIKA	
RAZRED	PETI (V)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE HARMONIKE	Izvori zvuka i osnovni podaci o instrumentu	Učenici će: - istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno držanje harmonike Pravilna postavka	Učenici će: - odrediti pravilni položaj tijela za harmoniku i postavku ruku s obzirom na tjelesni razvoj
MUZIČKA PISMENOST	Upoznavanje različite vrste notnog zapisa	Učenici će: - brzo i samostalno snalaziti se u različitom notnom tekstu - čitati prima vista jednostavne kompozicije
Prstored	Pravilna upotreba prstoreda	Učenici će: - primjenjivati odabir prirodnog prstoreda i koristiti logičan prstored s obzirom na artikulaciju teksta
MUZIČKE SASTAVNICE Melodija i fraza	Muzikalno logično fraziranje i lijepo izvođenje	Učenici će: - logično izvesti muzičku frazu te usavršiti njeno muzikalno izvođenje
Ritam	Složenije ritmičke vrijednosti, horizontalna i vertikalna poliritmija	Učenici će: - prepoznati i izvesti složenije ritmičke figure - postupno savladati horizontalnu i vertikalnu poliritmiju: triola - duola, 3 na 2 i obrnuto 2 na 3
Metrika	Puls Sve vrste složenih mjera	Učenici će: - odrediti osnovni puls muzičkog djela - prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u složenim mjerama
Tempo i agogika	Proširiti osnovne oznake tempa i agogike <i>Rubato</i>	Učenici će: - prepoznati i razlikovati tempa shodno literaturi koju učenik svira te dodati i agogičke oznake: <i>calando</i> , <i>morendo</i> - upoznati izvedbu <i>rubata</i>
Dinamika	Sve dinamičke oznake Ritmički akcent	Učenici će: - slušno prepoznati i znati uvjerljivo i dojmljivo izvesti većinu dinamičkih oznaka; - izvesti ritmički akcent agogičkim proširenjem
Slog	Homofoni slog Polifoni slog	Učenici će: - usavršiti jasan odnos izvođenja melodije i pratnje u različitim oblicima homofonog sloga - slušati i voditi više samostalnih glasova istodobno; - uočiti i odgovarajuće izvesti obrat dionica te kanonsko vođenje glasova

OBLIKOVANJE TONA	Načini izvođenja i karakter djela	Učenici će: - usavršavati i osvještavati dosad upoznate osnovne tehnike izvođenja shodno karakteru djela uz dodavanje novih – <i>martelato, cantabile, dolce, sotto voce, semplice, brillante</i> ;
VRSTE HARMONIKAŠKE TEHNIKE	Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta harmonikaške tehnike Ljestvice – sve dur i mol	Učenici će: - usavršavati izvedbu osnovnih vrsta harmonikaške tehnike - svirati sve dur i mol (harmonski i melodijski) ljestvice kroz 2 oktave te protupomak u pokretnijem tempu od prethodnog razreda; - svirati ljestvice u razmaku intervala oktave (istovremene i razložene) - svirati proširene, razložene i istovremene četverostrukke (veliko razlaganje) i dominantni septakord razloženo i istovremeno (malo razlaganje)
Registri	Svi raspoloživi registri	Učenici će: - upotrebljavati sve raspoložive registre bez pauza uz fiksirani prostored uz uključivanje registra istovremeno sa pritiskom tona
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Sonatni oblik, klasični rondo, složena trodjelna pjesma, tema s varijacijama, preludijum, fuga, invencija	Učenici će: - upoznati i prepoznati osnovne dijelove navedenih oblika
STILSKE ZNAČAJKE	Barok, klasicizam, romantizam, XX stoljeće	Učenici će: - sistematski upoznavati osnovne stilske elemente i odgovarajuće izvesti zadane kompozicije nabrojanih stilskih razdoblja
Ukrasi	Grupetto i triler	Učenici će: - upoznati i pravilno izvesti grupetto i triler
TEHNIČKI DIO:	• usavršavanje svih dosadašnjih načina izvođenja legato, non legato, portato, staccato, (leggiero), akcenti i zaustavljanje tona mijehom • usavršavanje raznih vrsta tehnika kroz sviranje skala i odabranih kompozicija	
SKALE	Durske skale i njihove molske paralele do 5 predznaka, kroz dvije oktave, paralelno i suprotno kretanje, prošireni i razloženi i istovremeni trozvuk sa obrtajima (veliko razlaganje), oktave u diskantu: melodijski i harmonijski, dominantni septakord-malo razlaganje;	
MINIMUM GRADIVA ZA V RAZRED:	• 10 skala • 4 etida (od kojih najmanje 1 etida sa razvijanjem melodije u basu) • 4 kompozicije po slobodnom izboru (original ili transkripcija) • 2 dvoglasne i 1 troglasnu polifonu kompoziciju • 1 ciklična forma	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 skala 1 etida (kombinacija tehnike u diskantu i basu), 1 polifona kompozicija, 1 ciklični oblik, jedan stav ili varijacije (tema i najmanje dvije varijacije) 1 kompozicija po slobodnom izboru Program za provjeru znanja se izvodi napamet.	

KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA	Nakon završenoga petog razreda učenik će: - razvijati stečene vještine i iskustva iz predhodnih razreda – podići nivo izvođenja na višu tehničku i muzikalnu razinu – obraćajući pažnju na: brzinu i preciznost izvođenja, tehničku sposobnost i muzičku izražajnost, mogućnost duže koncentracije i doslovno memoriranje djela. -svirati prima vista na nivou četvrtog razreda -učestvovati u kamernom muziciranju: duet, trio, kvartet... -uporedo s razvijanjem tih vještina učenik će sticati i znanja o muzičkim razdobljima, stilovima, razvijati muzičku i tonsku maštu, te tako svoju izvedbu učiniti uvjerljivijom i kreativnijom.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - harmonika mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za harmoniku. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	• Vojislava Vuković Terzić: Škola za klavirsku harmoniku IV sveska • Vojislava Vuković Terzić: Izbor kompozicija za klavirsku harmoniku • Zoran Rakić: Harmonika broj 4 i 5 • Jasmin Osmić: Udžbenik i zbirke za V razred • Albin Fakin: Škola za klavirsku harmoniku IV sveska • Zoran Vukosavljević: Izbor kompozicija za harmoniku za V i VI razred (sveske br. 1 i 2) • Ljubomir Micić: Zbirka etida i odabranih kompozicija, VII i VIII sveska • L. Castiglione: Praktische etude fur harmonika • L. e. Stark: Capriccio etide do 4 predznaka • Margita Baračkov: Sistem skala za klavirsku harmoniku dur-moll • Margita Baračkov: Originalne kompozicije domaćih i stranih autora za harmoniku, III sveska • Lajoš Mederi: Izbor kompozicija za harmoniku V i VI razred • Lajoš Mederi: Polifonija • J. S. Bach: Mali preludij (u transkripciji) • Radenka Ristić: Bajke za harmoniku br.1 • F. Krieg: Vježbe za mijeh • V. Odak-Jembrih: Čudesni svijet harmonike br. 5

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	HARMONIKA	
RAZRED	ŠESTI (VI)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE HARMONIKE	Izvori zvuka Osnovni podaci o instrumentu	Učenici će: - istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje za harmonikom Pravilna postavka	Učenici će: - odrediti pravilni položaj tijela za harmonikom i postavku ruku s obzirom na tjelesni razvoj
MUZIČKA PISMENOST	Sviranje prima vista	Učenici će: - brzo i samostalno snalaziti se u lakšem, notnom tekstu - razviti sposobnost čitanja lakšeg notnog teksta bez pripreme
Prstored	Pravilna upotreba prostoreda	Učenici će: - primjenjivati odabir prirodnog prstoreda i koristiti logičan prstored s obzirom na artikulaciju teksta
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	Muzikalno i logično fražiranje	Učenici će: - muzikalno izvoditi frazu s razumijevanjem strukture muzičkog djela
Ritam	Sve notne vrijednosti Jednostavni i složeni ritmovi Poliritmija	Učenici će: - znati prepoznati sve notne vrijednosti i složnije ritmove - izvesti teže poliritmičke kombinacije duole spram triole i obrnuto te triole spram kvartole i obrnuto
Metrika	Sve vrste mjera i njihove izmjene	Učenici će: - prepoznati i pravilno izvesti izmjene unutar dobe i unutar takta
Tempo i agogika	Osnovne oznake za tempo i agogiku	- prepoznati i izvesti sve oznake za tempo i agogiku shodno literaturi koju učenik svira
Dinamika	Sve dinamičke oznake Akcenti	Učenici će: - prepoznati i odgovarajuće izvesti sve dinamičke oznake i oznake za akcente - izvesti označeni akcent kombinacijom dinamičkog isticanja i agogičkog proširenja
VRSTE HARMONIKAŠKE TEHNIKE	Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta harmonikaške tehnike Položajne i pokretne figure Ljestvice Akordi Veliko razlaganje Dvohvati Trileri Skokovi Oktave	Učenici će: - brzo i spretno izvoditi upoznate vrste harmonikaške tehnike - svirati sve dur i mol (harmonske i melodijske) ljestvice kroz 2 oktave te protupomak u pokretnijem tempu od prethodnog razreda - svirati ljestvice u razmaku intervala terce, sekste i oktave paralelno u rasponu 2 oktave - svirati proširene, razložene i istovremene četverostrukke (veliko razlaganje) i dominantni septakord razloženo i istovremeno (veliko razlaganje)

Registri	Svi raspoloživi registri	Učenici će: - upotrebljavati sve raspoložive registre bez pauza uz fiksirani prostored uz uključivanje registra istovremeno sa pritiskom tona
Homofoni slog	Odnos melodije i pratnje	Učenici će: - upoznati i odgovarajuće izvesti različite oblike predstavljanja akorda u homofonom slogu, te odnosa vodeće melodije i pratnje
Polifoni slog	Polifono troglasje i četveroglasje	Učenici će: - znati slušati i voditi tri ili četiri samostalne dionice
Oblikovanje tona	Način stvaranja različite boje tona	Učenici će: - oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Jednostavni i složeni oblik pjesme, sonatni oblik, Rondo, tema s varijacijama, preludijum, fuga, invencija	Učenici će: - prepoznati, uporediti i odgovarajuće izvesti nabrojene muzičke oblike iz preporučene literature - u formalnom i muzičkom smislu razumjeti manje cjeline i znati graditi veće forme; - upoznati stavke barokne suite;
STILSKA ZNAČAJKE	Barok, klasicizam, romantizam, XX stoljeće	Učenici će: - upoznavati osnovne stilske elemente i odabrane skladbe vešt izdanih kompozicije razdoblja - nabrojati stilske razdoblja shodno programu iz preporučene literature
Ukrasi	Svi ukrasi	Učenici će: - pravilno upotrebljavati sve ukrase koji se pojavljuju u literaturi
TEHNIČKI DIO:	• usavršavanje raznih vrsta tehnika kroz sviranje skala i odabranih kompozicija • rad na daljem usavršavanju tehničkih elemenata, ravnomjerno lijeve i desne ruke • pravilno primjenjivanje artikulacije, mijeha, dinamike i registara • obrada repetitive tona mijehom i vibrato mijehom • upotreba komplikovanih kombinacija ritma uz povećanje tempa	
SKALE:	Sve durske skale i njihove molske paralele kroz dvije oktave, paralelno i suprotno kretanje, terce i sekste, prošireni i razloženi i istovremeni trozvuk sa obrtajima (veliko razlaganje), dominantni septakord - veliko razlaganje.	
MINIMUM GRADIVA ZA VI RAZRED:	• 10 skala • 4 etide (od kojih najmanje jedna etida sa razvijanjem melodije u basu, po mogućnosti dvije koncertne etide) • 3 kompozicije (original ili transkripcija) • 2 polifone kompozicije sa većim tehničkim zahtjevima • 1 ciklični oblik	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 skala, 1 etida (kombinacija tehnike u diskantu i basu), 1 polifona kompozicija, 1 ciklični oblik, jedan stav ili varijacije (tema i najmanje dvije varijacije) 1 kompozicija po slobodnom izboru Program za provjeru znanja se izvodi napamet.	

KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA	Nakon završenoga šestog razreda učenik će: - razvijati stečene vještine i iskustva iz predhodnih razreda – podići nivo izvođenja na višu tehničku i muzikalnu razinu obraćajući pažnju na: brzinu i preciznost izvođenja, tehničku sposobnost i muzičku izražajnost, mogućnost duže koncentracije i doslovno memoriranje djela. -svirati prima vista na nivou petog razreda -učestvovati u kamernom muziciranju: duet, trio, kvartet... -uporedo s razvijanjem tih vještina učenik će sticati i znanja o muzičkim razdobljima, stilovima, razvijati muzičku i tonsku maštu, te tako svoju izvedbu učiniti uvjerljivijom i kreativnijom.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - harmonika mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za harmoniku. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• Vojislava Vuković Terzić: Škola za klavirsku harmoniku IV sveska • Vojislava Vuković Terzić: Izbor kompozicija za klavirsku harmoniku • Zoran Rakić: Harmonika broj 5 i 6 • Jasmin Osmić: Udžbenik i zbirke za VI razred • Albin Fakin: Škola za klavirsku harmoniku IV sveska • Zoran Vukosavljević: Izbor kompozicija za harmoniku za V i VI razred (sveske br. 1 i 2) • Ljubomir Micić: Zbirka etida i odabranih kompozicija, IX i X sveska • L. Castiglione: Praktische etude fur harmonika • L. e. Stark: Capriccio etide do 4 predznaka • Margita Baračkov: Sistem skala za klavirsku harmoniku dur-moll • Margita Baračkov: Originalne kompozicije domaćih i stranih autora za harmoniku, III sveska • Lajoš Međeri: Izbor kompozicija za harmoniku V i VI razred • Lajoš Međeri: Polifonija • J. S. Bach: Mali preludij (u transkripciji) • Radenka Ristić: Bajke za harmoniku br.1 • F. Krieg: Vježbe za mijeh • V. Odak: Jembrih Čudesni svijet harmonike br. 6

OBJAŠNJENJE PROGRAMA SA METODIČKIM UPUTSTVIMA

Nastava harmonike se, zbog svoje specifičnosti, izvodi individualno. Za uspješno savladavanje sadržaja programa potrebno je da učenici obezbijede kvalitetne i odgovarajuće instrumente, prema uzrastu učenika.

Cilj nastave glavnog predmeta jeste formiranje svjesnog, svestranog i stvaralački usmjerenog muzičara, obogaćenog umjetnički vrijednim djelima kako bosansko-hercegovačke tako i strane muzičke literature, spremnog da se aktivno uključi u muzički život društvene zajednice i da doprinese daljnjem razvoju muzičkog stvaralaštva u društvu.

Za razvoj svijesti kod učenika o potrebi za radom neophodno je da se prilikom postavljanja svakog zadatka učeniku objasni njegov značaj i uloga u razvoju njegovih vlastitih sposobnosti. Tom prilikom neophodno je imati na umu želju učenika da odmah svira, odnosno izvodi sadržaje koji ne odgovaraju njegovim izvođačkim sposobnostima. U prevazilaženju raskoraka između želja i mogućnosti učenika neophodna je izuzetna opreznost nastavnika da ne ugasi želju za radom kao i da ne dozvoli površnost u razvoju sposobnosti.

Kroz postupan razvoj izvođačkih sposobnosti učenika omogućiti shvatanje osnovnih zakonitosti u muzičkom stvaralaštvu, razvijati čulnu osjetljivost, sposobnost posmatranja muzičkih djela, muzičko pamćenje, mišljenje i stvaralačko rješavanje muzičkih problema uz korištenje odgovarajuće tehnike muziciranja.

Pored navedene literature nastavnik može koristiti i drugu raspoloživu literaturu u skladu sa interesovanjem učenika, stepenu razvoja izvođačkih mogućnosti učenika kao i prema tehničkim zahtjevima odgovarajućeg razreda.

Svaka osnovna muzička škola u kojoj je zastupljen instrumentalni odsjek – harmonika, po mogućnosti treba da ima zastupljen i predmet skupno muziciranje – orkestar harmonika u kojem učestvuju učenici od III do VI razreda. Za ovakav oblik rada učenici se pripremaju već od I razreda, izводеći kompozicije za solo instrument, duet, trio i kvartet harmonika. Kompozicije za ovaj oblik rada odabira nastavnik.

KAMERNA MUZIKA ZA HARMONIKU

NACIN IZVOĐENJA NASTAVE: grupna 2 – 9 učenika

BROJ ČASOVA SEDMIČNO : 1 (jedan)

SVRHA I CILJ PREDMETA

Kroz školovanje obučiti učenika o svim oblicima kamernе muzike kroz različite stilske epohe, načinu sviranja bez dirigenta. Zajedničko muziciranje dueta, tria, kvarteta u koje su uključeni učenici različitih razreda i različitih instrumenata koji kroz godine školovanja rade na izgradnji, produbljivanju i poboljšanju prakse umjetničkog nastupanja, šireći svoj repertoar i javno ga prezentujući.

OČEKIVANI ISHODI

Na bazi stečenog znanja očekuje se da je učenik upoznat sa srodnim instrumentima i da je u mogućnosti participirati u sličnim sastavima. Ispunjavajući predviđene zahtjeve učenik stiče neophodna iskustva i ostvaruje praksu kroz koncertnu djelatnost i takmičenje.

PREGLED NASTAVNOG PROCESA

U toku školovanja učenik se upoznaje sa ovladavanjem bitnih elemenata skupnog muziciranja (intonacija, usaglašavanje ritma, zvučna uravnoteženost, dinamičko nijansiranje, artikulacija i agogika), razvija muzički ukus i muzikalnost, razvija sposobnost interpretacije i pamćenja notnog teksta, upoznaje se sa različitom literaturom, razvija sposobnost samouvjerenog javnog nastupa sa osjećajem kolektivnog muziciranja kao i sposobnost sporazumijevanja sa članovima ansambla u različitim situacijama i uslovima na pozornici.

NAČIN IZVOĐENJA NASTAVE

Nastava se izvodi u grupama. Za svaku grupu predmetni nastavnik će utvrditi potrebno optimalno vrijeme za zajednički rad kao i kontinuitet i strukturu izvođenja nastave s napomenom da je nekada potreban i individualni rad.

Literatura: Originalne kompozicije ili transkripcije pisane za standardne i nestandardne harmonikaške ansamble po izboru nastavnika.

GLAVNI PREDMET
SOLO PJEVANJE

SOLO PJEVANJE

OPĆI CILJ: razvoj specifičnih sposobnosti, vještina i znanja potrebnih za samostalno izvođenje kompozicija solistički i u ansamblu.

OPERATIVNI CILJEVI:

- Razvoj ličnosti djeteta
 - planski izgrađivati povjerenje u vlastite sposobnosti,
 - osviještavati prirodni mišićni tonus i kontrolu disanja kao preduvjet za savladavanje tehnike pjevanja
 - razvijati izvođačke sposobnosti učenika,
 - razvijati motoričke sposobnosti učenika,
 - razvijati analitičke sposobnosti učenika,
 - razvijati stvaralačke sposobnosti učenika,
 - razvijati percepciju, memoriju, koncentraciju,
 - razvijati strpljenje i samodisciplinu,
 - razvijati prosuđivanje, samoprocjenu,
 - razvijati upornost, radne navike, aktivan životni stav,
 - razvijati estetički i etički sistem vrijednosti,
 - razvijati socijalizaciju učenika kroz skupno muziciranje,
 - razvijati kulturne navike učenika.
- Razvijanje učenikova razumijevanja muzike
 - razvijati osjećaj za ljepotu tona,
 - razvijati osjećaj za puls i metriku,
 - razvijati osjećaj za određivanje tempa, dinamike i agogike,
 - preciznost ritmičkog izvođenja,
 - razvijanje intonacije: osjećaj kretanja i razvoja melodije,
 - postupno razvijati osjećaj za strukturu i oblik muzičkog djela,
 - osposobiti učenika za razumijevanje i poštovanje umjetnosti.
- Razvoj tehnika, umijeća, vještina, znanja
 - osposobiti učenika da diše pravilno (kost-abdominalno)
 - osposobiti učenika da ima pravilan stav pri pjevanju
 - razvijati sposobnost zapisivanja i čitanja (reproduciranja) notnog teksta,
 - izvođenje primjerenog notnog teksta s razumijevanjem, ličnim stavom,
 - rad na scenskom nastupu i pokretu,
 - planski osposobljavati učenika za samostalno muziciranje i druženje sa muzikom i po završetku školovanja: spontano (improvizacija) i svjesno (odabir, čitanje i izvođenje određenog muzičkog djela),
 - planski razvijati umijeća/vještineskupnog muziciranja,
 - postupno upoznavanje s domaćom, zapadnoevropskom i svjetskom muzičkom baštinom,
 - upoznavati razvoj savremene muzičke tehnologije i mogućnosti povezivanja s pjevačkim instrumentom.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SOLO PJEVANJE	
RAZRED	PRVI (I)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
TEHNIČKE VJEŽBE VOKALIZE: Obraditi nekoliko vokaliza sa tekstom bez teksta	Nastavnik treba da: -upozna učenika sa dijelovima vokalnog aparata, funkcijom dijafragme i pravilnim formiranjem tona -ukaže na značaj pravilnog fražiranja	Učenici će: -uočavati razliku između pravilnog i nepravilnog disanja -pravilno držati tijelo -znati važnost impostiranog pjevanja -pjevati lakše vokalize, a ukoliko je učenik pjevački zreliji, moći će da pjeva i zahtjevnije vokalize sa tekstom
STARI MAJSTORI: Obraditi 3-6 kompozicija starih majstora	-objasni učeniku u kojem periodu su nastale ove kompozicije i upozna učenike sa karakteristikama stila u kojem su djela nastala	-pjevati lakše kompozicije starih majstora i pravilno izgovara tekst na italijanskom jeziku
SOLO PJESMA: Obraditi 2-3 lakše solo pjesme	-ukaže na pravilan izgovor jezika na kome su pisane date kompozicije -osposobi učenika za samostalno izvođenje cjelina napamet	-prepoznati razlike u izvođenju baroknih, klasičnih ili romantičnih kompozicija -pjevati kompozicije na drugim jezicima
TEHNIČKI DIO:	Osnovi građe pjevačkog instrumenta Učenik treba da stekne osnovna znanja o anatomiji pjevačkog instrumenta i načinu njegova funkcionisanja i reprodukovanja zvuka. Rad na pravilnom disanju i pravilnom stavu Učenje pravilnog disanja je dugotrajan proces koji tijelo učenika treba da postepeno prihvata. Pri pravilnom udisaju će pravilan stav biti od velike koristi. Profesor treba insistirati na kost- abdominalnom načinu disanju, laganom raskoračnom stavu sa čvrstim osloncem na nogama, čvrstim, ali ne ukočenim leđima i opuštenoj vilici. Appoggio – podška tona Nakon što učenik usvoji pravilan stav i disanje treba početi raditi na apodu. Profesor i učenik trebaju biti strpljivi kako kod učenika ne bi došlo do forsiranja tona ili tendencije ka grčenju bilo kojeg dijela tijela osobito vilice, vrata ili ruku. Zdrav odnos između profesora i učenika dat će dobre rezultate, a djeca će nova znanja usvajati sa lakoćom. Visoka pozicija zvuka Appoggio i visoka pozicija zvuka su neraskidivo povezani, te kada učenik savlada pravilan stav i disanje profesor može početi sa radom na visokoj poziciji zvuka. Visoka pozicija zvuka je važna, jer ne opterećuje glasne žice, ton je lagan, prozračan, pun alikvota i prirodnog vibrata i zvučno bogat.	
MINIMUM PROGRAMA ZA I RAZRED:	• 4 vokalize • 3 pjesme starih majstora • 2 lakše pjesme	

RAD SA KOREPETITOROM	Učenik - solo pjevač je obavezan raditi sa korepetitorom u toku školske godine uz nadzor profesora solo pjevanja.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	<u>1.</u> 1 vokaliza, jedna sa tekstom ili jedna bez teksta <u>2.</u> 1 pjesma starog majstora Program za provjeru znanja se izvodi napamet uz pratnju korepetitora.
KATALOG ZNANJA POSTIGNUĆA:	• U nastavi solo pjevanja treba uvijek težiti da učenici ostvaruju sadržaj programa prema svojim sposobnostima, počevši od tehničkih vježbi – vokaliza, prema složenijim djelima vokalne lietrature. • Pri savladavanju vokalne tehnike trebalo bi prednost dati onim metodama koje se u svojim osnovnim načelima oslanjaju na italijanski „bel canto“ • Praksa je pokazala da je bolje ići i nešto malo ispod optimalnih mogućnosti učenika, nego ih opteretiti preteškim djelima u daljem savladavanju vokalne tehnike. • U nastavi solo pjevanja treba uvijek težiti da učenici ostvaruju sadržaj programa prema svojim sposobnostima, počevši od tehničkih vježbi – vokaliza, prema složenijim djelima vokalne lietrature.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - solo pjevanje mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom(VŠS ili VSS), odsjek za solo pjevanje Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	VOKALIZE: • M. Marchesi : 20 osnovnih i progresivnih vokaliza za srednji glas op.15, • M. Marchesi : 12 osnovnih vokaliza op. 13. , • Ferdinand Sieber : 36 osmomjernih vokaliza za osnovno učenje, • Franz Abt : Praktično pjevanje za sve glasove, • Giovanni Lamperti: 30 vokaliza za pripremu , • Bez teksta po izboru nastavnika brojevi iz izdanja “Concona”, “ABT”, “Lütgen”, • M. Togunjac: “Čujte ja pjevam ...!” i sl. prikladne za obrađivanje osnovnih pjevačkih problema. (izd. Music Play) • S tekstom iz “Vaccai” br. 1, 5, 9, 10, 11, 12, 24 ili brojevi iz zbirke “Vaccai”, “Marchesi”, • druge vokalize koje se nalaze u drugim zbirkama vokaliza sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva PJESME KOMPOZITORA 17. I 18. ST.(stari talijanski, francuski i engleski majstori, te G. F. Händel, Ch. W. Gluck) • R. Tirnanić: Pjesme italijanskih kompozitora – izbor • A. Scarlatti „O cessate di piagarmi“, • A. Falconieri „O belissimi capelli“ • Npr. anonimo: “O leggiardi occhi belli”, A. Caldara: “Sabben crudele”, • Falconeri: “Bella porta di rubini” • Scarlatti: “Son tutta duolo” • G. Caccini: “Tu ch’ si le pene”. • Lakše kompozicije italijanskih autora (Caccini, Caldara, Scarlatti) i druga djela iste težine po izboru nastavnika

	SOLO PJESME IZ PERIODA KLASIKE, ROMANTIZMA ILI 20. STOLJEĆA: • V. Cvejić: Pjesme za mlade pjevače – izbor • J.Brahms: „Lulaby“ • S.Rachmaninov: „Son“ • Druge lied ili romantične solo pjesme sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva (Schubert, Schumann, Tchaikovski, Grieg, Mendelssohn, ...) • Pjesme iz dječjih dugometražnih filmova tj. Filmska muzika • Pjesme iz dječjih mjuzikla OSTALA LITERATURA • Stare talijanske pjesme i arije I. i II. album (redacija I. Lhotka-Kalinski), • Parisotti I, II. i III. album, Cecilia I, II. i III. album, Barbi album, Isori album, M. Togunjac: “Čujte ja pjevam ...!”, • L. Horvat-Dunjko: Ljuven sanak (izd. Music Play), itd.
--	---

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SOLO PJEVANJE	
RAZRED	DRUGI (I)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
TEHNIČKE VJEŽBE VOKALIZE: Obraditi nekoliko vokaliza sa tekstom bez teksta.	Nastavnik treba da: -treba da kontroliše disanje učenika i pravilno emitovanje tona, te izgovora teksta (ako je vokaliza sa tekstom)	Učenici će: -pjevati vokalize tehnički zahtjevnije nego u prvom razredu, sa tekstom ili bez teksta
STARI MAJSTORI: Obraditi 3-6 kompozicija starih majstora	-insistira na pravilnom izgovoru italijanskog jezika i pravilnoj interpretaciji ovih kompozicija	-pjevati zahtjevnije kompozicije starih majstora i pravilno izgovarati tekst na italijanskom jeziku
SOLO PJESMA: Obraditi 2-3 lakše solo pjesme	-ukaže na pravilan izgovor jezika na kome su pisane date kompozicije -osposobi učenika za samostalno izvođenje cjelina napamet	-prepoznati razlike u izvođenju baroknih, klasičnih ili romantičnih kompozicija -pjevati kompozicije na drugim jezicima
KOMPOZICIJE SLAVENSKIH AUTORA: Obraditi 1-2 pjesme	-objasni učeniku da su kompozitori u komponovanju svojih solo-pjesama koristili odabrana djela naše literature -ukaže učenicima da su slavenski kompozitori koristili elemente folklora svojih naroda i umjetnički ih obrađivali u svojim djelima	-pjevati lakše kompozicije ovih autora
TEHNIČKI DIO:	Osnovi građe pjevačkog instrumenta Učenik treba da stekne osnovna znanja o anatomiji pjevačkog instrumenta i načinu njegova funkcionisanja i reprodukovanja zvuka. Rad na pravilnom disanju i pravilnom stavu Učenje pravilnog disanja je dugotrajan proces koji tijelo učenika treba da postepeno prihvata. Pri pravilnom udisaju će pravilan stav biti od velike koristi. Profesor treba insistirati na kost- abdominalnom načinu disanja, laganom raskoračnom stavu sa čvrstim osloncem na nogama, čvrstim, ali ne ukočenim leđima i opuštenoj vilici. Appoggio – podška tona Nakon što učenik usvoji pravilan stav i disanje treba početi raditi na appoggio-u. Profesor i učenik trebaju biti strpljivi kako kod učenika ne bi došlo do forsiranja tona ili tendencije ka grčenju bilo kojeg dijela tijela osobito vilice, vrata ili ruku. Zdrav odnos između profesora i učenika dat će dobre rezultate, a djeca će nova znanja usvajati sa lakoćom. Visoka pozicija zvuka Appoggio i visoka pozicija zvuka su neraskidivo povezani te kada učenik savlada pravilan stav i disanje profesor može početi sa radom na visokoj poziciji zvuka. Visoka pozicija zvuka je važna, jer ne opterećuje glasne žice, ton je lagan, prozračan, pun alikvota i prirodnog vibrata i zvučno bogat.	
MINIMUM PROGRAMA ZA II RAZRED:	• 4 vokalize • 3 pjesme starih majstora • 1 solo pjesma iz perioda baroka, klasike ili romantizma • 1 pjesma slavenskih autora	

PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	<u>1.</u> 1 vokaliza, jedna sa tekstom ili jedna bez teksta <u>2.</u> 1 pjesma starog majstora <u>3.</u> 1 pjesme iz perioda baroka, klasike ili romantizma Program za provjeru znanja se izvodi napamet uz pratnju korepetitora.
RAD SA KOREPETITOROM	Učenik - solo pjevač je obavezan raditi sa korepetitorom u toku školske godine uz nadzor profesora solo pjevanja.
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	• U nastavi solo pjevanja treba uvijek težiti da učenici ostvaruju sadržaj programa prema svojim sposobnostima, počevši od tehničkih vježbi – vokaliza, prema složenijim djelima vokalne lietrature • Pri savladavanju vokalne tehnike trebalo bi prednost dati onim metodama koje se u svojim osnovnim načelima oslanjaju na italijanski „bel canto“ • Praksa je pokazala da je bolje ići i nešto malo ispod optimalnih mogućnosti učenika, nego ih opteretiti preteškim djelima u daljem savladavanju vokalne tehnike. • Po završetku dvije godine solo pjevanja u osnovnoj muzičkoj školi učenik treba moći da se sam upjeva, da kontroliše pjevčki dah i appoggio nesmetano izvodi kompozicije uz pratnju instrumenta. Učenik koji pohađa nastavu solo pjevanja koja traje 2 godine može uporedo da ide na još jedan instrument (koji je upisao ranije u muzičku školu tj. Sa 9 godina i čije školovanje traje 6 godina). Učenik koji pohađa nastavu solo pjevanja u koliko pjeva duet ili tercet ne mora da pohađa nastavu hora u koliko pohađa dva odsjeka u Muzičkoj školi.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - solo pjevanje mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom(VŠS ili VSS), odsjek za solo pjevanje Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	VOKALIZE: • M. Marchesi : 20 osnovnih i progresivnih vokaliza za srednji glas op.15, • M. Marchesi : 12 osnovnih vokaliza op. 13. , • Ferdinand Sieber : 36 osmomjernih vokaliza za osnovno učenje, • Franz Abt : Praktično pjevanje za sve glasove, • Giovanni Lamperti: 30 vokaliza za pripremu • S tekstom iz zbirke “Vaccari”, “Marchesi”, • Bez teksta po izboru nastavnika brojevi iz izdanja “Concona”, “ABT”, “Lütgen”, • Druge vokalize koje se nalaze u zbirkama vokaliza sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva PJESME KOMPOZITORA 17. I 18. ST..(stari talijanski, francuski i engleski majstori, te kompozitori zrelog i kasnog baroka) • R. Tirnanić: Pjesme italijanskih kompozitora – izbor • A. Scarlatti „O cessate di piagarmi“, „O bellissimi capelli“ • A. Falconieri „Gia Sole dal Gange“ • F. Durante „Vergin tutto amor“ • Lakše kompozicije italijanskih autora Caccini, Caldara, Scarlatti) i druga djela iste težine po izboru nastavnika • Scarlatti: “Togliete mi la vita ancor”, G. F. Händel: “Verdi prati”, • G. B. Pergolese: “Nina”.

	• A. Vivaldi: „Vieni, vieni“ SOLO PJESME IZ PERIODA KLASIKE, ROMANTIZMA ili 20. ST. • V. Cvejić: Pjesme za mlade pjevače – izbor • J. Brahms: „Sonntag“, „Lulaby“ • S. Rachmaninov: „Paljubila ja“ • E. Grieg: „Ich liebe dich“ • Npr. F. Schubert: „Der Bild“, F. Schubert: „Der Lindenbaum“, • F. Schubert: „Der Leiermann“, F. Schubert: „Seligkeit“, • F. Schubert: „Heidenröslein“, F. Schubert: „Lachen und Weinen“, • F. Schubert: „Freisinn“, F. Schubert: „In der Fremde“, • F. Schubert: „Erstes Grün“, F. Schubert: „Volkliedchen“ itd. • Druge lieder ili romantične solo pjesme sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva (Mozart, Schubert, Schumann, Tchaikovski, Grieg, Mendelssohn, ...) • Pjesme iz dječjih filmova tj. Filmska muzika za djecu • Pjesme iz dječjih mjuzikla SLAVENSKI KOMPOZITORI: • Sevdalinke: „Kad ja pođoh na bemašu“, „Snijeg pade na behar na voće“, „Tamburalo momče“, • M. Prebenda: „Djevojka i momak“ • P. Konjović: „Živkova Taša“ • V. Lisinski: „Udaljenoj“ • V. Lisinski: „Ruža“ • I. Zajc: „Lastavica“ • I. Zajc: „Moja lađa“, • I. Zajc: „Tiho, tiho moje želje“, • Lhotka-Kalinski: „Po dragomu kraju“ (ciklus pjesama) • L. Horvat-Dunjko: „Ljuven sanak“ (izd. Music Play) itd. • Druge lakše pjesme slavenskih autora kao i obrade narodnih pjesama (lakše sevdalinke, pjesme Đorđevića, Konjovića, Vajića, Jenke, Hristića, Jovanovića, Glinke, Zajca, Prebende i dr.) sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva. OSTALA LITERATURA • M. Togunjac: „Čujte ja pjevam ...!“ (izd. Music Play) i sl. prikladne za obrađivanje osnovnih pjevačkih problema. • Stare talijanske pjesme i arije I. i II. album (redacija I. Lhotka-Kalinski), • Parisotti I, II. i III. album, Cecilia I, II. i III. album, Barbi album, Isori album
--	---

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNI PREDMET

FLAUTA

FLAUTA

OPĆI CILJ: razvoj specifičnih sposobnosti, vještina i znanja potrebnih za samostalno izvođenje kompozicija na flauti, solistički i u ansamblu.

OPERATIVNI CILJEVI:

- Razvoj ličnosti djeteta
 - planski izgrađivati povjerenje u vlastite sposobnosti,
 - osviještavati prirodni mišićni tonus i kontrolu pokreta kao preduvjet za savladavanje tehnike sviranja
 - razvijati izvođačke sposobnosti učenika,
 - razvijati motoričke sposobnosti učenika,
 - razvijati analitičke sposobnosti učenika,
 - razvijati stvaralačke sposobnosti učenika,
 - razvijati percepciju, memoriju, koncentraciju,
 - razvijati strpljenje i samodisciplinu,
 - razvijati prosuđivanje, samoprocjenu,
 - razvijati upornost, radne navike, aktivan životni stav,
 - razvijati estetički i etički sistem vrijednosti,
 - razvijati socijalizaciju učenika kroz skupno muziciranje,
 - razvijati kulturne navike učenika.
- Razvijanje učenikova razumijevanja muzike
 - razvijati osjećaj za ljepotu tona,
 - razvijati osjećaj za puls i metriku,
 - razvijati osjećaj za određivanje tempa, dinamike i agogike,
 - preciznost ritmičkog izvođenja,
 - razvijanje intonacije: osjećaj kretanja i razvoja melodije,
 - postupno razvijati osjećaj za strukturu i oblik muzičkog djela,
 - osposobiti učenika za razumijevanje i poštovanje umjetnosti.
- Razvoj tehnika, umijeća, vještina, znanja
 - razvijati sposobnost zapisivanja i čitanja (reproduciranja) notnog teksta,
 - izvođenje primjerenog notnog teksta s razumijevanjem, ličnim stavom,
 - planski osposobljavati učenika za samostalno muziciranje i druženje sa muzikom i po završetku školovanja: spontano (improvizacija) i svjesno (odabir, čitanje i izvođenje određenog muzičkog djela),
 - planski razvijati umijeće/vještine skupnog muziciranja,
 - znanja o nastanku i razvoju instrumenata,
 - postupno upoznavanje s domaćom, zapadnoevropskom i svjetskom muzičkom baštinom,
 - upoznavati razvoj savremene muzičke tehnologije i mogućnosti povezivanja s instrumentom.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	FLAUTA	
RAZRED	PRVI (I)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE FLAUTE	-Upoznavanje s načinom dobivanja tonova na flauti, različitim visinama tonova i tonskim bojama -zračni stub flaute	-istraživati izvore zvuka i zvukovne boje flaute
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilno stajanje i postavka flaute i ruku -Ambažura	-samostalno držanje flaute -pravilna postavka lijeve, a potom desne ruke -pravilna postavka glave i usnica (ambažura)
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu	-Notni zapis u prvoj i drugoj oktavi -Predznaci -Oznake za repeticiju	-prepoznati i pročitati notni zapis u prvoj i drugoj oktavi -prepoznati znak za povisilicu, snizilicu i razrješilicu i pročitati note koje slijede znak -prepoznati i odgovarajuće koristiti oznaku za repeticiju
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Upoznavanje učenika sa muzičkim melodijama i frazama	-uočiti kretanje melodijske linije -uočiti, prepoznati te muzikalno izvesti muzičku frazu
Ritam	-Osnovne ritmičke vrijednosti i njihove pauze -Punktirani ritam -Ligatura	-prepoznati i pročitati cijele note, polovinke, četvrtinke, osminke, i njihove pauze -prepoznati i pravilno izvesti punktirani ritam -prepoznati i pravilno izvesti ligaturu
Metrika	-Teška i laka doba -Cijele, polovinske i četvrtinske mjere	-prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u osnovnim mjerama -razlikovati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u cijelim, polovinskim i četvrtinskim mjerama
Tempo i agogika	-Osnovne oznake za brzi i umjereni tempo	-prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja: <i>allegro</i> , <i>moderato</i> , <i>andante</i> , te <i>rallentando</i> i koronu
Dinamika	-Osnovne dinamičke oznake	-upoznati i slušno razlikovati dinamičke oznake: forte, piano, mezzoforte, mezzopiano, crescendo i diminuendo
OBLIKOVANJE TONA	-Portato, legato i staccato	-usvajanje melodijske linije legato, staccato i portato
OSNOVNE VRSTE TEHNIKA FLAUTE	-Pravilna izvedba izdržavanja tonova (izvođenje na svakom novom tonu)	-pravilno izdržavati tonove u što dužim notnim vrijednostima (uz upotreba metronoma i štimerice), s tim da je velika pažnja usmjerena na: -pravilan udisaj i izdisaj -pravilna postavka usta -pravilno puhanje u usnik -pravilna postavka tijela i ruku -paziti da ton bude što ravniji i intonacija što bolja
UPOTREBA JEZIKA	-Upoznavanje učenika sa pravilnom upotrebom jezika	-pravilno odvajanje jezikom u polovinskim i četvrtinskim notnim vrijednostima
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Motiv i fraza	-upoznati muzički motiv i frazu

TEHNIČKI DIO:	• pravilno izdržavati tonove u što dužim notnim vrijednostima(uz upotrebu metronoma i štimerice), s tim da je velika pažnja usmjerena na: • što ravniji ton i bolju intonaciju • pravilan udisaj i izdisaj • pravilna postavka usta • pravilno puhanje u usnik • pravilna postavka tijela i ruku
SKALE:	Grifovi od G1 do A2, G dur , F dur, A dur u cijelim notama, polovinama četvrtinama s toničnim trozvukom (kroz jednu oktavu) u laganom tempu uz kombinaciju artikulacija.
MINIMUM PROGRAMA ZA I RAZRED:	• 1 skala • 20 vježbi iz početnih škola za flautu
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	<u>1.</u> 1 tonska vježba iz početne škole M.Moyes: Le debutan flautist <u>2.</u> Jedna ili dvije kompozicije iz škole za flautu koju je učenik radio u toku godine od čega jednu svirati uz pratnju klavira (po mogućnosti napamet)
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog I. razreda učenik će: - samostalno pročitati i odsvirati jednostavni notni tekst u skladu sa njegovim stepenom muzičke pismenosti, - poznavati osnovne načine izvođenja i najosnovnije vrste tehnika flaute.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - flauta mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za flautu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• T.Buh-N.Tomšić: Škola za flautu (do broja 60) • T.Tabaka: Škola za flautu, I dio • M.Moyes : Le debutant flautist (tonske vježbe za početnika) • T.Way: A beginners book for flute, book 1 • G.Gariboldi: 58 malih etida – EXERCICES (za sposobnije učenike) • Domančić-Krstulović: Dahom do flaute (priručnik za učenje) Napomena: Literatura za flautu se stalno obogaćuje novim izdanjima, koja se mogu koristiti kao pomoćna literatura.

	KOMPOZICIJE UZ PRATNJU KLAVIRA • T.Buh-N.Tomšić: Prilog iz škole za flautu • E.Kronke: Kolibris Op.210 • H.Persl: Arija , Rigaudan • W.A Mozart: Abeceda, Menuet • J.Haydn: Pjesma, Njemački ples • Ž.B.Lilly: Pjesma • A.Corelli: Sarabanda • B.Bartok: Andante • F.Schubert: Valček • i druge solo kompozicije ili dueti sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva.
--	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	FLAUTA	
RAZRED	DRUGI (II)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE FLAUTE	-Upoznavanje s novim tonovima i tonskim bojama “zračni stub“ flaute	-upoznavanje učenika sa “vazdušnim stubom“ prelaz iz prve u drugu i treću oktavu C ¹ -A ³
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilno stajanje i postavka flaute i ruku -Ambažura	-samostalno držanje flaute -pravilna postavka lijeve, a potom desne ruke -pravilna postavka glave i usnica (ambažura)
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu	-Notni zapis u prvoj, drugoj i trećoj oktavi	-prepoznati i pročitati notni zapis u prvoj, drugoj i trećoj oktavi
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Razvijanje melodijske linije i logično fražiranje	-uočiti, prepoznati, te logično izvesti muzičku frazu
Ritam	-Punktirani ritam i sinkopa unutar dobe -Triola	-pravilno izvesti puntirani ritam, sinkopu i triolu unutar dobe
Metrika	-Polovinska i četvrtinska mjera	- prepoznati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u polovinskoj i četvrtinskoj Mjeri
Tempo i agogika	-Oznake za brza, umjerena i spora tempa -Tenuto	-prepoznati i razlikovati brzinu Izvođenja: <i>largo, andantino, allegretto, ritenuto</i> -prepoznati i skladno izvesti oznaku <i>tenuto</i>
Dinamika	-Osnovne dinamičke oznake	-upoznati i razlikovati slušno i pri izvedbi dinamičke oznake <i>fortissimo, pianissimo</i>
OBLIKOVANJE TONA Načini artikulacije	- <i>Portato, staccato, legato, non legato</i>	-usavršavati izvedbu <i>staccata, portata, legata i non legata</i>
OSNOVNE VRSTE TEHNIKA FLAUTE	-Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta tehnika flaute koje je učenik upoznao u I. razredu: -Sviranje skale i uvođenje trozvuka -Uvođenje terci u skalu -Izdržavanje tonova (uvođenje novih tonova u vježbu)	- usavršavati izvedbu osnovnih tehnika -svirati durske skale do 4 predznaka (dur kroz dvije oktave), uvođenje trozvuka i terci u skalu -Izdržavanje tonova od C ¹ do C ² -skale svirati u polovinkama, četvrtinkama i osminkama-napamet
UPOTREBA JEZIKA	-Usavršavanje pravilne upotrebe jezika i upoznavanje sa staccatom	-pravilna upotreba jezika pri korištenju staccata

OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Muzička rečenica	-upoznati muzičku rečenicu (mala i velika)
TEHNIČKI DIO:	• usavršavati izvedbu osnovnih tehnika • svirati durske skale do 4 predznaka (dur kroz dvije oktave), uvođenje trozvuka i terci u skalu • izdržavanje tonova od C¹ do C² • skale svirati u polovinkama, četvrtinkama i osminkama-napamet • upoznavanje učenika sa korištenjem najjednostavnijih ritmova • izmjene legato i staccato u tehničkim vježbama • dalje muzičko opismenjavanje u violinskom i bas ključu • izgradnja melodijske linije, slušanje dobijenog tona • rad na intonaciji, učenje štimanja i prilagođavanja klaviru • Dinamika: forte, piano i mf • upoznavanje učenika sa elementima iz muzičke metrike: teza, arza, akcent, sinkopa • čitanje s lista najjednostavnijih vježbica	
SKALE:	Durske ljestvice do 4 predznaka s toničnim trozvukom u cijelim notama, polovinama, četvrtinama, osminama (kroz dvije oktave) u laganom tempu sa artikulacijama. G dur, D dur, A dur, E dur, F dur, B dur, Es dur, As dur. Trozvuci sa svim obrtajima kroz dvije oktave. Terce kroz jednu oktavu.	
MINIMUM PROGRAMA ZA II RAZRED:	• 2 skale • 10 etida iz predloženih škola • 3 kompozicije uz pratnju klavira po slobodnom izboru iz predložene literature	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala 2. 1 etida(G.Gariboldi –EXERCICES ili Etudes facile) 3. 1 kompozicija uz pratnju klavira(po mogućnosti napamet)	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog II. razreda učenik će: - samostalno i tačno pročitati i odsvirati notni tekst u skladu sa svojim stupnjem muzičke pismenosti - poznavati i usavršavati izvedbu osnovnih vrsta tehnika flaute - prepoznati osnovne karakteristike muzičkog oblika kompozicija koje svira te oblikovati kultivirani zvuk tona na flauti.	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - flauta mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za flautu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	
LITERATURA	POČETNE ŠKOLE :	

	• T.Buh-N.Tomšić: Škola za flautu (nastavak do kraja) • G.Gariboldi: 58 malih etida EXERCICES od početka knjige ili ako je učenik radio neke vježbe nastaviti dalje. • G.Gariboldi: Etudes facile (30 etida) od 1-15. Vježbe • T.Tabak :Škola za flautu I dio (završiti preostale vježbe) Škola za flautu II dio (vježbe po izboru) KOMPOZICIJE UZ PRATNJU KLAVIRA • E.Kronke: Kolibries Op. 210 • H.Purcell: Arija • W.A.Mozart: Pjesma pastira, Majska pjesma , Valcer, Menuet D dur • G.F.Handel :Boure • Ch.W.Gluck: Ples • J.B.Lully :Mala pjesma • E.Kronke: March , Vals lente • H.Baklanova: Mazurka, Romansa , Horovod • G.F.Teleman: Menuet G dur • P.I. Tchaikovski: Starofrancuska pjesma • Druge kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva Napomena: Literatura za flautu se stalno obogaćuje novim izdanjima, koja se mogu koristiti kao pomoćna literatura.
--	---

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	FLAUTA	
RAZRED	TREĆI (III)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE FLAUTE	-Upoznavanje s novim tonovima i tonским bojama	-upoznavanje učenika sa tonovima C ¹ -A ³
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilno stajanje i postavka flaute i ruku -Ambažura	-prilagoditi stajanje i postavu ruku s obzirom na tjelesni razvoj -rad na pravilnoj postaci usnica (ambažure)
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu	-Notni zapis u svim oktavama	-brzo pročitati i izvesti notni zapis u svim oktavama
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Razvijanje melodijske linije i fraziranje u skladu s muzičkom logikom	-uočavati oblikovanje melodije, usavršavati logično fraziranje i time razvijati muzikalnost izvođenja -razvijati vlastiti kreativni izraz
Ritam	-Kombinacije ritmičkih odnosa unutar dobe -Šesnaestine	-pravilno izvesti ritmička trajanja unutar dobe pri njenoj podjeli na dva, tri i četiri -pravilno pročitati i izvesti šesnaestinske notne vrijednosti
Metrika	-Osminka, četvrtinska i polovinska mjera	-prepoznati i tačno izvesti teške i lake dobe kao i ritmičke odnose u osminkoj, četvrtinskoj i polovinskoj mjeri
Tempo i agogika	-Oznake za tempo i agogiku	-prepoznati i razlikovati tempa u skladu sa literaturom koju učenik svira i agogičku oznaku <i>accelerando</i>
Dinamika	-Sve dinamičke oznake -Akcent (<i>sforzato</i>)	-razlikovati slušno i pri izvedbi sve dinamičke oznake koje učenik sreće u literaturi -upoznati novu oznaku za dinamički akcent (<i>sforzato</i>) i pravilno ju izvesti
OSNOVNE VRSTE TEHNIKA FLAUTE	-Izvedba osnovnih vrsta tehnika flaute -Repeticija -Skale	-izdržavanje tonova od C ¹ do A ³ u što dužim notnim vrijednostima -repeticiju pravilno izvesti. -durske skale zaključno sa četiri predznaka kroz dvije oktave -skale svirati u četvrtinkama i osminkama -uvođenje četverozvuka u skalu
UPOTREBA JEZIK	-Pravilna upotreba jezika u različitim notnim vrijednostima	-pravilno korištenje jezika u četvrtinskim, osminkim pokretima
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Rečenica i period	-upoznati period i muzičku rečenicu

STILSKE KARAKTERISTIKE	-Barok i klasicizam - predudar dugi/kratki -Praltriler, mordent, triler	-upoznati osnovne karakteristike baroka i klasicizma -upoznati oznaku za navedene ukrase i odgovarajući način izvođenja
Ukrasi		
TEHNIČKI DIO:	• dalji rad na savladavanju osnovnih vrsta udara: legato,staccato, non legato, portato, repeticija • tehničke vježbe sa ritmičkim varijantama • šire nijansiranje u dinamici, sve dinamičke oznake, dinamički akcenti, isticanje melodije, • stalni rad na tonu, tonskoj boji, tonskom slušanju • detaljna analiza muzičkih oblika i konstrukcija djela koja se obrađuju (etida,sonatina, menuet, gavota, marš, valcer...) • šire upoznavanje sa elementima polifonije(ozdržani tonovi, sviranje dvohvata, isticanje glasova,dinamiziranje dionica..) • upoznavanje sa ukrasima i pripremne vježbe za dugi i kratki predudar, mordent,praltriler, kraći triler, • čitanje s lista lakših kompozicija	
SKALE:	• Durske i molske ljestvice (prirodni, harmonijski , melodijski mol) ljestvice do 4 predznaka u cijelim notama polovinama, četvrtinama, osminama i ako je moguće u šesnaestinama. • Trozvuk s rastavljenim toničnim trozvucima sa artikulacijama - G dur ,e mol , D dur, h mol, A dur, fis mol, E du , F dur, d mol, B dur, g mol, Es dur, As dur, f mol • Trozvuci sa svim obrtajima kroz dvije oktave i četverozvuci sa svim obrtajima • Terce kroz jednu oktavu	
MINIMUM PROGRAMA ZA III RAZRED:	• 2 skale • 10 etida • 2 kompozicije po izboru iz ponuđene literature uz pratnju klavira	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala 2. 1 etida (G.Gariboldi Etudes facile et progressives –teže ili G.Gariboldi-Etudes mignones Op. 131) 3. 1 kompozicija uz pratnju klavira (izvodi se napamet)	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog III. razreda učenik će: - samostalno i tačno pročitati i odsvirati notni tekstu skladu sa njegovim stepenom muzičke pismenosti - usavršiti izvedbu osnovnih vrsta tehnika flaute - prepoznati osnovne karakteristike muzičkog oblika kompozicija koje svira te oblikovati kultivirani ton na flauti.	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - flauta mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za flautu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	

LITERATURA	ETIDE • G.Gariboldi – Etudes facile et progressive (uraditi od broja 15 do 30 uraditi teže i sa ukrasima) • G.Gariboldi –Etudes mignonnes Op. 131(uraditi lakše prema sposobnosti učenika) • T.Tabaka – Škola za flautu, II sveska • Teff. Gaubert – Metode complete, I dio • J.Andersen: 18 malih studija Op.41 KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE UZ PRATNJU KLAVIRA • W. Popp – Lakše kompozicije : Arabella, Šumsko cvijeće, Valcer , Glas srca, Koračnica • A.Scarlatti – Sicilijana , Menuet • J.S.Bach – Gavotte , Menuet, Rondo • G.F Handel – Bure • K.Glock – Andante cantabile • M.Iglo- Malenkost • J.Andre – Ples • L.van Beethoven – Menuet • Fubich –Poema • Baklanova- Mazurka,Romansa,Horovod • B.Bartok – Narodna pjesma • W.A.Mozart – Allegro, Serenada • J.L.Adam – Ples • A.Grečaninov – Valcer F dur • E. Kohler- Dueti • F. Devienne - Mali dueti • Kompozicije raznih autora sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva.
-------------------	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	FLAUTA	
RAZRED	ČETVRTI (IV)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE FLAUTE	-Izvori zvuka i tonske boje	-upoznavati mehaniku i građu instrumenta sa svrhom otkrivanja novih izvora zvuka i tonskih boja
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Provjera postavki	-stalno prilagođavanje položaja tijela (stajanja), postave ruku i postave usnica s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu	-Notni zapis u svim oktavama	-čitanje sa lista (prima vista) lakša djela
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Razvoj melodije	-samostalno i muzikalno interpretirati melodiju, razvijati osjećaj za logično fražiranje
Ritam	-Tridesetdruginka, intola i sekstola	-prepoznati i odgovarajuće izvesti navedena ritmička trajanja
Metrika	-Jednostavne i složene mjere	-pravilno izvesti teške i lake dobe u upoznatim mjerama
Tempo i agogika	-Oznake za tempo i agogiku	-prepoznati naučene oznake za tempo i agogiku, te ih proširiti novima (<i>lento</i> , <i>sostenuto</i> , izrazi <i>meno mosso</i> , <i>piu mosso</i> , <i>molto</i> , <i>non troppo</i>)
Dinamika i akcentuacija	-Sve dinamičke oznake -Oznake za akcent: <i>fp</i> , <i>sf</i> , <i>sfz</i> , <i>marcato</i>	-prepoznati većinu oznaka za dinamiku (od <i>pp</i> do <i>ff</i> , uključujući <i>crescendo</i> i <i>decrescendo</i>), znati ih primijeniti u sviranju i upoznati neke od novih s područja akcentuacije: <i>fp</i> , <i>sf</i> , <i>sfz</i> , <i>marcato</i>
OBLIKOVANJE TONA	- <i>Legato</i> , <i>non legato</i> , <i>portato</i> , <i>staccato</i> , (<i>leggiero</i>)	-usavršavati poznate načine i upoznati nove redoslijedom kojim se pojavljuju u literaturi
OSNOVNE VRSTE TEHNIKA FLAUTE	-Izvedba osnovnih vrsta tehnika flaute -Skale -Sviranje hromatske skale	-izdržavanje tonova od C ¹ do H ³ u što dužim notnim vrijednostima -skale svirati od 4 predznaka uvoditi i proširenje skale (skala razvijeno) -svirati hromatsku skalu od C ¹ do C ³ legato i odvojeno
UPOTREBA JEZIKA	-Pravilna upotreba jezika u različitim notnim vrijednostima - šesnaestinama	- pravilno korištenje jezika u šesnaestinskim pokretima
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA Stilske karakteristike Ukrasi	-Motiv, fraza, rečenica, period -Upoznavanje učenika sa cikličnim djelima -Mordent, triler	-prepoznati i odgovarajuće izvesti motiv, frazu, rečenicu i period -upoznati i pravilno izvesti <i>mordent</i> , <i>triler</i> , <i>praler</i> <i>predudar</i>

TEHNIČKI DIO:	• dalji rad na savladavanju tehničkih problema • vježbe prstoreda • repeticija, sve dinamske oznake i akcentuacija • upoznavanje sa različitim vrstama tempa • rad na tonu, tonskoj boji, slušanju, intonaciji, muzičkom fraziranju • ukrasi (dugi, kratki predudar, mordent, uvod u sviranje trilera) • upoznavanje učenika sa formama sa kojima sa susreće u programu (dvodijelna, trodijelna pjesma, sonatina, sonata, preludij....) • čitanje s lista, muzička memorija, koncentracija...
SKALE:	• Durske i molske ljestvice do 4 predznaka u četvrtinama, osminama , šesnaestinama bez i sa legatom sa raznim artikulacijama • Trozvuk – četverozvuk sa obrtajima u raznim artikulacijama • Terce - sa i bez legata • Sa naprednijim učenicima raditi produžetak skale kroz oktave - G dur , e mol , D dur, h mol, A dur, fis mol, E dur , F dur, d mol, B dur , g mol, Es dur , As dur, f mol, C dur , a mol
MINIMUM PROGRAMA ZA IV RAZRED	• 4 skale (durske ili molske) • 8 etida • 2 cijele sonatine ili sonate • 2 kompozicije iz predložene literature
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala sa artikulacijama 2. 1 etida (G.Gariboldi: Etide mignonnes ili Petites) 3. 1 stavak sonatine ili sonate (uz pratnju klavira) 4. 1 kompozicija uz pratnju klavira (izvodi se napamet)
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga IV razreda učenik će: -postići veću samostalnost pri čitanju novih kompozicija (poznavati note u violinskom ključu od C¹ do C⁴, ritmičke vrijednosti i mjere, te služiti se tim znanjem pri sviranju) -prepoznati oznake za tempo, dinamiku, agogiku, te primijeniti odgovarajuću vrstu izvođenja djela (težiti uvjerljivijem izvođenju fraza, većem dinamičkom nijansiranju, čistom tonu, upoznati nove ukrase i obilježje stilova) -koristiti se različitim vrstama tehnika flaute u skladu sa učenikovim mogućnostima -prepoznati i uvjerljivo izvesti kontrastne dijelove kompozicije, razvijati osjećaj za cjelinu.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - flauta mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za flautu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	ETIDE: • G.Gariboldi: Etudes mignonnes Op. 131 raditi teže etide nastavak iz trećeg razreda. • G.Gariboldi : 20 Petites etudes Op. 132 uraditi sa boljim učenicima ako su savladane etide mignonnes • M.Moyes :50 Etida Op. 4, prvi dio • L. Drouet: 25 etudes celebres • E. Köhler: op. 33, I i II dio • Bantai – Kovacs: Selected studies for flute, II • J. Demersseman: 50 etudes melodiques, op.4, II

	CIKLIČNE KOMPOZICIJE: • Pepuch – Sonate C dur • Marchelo – Sonate • Diabelli – Sonatina C dur • W.A Mozart – Sonatine Bečke • W. Roehr – Sonatina 1 i 2 KOMPOZICIJE UZ PRATNJU KLAVIRA: • Andriesen – Mala svita • G.Faure – Sicilijana, Berceuse • W.Popp – Španska serenada, Igra muhe , Idila, Arabela, Šumsko cvijeće • E.Kronke – Gavota • W.Leo – Rocatanc • M.Glinka – Ševa • F.Couperin – Plutajući šlajer • J.S.Bach – Gavota • C.W.Gluck – Arija iz opere Orfej i Euridika • F.Mendelssohn – Lied • F.Devienne – 18 malih dueta • V. Bantai: 3 tamburini • Bantai – Kovacs: Small Performance Pieces for Flute • J. Charpentier: Pour Syrinx • C. Debussy: The Little Negro • F. Rupel: Lažje koncertne skladbe i slične kompozicije • E. Kóhler: Dueti, op.55 I sv. – izbor • V. Gelli: 3 divertimenta za flautu i gitaru • I druge kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva
--	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	FLAUTA	
RAZRED	PETI (V)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE FLAUTE	-Izvori zvuka -Osnovni podaci o instrumentu	-istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USNICA (AMBAŽURA)	-Pravilna postavka flaute i ruku i stalna kontrola	- stalno prilagođavanje položaja tijela (stajanja), postave ruku i postave usnica s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST	-Upoznavanje različite vrste notnog zapisa	-brzo i samostalno snalaziti se u različitom notnom tekstu; - čitati prima vista jednostavne kompozicije;
MUZIČKE SASTAVNICE Melodija i fraza	-Muzikalno logično fraziranje i lijepo dinamičko izvođenje	-logično izvesti muzičku frazu te usavršiti njeno muzikalno izvođenje
Ritam	-Složenije ritmičke vrijednosti	-prepoznati i izvesti složenije ritmičke figure
Metrika	-Puls	-odrediti osnovni puls muzičkog djela
Tempo i agogika	-Sve vrste složenih mjera -Proširiti osnovne oznake tempa i agogike - <i>Rubato</i>	-prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u složenim mjerama; -prepoznati i razlikovati tempa sukladna literaturi koju učenik svira te dodati i agogičke oznake: <i>calando, morendo</i> - upoznati izvedbu <i>rubata</i>
Dinamika	-Sve dinamičke oznake -Ritmički akcent	-slušno prepoznati i znati uvjerljivo izvesti većinu dinamičkih oznaka; -izvesti ritmički akcent agogičkim proširenjem
OBLIKOVANJE TONA	-Načini izvedbe i karakter djela	-usavršavati i osvještavati dosad upoznate osnovne tehnike izvođenja sukladno karakteru djela uz dodavanje novih – <i>martelato, cantabile, dolce, sotto voce, semplice, brillante</i>
OSNOVNE VRSTE TEHNIKA FLAUTE	-Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta tehnika flaute -Skale – sviranje u opsegu od C1-C4, -Dominantni i umanjeni septakord -sekte -Sviranje hromatske skale -Vježbe vibrata	-usavršavati izvedbu osnovnih vrsta tehnika flaute -svirati skale u raznim artikulacijama -dominantni i umanjeni septakord sa obrtajima -terce legato i non legato -svirati hromatsku skalu legato i staccato
UPOTREBA JEZIKA	-Pravilna upotreba jezika u različitim notnim vrijednostim Dvostruki jezik	-usavršavanje pravilne tehnike jezika kako i dvostrukog jezika

STILSKE KARAKTERISTIKE	-Barok, klasicizam, romantizam, XX. stoljeće	-sustavno upoznavati osnovne stilske značajke i odgovarajuće izvesti zadane kompozicije nabrojanih stilskih razdoblja
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Motiv, fraza, rečenica, perioda	-prepoznati i odgovarajuće izvesti motiv, frazu, rečenicu i periodu
Ukrasi	-Mordent, triler	-usavršavanje sviranja i izvođenja mordenta i trilera
TEHNIČKI DIO:	• dalji rad na savladavanju i usavršavanu tehničkih elemenata i problema • rad na tehnici skokova, • ukrasi (dugi, kratki predudar, mordent, sviranje trilera) • vježbe za pravilno disanje • vježbe za intonaciju • vježbe za jezik i tehniku jezika • vježbe za tehniku prstiju • sve oznake za dinamiku sa svim stupnjevima u diferenciranju jačine sviranja kao i opširnija upotreba termina i oznaka za tempo- brzinu (accelerando, grave, rubato, presto...) • upućivanje učenika na samostalnost u radu, samostalno sagledavanje muzičkih, tehničkih i dr. problema i pronalaženje sredstava za njihovo samostalno rješavanje • čitanje s lista • Uvesti kamernu muziku	
SKALE:	• Nastavak skale od 4 do 7 predznaka - E dur, cis mol, H dur, gis mol, Fis dur, dis mol, Cis dur, ais mol, Des dur, b mol • Durske ljestvice s trozvucima u svim notnim vrijednostima • Dominantni i umanjeni septakord sa obrtajima • Terce sa i bez legata • Sekste • Hromatska skala • Raditi produžetak skale – skala razvijeno	
MINIMUM PROGRAMA ZA V RAZRED:	• 4 skale (durske ili molske) • 8 etida • 2 cijele sonatine/ sonate ili I stav koncerta • 2 kompozicije po izboru iz ponuđene literature	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA :	1. 1 skala sa svim elementima 2. 1 etida (G.Gariboldi – 20 etudes petites Op.132, G.Gariboldi – 20 etudes chantantes Op. 88) 3. 2 stava ciklične kompozicije (lagani i brzi) uz pratnju klavira 4. 1 kompozicija uz pratnju klavira (izvodi se napamet)	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga V razreda učenik će: - razvijati stečene vještine i iskustva iz predhodnih razreda – podići nivo izvođenja na višu tehničku i muzikalnu razinu – obraćajući pozornost na:brzinu i preciznost izvođenja, tehničku sposobnost i muzičku izražajnost, mogućnost duže koncentracije i doslovno memoriranje djela. - uporedo s razvijanjem tih vještina treba sticati i znanja o muzičkim razdobljima, stilovima, razvijati muzičku i tonsku maštu, te tako svoju izvedbu učiniti uvjerljivijom i kreativnijom.	

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - flauta mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za flautu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	ETIDE: • G.Gariboldi – 20 etudes petites Op.132 nastavak rada • G.Gariboldi – 20 etudes chantantes Op. 88 • J.Demersman – 30 etudes melodiques, I sveska • G. Gariboldi: Exercice Journaliers, op. 89 • E. Köhler: 15 lakih etida op. 33, I. sv. • L. Drouet: 25 etida – izbor • E. Köhler: Romantične etide, op. 66 – izbor • J. Andersen: 18 studia, op. 41 • M. Moyse: De la Sonorite CIKLICNE KOMPOZICIJE: • G.F Teleman - Sonata F dur • G.F Handel – Hallenser sonata No. 3 • L.Vinci – Sonata G dur • D.Purezu – Sonata F dur • L. Miyse – Tri kraka stava • G.F Handel – Sonata F dur , G dur • I druge sonate sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva KOMPOZICIJE UZ PRATNJU KLAVIRA • W.Leo –Rocatanz • M.Musorgski – Gaspak • W.Popp – Španska serenada, Intemeco, Idila, Igra muhe • F.Schubert – Serenada • H. Berlioz – Arija i ples • E.Kohler – Mazurka , Vals espagnol • E.Kronke – Gavota • F.J.Gossek – Gavota • M.Glinka – Osjećaj • G.Faure – Siciliana • Andersen – Schezino • Glinka – Ševa • M.Moyse – Siciliane , Sarabanda, Menuet • C.Deubussy – Mali crnac • Donjon – Pan • F. Rupel: Lažje koncertne skladbe. • W. A. Mozart: Andante. • Linicke, Tartini, Vivaldi i dr. – Koncerti – izbor. • Ph. Gaubert: Sicilienne pour Flute et Orcestre. • C. Chaminade: Pastorale enfantine op.12 • E. Köhler: Dueti, op. 55, I. i II. sv. – izbor. • I druge kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	FLAUTA	
RAZRED	ŠESTI (VI)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE FLAUTE	-Izvori zvuka -Osnovni podaci o instrumentu	-istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta -upoznati instrument i njegove mogućnosti
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USNICA (AMBAŽURA)	-Pravilna postavka flaute i ruku i stalna kontrola	- stalno prilagođavanje položaja tijela (stajanja), postave ruku i postave usnica s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST	-Sviranje prima vista	-brzo i samostalno snalaziti se u lakšem, notnom tekstu; -razviti sposobnost čitanja lakšeg notnog teksta bez pripreme
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Muzikalno i logično fraziranje	-muzikalno izvoditi frazu s razumijevanjem strukture muzičkog djela
Ritam	-Sve notne vrijednosti -Jednostavni i složeni ritmovi	-znati prepoznati sve notne vrijednosti i složenije ritmove
Metrika Tempo i agogika	-Sve vrste mjera i njihove izmjene -Osnovne oznake za tempo i agogiku	-prepoznati i pravilno izvesti izmjene unutar dobe i unutar takta; -prepoznati i izvesti sve oznake za tempo i agogiku u skladu sa literaturom koju učenik svira
Dinamika	-Sve dinamičke oznake -Akcenti	-prepoznati i odgovarajuće izvesti sve dinamičke oznake i oznake za akcente; -izvesti označeni akcent kombinacijom dinamičkog isticanja i agogičkog proširenja
OBLIKOVANJE TONA	-Oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju	-prepoznati i pravilno izvesti vezane i nevezane načine izvođenja obzirom na stil i karakter te raspoloženja koja se u kompoziciji izmjenjuju
OSNOVNE VRSTE TEHNIKA FLAUTE	-Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta tehnika flaute -Pokretne figure -Skale -Hromatska skala -Trileri -Skokovi -Vježbe vibrata	-brzo i spretno izvoditi upoznate vrste tehnika flaute; -svirati sve durske i molske skale u pokretnijem tempu od prethodnog razreda; - elementi skale : skala uzlazno i silazno, skala sa produženjem, u raznim artikulacijama, razloženi trozvuci i četverozvuci, D7, U7, te njihovi obrtaji, -Terce legato i non legato -svirati hromatsku skalu u pokretljivijem tempu legato i staccato -trilere izvoditi u dužim notnim vrijednostima -skokove izvoditi u legatu u svim registrima
UPOTREBA JEZIKA	-Usavršavanje pravilne upotrebe jezika u različitim notnim vrijednostim -Dupli jezik	-kontinuirano usavršavanje pravilne tehnike jezika -izvođenje i upotreba u svim notnim vrijednostima i artikulacijskim varijantama

Oblikovanje tona	Način stvaranja različite boje tona	-oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Motiv -Dvotakt -Muzičke rečenice i periodi	-prepoznati , usporediti i odgovarajuće izvesti nabrojene muzičke oblike iz preporučenih literatura; -u formalnom i muzičkom smislu razumjeti manje cjeline i znati graditi veće forme i fraze
STILSKE KARAKTERISTIKE	-Barok, klasicizam, romantizam, XX. stoljeće -Pravilna upotreba ukrasa Grupetto i triler	-upoznati osnovne stilske karakteristike i odgovarajuće izvesti zadana djela nabrojanih stilskih razdoblja u skladu sa programom iz preporučene literature -pravilna upotreba svih ukrasa koji se pojavljuju u literaturi i sa kojima se učenik susreće
TEHNIČKI DIO:	• dalji rad na savladavanju i usavršavanu tehničkih elemenata i problema • dalji rad na tehnici i postizanju brzine prstiju • dalji rad na tehnici sviranja i postizanju izdržljivosti sviranja • tretiranje tehničkog i muzičkog razvoja kao nerazdvojne cjeline • postizanje ritmičke stabilnosti • rad na tehnici skokova, • vježbe za intonaciju • vježbe za upotrebu dijafragme • vježbe za postavke usta (ambažura) • ukrasi (dugi, kratki predudar, mordent, sviranje trilera) • sve oznake za dinamiku sa svim stupnjevima u diferenciranju jačine sviranja kao i opširnija upotreba terminai oznaka za tempo- brzinu, agogiku ... • rad na svim ostalim elementima interpretacije • dalji rad na upotrebi melodijskog nijansiranja • upućivanje učenika na samostalnost u radu, samostalno sagledavanje muzičkih, tehničkih i dr. problema i pronalaženje sredstava za njihovo samostalno rješavanje • upoznavanje učenika sa karakteristikama stilova • čitanje s lista • Uvesti kamernu muziku u sklopu održavanja redovnih časova flaute ili za posebno nadarene učenike umjesto hora ili orkestra uvesti kamernu muziku	
SKALE:	• Sve durske i molske skale. • Hromatska skala. • Skale svirati u osminkama i šesnaestinkama – napamet. • Elementi skale : skala uzlazno i silazno, razvijeno (sa različitim artikulacijama),razloženi trozvuk D7,U7,te njihovi obrtaji,četvero zvuk,terce . • Skale vježbati uz metronom da bi učenik postigao bolju ritmičku izjednačenost.	
MINIMUM PROGRAMA ZA VI RAZRED:	• 4-6 skala • 8 etida • 1 cijela sonata i I stav koncerta • 2 kompozicije po izboru iz ponuđene literature	

PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	<u>1.</u> 1 skala (durska ili molska) <u>2.</u> 1 etida <u>3.</u> 2 stava ciklične kompozicije (lagani-brzi) uz pratnju klavira <u>4.</u> 1 kompozicija uz pratnju klavira (izvodi se napamet)
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA	Nakon završenog VI razreda učenik će: - biti potpuno muzički pismen, znati pročitati notni tekst sa svim njegovim elementima i odsvirati, sukladno muzičkim i tehničkim mogućnostima, program koji je u skladu sa preporučenom literaturom; - vladati gotovo svim vrstama tehnika flaute; - prepoznati oblik i karakter kompozicije, znati kojem razdoblju pripada i prema tome prilagoditi način izvođenja i oblikovanja tona; - znati slušati i uspoređivati razne izvedbe, u skladu sa svojim intelektualnim sposobnostima.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - flauta mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za flautu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	ETIDE: • G.Gariboldi – 20 etudes chantantes Op. 88 • G. Gariboldi: Études Journaliers, op. 89 • E. Köhler: Der Fortschrittim Flötenspiel, op. 33, I. knjiga (15lakh etida) • E. Prill: Škola za flautu op. 7, II. knjiga (vježbe staccata, dvostruki jezik) – izbor etida • E. Köhler: Romantične etide, op. 66 – izbor • L. Drouet: 25 etida – izbor • J. Donjon: 8 Etudes de Salon CIKLIČNE KOMPOZICIJE: • G.F. Handel –Sonate: F- dur, g-mol, G-dur • A.Vivaldi- Concert Op.10 br.4 • J.B Loeillet – Sonata C dur • L.Vinci – Sonata G dur • S.Lapis – 3 lagane sonate • Hasse – Sonata -G dur, C dur KOMPOZICIJE UZ PRATNJU KLAVIRA • M.Moyse - Siciliane, Sarabande, Menuet • G.Faure – Siciliana, Berceuse,Piece • J.Donjon – Pan • E.Pessard- Andalusia • W.A. Mozart – Andante KV 315 • Ph.Gaubert – Sicilienne,Ballade • R.Schumann – Romanzen Op.94 • J.Demersseman - Fantasia Op.7 • M.Jelićanin – Nokturno i scherzo • H.Berlioz – Arija i Ples

	• F.Shubert – Serenada • C.W.Gluck – Orfejeva pjesma • E.Kohler – Mazurka • A.Glazunov – Morcean • B.Godar – Allegreto • J.Andersen – Scherzino • J.B Lully – Gavota • J.S.Bach – Aria • C.Debussy – Mali crnac • Jampolski – Šala • R.Schumann – Romanzen Op. 94 • J.Andersen – Six morcean de salon
--	--

OBJAŠNJENJE PROGRAMA SA METODIČKIM UPUTSTVIMA

Nastava flaute zbog svoje specifičnosti kao instrumentalne nastave izvodi se individualno, te je neophodno voditi računa o principima individualnog pristupa učeniku. Rad profesora/nastavnika treba se zasnivati na metodi očigledne nastave, metodi objašnjavanja, pokazivanja, sviranja, zvučnog i video prikaza, a nikako na metodi predavanja. U radu sa učenikom, profesor treba postaviti dvije smjernice: detaljan rad sa ciljem visokog nivoa nastave i detaljno metodičko predstavljanje i obrađivanje programa sa učenikom u smislu isticanja elemenata širokog razvoja njegove nadarosti, uz stalno upućivanje na samostalnost u radu.

S obzirom da se radi o individualnoj nastavi, svakom učeniku se prilazi sa individualnog aspekta, vodi računa o nadarenoj, talentiranoj djeci i sa takvom djecom radi sistematično, studiozno i metodički ispravno.

Predviđeni nastavni program raditi cjelovito, studiozno, sistematično, pa ukoliko u jednom razredu učenik za jednu školsku godinu pređe program predviđen za razred koji pohađa, moguće je preći na program iz narednog razreda, vodeći računa o postupnosti u radu, u smislu obrađivanja kompozicija poštujući didaktički princip od lakšeg ka težem.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNI PREDMET

OBOA

OBOA

Cilj nastave glavnog predmeta- instrumenta je osposobljavanje učenika za muzičko izražavanje posredstvom instrumenta do nivoa koji će im omogućiti uključivanje u muzički život sredine, kao i za nastavak školovanja u srednjoj muzičkoj školi.

Zadaci nastave glavnog predmeta su:

- da kod učenika razvija interesovanje i ljubav za solističko i skupno muziciranje, putem upoznavanja muzičkih djela, umjetnički vrijedne literature dostupne odgovarajućem uzrastu i stepenu razvoja izvođačkih mogućnosti učenika,
- da kod učenika razvija čulnu osjetljivost, sposobnost posmatranja muzičkih djela, muzičko pamćenje - memoriju, muzičko mišljenje i stvaralačko rješavanje muzičkih problema uz korištenje odgovarajuće tehnike muziciranja,
- da kroz postupan razvoj izvođačkih i muzičkih sposobnosti, učeniku omogući sahvatanje osnovnih zakonitosti u muzičkom stvaralaštvu,
- da djeluje na formiranju i izostravanju umjetničkih pravilnosti muzičkog stila i karaktera muzičkih djela, stvaranju muzičkog ukusa i razvoja sposobnosti vrednovanja muzičkog stvaralaštva klasične muzike,
- da doprinosi razvoju estetske kulture i podizanju nivoa opće lične kulture učenika,
- da upoznavanjem vrijednih sadržaja domaćih autora i narodnog stvaralaštva razvija osjećanje ljubavi i privrženosti prema svojoj domovini,
- da naprednijim učenicima omogući nastavak školovanja u srednjoj muzičkoj školi, odnosno da učenike usmjeri na amatersku muzičku djelatnost.

OPĆI CILJ:

Razvoj specifičnih sposobnosti, vještina i znanja potrebnih za samostalno izvođenje kompozicija na oboi, solistički i u ansamblu.

OPERATIVNI CILJEVI:

- Razvoj ličnosti djeteta
 - sustavno izgrađivati povjerenje u vlastite sposobnosti
 - osvještavati prirodni mišićni tonus i kontrolu pokreta kao preduvjet za svladavanje tehnike sviranja
 - razvijati izvođačke sposobnosti učenika
 - razvijati motoričke sposobnosti učenika
 - razvijati analitičke sposobnosti učenika
 - razvijati stvaralačke sposobnosti učenika
 - razvijati percepciju, memoriju, koncentraciju
 - razvijati strpljenje i samodisciplinu
 - razvijati prosudbu, samoprocjenu
 - razvijati upornost, radne navike, aktivan životni stav
 - razvijati estetički i etički sustav vrijednosti
 - razvijati socijalizaciju učenika kroz skupno muziciranje
 - razvijati kulturne navike učenika
- Razvijanje učenikova razumijevanja muzike
 - sustavno razvijati osjećaj za ljepotu tona
 - razvijati osjećaj za puls i metriku
 - određenje tempa, dinamike i agogike
 - preciznost ritmičkog izvođenja
 - razvijanje intonacije: osjećaj kretanja i razvoja melodije
 - postupno razvijati osjećaj za strukturu i oblik muzičkog djela
 - osposobiti učenika za razumijevanje i respekt prema umjetnosti
- Razvoj tehnika, umijeća, vještina, znanja
 - razvijati sposobnost zapisivanja i čitanja (reproduciranja) notnog teksta
 - izvođenje primjerenog notnog teksta s razumijevanjem, osobnim stavom
 - sustavno učenika osposobljavati za samostalno muziciranje i druženje sa muzikom i po završetku školovanja: spontano (improvizacija) i svjesno (odabir, čitanje i izvođenje određenog muzičkog djela)
 - sustavno razvijati umijeće skupnog muziciranja
 - nastanak i razvoj instrumenata
 - postupno upoznavanje s bosanskohercegovačkom, zapadnoeuropskom i svjetskom muzičkom baštinom
 - upoznavati razvoj savremene muzičke tehnologije i mogućnosti povezivanja s instrumentom

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	OBOA	
RAZRED	PRVI (I)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE OBOE	-Upoznavanje s načinom dobivanja tonova na oboi, različitim visinama tonova i tonskim bojama	-istraživati izvore zvuka i zvukovne boje oboe
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilno stajanje i postavka oboe i ruku -Ambažura	-samostalno držanje oboe -pravilna postavka lijeve, a potom desne ruke -pravilna postavka glave i usta (ambažura)
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu	-Notni zapis u maloj i prvoj oktavi -Predznaci -Oznake za repetaciju	-prepoznati i pročitati notni zapis u maloj i prvoj oktavi -prepoznati znak za povisilicu, snizilicu i razrješilicu i pročitati note koje slijede znak -prepoznati i odgovarajuće koristiti oznaku za repetaciju
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Upoznavanje dječjih i narodnih pjesama	-naučiti pjevati i svirati dječje i narodne pjesme i uočiti kretanje melodijske linije -uočiti, prepoznati te muzikalno izvesti muzičku frazu
Ritam	-Osnovne ritmičke vrijednosti i njihove pauze -Punktirani ritam -Ligatura	-prepoznati i pročitati cijele note, polovinke, četvrtinke, osminke, i njihove pauze -prepoznati i pravilno izvesti punktirani ritam -prepoznati i pravilno izvesti ligaturu
Metrika	-Teška i laka doba -Cijele, polovinske i četvrtinske mjere	-prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u osnovnim mjerama -razlikovati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u cijelim, polovinskim i četvrtinskim mjerama
Tempo i agogika	-Osnovne oznake za brzi i umjereni tempo	-prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja: <i>allegro</i> , <i>moderato</i> , <i>andante</i> , te <i>rallentando</i> i koronu
Dinamika	-Osnovne dinamičke oznake	-upoznati i slušno razlikovati dinamičke oznake: forte, piano, mezzoforte, mezzopiano, crescendo i diminuendo
OBLIKOVANJE TONA	-Portato, legato i staccato	-usvajanje melodijske linije legato, staccato i portato
OSNOVNE VRSTE TEHNIKE NA OBOI	-Pravilna izvedba izdržavanja tonova (uvođenje na svakom novom tonu)	-pravilno izdržavati tonove u što dužim notnim vrijednostima (obavezna upotreba metronoma i štimerice), s tim da je velika pažnja usmjerena na: -pravilan udisaj i izdisaj -pravilna postavka usta -pravilno puhanje u pisak -pravilna postavka tijela i ruku -paziti da ton bude što ravniji i intonacija što bolja
UPORTEBA JEZIKA	-Upoznavanje učenika sa pravilnom upotrebom jezika	-pravilno odvajanje jezikom u polovinskim i četvrtinskim notnim vrijednostima
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Motiv i fraza	-upoznati muzički motiv i frazu
SKALE:	Durske skale kroz jednu oktavu. Vježbe za intonaciju. Skale svirati u cijelim, polovinskim notnim vrijednostima, napamet. Izdržavanje tonova Tehnika pravljenja piskova za obou (trski).	

MINIMUM PROGRAMA ZA I RAZRED:	Izdržavanje tonova Skala: 1 Etide: 15 vježbi
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog I razreda učenik treba biti sposoban: - samostalno pročitati i odsvirati jednostavni notni tekst sukladan njegovom stepenu muzičke pismenosti, - poznavati osnovne načine izvođenja najosnovnije vrste tehnika oboi - prepoznati i odrediti karakter kompozicije, te sukladno njemu i učenikovoј mašti te tehničkim predispozicijama oblikovati zvuk - moći prosuditi kvalitetu svoje izvedbe
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 skala (kroz jednu oktavu) 1 etida 1 komad uz klavirsku pratnju po slobodnom izboru Program za provjeru znanja se ne izvodi napamet
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - oboa mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠŠ ili VSS) odsjek za obou Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	- Pierre Cruchon „Méthode de hautbois“ - Fernand Gillet „Méthode“ - Dječije i narodne pjesme i plesovi – po izboru - Jedan komad uz klavirsku pratnju po izboru nastavnika - Ostali komadi po slobodnom izboru (prilagoditi uzrastu).

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	OBOA	
RAZRED	DRUGI (II)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE OBOE	-Upoznavanje s novim tonovima i tonskim bojama Korištenje oktav klapni na oboi	-upoznavanje učenika sa korištenjem oktav klapni
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilno stajanje i postavka oboe i ruku -Ambažura	-samostalno držanje oboe -pravilna postavka lijeve, a potom desne ruke -pravilna postavka glave i usta (ambažura)
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu	-Notni zapis u maloj, prvoj i drugoj oktavi	-prepoznati i pročitati notni zapis u maloj, prvoj i drugoj oktavi
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Razvijanje melodijske linije i logično fraziranje	-uočiti, prepoznati, te logično izvesti muzičku frazu
Ritam	-Punktirani ritam i sinkopa unutar dobe -Triola	-pravilno izvesti punktirani ritam, sinkopu i triolu unutar dobe
Metrika	-Polovinska i četvrtinska mjera	- prepoznati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u polovinskoj i četvrtinskoj mjeri
Tempo i agogika	-Oznake za brza, umjerena i spora tempa -Tenuto	-prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja: <i>largo, andantino, allegretto, ritenuto</i> -prepoznati i sukladno izvesti oznaku <i>tenuto</i>
Dinamika	-Osnovne dinamičke oznake	-upoznati i razlikovati slušno i pri izvedbi dinamičke oznake <i>fortissimo, pianissimo</i>
OBLIKOVANJE TONA	- <i>Portato, staccato, legato, non legato</i>	-usavršavati izvedbu <i>staccata, portata, legata i non legata</i>
OSNOVNE VRSTE TEHNIKE NA OBOI	-Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta tehnike na oboi koje je učenik upoznao u I. razredu: -Sviranje skale -Izdržavanje tonova (uvođenje novih tonova u vježbu)	- usavršavati izvedbu osnovnih tehnika na oboi -svirati durske skale do dva predznaka kroz jednu oktavu. -Izdržavanje tonova -skale svirati u cijelim, polovinskim notnim vrijednostima, napamet
UPOTREBA JEZIKA	-Usavršavanje pravilne upotrebe jezika i upoznavanje sa staccatom	-pravilna upotreba jezika pri korištenju staccata

OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Muzička rečenica	-upoznati muzičku rečenicu (mala i velika)
SKALE:	-Durske skale zaključno sa dva predznaka kroz jednu oktavu legato i staccato. -Skale svirati u cijelim, polovinskim notnim vrijednostima, napamet. -Elementi skale: skala uzlazno i silazno (legato i stakato). -Izrdžavanje tonova, pri tome učenik treba da obrati posebnu pažnju da visina, jačina i boja tona ostanu nepromjenjeni. -Skale obavezno vježbati uz metronom da bi učenik postigao što bolju izjednačenost i razvio bolji osjećaj za ritam. - Tehnika pravljenja piskova za obou (trski).	
MINIMUM PROGRAMA ZA II RAZRED:	Izdržavanje tonova Skale: 1 Etide: 10 1 komad po slobodnom izboru	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog II razreda učenik treba biti sposoban: - samostalno i tačno pročitati i odsvirati notni tekst sukladan učenikovom stepenu muzičke pismenosti - poznavati i usavršavati izvedbu osnovnih vrsta tehnika na oboi - prepoznati osnovne karakteristike muzičkog oblika kompozicija koje svira, te oblikovati kultivirani zvuk oboe	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 skala 1 etida 1 komad uz klavirsku pratnju po slobodnom izboru Program za provjeru znanja se ne izvodi napamet.	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - oboa mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za obou Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	
LITERATURA:	- Pierre Cruchon „Méthode de hautbois“ - Joseph Sellner „Méthode pour hautbois“ I. dio - Louis Bleuzet „La technique du hautbois“ I. dio - Adolf Kubat „Fifty studies in phrasing“ - Guy Lacour „Vingt-quatre études atonales faciles“ - Dječije i narodne pjesme i plesovi – po izboru -Ostali komadi po slobodnom izboru (prilagoditi uzrastu).	

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	OBOA	
RAZRED	TREĆI (III)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE OBOE	-Upoznavanje s novim tonovima i tonskim bojama	-upoznavanje učenika sa tonovima
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilno stajanje i postavka oboe i ruku -Ambažura	-prilagoditi stajanje i postavu ruku s obzirom na tjelesni razvoj -rad na pravilnoj postavci usta (ambažure)
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu	-Notni zapis u svim oktavama	-brzo pročitati i izvesti notni zapis u svim oktavama
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Razvijanje melodijske linije i logično fraziranje	-uočavati oblikovanje melodije, usavršavati logično fraziranje i time razvijati muzikalnost izvođenja -razvijati vlastiti kreativni izraz
Ritam	-Kombinacije ritmičkih odnosa unutar dobe -Šesnaestine	-pravilno izvesti ritmička trajanja unutar dobe pri njenoj podjeli na dva, tri i četiri -pravilno pročitati i izvesti šesnaestinske notne vrijednosti
Metrika	-Osminska, četvrtinska i polovinska mjera	-prepoznati i točno izvesti teške i lake dobe kao i ritmičke odnose u osminkoj, četvrtinskoj i polovinskoj mjeri
Tempo i agogika	-Oznake za tempo i agogiku	-prepoznati i razlikovati tempa sukladno literaturi koju učenik svira i agogičku oznaku <i>accelerando</i>
Dinamika	-Sve dinamičke oznake -Akcent (<i>sforzato</i>)	-razlikovati slušno i pri izvedbi sve dinamičke oznake koje učenik sreće u literaturi -upoznati novu oznaku za dinamički akcent (<i>sforzato</i>) i pravilno ju izvesti
OSNOVNE VRSTE TEHNIKE NA OBOI	-Izvedba osnovnih vrsta tehnike na oboi -Repeticija -Skale	-izdržavanje tonova u što dužim notnim vrijednostima -repeticiju pravilno izvesti. -durske skale zaključno sa tri predznaka kroz jednu oktavu -skale svirati u četvrtinkama i osminkama
UPOTREBA JEZIK	-Pravilna upotreba jezika u različitim notnim vrijednostima	-pravilno korištenje jezika u četvrtinskim, osminkim pokretima
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Rečenica i period	-upoznati period i muzičku rečenicu
STILSKE KARAKTERISTIKE Ukrasi	-Barok i klasicizam -Praltriler, mordent, triler	-upoznati osnovne karakteristike baroka i klasicizma -upoznati oznaku za navedene ukrase i odgovarajući način izvođenja

SKALE:	- Durske skale zaključno sa tri predznaka kroz jednu oktavu - Vježbe i nastupi jezika u različitim ritmovima - Skale svirati u četvrtinkama i osminkama – napamet - Elementi skale: skala uzlazno i silazno (legato i staccato) - Izdržavanje tonova, prilikom sviranja učenik treba da obrati pažnju da visina, jačina i boja tona ostanu nepromijenjeni. - Skale obavezno vježbati uz metronom da bi učenik postigao što bolju izjednačenost i razvio bolji osjećaj za ritam. - Tehnika pravljenja piskova za obou (trski)
MINIMUM PROGRAMA ZA III RAZRED:	Izdržavanje tonova Skale: 1 Etide: 10 vježbi Komadi- kompozicije stranih i domaćih autora po izboru: 1
KATALOG ZNANJA POSTIGNUĆA:	I Nakon završenog III razreda učenik treba biti sposoban: - samostalno i tačno pročitati i odsvirati notni tekst sukladan učenikovom stepenu muzičke pismenosti - usavršavati izvedbu osnovnih vrsta tehnika na oboi - prepoznati osnovne karakteristike muzičkog oblika kompozicija koje svira, te oblikovati kultivirani zvuk oboe
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 skala (durska ili molska) 1 etida 1 komad uz klavirsku pratnju po slobodnom izboru Program za provjeru znanja se ne izvodi napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - oboa mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za obou Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	- Pierre Cruchon „Méthode de hautbois“ - Louis Bleuzet „La technique du hautbois“ I. dio - Joseph Sellner „Méthode pour hautbois“ II. dio - Adolf Kubat „Fifty studies in phrasing“ - Guy Lacour „Vingt-quatre études atonales faciles“ -Ostali komadi po slobodnom izboru (prilagoditi uzrastu).

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	OBOA	
RAZRED	ČETVRTI (IV)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE OBOE	-Izvori zvuka i tonske boje	-upoznavati mehaniku i građu instrumenta sa svrhom otkrivanja novih izvora zvuka i tonskih boja
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Provjera postavki	-stalno prilagođavanje položaja tijela (stajanja), postave ruku i postave usta s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu	-Notni zapis u svim oktavama	-čitanje sa lista (prima vista) lakša djela
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Razvoj melodije	-samostalno i muzikalno interpretirati melodiju, razvijati osjećaj za logično fražiranje
Ritam	-Tridesetdruginka kvintola i sekstola	-prepoznati i odgovarajuće izvesti navedena ritmička trajanja
Metrika	-Jednostavne i složene mjere	-pravilno izvesti teške i lake dobe u poznatim mjerama
Tempo i agogika	-Oznake za tempo i agogiku	-prepoznati naučene oznake za tempo i agogiku, te ih proširiti novima (<i>lento</i> , <i>sostenuto</i> , izrazi <i>meno mosso</i> , <i>piu mosso</i> , <i>molto</i> , <i>non troppo</i>)
Dinamika i akcentuacija	-Sve dinamičke oznake -Oznake za akcent: <i>fp</i> , <i>sf</i> , <i>sfz</i> , <i>marcato</i>	-prepoznati većinu oznaka za dinamiku (od <i>pp</i> do <i>ff</i> , uključujući <i>crescendo</i> i <i>decrescendo</i>), znati ih primijeniti u sviranju i upoznati neke od novih s područja akcentuacije: <i>fp</i> , <i>sf</i> , <i>sfz</i> , <i>marcato</i>
OBLIKOVANJE TONA	- <i>Legato</i> , <i>non legato</i> , <i>portato</i> , <i>staccato</i> , (<i>leggero</i>)	-usavršavati poznate načine i upoznati nove redoslijedom kojim se pojavljuju u literaturi
OSNOVNE VRSTE TEHNIKE NA OBOI	-Izvedba osnovnih vrsta tehnike na oboi -Skale -Sviranje hromatske skale	-izdržavanje tonova u što dužim notnim vrijednostima - Durske skale do četiri predznaka kroz jednu i po oktavu legato i staccato, u četvrtinkama i osminkama. - Molske skale kroz jednu i po oktavu legato i staccato, u četvrtinkama i osminkama. -svirati hromatsku skalu legato i odvojeno
UPOTREBA JEZIKA	-Pravilna upotreba jezika u različitim notnim vrijednostima - šesnaestinama	- pravilno korištenje jezika u šesnaestinskim pokretima
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA Ukrasi	-Motiv, fraza, rečenica, perioda -Mordent, triler	-prepoznati i odgovarajuće izvesti motiv, frazu, rečenicu i periodu -upoznati i pravilno izvesti <i>mordent</i> , <i>triler</i>
TEHNIČKI DIO:	- daljnji rad na savladavanju tehničkih problema - ukrasi (dugi, kratki predudar, mordent, uvod u sviranje trilera) -vježbe za pravilno disanje - vježbe za intonaciju -vježbe za jezik i tehniku jezika -vježbe za tehniku prstiju - tehnika pravljenja piskova za obou (trski).	

SKALE:	- Durske skale do četiri predznaka kroz jednu i po oktavu. - Molske skale kroz jednu i po oktavu. - Skale svirati u četvrtinkama i osminkama – napamet. - Elementi skale : skala ulazno i silazno (legato i stakato). - Vježbe za jačanje mišića usana (vježbe za ambažuru). Izdržavanje tonova. Prilikom sviranja učenik treba da pazi da visina, jačina i boja tona bude u svim registrima ista. - Skale obavezno vježbati uz metronom da bi učenik postigao što bolju izjednačenost i razvio bolji osjećaj za ritam.
MINIMUM PROGRAMA ZA IV razred	Skale: 2 (durske ili molske) Etide: 6 Komadi- kompozicije stranih i domaćih autora po izboru: 1
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 skala 1 etida 1 komad uz klavirsku pratnju po slobodnom izboru Program za provjeru znanja se ne izvodi napamet.
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga IV razreda učenik bi morao: - postići veću samostalnost pri čitanju novih kompozicija (poznavati note u violinskom ključu od e do e3, ritmičke vrijednosti i mjere, te služiti se tim znanjem pri sviranju) - prepoznati oznake za tempo, dinamiku, agogiku, te primijeniti odgovarajuću vrstu izvođenja djela (težiti uvjerljivijem izvođenju fraza, većem dinamičkom nijansiranju, čišćem tonu, upoznati nove ukrase i obilježje stilova) - koristiti se različitim vrstama tehnike na oboi sukladno učenikovim mogućnostima - prepoznati i uvjerljivo izvesti kontrastne dijelove kompozicije, razvijati osjećaj za cjelinu
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - oboa mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za obou Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	- Louis Bleuzet „La technique du hautbois“ II. dio - Joseph Sellner „Méthode pour hautbois“ III. dio - Guy Rемаud „Approche de la musique contemporaine pour hautbois“ I. dio - Sigismondo Singer „Metodo teorico-pratico per l'oboe“ III. dio - Wilhelm Ferling „Quarante-huit études“ - Komadi uz klavirsku pratnju po slobodnom izboru nastavnika i učenika

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	OBOA	
RAZRED	PETI (V)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE OBOE	-Izvori zvuka -Osnovni podaci o instrumentu	-istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilna postavka držanja oboe	- stalno prilagođavanje položaja tijela (stajanja), postave ruku i postave usta s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST	-Upoznavanje različite vrste notnog zapisa	-brzo i samostalno snalaziti se u različitom notnom tekstu; - čitati prima vista jednostavne kompozicije;
MUZIČKE SASTAVNICE Melodija i fraza	-Muzikalno logično fraziranje i lijepo dinamičko izvođenje	-logično izvesti muzičku frazu te usavršiti njeno muzikalno izvođenje
Ritam	-Složenije ritmičke vrijednosti	-prepoznati i izvesti složenije ritmičke figure
Metrika	-Puls -Sve vrste složenih mjera	-odrediti osnovni puls muzičkog djela -prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u složenim mjerama;
Tempo i agogika	-Proširiti osnovne oznake tempa i agogike - <i>Rubato</i>	-prepoznati i razlikovati tempa sukladna literaturi koju učenik svira te dodati i agogičke oznake: <i>calando, morendo</i> - upoznati izvedbu <i>rubata</i>
Dinamika	-Sve dinamičke oznake -Ritmički akcent	-slušno prepoznati i znati uvjerljivo izvesti većinu dinamičkih oznaka; -izvesti ritmički akcent agogičkim proširenjem
OBLIKOVANJE TONA	-Načini izvedbe i karakter djela	-usavršavati i osvještavati dosad upoznate osnovne tehnike izvođenja sukladno karakteru djela uz dodavanje novih – <i>martelato, cantabile, dolce, sotto voce, semplice, brillante</i>
OSNOVNE VRSTE TEHNIKE NA OBOI	-Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta tehnike na oboi -Skale -Sviranje hromatske skale	-usavršavati izvedbu osnovnih vrsta tehnike na oboi -svirati skaledo četiri predznaka kroz dvije oktave legato i staccato -svirati hromatsku skalu legato i staccato
UPOTREBA JEZIKA	-Pravilna upotreba jezika u različitim notnim vrijednostima	-usavršavanje pravilne tehnike jezika
STILSKE KARAKTERISTIKE	-Barok, klasicizam, romantizam, XX. stoljeće	-sustavno upoznavati osnovne stilske značajke i odgovarajuće izvesti zadane kompozicije nabrojanih stilskih razdoblja
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Motiv, fraza, rečenica, perioda	-prepoznati i odgovarajuće izvesti motiv, frazu, rečenicu i periodu
Ukrasi	-Mordent, triler	-usavršavanje sviranja i izvođenja mordenta i trilera

TEHNIČKI DIO:	- dalji rad na savladavanju i usavršavanu tehničkih elemenata i problema - rad na tehnici skokova, - pripremne vježbe za repeticiju - rješavanje problema poliritmije - ukrasi (dugi, kratki predudar, mordent, sviranje trilera) - vježbe za pravilno disanje - vježbe za intonaciju - vježbe za jezik i tehniku jezika - vježbe za tehniku prstiju - sve oznake za dinamiku sa svim stupnjevima u diferenciranju jačine svirnja kao i opširnija upotreba termina i oznaka za tempo- brzinu (accelerando, grave, rubato, presto, ...) - upućivanje učenika na samostalnost u radu, samostalno sagledavanje muzičkih, tehničkih i dr. problema i pronalaženje sredstava za njihovo samostalno rješavanje - čitanje s lista - tehnika pravljenja piskova za obou (trski).
SKALE:	- Durske i molske skale zaključno sa četiri predznaka kroz dvije oktave. Hromatska skala. - Skale svirati u osminkama i šesnaestinkama – napamet. - Elementi skale : skala uzlazno i silazno (legato i stakato). - Vježbe za jačanje mišića usana (vježbe za ambažuru). Izdržavanje tonova, pri tome učenik treba da pazi da visina, jačina i boja tona u svim registrima ostane nepromijenjena. - Skale obavezno vježbati uz metronom, da bi učenik postigao bolju ritmičku izjednačenost.
MINIMUM PROGRAMA ZA V razred	Skale: 2 (durske ili molske) Etide: 6 Komadi- kompozicije stranih i domaćih autora po izboru: 1
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 skala 1 etida 1 komad uz klavirsku pratnju po slobodnom izboru Program za provjeru znanja se ne izvodi napamet.
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga V razreda učenik bi morao: - razvijati stečene vještine i iskustva iz prethodnih razreda - podići nivo izvođenja na višu tehničku i muzikalnu razinu – obraćajući pozornost na: - brzinu i preciznost izvođenja, tehničku sposobnost i muzičku izražajnost, mogućnost duže koncentracije i doslovno memoriranje djela. Usporedo s razvijanjem tih vještina treba sticati i znanja o muzičkim razdobljima, stilovima, razvijati muzičku i tonsku maštu, te tako svoju izvedbu učiniti uvjerljivijom i kreativnijom.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - oboa mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za obou Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

LITERATURA:	- Louis Bleuzet „La technique du hautbois“ II. dio - Guy Remaud „Approche de la musique contemporaine pour hautbois“ II. dio - Sigismondo Singer „Metodo teorico-pratico per l'oboe“ IV. dio - Wilhelm Ferling „Quarante-huit études“ - Komadi uz klavirsku pratnju po slobodnom izboru nastavnika i učenika
--------------------	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	OBOA	
RAZRED	ŠESTI (VI)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE OBOE	-Izvori zvuka -Osnovni podaci o instrumentu	-istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta -upoznati instrument i njegove mogućnosti
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilna postavka držanja oboe	- stalno prilagođavanje položaja tijela (stajanja), postave ruku i postave usta s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST	-Sviranje prima vista	-brzo i samostalno snalaziti se u lakšem, notnom tekstu; -razviti sposobnost čitanja lakšeg notnog teksta bez pripreme
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Muzikalno i logično fražiranje	-muzikalno izvoditi frazu s razumijevanjem strukture muzičkog djela
Ritam	-Sve notne vrijednosti -Jednostavni i složeni ritmovi	-znati prepoznati sve notne vrijednosti i složeni ritmove
Metrika Tempo i agogika	-Sve vrste mjera i njihove izmjene -Osnovne oznake za tempo i agogiku	-prepoznati i pravilno izvesti izmjene unutar dobe i unutar takta; -prepoznati i izvesti sve oznake za tempo i agogiku sukladno literaturi koju učenik svira
Dinamika	-Sve dinamičke oznake -Akcenti	-prepoznati i odgovarajuće izvesti sve dinamičke oznake i oznake za akcente; -izvesti označeni akcent kombinacijom dinamičkog isticanja i agogičkog proširenja
OBLIKOVANJE TONA	-Oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju	-prepoznati i pravilno izvesti vezane i nevezane načine izvođenja obzirom na stil i karakter te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju
OSNOVNE VRSTE TEHNIKE NA OBOI	-Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta tehnika -Pokretne figure -Skale -Hromatska skala -Trileri -Skokovi	-brzo i spretno izvoditi upoznate vrste tehnike; -svirati durske i molske skale kroz dvije oktave u osminkama i šesnaestinkama, u pokretnijem tempu od prethodnog razreda; -elementiskale : skalauzlaznoisilazno (legatoistaccato) -svirati hromatsku skalu u pokretnijem tempu legato i staccato -trilere izvoditi u dužim notnim vrijednostima -skokove izvoditi u legatu u svim registrima
UPOTREBA JEZIKA	-Usavršavanje pravilne upotrebe jezika u različitim notnim vrijednostima	-kontinuirano usavršavanje pravilne tehnike jezika -izvođenje i upotreba u svim notnim vrijednostima i artikulacijskim varijantama
Oblikovanje tona	Način stvaranja različite boje tona	-oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju

OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Motiv -Jednotakt, dvotakt -Muzičke rečenice i periodi	-prepoznati , usporediti i odgovarajuće izvesti nabrojene muzičke oblike iz preporučenih literatura; -u formalnom i muzičkom smislu razumjeti manje cjeline i znati graditi veće forme i fraze
STILSKE KARAKTERISTIKE	-Barok, klasicizam, romantizam, XX. stoljeće -Pravilna upotreba ukrasa	-upoznati osnovne stilske karakteristike i odgovarajuće izvesti zadana djela nabrojanih stilskih razdoblja sukladno programu iz preporučene literature -pravilna upotreba svih ukrasa koji se pojavljuju u literaturi i sa kojima se učenik susreće
	Ukrasi	Grupetto i triler
TEHNIČKI DIO:	- dalji rad na savladavanju i usavršavanu tehničkih elemenata i problema - dalji rad na tehnici i postizanju brzine prstiju - dalji rad na tehnici sviranja i postizanju izdržljivosti sviranja - tretiranje tehničkog i muzičkog razvoja kao nerazdvojne cjeline - postizanje ritmičke stabilnosti - rad na tehnici skokova, - vježbe za repetaciju - vježbe za intonaciju - vježbe za upotrebom dijafragme - vježbe za postavke usta (ambažura) - ukrasi (dugi, kratki predudar, mordent, sviranje trilera) - sve oznake za dinamiku sa svim stupnjevima u diferenciranju jačine sviranja kao i opširnija upotreba termina i oznaka za tempo - brzinu, agogiku ... - rad na svim ostalim elementima interpretacije - dalji rad na upotrebi melodijskog nijansiranja - upućivanje učenika na samostalnost u radu, samostalno sagledavanje muzičkih, tehničkih i dr. problema i pronalaženje sredstava za njihovo samostalno rješavanje - upoznavanje učenika sa karakteristikama stilova - čitanje s lista - tehnika pravljenja piskova za obou (trski).	
SKALE:	- Durske i molske skale kroz dvije oktave legato i staccato. - Hromatska skala kroz dvije oktave legato i staccato. - Skale svirati u osminkama i šesnaestinkama – napamet. - Elementi skale : skala uzlazno i silazno (legato i staccato). -Skale obavezno vježbati uz metnom, da bi učenik postigao bolju ritmičku izjednačenost.	
MINIMUM PROGRAMA ZA VI razred	Skale: 2 (durske ili molske) Etide: 6 Komadi- kompozicije stranih i domaćih autora po izboru: 1	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	- 2 etide (jedna u sporom tempu, jedna tehnička) - 1 komad iz baroknog ili klasičnog perioda - 1 komad savremenog karaktera Program za provjeru znanja se ne izvodi napamet.	

KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA	Nakon završenog VI. razreda učenik bi trebao: - biti potpuno muzički pismen, znati pročitati notni tekst sa svim njegovim elementima i odsvirati, sukladno muzičkim i tehničkim mogućnostima, program koji je u skladu sa preporučenom literaturom; - vladati gotovo svim vrstama tehnike na oboi ; - prepoznati oblik i karakter kompozicije, znati kojem razdoblju pripada i prema tome prilagoditi način izvođenja i oblikovanja tona; - znati slušati i uspoređivati razne izvedbe, sukladno svojim intelektualnim sposobnostima;
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - oboa mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za obou Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	- Fernand Gillet „Exercices“ - Wilhelm Ferling „Quarante-huit études“ - Wilhelm Ferling „Dix-huit études, Op.12“ - Wilhelm Ferling „Cent quarante-quatre préludes et études“ I. dio - Antony Lamotte „Dix-huit études“ - Johann Heinrich Luft „Vingt quatre études“ - Guy Remaud „Approche de la musique contemporaine pour hautbois“ III. dio - Komadi uz klavirsku pratnju po slobodnom izboru nastavnika i učenika

OBJAŠNJENJE PROGRAMA SA METODIČKIM UPUTSTVIMA

Nastava oboe zbog svoje specifičnosti kao instrumentalne nastave izvodi se individualno, te je neophodno voditi računa o principima individualnog prilagođenja učeniku. Rad profesora / nastavnika treba se zasnivati na metodi očigledne nastave, metodi objašnjavanja, pokazivanja, sviranja, zvučnog i video prikaza, a nikako na metodi predavanja. U radu sa učenikom, profesor treba postaviti dvije smjernice : detaljan rad sa ciljem visokog nivoa nastave i detaljno metodsko predstavljanje i obrađivanje programa sa učenikom u smislu isticanja elemenata širokog razvoja njegove nadarosti, uz stalno upućivanje na samostalnost u radu.

S obzirom da se radi o individualnoj nastavi, svakom učeniku se prilazi sa individualnog aspekta, vodi se računa o nadarenoj, talentiranoj djeci i sa takvom djecom posebnom pažnjom raditi sistematično, studiozno i metodski ispravno.

Predviđeni nastavni program raditi cjelovito, studiozno, sistematično, pa ukoliko u jednom razredu učenik za jednu školsku godinu pređe program predviđen za razred koji pohađa, moguće je preći na program iz narednog razreda, vodeći računa o postupnosti u radu, u smislu obrađivanja kompozicija od lakšeg ka težem.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNI PREDMET

KLARINET

KLARINET

OPĆI CILJ: razvoj specifičnih sposobnosti, vještina i znanja potrebnih za samostalno izvođenje kompozicija na klarinetu, solistički i u ansamblu.

OPERATIVNI CILJEVI:

- Razvoj ličnosti djeteta
 - planski izgrađivati povjerenje u vlastite sposobnosti,
 - osvještavati prirodni mišićni tonus i kontrolu pokreta kao preduvjet za savladavanje tehnike sviranja
 - razvijati izvođačke sposobnosti učenika,
 - razvijati motoričke sposobnosti učenika,
 - razvijati analitičke sposobnosti učenika,
 - razvijati stvaralačke sposobnosti učenika,
 - razvijati percepciju, memoriju, koncentraciju,
 - razvijati strpljenje i samodisciplinu,
 - razvijati prosuđivanje, samoprocjenu,
 - razvijati upornost, radne navike, aktivan životni stav,
 - razvijati estetički i etički sistem vrijednosti,
 - razvijati socijalizaciju učenika kroz skupno muziciranje,
 - razvijati kulturne navike učenika.
- Razvijanje učenikova razumijevanja muzike
 - razvijati osjećaj za ljepotu tona,
 - razvijati osjećaj za puls i metriku,
 - razvijati osjećaj za određivanje tempa, dinamike i agogike,
 - preciznost ritmičkog izvođenja,
 - razvijanje intonacije: osjećaj kretanja i razvoja melodije,
 - postupno razvijati osjećaj za strukturu i oblik muzičkog djela,
 - osposobiti učenika za razumijevanje i poštovanje umjetnosti.
- Razvoj tehnika, umijeća, vještina, znanja
 - razvijati sposobnost zapisivanja i čitanja (reproduciranja) notnog teksta,
 - izvođenje primjerenog notnog teksta s razumijevanjem, ličnim stavom,
 - planski osposobljavati učenika za samostalno muziciranje i druženje sa muzikom i po završetku školovanja: spontano (improvizacija) i svjesno (odabir, čitanje i izvođenje određenog muzičkog djela),
 - planski razvijati umijeće/vještine skupnog muziciranja,
 - znanja o nastanku i razvoju instrumenata,
 - postupno upoznavanje s domaćom, zapadnoevropskom i svjetskom muzičkom baštinom,
 - upoznavati razvoj savremene muzičke tehnologije i mogućnosti povezivanja s instrumentom.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	KLARINET	
RAZRED	PRVI (I)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE KLARINETA	-Upoznavanje s načinom dobivanja tonova na klarinetu, različitim visinama tonova i tonskim bojama	Učenici će: -istraživati izvore zvuka i zvukovne boje klarineta
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilno stajanje i postavka klarineta i ruku -Ambažura	Učenici će: -samostalno držati klarinet -pravilna postavka lijeve, a potom desne ruke -pravilna postavka glave i usta (ambažura)
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu	-Notni zapis u maloj i prvoj oktavi -Predznaci -Oznake za repeticiju	Učenici će: -prepoznati i pročitati notni zapis u maloj i prvoj oktavi -prepoznati znak za povisilicu, snizilicu i razrješilicu i pročitati note koje slijede znak -prepoznati i odgovarajuće koristiti oznaku za repeticiju
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Upoznavanje dječijih i narodnih pjesama	Učenici će: -naučiti pjevati i svirati dječije i narodne pjesme i uočiti kretanje melodijske linije -uočiti, prepoznati te muzikalno izvesti muzičku frazu
Ritam	-Osnovne ritmičke vrijednosti i njihove pauze -Punktirani ritam -Ligatura	Učenici će: -prepoznati i pročitati cijele note, polovinke, četvrtinke, osminke, i njihove pauze -prepoznati i pravilno izvesti punktirani ritam -prepoznati i pravilno izvesti ligaturu
Metrika	-Teška i laka doba -Cijele, polovinske i četvrtinske mjere	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u osnovnim mjerama -razlikovati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u cijelim, polovinskim i četvrtinskim mjerama
Tempo i agogika	-Osnovne oznake za brzi i umjereni tempo	Učenici će: -prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja: <i>allegro</i> , <i>moderato</i> , <i>andante</i> , te <i>rallentando</i> i koronu
Dinamika	-Osnovne dinamičke oznake	Učenici će: -upoznati i slušno razlikovati dinamičke oznake: forte, piano, mezzoforte, mezzopiano, crescendo i diminuendo
OBLIKOVANJE TONA	-Portato, legato i staccato	Učenici će: -usvajati melodijske linije, legato, staccato i portato
OSNOVNE VRSTE KLARINETSKE TEHNIKE	-Pravilna izvedba izdržavanja tonova (uvođenje na svakom novom tonu)	Učenici će: -pravilno izdržavati tonove u što dužim notnim vrijednostima (obavezna upotreba metronoma i štimerice), s tim da je velika pažnja usmjerena na:

		- pravilan udisaj i izdisaj - pravilna postavka usta -pravilno puhanje u usnik (piflu) -pravilna postavka tijela i ruku -paziti da ton bude što ravniji i intonacija što bolja
UPORTEBA JEZIKA	-Upoznavanje učenika sa pravilnom upotrebom jezika	Učenici će: -pravilno odvajati jezikom u polovinskim i četvrtinskim notnim vrijednostima
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Motiv i fraza	Učenici će: -upoznati muzički motiv i frazu
TEHNIČKI DIO:	• pravilno izdržavati tonove u što dužim notnim vrijednostima (obavezna upotreba metronoma i štimerice), s tim da je velika pažnja usmjerena na: • pravilan udisaj i izdisaj • pravilna postavka usta • pravilno puhanje u usnik (piflu) • pravilna postavka tijela i ruku • paziti da ton bude što ravniji i intonacija što bolja	
SKALE:	• Durske skale kroz jednu oktavu do dva predznaka, razložen trozvuk • Vježbe za intonaciju. Skale svirati u cijelim, polovinskim notnim vrijednostima, napamet. • Izdržavanje tonova od tona e do b1.	
MINIMUM PROGRAMA ZA I RAZRED:	• Izdržavanje tonova • 1 skala • 10 etida	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala (kroz jednu oktavu) 2. 2 etide 3. 1 kompozicija po slobodnom izboru iz ponuđene literature (poželjno je izvođenje napamet)	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog I razreda učenik će: - samostalno pročitati i odsvirati jednostavni notni tekst sukladan njegovom stepenu muzičke pismenosti, - poznavati osnovne načine izvođenja i najosnovnije vrste klarinetske tehnike - prepoznati i odrediti karakter kompozicije, te sukladno njemu i učenikovoј mašti te tehničkim predispozicijama oblikovati zvuk - moći prosuditi kvalitetu svoje izvedbe.	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klarinet mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klarinet Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	
LITERATURA:	• Bruno Brun : Škola za klarinet I dio (do sinkope) • Radivoj Lazić: Veliki majstori za klarinet, I dio • Radivoj Lazić: Učim klarinet I dio (od 1 do 70) • Luka Vlahović: Naučimo svirati klarinet (do gornjeg registra tj. do broja 54) • Radivoj Lazić: Vedri dani u muzičkoј školi, 10 komada za klarinet i klavir • Norbert Drugović i Silva Hrašovec: Mladi klarinetist - Zbirka skladbi za 1., 2. i 3. razred • Druge kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva	

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	KLARINET	
RAZRED	DRUGI (II)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE KLARINETA	-Upoznavanje s novim tonovima i tonskim bojama “preduvavanje“ na klarinetu	Učenici će: -upoznati se sa “preduvavanjem“ tonovi h1 i c2
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilno stajanje i postavka klarineta i ruku -Ambažura	Učenici će: -samostalno držati klarinet -pravilna postavka lijeve, a potom desne ruke -pravilna postavka glave i usta (ambažura)
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu MUZIČKE SASTAVNICE	-Notni zapis u maloj, prvoj i drugoj oktavi	Učenici će: -prepoznati i pročitati notni zapis u maloj, prvoj i drugoj oktavi
Melodija i fraza	-Razvijanje melodijske linije i logično fražiranje	Učenici će: -uočiti, prepoznati, te logično izvesti muzičku frazu
Ritam	-Punktirani ritam i sinkopa unutar dobe -Triola	Učenici će: -pravilno izvesti puntirani ritam, sinkopu i triolu unutar dobe
Metrika	-Polovinska i četvrtinska mjera	Učenici će: - prepoznati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u polovinskoj i četvrtinskoj mjeri
Tempo i agogika	-Oznake za brza, umjerena i spora tempa -Tenuto	Učenici će: -prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja: <i>largo</i> , <i>andantino</i> , <i>allegretto</i> , <i>ritenuto</i> -prepoznati i sukladno izvesti oznaku <i>tenuto</i>
Dinamika	-Osnovne dinamičke oznake	Učenici će: -upoznati i razlikovati slušno i pri izvedbi dinamičke oznake <i>fortissimo</i> , <i>pianissimo</i>
OBLIKOVANJE TONA	- <i>Portato</i> , <i>staccato</i> , <i>legato</i> , <i>non legato</i>	Učenici će: -usavršavati izvedbu <i>staccata</i> , <i>portata</i> , <i>legata</i> i <i>non legata</i>
OSNOVNE VRSTE	-Usavršavanje pravilne izvedbe	Učenici će: - usavršavati izvedbu osnovnih klarinetskih tehnika

KLARINETSKE TEHNIKE	osnovnih vrsta klarinetske tehnike koje je učenik upoznao u I. razredu: - Sviranje skale i uvođenje trozvuka - Izdržavanje tonova (uvođenje novih tonova u vježbu)	-svirati durske skale do dva predznaka (D-dur kroz jednu oktavu), uvođenje trozvuka u skalu -Izdržavati tonove od e do c2 -skale svirati u polovinkama,četrvtinkama i osminkama-napamet
UPOTREBA JEZIKA	- Usavršavanje pravilne upotrebe jezika i upoznavanje sa staccatom	Učenici će: -pravilno upotrebljavati jezik pri korištenju staccata
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	- Muzička rečenica	Učenici će: -upoznati muzičku rečenicu (mala i velika)
TEHNIČKI DIO:	• pravilno izdržavati tonove u što dužim notnim vrijednostima(obavezna upotreba metronoma i štimerice), s tim da je velika pažnja usmjerena na: • pravilan udisaj i izdisaj • pravilna postavka tijela i ruku • paziti da ton bude što ravniji i intonacija što bolja • izdržavati tonove od e do c2 • skale svirati u polovinkama, četvrtinkama i osminkama - napamet	
SKALE:	• Durske skale zaključno sa dva predznaka(D-dur kroz jednu oktavu) • Skale svirati u polovinkama,četrvtinkama i osminkama - napamet. • Elementi skale: skala uzlazno i silazno (legato i stakato), razložen trozvuk, obrtaj trozvuka. • Izdržavanje tonova od e do c2,pri tome učenik treba da obrati posebnu pažnju da visina, jačina i boja tona ostanu nepromjenjeni. • Skale obavezno vježbati uz metronom da bi učenik postigao što bolju izjednačenost i razvio bolji osjećaj za ritam.	
MINIMUM PROGRAMA ZA II RAZRED:	• Izdržavanje tonova • 2 skale • 15 etida • 2 kompozicija po slobodnom izboru iz ponuđene literature	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala (durska ili molska) 2. 1 etida 3. 1 kompozicija po slobodnom izboru (poželjno je izvođenje napamet)	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog II razreda učenik će: - samostalno i tačno pročitati i odsvirati notni tekst sukladan učenikovom stepenu muzičke pismenosti - poznavati i usavršavati izvedbu osnovnih vrsta klarinetskih tehnika - prepoznati osnovne karakteristike muzičkog oblika kompozicija koje svira te oblikovati kultivirani klarinetski zvuk.	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klarinet mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klarinet Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	

LITERATURA:	• Anton Eberst: Škola za klarinet - lestvica i akord I sveska • Bruno Brun : Škola za klarinet I dio (od sinkope do kraja) • Radivoj Lazić: Učim klarinet I dio (od 70 do kraja) • Luka Vlahović: Naučimo svirati klarinet (od 54 do 110) • Radivoj Lazić: Raspevani klarinet I dio • Radivoj Lazić: Vedri dani u muzičkoj školi, 10 komada za klarinet i klavir • Radivoj Lazić: Veliki majstori za klarinet, I dio • Norbert Drugović i Silva Hrašovec: Mladi klarinetist: Zbirka skladbi za 1., 2. i 3. razred • Bruno Brun: Izbor malih komada • Dječije i narodne pjesme i plesovi – po izboru • Druge kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva
--------------------	---

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	KLARINET	
RAZRED	TREĆI (III)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE KLARINETA	-Upoznavanje s novim tonovima i tonskim bojama	Učenici će: - upoznavanje sa tonovima (do e3)
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilno stajanje i postavka klarineta i ruku -Ambažura	Učenici će: -prilagoditi stajanje i postavu ruku s obzirom na tjelesni razvoj -rad na pravilnoj postaci usta (ambažure)
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu	-Notni zapis u svim oktavama	Učenici će: -brzo pročitati i izvesti notni zapis u svim oktavama
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Razvijanje melodijske linije i logično fraziranje	Učenici će: -uočavati oblikovanje melodije, usavršavati logično fraziranje i time razvijati muzikalnost izvođenja -razvijati vlastiti kreativni izraz
Ritam	-Kombinacije ritmičkih odnosa unutar dobe -Šesnaestine	Učenici će: -pravilno izvesti ritmička trajanja unutar dobe pri njenoj podjeli na dva, tri i četiri -pravilno pročitati i izvesti šesnaestinske notne vrijednosti
Metrika	-Osminska, četvrtinska i polovinska mjera	Učenici će: -prepoznati i točno izvesti teške i lake dobe kao i ritmičke odnose u osminkoj, četvrtinskoj i polovinskoj mjeri
Tempo i agogika	-Oznake za tempo i agogiku	Učenici će: -prepoznati i razlikovati tempa sukladno literaturi koju učenik svira i agogičku oznaku <i>accelerando</i>
Dinamika	-Sve dinamičke oznake -Akcent (<i>sforzato</i>)	Učenici će: -razlikovati slušno i pri izvedbi sve dinamičke oznake koje učenik sreće u literaturi -upoznati novu oznaku za dinamički akcent (<i>sforzato</i>) i pravilno je izvesti
OSNOVNE VRSTE KLARINETSKE TEHNIKE	-Izvedba osnovnih vrsta klarinetske tehnike -Repeticija -Skale	Učenici će: -izdržavati tonove od e do c3 u što dužim notnim vrijednostima -repeticiju pravilno izvesti. -durske skale zaključno sa četiri predznaka kroz dvije oktave -skale svirati od e do e3 u četvrtinkama i osminkama -uvoditi četverozvuke u skalu
UPOTREBA JEZIK	-Pravilna upotreba jezika u različitim notnim vrijednostima	Učenici će:

		-pravilno koristiti jezik u četvrtinskim, osminskim pokretima
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Rečenica i period	Učenici će: -upoznati period i muzičku rečenicu
STILSKE KARAKTERISTIKE	-Barok i klasicizam	Učenici će: -upoznati osnovne karakteristike baroka i klasicizma
Ukrasi	-Praltriler, mordent, triler	-upoznati oznaku za navedene ukrase i odgovarajući način izvođenja
TEHNIČKI DIO:	• zdržavati tonove od e do c3 u što dužim notnim vrijednostima • repeticiju pravilno izvesti. • durske skale zaključno sa četiri predznaka kroz dvije oktave • skale svirati od e do e3 u četvrtinkama i osminkama • uvoditi četverozvuke u skalu	
SKALE:	• Durske skale zaključno sa četiri predznaka kroz dvije oktave • Vježbe i nastupi jezika u različitim ritmovima • Skale svirati u četvrtinkama i osminkama – napamet. • Elementi skale: skala uzlazno i silazno (legato i staccato), razloženi trozvuk, obrtaj trozvuka, četverozvuk, razložen D7 (samo napredniji učenici). • Izdržavanje tonova od e do e3, prilikom sviranja učenik treba da obrati pažnju da visina, jačina i boja tona ostanu nepromjenjeni. • Skale obavezno vježbati uz metronom da bi učenik postigao što bolju izjednačenost i razvio bolji osjećaj za ritam.	
MINIMUM PROGRAMA ZA III RAZRED:	• izdržavanje tonova • 2 skale • 15 etida • 2 kompozicije po slobodnom izboru iz ponuđene literature	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala (durska ili molska) 2. 1 etida 3. 1 kompozicija po slobodnom izboru (poželjno je izvođenje napamet)	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog III razreda učenik će: - samostalno i tačno pročitati i odsvirati notni tekst sukladan učenikovom stepenu muzičke pismenosti - usavršavati izvedbu osnovnih vrsta klarinetskih tehnika - prepoznati osnovne karakteristike muzičkog oblika kompozicija koje svira, te oblikovati kultivirani klarinetski zvuk	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klarinet mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klarinet Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	

LITERATURA:	• Bruno Brun : Škola za klarinet II dio • Anton Eberst : Škola za klarinet – lestvica i akord I sveska • Radivoj Lazić : Učim klarinet II dio • Luka Vlahović : Naučimo svirati klarinet (od 110 do kraja) • Radivoj Lazić : Raspevani klarinet I i II dio • Radivoj Lazić: Vedri dani u muzičkoj školi, 10 komada za klarinet i klavir • Radivoj Lazić: Veliki majstori za klarinet, II dio • Norbert Drugović i Silva Hrašovec: Mladi klarinetist: Zbirka skladbi za 1., 2. i 3. razred • Bruno Brun : Izbor malih komada • Robert Clerisse : Vieille Chanson • V. Peričić : Canzonetta • Druge kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva
--------------------	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	KLARINET	
RAZRED	ČETVRTI (IV)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE KLARINETA	-Izvori zvuka i tonske boje	Učenici će: -upoznati mehaniku i građu instrumenta sa svrhom otkrivanja novih izvora zvuka i tonskih boja
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Provjera postavki	Učenici će: -stalno prilagođavati položaj tijela (stajanja), postave ruku i postave usta s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu	-Notni zapis u svim oktavama	Učenici će: -čitati sa lista (prima vista) lakša djela
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Razvoj melodije	Učenici će: -samostalno i muzikalno interpretirati melodiju, razvijati osjećaj za logično fražiranje
Ritam	-Tridesetdruginka, kvintola i sekstola	Učenici će: -prepoznati i odgovarajuće izvesti navedena ritmička trajanja
Metrika	-Jednostavne i složene mjere	Učenici će: -pravilno izvesti teške i lake dobe u upoznatim mjerama
Tempo i agogika	-Oznake za tempo i agogiku	Učenici će: -prepoznati naučene oznake za tempo i agogiku, te ih proširiti novima (<i>lento</i> , <i>sostenuto</i> , izrazi <i>meno mosso</i> , <i>piu mosso</i> , <i>molto</i> , <i>non troppo</i>)
Dinamika i akcentuacija	-Sve dinamičke oznake -Oznake za akcent: <i>fp</i> , <i>sf</i> , <i>sfz</i> , <i>marcato</i>	Učenici će: -prepoznati većinu oznaka za dinamiku (od <i>pp</i> do <i>ff</i> , uključujući <i>crescendo</i> i <i>decrescendo</i>), znati ih primijeniti u sviranju i upoznati neke od novih s područja akcentuacije: <i>fp</i> , <i>sf</i> , <i>sfz</i> , <i>marcato</i>
OBLIKOVANJE TONA	- <i>Legato</i> , <i>non legato</i> , <i>portato</i> , <i>staccato</i> , (<i>leggiero</i>)	Učenici će: -usavršavati poznate načine i upoznati nove redoslijedom kojim se pojavljuju u literaturi
OSNOVNE VRSTE KLARINETSKE TEHNIKE	-Izvedba osnovnih vrsta klarinetske tehnike -Skale -Sviranje hromatske skale	Učenici će: -izdržavati tonove od e do c3 u što dužim notnim vrijednostima -skale svirati od e do c3 -svirati hromatsku skalu od e do c3 legato i odvojeno
UPOTREBA JEZIKA	-Pravilna upotreba jezika u različitim notnim vrijednostima - šesnaestinama	Učenici će: - pravilno koristiti jezik u šesnaestinskim pokretima

OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Motiv, fraza, rečenica, perioda	Učenici će: -prepoznati i odgovarajuće izvesti motiv, frazu, rečenicu i periodu
Ukrasi	-Mordent, triler	-upoznati i pravilno izvesti <i>mordent, triler</i>
TEHNIČKI DIO:	• dalji rad na savladavanju tehničkih problema • vježbe za jačanje 4 i 5 prsta • ukrasi (dugi, kratki predudar, mordent, uvod u sviranje trilera) • vježbe za pravilno disanje • vježbe za intonaciju • vježbe za jezik i tehniku jezika • vježbe za tehniku prstiju	
SKALE:	• Durske skale zaključno sa četiri predznaka kroz dvije oktave. • Skale svirati u četvrtinkama i osminkama – napamet. • Elementi skale: skala ulazno i silazno (legato i stakato), razloženi trozvuk, o brtaj trozvuka, četverozvuk, razloženi D7 i njegov obrtaj. • Vježbe za jačanje mišića usana (vježbe za ambažuru). Izdržavanje tonova od e do e3. Prilikom sviranja učenik treba da pazi da visina, jačina i boja tona bude u svim registrima ista. • Skale obavezno vježbati uz metronom da bi učenik postigao što bolju izjednačenost i razvio bolji osjećaj za ritam.	
MINIMUM PROGRAMA ZA IV RAZRED:	• 3 skale (durske ili molske) • 15 etida • 3 kompozicije po slobodnom izboru iz ponuđene literature	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala 2. 1 etide 3. 1 kompozicija po slobodnom izboru (poželjno je izvođenje napamet)	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga IV razreda učenik će: - postići veću samostalnost pri čitanju novih kompozicija (poznavati note u violinskom ključu od e do e3, ritmičke vrijednosti i mjere, te služiti se tim znanjem pri sviranju) - prepoznati oznake za tempo, dinamiku, agogiku, te primijeniti odgovarajuću vrstu izvođenja djela (težiti uvjerljivijem izvođenju fraza, većem dinamičkom nijansiranju, čistom tonu, upoznati nove ukrase i obilježje stilova) - koristiti se različitim vrstama klarinetske tehnike sukladno učenikovim mogućnostima - prepoznati i uvjerljivo izvesti kontrastne dijelove kompozicije, razvijati osjećaj za cjelinu	

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klarinet mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klarinet Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• Bruno Brun : Škola za klarinet II dio • Anton Eberst : Škola za klarinet – lestvica i akord II sveska • Radivoj Lazić : Učim klarinet II dio (do kraja) • Guido Arbonelli : Esercizi progressivi di tecnica per clarinetto • Schule fur Klarinette von Robert Kietzer op.79 • Radivoj Lazić : Raspevani klarinet II dio • Radivoj Lazić: Veliki majstori za klarinet, II dio • Bruno Brun : Izbor malih komada • Hugh M. Stuart : Concertino • Druge kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	KLARINET	
RAZRED	PETI (V)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE KLARINETA	-Izvori zvuka -Osnovni podaci o instrumentu	Učenici će: -istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilna postavka za klarinetom	Učenici će: - stalno prilagođavati položaj tijela (stajanja), postave ruku i postave usta s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST	-Upoznavanje različite vrste notnog zapisa	Učenici će: -brzo i samostalno snalaziti se u različitom notnom tekstu; - čitati prima vista jednostavne kompozicije;
MUZIČKE SASTAVNICE Melodija i fraza	-Muzikalno logično fraziranje i lijepo dinamičko izvođenje	Učenici će: -logično izvesti muzičku frazu te usavršiti njeno muzikalno izvođenje
Ritam	-Složenije ritmičke vrijednosti	Učenici će: -prepoznati i izvesti složenije ritmičke figure
Metrika	-Puls	Učenici će: -odrediti osnovni puls muzičkog djela
Tempo i agogika	-Sve vrste složenih mjera -Proširiti osnovne oznake tempa i agogike - <i>Rubato</i>	-prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u složenim mjerama; -prepoznati i razlikovati tempa sukladna literaturi koju učenik svira te dodati i agogičke oznake: <i>calando, morendo</i> - upoznati izvedbu <i>rubata</i>
Dinamika	-Sve dinamičke oznake -Ritmički akcent	Učenici će: -slušno prepoznati i znati uvjerljivo izvesti većinu dinamičkih oznaka; -izvesti ritmički akcent agogičkim proširenjem
OBLIKOVANJE TONA	-Načini izvedbe i karakter djela	Učenici će: -usavršavati i osvještavati dosad upoznate osnovne tehnike izvođenja sukladno karakteru djela uz dodavanje novih – <i>martelato, cantabile, dolce, sotto voce, semplice, brillante</i>
OSNOVNE VRSTE KLARINETSKE TEHNIKE	-Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta klarinetske tehnike -Skale – sviranje u opsegu od e-g3, -Uvođenje terci u ljestvicu -Sviranje hromatske skale	Učenici će: -usavršavati izvedbu osnovnih vrsta klarinetske tehnike -svirati skale legato i staccato -svirati terce (jednoredne i dvoredne) legato i staccato -svirati hromatsku skalu od e-g3 legato i staccato

UPOTREBA JEZIKA	-Pravilna upotreba jezika u različitim notnim vrijednostim	Učenici će: -usavršavati pravilne tehnike jezika
STILSKE KARAKTERISTIKE	-Barok, klasicizam, romantizam, XX. stoljeće	Učenici će: -sustavno upoznavati osnovne stilske značajke i odgovarajuće izvesti zadane kompozicije nabrojanih stilskih razdoblja
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Motiv, fraza, rečenica, perioda	Učenici će: -prepoznati i odgovarajuće izvesti motiv, frazu, rečenicu i periodu
Ukrasi	-Mordent, triler	Učenici će: -usavršiti sviranja i izvođenja mordenta i trilera
TEHNIČKI DIO:	• dalji rad na savladavanju i usavršavanu tehničkih elemenata i problema • rad na tehnici skokova • vježbe za jačanje 4 i 5 prsta • pripremne vježbe za repeticiju • rješavanje problema poliritmije • ukrasi (dugi, kratki predudar, mordent, sviranje trilera) • vježbe za pravilno disanje • vježbe za intonaciju • vježbe za jezik i tehniku jezika • vježbe za tehniku prstiju • sve oznake za dinamiku sa svim stupnjevima u diferenciranju jačine svirnja kao i opširnija upotreba termina i oznaka za tempo- brzinu (accelerando, grave, rubato, presto,.....) • upućivanje učenika na samostalnost u radu, samostalno sagledavanje muzičkih, tehničkih i dr. problema i pronalaženje sredstava za njihovo samostalno rješavanje • čitanje s lista	
SKALE:	• Durske i molske skale zaključno sa četiri predznaka kroz dvije i tri oktave. • Hromatska skala (e-e3). • Skale svirati u osminkama i šesnaestinkama – napamet. • Elementi skale : skala uzlazno i silazno (legato i stakato), razloženi trozvuk, obrtaj trozvuka, četverozvuk, razloženi D7 i njegov obrtaj, terce. • Vježbe za jačanje mišića usana (vježbe za ambažuru). Izdržavanje tonova od e do e3, pri tome učenik treba da pazi da visina, jačina i boja tona u svim registrima ostane nepromjenjena. • Skale obavezno vježbati uz metronom, da bi učenik postigao bolju ritmičku izjednačenost.	
MINIMUM PROGRAMA ZA V RAZRED:	• 4 skale (durske ili molske) • 8 etida • 3 kompozicije po slobodnom izboru iz ponuđene literature	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	<u>1.</u> 1 skala <u>2.</u> 1 etida <u>3.</u> 1 kompozicija po slobodnom izboru (poželjno je izvođenje napamet)	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga V razreda učenik će: - razviti stečene vještine i iskustva iz predhodnih razreda – podići nivo izvođenja na višu tehničku i muzikalnu razinu – obraćajući pozornost na: brzinu i preciznost izvođenja, tehničku sposobnost i muzičku izražajnost, mogućnost duže koncentracije i doslovno memoriranje djela. Usporedo s razvijanjem tih vještina treba sticati i znanja o muzičkim razdobljima, stilovima, razvijati muzičku i tonsku maštu, te tako svoju izvedbu učiniti uvjerljivijom i kreativnijom.	

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klarinet mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klarinet Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• Bruno Brun : Škola za klarinet III dio • Anton Eberst : Škola za klarinet – lestvica i akord II sveska • Robert Kietzer: Schule fur Klarinette op.79 • Guido Arbonelli : Esercizi progressivi di tecnica per clarineto • Fritz Kroepsch : 167 exercices journaliers pour clarinette • H. Klose : Fourteen technical studies • Bruno Brun : Izbor malih komada • Radivoj Lazić : Raspevani klarinet II dio • Radivoj Lazić: Veliki majstori za klarinet, III dio • Josip Kazić : Školski koncert • Willy Van Dorsselaer : Invocation et Danse • I.Albeniz : Chant d'Amour • Druge kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	KLARINET	
RAZRED	ŠESTI (VI)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE KLARINETA	-Izvori zvuka -Osnovni podaci o instrumentu	Učenici će: -istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta -upoznati instrument i njegove mogućnosti
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilna postavka za klarinetom	Učenici će: - prilagoditi položaj tijela (stajanja), postave ruku i postave usta s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST	-Sviranje prima vista	Učenici će: -brzo i samostalno snalaziti se u lakšem, notnom tekstu; -razviti sposobnost čitanja lakšeg notnog teksta bez pripreme
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Muzikalno i logično fraziranje	Učenici će: -muzikalno izvoditi frazu s razumijevanjem strukture muzičkog djela
Ritam	-Sve notne vrijednosti -Jednostavni i složeni ritmovi	Učenici će: -znati prepoznati sve notne vrijednosti i složenije ritmove
Metrika	-Sve vrste mjera i njihove izmjene -Osnovne oznake za tempo i agogiku	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti izmjene unutar dobe i unutar takta;
Tempo i agogika		-prepoznati i izvesti sve oznake za tempo i agogiku sukladno literaturi koju učenik svira
Dinamika	-Sve dinamičke oznake -Akcenti	Učenici će: -prepoznati i odgovarajuće izvesti sve dinamičke oznake i oznake za akcente; -izvesti označeni akcent kombinacijom dinamičkog isticanja i agogičkog proširenja
OBLIKOVANJE TONA	-Oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti vezane i nevezane načine izvođenja obzirom na stil i karakter te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju
OSNOVNE VRSTE KLARINETSKE TEHNIKE	-Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta klarinetskih tehnika -Pokretne figure -Skale -Hromatska skala	Učenici će: -brzo i spretno izvoditi upoznate vrste klarinetske tehnike; -svirati sve durske i molske skale kroz tonski raspon od e do g3 u pokretnijem tempu od prethodnog razreda; - elementi skale : skala uzlazno i silazno (legato i staccato),razloženi trozvuk i D7,U7,te njihovi obrtaji,četverozvuk,terce (dvostruke i razvijene) -svirati hromatsku skalu u pokretnijem tempu legato i staccato

	-Trileri -Skokovi	-trilere izvoditi u dužim notnim vrijednostima -skokove izvoditi u legatu u svim registrima
UPOTREBA JEZIKA	-Usavršavanje pravilne upotrebe jezika u različitim notnim vrijednostim	Učenici će: -kontinuirano usavršavati pravilne tehnike jezika -izvoditi i upotrebljavati u svim notnim vrijednostima i artikulacijskim varijantama
Oblikovanje tona	Način stvaranja različite boje tona	Učenici će: -oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Motiv -Jednotakt, dvotakt -Muzičke rečenice i periodi	Učenici će: -prepoznati, usporediti i odgovarajuće izvesti nabrojene muzičke oblike iz preporučenih literatura; -u formalnom i muzičkom smislu razumjeti manje cjeline i znati graditi veće forme i fraze
STILSKE KARAKTERISTIKE	-Barok, klasicizam, romantizam, XX. stoljeće	Učenici će: -upoznati osnovne stilske karakteristike i odgovarajuće izvesti zadana djela nabrojanih stilskih razdoblja sukladno programu iz preporučene literature
Ukrasi	-Pravilna upotreba ukrasa	-pravilna upotreba svih ukrasa koji se pojavljuju u literaturi i sa kojima se učenik susreće
TEHNIČKI DIO:	• dalji rad na savladavanju i usavršavanu tehničkih elemenata i problema • dalji rad na tehnici i postizanju brzine prstiju • dalji rad na tehnici sviranja i postizanju izdržljivosti sviranja • tretiranje tehničkog i muzičkog razvoja kao nerazdvojne cjeline • postizanje ritmičke stabilnosti • rad na tehnici skokova, • vježbe za jačanje 4 i 5 prsta • vježbe za repeticiju • vježbe za intonaciju • vježbe za upotrebu dijafragme • vježbe za postavke usta (ambažura) • ukrasi (dugi, kratki predudar, mordent, sviranje trilera) • sve oznake za dinamiku sa svim stupnjevima u diferenciranju jačine sviranja kao i opširnija upotreba termina i oznaka za tempo- brzinu, agogiku ... • rad na svim ostalim elementima interpretacije • dalji rad na upotrebi melodijskog nijansiranja • upućivanje učenika na samostalnost u radu, samostalno sagledavanje muzičkih, tehničkih i dr. problema i pronalaženje sredstava za njihovo samostalno rješavanje • upoznavanje učenika sa karakteristikama stilova • čitanje s lista	

SKALE:	• Sve durske i molske skale. • Hromatska skala. • Skale svirati u osminkama i šesnaestinkama – napamet. • Elementi skale : skala uzlazno i silazno (legato i stakato), razloženi trozvuk i D7, U7, te njihovi obrtaji, četverozvuk, terce (dvostruke i razvijene). • Skale obavezno vježbati uz metronom, da bi učenik postigao bolju ritmičku izjednačenost.
KONCERTI:	• Josip Kazić : Školski koncert; • Anton Dimler : Konzert B – dur ; • František A. Rosetti-rossler : Konzert Es –dur; • K. Stamitz : B –dur br 3 • Vaclav Tuček: Koncert B-dur • Drugi koncerti sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva
MINIMUM PROGRAMA ZA VI RAZRED:	• 4 skale (durske ili molske) • etida • 3 kompozicije po slobodnom izboru iz ponuđene literature
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	<u>1.</u> 1 skala (durska ili molska) <u>2.</u> 1 etide <u>3.</u> 1 kompozicija po slobodnom izboru ili I ili III stav koncerta (poželjno je izvođenje napamet)
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA	Nakon završenog VI razreda učenik će: - biti potpuno muzički pismen, znati pročitati notni tekst sa svim njegovim elementima i odsvirati, sukladno muzičkim i tehničkim mogućnostima, program koji je u skladu sa preporučenom literaturom; - vladati gotovo svim vrstama klarinetske tehnike; - prepoznati oblik i karakter kompozicije, znati kojem razdoblju pripada i prema tome prilagoditi način izvođenja i oblikovanja tona; - znati slušati i uspoređivati razne izvedbe u skladu svojim intelektualnim sposobnostima.

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klarinet mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klarinet Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• Bruno Brun : Škola za klarinet III dio • Robert Kietzer: Schule fur Klarinette von op.79 • H Klose : Fourteen technical studies • Anton Eberst : Škola za klarinet – lestvica i akord II dio • Radivoj Lazić: Veliki majstori za klarinet, III dio • Guido Arbonelli : Esercizi progressivi di tecnica per clarinetto • Fritz Kroepsch : 167 exercices journaliers pour clarinette • Giovanni Cavallin : Hrvatski skladatelji za klarinet i glasovir • Balassa Gyorgy : Classical repertory for clarinet • Bedrich Zakostelecky : Škola hry na klarinet • Druge kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva

OBJAŠNJENJE PROGRAMA SA METODIČKIM UPUTSTVIMA

Nastava klarineta zbog svoje specifičnosti kao instrumentalne nastave izvodi se individualno, te je neophodno voditi računa o principima individualnog pristupa učeniku. Rad profesora/ nastavnika treba se zasnivati na metodi očigledne nastave, metodi objašnjavanja, pokazivanja, sviranja, zvučnog i video prikaza, a nikako na metodi predavanja. U radu sa učenikom, profesor treba postaviti dvije smjernice: detaljan rad sa ciljem visokog nivoa nastave i detaljno metodsko predstavljanje i obrađivanje programa sa učenikom u smislu isticanja elemenata širokog razvoja njegove nadarosti, uz stalno upućivanje na samostalnost u radu.

S obzirom da se radi o individualnoj nastavi, svakom učeniku se prilazi sa individualnog aspekta, vodi računa o nadarenoj, talentiranoj djeci i sa takvom djecom raditi sistematično, studiozno i metodski ispravno. Predviđeni nastavni program raditi cjelovito, studiozno, sistematično, pa ukoliko u jednom razredu učenik za jednu školsku godinu pređe program predviđen za razred koji pohađa, moguće je preći na program iz narednog razreda, vodeći računa o postupnosti u radu, u smislu obrađivanja kompozicija poštujući didaktički princip od lakšeg ka težem.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNI PREDMET

SAKSOFON

SAKSOFON

OPĆI CILJ: razvoj specifičnih sposobnosti, vještina i znanja potrebnih za samostalno izvođenje kompozicija na saksofonu, solistički i u ansamblu.

OPERATIVNI CILJEVI:

- Razvoj ličnosti djeteta
 - planski izgrađivati povjerenje u vlastite sposobnosti,
 - osvještavati prirodni mišićni tonus i kontrolu pokreta kao preduvjet za savladavanje tehnike sviranja
 - razvijati izvođačke sposobnosti učenika,
 - razvijati motoričke sposobnosti učenika,
 - razvijati analitičke sposobnosti učenika,
 - razvijati stvaralačke sposobnosti učenika,
 - razvijati percepciju, memoriju, koncentraciju,
 - razvijati strpljenje i samodisciplinu,
 - razvijati prosuđivanje, samoprocjenu,
 - razvijati upornost, radne navike, aktivan životni stav,
 - razvijati estetički i etički sistem vrijednosti,
 - razvijati socijalizaciju učenika kroz skupno muziciranje,
 - razvijati kulturne navike učenika.
- Razvijanje učenikova razumijevanja muzike
 - razvijati osjećaj za ljepotu tona,
 - razvijati osjećaj za puls i metriku,
 - razvijati osjećaj za određivanje tempa, dinamike i agogike,
 - preciznost ritmičkog izvođenja,
 - razvijanje intonacije: osjećaj kretanja i razvoja melodije,
 - postupno razvijati osjećaj za strukturu i oblik muzičkog djela,
 - osposobiti učenika za razumijevanje i poštovanje umjetnosti.
- Razvoj tehnika, umijeća, vještina, znanja
 - razvijati sposobnost zapisivanja i čitanja (reproduciranja) notnog teksta,
 - izvođenje primjerenog notnog teksta s razumijevanjem, ličnim stavom,
 - planski osposobljavati učenika za samostalno muziciranje i druženje sa muzikom i po završetku školovanja: spontano (improvizacija) i svjesno (odabir, čitanje i izvođenje određenog muzičkog djela),
 - planski razvijati umijeće/vještine skupnog muziciranja,
 - znanja o nastanku i razvoju instrumenata,
 - postupno upoznavanje s domaćom, zapadnoevropskom i svjetskom muzičkom baštinom,
 - upoznavati razvoj savremene muzičke tehnologije i mogućnosti povezivanja s instrumentom.

VAŽNA NAPOMENA

Učenici koji se upisuju na odsjeku za saksofon mogu se upisati na dva načina:

- **Upis na odsjek za saksofon od pripremnog razreda**
- **Prelazak sa odsjeka za klarinet na odsjek za saksofon u toku školovanja po preporuci profesora klarineta ili profesora saksofona (s obzirom da klarinet i saksofon spadaju u grupu srodnih instrumenata).**

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SAKSOFON	
RAZRED	PRVI (I)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE SAKSOFONA	-Upoznavanje s načinom dobivanja tonova na saksofonu, različitim visinama tonova i tonskim bojama	Učenici će: -istraživati izvore zvuka i zvukovne boje saksofona
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilno stajanje i postavka saksofona i ruku -Ambažura	Učenici će: -samostalno držati saksofona -pravilna postavka lijeve, a potom desne ruke -pravilna postavka glave i usta (ambažura)
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu	-Notni zapis u maloj i prvoj oktavi -Predznaci -Oznake za repetaciju	Učenici će: -prepoznati i pročitati notni zapis u maloj i prvoj oktavi -prepoznati znak za povisilicu, snizilicu i razrješilicu i pročitati note koje slijede znak -prepoznati i odgovarajuće koristiti oznaku za repetaciju
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Upoznavanje dječjih i narodnih pjesama	Učenici će: -naučiti pjevati i svirati dječje i narodne pjesme i uočiti kretanje melodijske linije -uočiti, prepoznati te muzikalno izvesti muzičku frazu
Ritam	-Osnovne ritmičke vrijednosti i njihove pauze -Punktirani ritam -Ligatura	Učenici će: -prepoznati i pročitati cijele note, polovinke, četvrtinke, osminke, i njihove pauze -prepoznati i pravilno izvesti punktirani ritam -prepoznati i pravilno izvesti ligaturu
Metrika	-Teška i laka doba -Cijele, polovinske i četvrtinske mjere	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u osnovnim mjerama -razlikovati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u cijelim, polovinskim i četvrtinskim mjerama
Tempo i agogika	-Osnovne oznake za brzi i umjereni tempo	Učenici će: -prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja tempa <i>allegro</i> , <i>moderato</i> , <i>andante</i> , te <i>rallentando</i> i koronu
Dinamika	-Osnovne dinamičke oznake	Učenici će: -upoznati i slušno razlikovati dinamičke oznake: forte, piano, mezzoforte, mezzopiano, crescendo i diminuendo
OBLIKOVANJE TONA	-Portato, legato i staccato	Učenici će: -usvajati melodijske linije legato, staccato i portato
OSNOVNE VRSTE SAKSOFONSKE TEHNIKE	-Pravilna izvedba izdržavanja tonova (uvođenje na svakom novom tonu)	Učenici će: -pravilno izdržavati tonove u što dužim notnim vrijednostima (obavezna upotreba metronoma i štimerice), s tim da je velika pažnja usmjerena na: -pravičan udisaj i izdisaj -pravilna postavka usta -pravilno puhanje u usnik (piflu) -pravilna postavka tijela i ruku -paziti da ton bude što ravniji i intonacija što bolja

UPORTEBA JEZIKA	-Upoznavanje učenika sa pravilnom upotrebom jezika	Učenici će: -pravilno odvajanje jezikom u polovinskim i četvrtinskim notnim vrijednostima
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Muzička rečenica	Učenici će: -prepoznati muzičku rečenicu (mala i velika)
TEHNIČKI DIO:	• pravilno izdržavati tonove u što dužim notnim vrijednostima (obavezna upotreba metronoma i štimerice), s tim da je velika pažnja usmjerena na: • pravilan udisaj i izdisaj • pravilna postavka usta • pravilno puhanje u usnik (piflu) • pravilna postavka tijela i ruku • paziti da ton bude što ravniji i intonacija što bolja	
SKALE:	• Durska skala kroz jednu oktavu (D-dur-F-dur-G-dur) • Vježbe za intonaciju. • Skale svirati u cijelim, polovinskim notnim vrijednostima, napamet. • Izdržavanje tonova	
MINIMUM PROGRAMA ZA I RAZRED:	• izdržavanje tonova • 1 skala • 10 etida	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	<u>1.</u> 1 skala <u>2.</u> 1 etida <u>3.</u> 1 kompozicija po slobodnom izboru (poželjno je izvođenje napamet)	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog I razreda učenik će: - samostalno pročitati i odsvirati jednostavni notni tekst sukladan njegovu stupnju muzičke pismenosti, - poznavati osnovne načine izvođenja i najosnovnije vrste saksofonske tehnike - prepoznati i odrediti karakter kompozicije, te sukladno njemu i učenikovoј mašti te tehničkim predispozicijama oblikovati zvuk - moći prosuditi kvalitetu svoje izvedbe	

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - saksofon mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za saksofon Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. S obzirom da su klarinet i saksofon srodni instrumenti u porodici duvačkih instrumenata sa jednim jezičkom, nastavu saksofona mogu izvoditi i klarinetisti sa završenom muzičkom akademijom na odjelu za klarinet ukoliko nema profesora saksofona. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• Hubert Prati : "L'alphabet du saxophoniste" • C.Paul Herfurth : "Tune a day", Book one • Delangle-Bois: Le saxophoniste debutant • Londeix: Le saxophone en jouant, prvi dio • Bichon: Jouez du saxophone, prvi dio • Delangle-Bois: Le saxophoniste debutant, skladbe iz udžbenika za početnike (ed. Lemoine) • Delangle-Bois: Jouons ensemble (ed. Lemoine) • Delangle – Grouvel: Premier voyage 1.(ed. Lemoine) • M. Meriot: Romance (ed. Philipo) • G. Lacour: Tendre melodie (ed. Billaudot) • P. Auclert: Comme un vieux noel (ed. Billaudot) • W. van Dorsselaer: Musicolor (ed. Billaudot) • A. Ghidoni: Mes huit premiers solos (ed. Leduc) • M. Cecconi: Ariette (ed. Philipo), • E. Bozza: Le Campanile (ed. Leduc) • i ostale kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SAKSOFON	
RAZRED	DRUGI (II)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE SAKSOFONA	-Upoznavanje s novim tonovima i tonskim bojama “preduvavanje” na saksofonu	Učenici će: -upoznati se sa “preduvavanjem” tonovi u drugoj oktavi
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilno stajanje i postavka saksofona i ruku -Ambažura	Učenici će: -samostalno držati saksofon -pravilna postavka lijeve, a potom desne ruke -pravilna postavka glave i usta (ambažura)
MUZIČKA PISMENOST		
Note u violinskom ključu	-Notni zapis u maloj, prvoj i drugoj oktavi	Učenici će: -prepoznati i pročitati notni zapis u maloj, prvoj i drugoj oktavi
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Razvijanje melodijske linije i logično fraziranje	Učenici će: -uočiti, prepoznati, te logično izvesti muzičku frazu
Ritam	-Punktirani ritam i sinkopa unutar dobe -Triola	Učenici će: -pravilno izvesti punktirani ritam, sinkopu i triolu unutar dobe
Metrika	-Polovinska i četvrtinska mjera	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u polovinskoj i četvrtinskoj Mjeri
Tempo i agogika	-Oznake za brza, umjerena i spora tempa Tenuto	Učenici će: -prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja: <i>largo, andantino, allegretto, ritenuto</i> -prepoznati i sukladno izvesti oznaku <i>tenuto</i>
Dinamika	-Osnovne dinamičke oznake	Učenici će: -upoznati i razlikovati slušno i pri izvedbi dinamičke oznake <i>fortissimo, pianissimo</i>
OBLIKOVANJE TONA	- <i>Portato, staccato, legato, non legato</i>	Učenici će: -usavršavati izvedbu <i>staccata, portata, legata i non legata</i>
OSNOVNE VRSTE SAKSOFONSKE TEHNIKE	-Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta saksofonske tehnike koje je učenik upoznao u I. razredu -Izdržavanje tonova -Sviranje skala -Trozvuci	Učenici će: -usavršavati izvedbu osnovnih saksofonskih tehnika -svirati skale do dva predznaka kroz dvije oktave -Izdržavati tonove (širiti vježbu sa svakim novim tonom) -skale svirati u polovinkama, četvrtinkama i osminkama-napamet -elementi skale: skala uzlazno i silazno(<i>legato i stakato</i>), razložen trozvuk, obrtaj trozvuka

UPOTREBA JEZIKA	-Usavršavanje pravilne upotrebe jezika i upoznavanje sa staccatom	Učenici će: -pravilno upotrebljavati jezik pri korištenju staccata
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Rečenica, period	Učenici će: -upoznati muzičku rečenicu i period
TEHNIČKI DIO:	• usavršavati izvedbu osnovnih saksofonskih tehnika • svirati skale do dva predznaka kroz dvije oktave • izdržavati tonove (širiti vježbu sa svakim novim tonom) • skale svirati u polovinkama, četvrtinkama i osminkama-napamet • elementi skale: skala uzlazno i silazno (legato i stakato), razložen trozvuk, obrtaj	
SKALE:	• Durska skala kroz dvije oktave (D-dur-C-dur) • Skale svirati u polovinkama, četvrtinkama i osminkama - napamet. • Elementi skale: skala uzlazno i silazno (legato i staccato), razložen trozvuk, obrtaj trozvuka. • Izrdžavanje tonova, pri tome učenik treba da obrati posebnu pažnju da visina, jačina i boja tona ostanu nepromjenjeni. • Skale obavezno vježbati uz metronom da bi učenik postigao što bolju izjednačenost i razvio bolji osjećaj za ritam.	
MINIMUM PROGRAMA ZA II RAZRED:	• 2 skale • 10 etida • 2 kompozicije po slobodnom izboru iz ponuđene literature	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala (durska ili molska) 2. 1 etida 3. 1 kompozicija po slobodnom izboru iz ponuđene literature (poželjno je izvođenje napamet)	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog II razreda učenik će: -samostalno i tačno pročitati i odsvirati notni tekst sukladan učenikovom stepenu muzičke pismenosti -poznavati i usavršavati izvedbu osnovnih vrsta saksofonskih tehnika -prepoznati osnovne karakteristike muzičkog oblika kompozicija koje svira	

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - saksofon mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠŠ ili VSS) odsjek za saksofon Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. S obzirom da su klarinet i saksofon srodni instrumenti u porodici duvačkih instrumenata sa jednim jezičkom, nastavu saksofona mogu izvoditi i klarinetisti sa završenom muzičkom akademijom na odjelu za klarinet ukoliko nema profesora saksofona. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• DELANGLE-BOIS: Le saxophoniste debutant • H. Voxman : " Advanced method" vol 1 • PRATI: L' alphabet du saxophoniste • LONDEIX: Le saxophone en jouant • BICHON: Jouez du saxophone • DELANGLE-BOIS: Le saxophoniste debutant, skladbe iz udžbenika za početnike (ed. Lemoine) • DELANGLE-BOIS: Jouons ensemble (ed. Lemoine) • DELANGLE – GROUVEL: Premier voyage 1. i 2.(ed. Lemoine) • Marc CARLES: Cantilene (ed. Leduc) • Roger CALMEL: Nocturne (ed. Philipo) • Andre AMELLER: Lirico (ed. Philipo) • Jean ABSIL: Pieces faciles (2 i 3) (ed. Lemoine) • Eugene BOZZA: Menuet des Pages (ed. Leduc) • Andre AMELLER: Gypsophile (ed. Martin) • Andre AMELLER: La Plata (ed. Philipo) • Armando GHIDONI: Mes huit premiers solos (ed. Leduc) • Marcel PERRIN: Berceuse (ed. Leduc) • Eugene BOZZA: Le Campanile (ed. Leduc) • Alain CREPIN: L'elephant et la poupee (ed. Robert Martin) • i ostale kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva ETIDE: • C.P.Herfurth: Tune a day, od 17-27 lekcije • Gustav Bumcke: Saxophone studies op.43 (vol. 1, 2) • Hubert PRATI: 29 etudes progressives (ed. Billaudot) • Guy LACOUR: 50 etudes (1-9) • Michel MERIOT: 25 etudes faciles et progressives et variees (ed. Leduc) • Marcel MULE: 24 etudes faciles d'apres Samie (ed. Leduc) • K.Dapper: od 10-20 lekcije

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SAKSOFON	
RAZRED	TREĆI (III)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE SAKSOFONA	-Upoznavanje s novim tonovima i tonskim bojama	Učenici će: -pravilno upoznati nove tonove
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilno stajanje i postavka saksofona i ruku -Ambažura	Učenici će: -prilagoditi stajanje i postavu ruku s obzirom na tjelesni razvoj -rad na pravilnoj postavci usta (ambažure)
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu	-Notni zapis u svim oktavama	Učenici će: -brzo pročitati i izvesti notni zapis u svim oktavama
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Razvijanje melodijske linije i logično fraziranje	Učenici će: -uočavati oblikovanje melodije, usavršavati logično fraziranje i time razvijati muzikalnost izvođenja -razvijati vlastiti kreativni izraz
Ritam	-Kombinacije ritmičkih odnosa unutar dobe -Šesnaestine	Učenici će: -pravilno izvesti ritmička trajanja unutar dobe pri njenoj podjeli na dva, tri i četiri -pravilno pročitati i izvesti šesnaestinske notne vrijednosti
Metrika	-Osminska, četvrtinska i polovinska mjera	Učenici će: -prepoznati i točno izvesti teške i lake dobe kao i ritmičke odnose u osminkoj, četvrtinskoj i polovinskoj mjeri
Tempo i agogika	-Oznake za tempo i agogiku	Učenici će: -prepoznati i razlikovati tempa sukladno literaturi koju učenik svira i agogičku oznaku <i>accelerando</i>
Dinamika	-Sve dinamičke oznake akcent (<i>sforzato</i>)	Učenici će: -razlikovati slušno i pri izvedbi sve dinamičke oznake koje učenik sreće u literaturi -upoznati novu oznaku za dinamički akcent (<i>sforzato</i>) i pravilno ju izvesti
OSNOVNE VRSTE SAKSOFONSKE TEHNIKE	-Izvedba osnovnih vrsta saksofonske tehnike -Repeticija -Skale	Učenici će: -izdržavati tonove (upotreba metronoma i štimerice) -repeticiju pravilno izvesti -durske skale zaključno sa četiri predznaka -skale svirati u četvrtinkama i osminkama -uvoditi četverozvuk u skalu

UPOTREBA JEZIKA	-Pravilna upotreba jezika u različitim notnim vrijednostima	Učenici će: -pravilno koristiti jezik u četvrtinskim, osminskim pokretima
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Rečenica i period	Učenici će: -upoznati muzičku rečenicu i period
STILSKA KARAKTERISTIKE	-Barok i klasicizam	-upoznati osnovne karakteristike baroka i klasicizma
Ukrasi	-Praltriler, mordent, triler	-upoznati oznaku za navedene ukrase i odgovarajući način izvođenja
TEHNIČKI DIO:	• izdržavati tonove (upotreba metronoma i štimerice) • repeticiju pravilno izvesti • durske skale zaključno sa četiri predznaka • skale svirati u četvrtinkama i osminskama • uvoditi četverozvuk u skalu	
SKALE:	• Durske skale zaključno sa dva predznaka F-dur i G-dur; B- dur i D-dur kroz dvije oktave • Skale svirati u četvrtinkama i osminskama – napamet • Vježbe i nastupi jezika u različitim ritmovima • Elementi skale: skala uzlazno i silazno (legato i stakato), razloženi trozvuk, obrtaj trozvuka, četverozvuk, razložen D7 (samo napredniji učenici). • Izdržavanje tonova od c1 do c3, prilikom sviranja učenik treba da obrati pažnju da visina, jačina i boja tona ostanu nepromjenjeni. • Skale obavezno vježbati uz metronom da bi učenik postigao što bolju izjednačenost i razvio bolji osjećaj za ritam.	
MINIMUM PROGRAMA ZA III RAZRED:	• Izdržavanje tonova • 3 skale • 13 etida • 3 kompozicije po slobodnom izboru iz ponuđene literature	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala 2. 1 etida 3. 1 kompozicija po slobodnom izboru (poželjno je izvođenje napamet)	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog III razreda učenik će: -samostalno i tačno pročitati i odsvirati notni tekst sukladan učenikovom stepenu muzičke pismenosti -poznavati i usavršavati izvedbu osnovnih vrsta saksofonskih tehnika -prepoznati oznake za tempo, dinamiku, agogiku, te primijeniti odgovarajuću vrstu izvođenja djela (težiti uvjerljivijem izvođenju fraza, većem dinamičkom nijansiranju, čistom tonu, upoznati nove ukrase i obilježje stilova) -koristiti se različitim vrstama saksofonske tehnike sukladno učenikovim mogućnostima.	

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - saksofon mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za saksofon Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. S obzirom da su klarinet i saksofon srodni instrumenti u porodici duvačkih instrumenata sa jednim jezičkom, nastavu saksofona mogu izvoditi i klarinetisti sa završenom muzičkom akademijom na odjeku za klarinet ukoliko nema profesora saksofona. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• H.Voxman : " Advanced method" vol 1 • H.Klose: Methode complete 1-er Partie exercices de mecanisme (od 1-33) • Pierre Petit: Saxopera (ed. Leduc) • J. M. Londeix: Tableaux Aquitanes (ed. Leduc) • R. Bariller: Fann' Jazz (ed. Leduc) • P. M. Dubouis: Dix figures a danser (ed. Leduc) • Roger Gallet: Berceuse et promenade (ed. Billaudot) • Jerome Naulais: Kansax city (ed. Billaudot) • Armando Ghidoni: Promenade (ed. Leduc) • Alain Crepin: Le jeux de panda (ed. Robert Martin) • Alain Crepin: L'elephant et la poupee (ed. Robert Martin) • Jean Bouvard: Chant elegiaque et final (ed. Billaudot) • Armando Ghidoni: Easy blues (ed. Leduc) • Armando Ghidoni: Ballade et divertissement (ed. Leduc) • i ostale kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtijeva. ETIDE: • Guy Lacour: 50 etudes progressives (ed. Billaudot) • Marcel Mule: 24 etudes faciles dapres Samie (ed. Leduc) • Michel Meriot: 25 petites pieces en forme d'etudes (ed. Combres) • Gustav Bumcke: Saxophone studies op.43 (vol. 2, 3) KAMERNA MUZIKA: • Dueti, tria i kvarteti za saksofone primjerene težine, npr.: • Jean Bouvard: 21 minidueti sur les chansons populaires francaises (ed. Billaudot) (duet) • Jean Bouvard: 13 chansons et danses (ed. Billaudot) (duet) • Jean Bouvard: 12 pieces breves (ed. Billaudot) (trio) • Pierre M. Dubois: Miniatures (dva alt-saksofona + tenor-saksofon) • Sejourne-Velluet: Les saxophones parcourent le monde 1 (skladbe s CD-om) (ed. Alfonse production)

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SAKSOFON	
RAZRED	ČETVRTI (IV)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE SAKSOFONA	-Izvori zvuka i tonske boje	Učenici će: -upoznati mehaniku i građu instrumenta sa svrhom otkrivanja novih izvora zvuka i tonskih boja
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Provjera postavki	Učenici će: -stalno prilagođavati položaja tijela (stajanja), postavu ruku i postave usta s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST Note u violinskom ključu	-Notni zapis u svim oktavama	Učenici će: -čitati sa lista (prima vista)
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Razvoj melodije	Učenici će: -samostalno i muzikalno interpretira melodiju, razvija osjećaj za logično fražiranje
Ritam	-Tridesetdruginka kvintola i sekstola	Učenici će: -prepoznati i odgovarajuće izvesti navedena ritmička trajanja
Metrika	-Jednostavne i složene mjere	Učenici će: -pravilno izvesti teške i lake dobe u upoznatim mjerama
Tempo i agogika	-Oznake za tempo i agogiku	Učenici će: -prepoznati naučene oznake za tempo i agogiku, te ih proširiti novima (<i>lento</i> , <i>sostenuto</i> , izrazi <i>meno mosso</i> , <i>piu mosso</i> , <i>molto</i> , <i>non troppo</i>)
Dinamika i akcentuacija	-Sve dinamičke oznake -Oznake za akcent: <i>fp</i> , <i>sf</i> , <i>sfz</i> , <i>marcato</i>	Učenici će: -prepoznati većinu oznaka za dinamiku (od <i>pp</i> do <i>ff</i> , uključujući <i>crescendo</i> i <i>decrescendo</i>), znati ih primijeniti u sviranju i upoznati neke od novih s područja akcentuacije: <i>fp</i> , <i>sf</i> , <i>sfz</i> , <i>marcato</i>

OBLIKOVANJE TONA	<i>-Legato, non legato, portato, staccato, (leggiero)</i>	Učenici će: -usavršavati poznate načine i upoznati nove redosljedom kojim se pojavljuju u literaturi
OSNOVNE VRSTE SAKSOFONSKE TEHNIKE	-Izvedba osnovnih vrsta saksofonske tehnike -Skale -Sviranje hromatske skale	Učenici će: -izdržavati tonove od b do d3 u što dužim notnim vrijednostima -skale svirati od b do d3 -svirati hromatsku skalu od b do e3 legato i odvojeno
UPOTREBA JEZIKA	-Pravilna upotreba jezika u različitim notnim vrijednostima - šesnaestinama	Učenici će: -pravilno koristiti jezik u šesnaestinskim pokretima
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA Ukrasi	-Motiv, fraza, rečenica, perioda -Mordent, triler	Učenici će: -prepoznati i odgovarajuće izvesti motiv, frazu, rečenicu i periodu -upoznati i pravilno izvesti <i>mordent, triler</i>
TEHNIČKI DIO:	• dalji rad na savladavanju tehničkih problema • vježbe za jačanje 4 i 5 prsta • ukrasi (dugi, kratki predudar, mordent, uvod u sviranje trilera) • vježbe za pravilno disanje • vježbe za intonaciju • vježbe za jezik i tehniku jezika • vježbe za tehniku prstiju	
SKALE:	• Durske skale zaključno sa četiri predznaka kroz dvije oktave. • Skale svirati u četvrtinkama i osminkama – napamet. • Elementi skale : skala ulazno i silazno (legato i staccato), razloženi trozvuk, obrtaj trozvuka, četverozvuk, razloženi D7 i njegov obrtaj. • Vježbe za jačanje mišića usana (vježbe za ambažuru). Izdržavanje tonova od b do e3. Prilikom sviranja učenik treba da pazi da visina, jačina i boja tona bude u svim registrima ista. • Skale obavezno vježbati uz metronom da bi učenik postigao što bolju izjednačenost i razvio bolji osjećaj za ritam.	
MINIMUM PROGRAMA ZA IV RAZRED	• 4 skale: (durske ili molske) • 13 etida • 3 kompozicije po slobodnom izboru iz ponuđene literature	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala 2. 1 etida 3. 1 kompozicija po slobodnom izboru (poželjno je izvođenje napamet)	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga IV razreda učenik će: - postići veću samostalnost pri čitanju novih kompozicija (poznavati note u violinskom ključu od b do e3, ritmičke vrijednosti i mjere, te služiti se tim znanjem pri sviranju) - prepoznati oznake za tempo, dinamiku, agogiku, te primijeniti odgovarajuću vrstu izvođenja djela (težiti uvjerljivijem izvođenju fraza, većem dinamičkom nijansiranju, čistom tonu, upoznati nove ukrase i obilježje stilova) - koristiti se različitim vrstama saksofonske tehnike sukladno učenikovim mogućnostima - prepoznati i uvjerljivo izvesti kontrastne dijelove kompozicije, razvijati osjećaj za cjelinu	

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - saksofon mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za saksofon Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. S obzirom da su klarinet i saksofon srodni instrumenti u porodici duvačkih instrumenata sa jednim jezičkom, nastavu saksofona mogu izvoditi i klarinetisti sa završenom muzičkom akademijom na odjelu za klarinet ukoliko nema profesora saksofona. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• Jerome Naulais: Sax symbole (ed. Robert Martin) • Charles Jay: Aria et scherzetto (ed. Lemoine) • Jeanne Leleu: Danse nostalgique (ed. Billaudot) • Rene Duclos: Piece breve (ed. Leduc) • Jeanine Rueff: Chanson et passepied (ed. Leduc) • Jerome Naulais: Kansax city (ed. Billaudot) • Jean Avignon: Spiritual et danse exotique (ed. Billaudot) • Alain Crepin: Le jeux de panda (ed. Robert Martin) • Alain Crepin: Celine mandarine (ed. Lemoine) • Armando Ghidoni: Douce chansonette (ed. Leduc) • M.Mule: Tabulature de la gamme chromatique nouvelle edition(izbor) • H.Klose: Methode complete 1-er Partie exercices de mecanisme(od 3-60) • L.Blemant: 20 etudes melodiques 1-er cahier od 1-20 • M.Mule: 24 etudes faciles od 15-24 • i ostale kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtijeva. ETIDE: • Guy Lacour: 50 etudes progressives (ed. Billaudot) • Marcel Mule: 24 etudes faciles dapres Samie (ed. Leduc) • Michel Meriot: 25 petites pieces en forme d’etudes (ed. Combres) • Henry Klose: 25 exercices journaliers (ed. Leduc) • Hubert Prati: 23 mini-puzzles (ed. Billaudot) • Gustav Bumcke: Saxophone studies op.43 (vol. 2, 3) KAMERNA MUZIKA: Dueti, tria i kvarteti za saksofone primjerene težine, npr.: • Jean Bouvard: 12 pieces breves (ed. Billaudot) (trio alt-saksofona) • Hubert Prati: Neuf negro spirituals (ed. Billaudot) (kvartet alt-saksofona) • Jacques Petit: Variations (ed. Billaudot) (kvartet alt saksofona) • Sejourne-Velluet: Les saxophones parcourent le monde 1. (skladbe s CD-om) (ed. Alfonse production)

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SAKSOFON	
RAZRED	PETI (V)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE SAKSOFONA	-Izvori zvuka -Osnovni podaci o instrumentu	Učenici će: -istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilna postavka saksofona	Učenici će: -stalno prilagođavati položaj tijela (stajanja), postave ruku i postave usta s obzirom na tjelesni razvoj
MUZIČKA PISMENOST	-Upoznavanje različite vrste notnog zapisa	Učenici će: -brzo i samostalno snalaziti se u različitom notnom tekstu -čitati prima vista jednostavne kompozicije
MUZIČKE SASTAVNICE Melodija i fraza	-Muzikalno logično fraziranje i lijepo dinamičko izvođenje	Učenici će: -logično izvesti muzičku frazu te usavršiti njeno muzikalno izvođenje
Ritam	-Složenije ritmičke vrijednosti	Učenici će: -prepoznati i izvesti složenije ritmičke figure
Metrika	-Puls	Učenici će: -odrediti osnovni puls muzičkog djela
Tempo i agogika	-Sve vrste složenih mjera -Proširiti osnovne oznake tempa i agogike - <i>Rubato</i>	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u složenim mjerama -prepoznati i razlikovati tempa sukladna literaturi koju učenik svira te dodati i agogičke oznake: <i>calando, morendo</i> - upoznati izvedbu <i>rubata</i>
Dinamika	-Sve dinamičke oznake -Ritmički akcent	Učenici će: -slušno prepoznati i znati uvjerljivo i upočatljivo izvesti većinu dinamičkih oznaka -izvesti ritmički akcent agogičkim proširenjem
OBLIKOVANJE TONA	-Načini izvedbe i karakter djela	Učenici će: -usavršavati i osvještavati dosad upoznate osnovne tehnike izvođenja sukladno karakteru djela uz dodavanje novih – <i>martelato, cantabile, dolce, sotto voce, semplice, brillante</i>
OSNOVNE VRSTE SAKSOFONSKE TEHNIKE	-Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta saksofonske tehnike -Skale – sviranje u opsegu od b-e3, -Uvođenje terci u skalu -Sviranje hromatske skale	Učenici će: -usavršavati izvedbu osnovnih vrsta saksofonske tehnike -svirati skalu legato i staccato -svirati terce (jednoredne i dvoredne) Legato i staccato -svirati hromatsku skalu od b-f3 legato i staccato

UPOTREBA JEZIKA	-Pravilna upotreba jezika u različitim notnim vrijednostim	Učenici će: -usavršavanje pravilne tehnike jezika
STILSKE KARAKTERISTIKE	-Barok, klasicizam, romantizam, XX. stoljeće	Učenici će: -sustavno upoznavati osnovne stilske značajke i odgovarajuće izvesti zadane kompozicije nabrojanih stilskih razdoblja
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Motiv, fraza, rečenica, perioda	Učenici će: -prepoznati i odgovarajuće izvesti motiv, frazu, rečenicu i periodu
Ukrasi	-Mordent, triler	Učenici će: -usavršavanje sviranja i izvođenja mordenta i trilera
TEHNIČKI DIO:	• dalji rad na savladavanju i usavršavanu tehničkih elemenata i problema • rad na tehnici skokova, • vježbe za jačanje 4 i 5 prsta • ukrasi (dugi, kratki predudar, mordent, sviranje trilera) • vježbe za pravilno disanje • vježbe za intonaciju • vježbe za jezik i tehniku jezika • vježbe za tehniku prstiju • sve oznake za dinamiku sa svim stepenima u diferenciranju jačine sviranja kao i opširnija upotreba termina i oznaka za tempo- brzinu (accelerando, grave, rubato, presto...) • upućivanje učenika na samostalnost u radu, samostalno sagledavanje muzičkih, tehničkih i dr. problema i pronalaženje sredstava za njihovo samostalno rješavanje • čitanje s lista	
SKALE:	• Durske i molske skale zaključno sa četiri predznaka kroz dvije i tri oktave. Hromatska skala (b-f3). • Skale svirati u osminkama i šesnaestinkama – napamet. • Elementi skale : skala uzlazno i silazno (legato i staccato), razloženi trozvuk, obrtaj trozvuka, četverozvuk, razloženi D7 i njegov obrtaj, terze. • Vježbe za jačanje mišića usana (vježbe za ambažuru). Izdržavanje tonova od b do f3, pri tome učenik treba da pazi da visina, jačina i boja tona u svim registrima ostane nepromjenjena. • Skale obavezno vježbati uz meronom, da bi učenik postigao bolju ritmičku izjednačenost.	
MINIMUM PROGRAMA ZA V RAZRED	• 4 skale (durske ili molske) • 8 etida • 3 kompozicije po slobodnom izboru iz ponuđene literature	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala (durska ili molska) 2. 1 etida 3. 1 kompozicija po slobodnom izboru (poželjno je izvođenje napamet)	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga V razreda učenik će: - razviti stečene vještine i iskustva iz predhodnih razreda – podići nivo izvođenja na višu tehničku i muzikalnu razinu – obraćajući pozornost na: brzinu i preciznost izvođenja, tehničku sposobnost i muzičku izražajnost, mogućnost duže koncentracije i doslovno memoriranje djela. - usporedo s razvijanjem tih vještina treba sticati i znanja o muzičkim razdobljima, stilovima, razvijati muzičku i tonsku maštu, te tako svoju izvedbu učiniti uvjerljivijom i kreativnijom.	

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - saksofon mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za saksofon Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. S obzirom da su klarinet i saksofon srodni instrumenti u porodici duvačkih instrumenata sa jednim jezičkom, nastavu saksofona mogu izvoditi i klarinetisti sa završenom muzičkom akademijom na odjeku za klarinet ukoliko nema profesora saksofona. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• Charles Jay: Aria et Scherzetto (ed. Lemoine) • Rene Duclos: Piece breve (ed. Leduc) • Andre Chailleux: Andante et allegro (ed. Leduc) • David L. Walters: Andante and scherzo (ed. Southern music company) • Jeanne Leleu: Danse nostalgique (ed. Billaudot) • Rene Duclos: Piece breve (ed. Leduc) • Jeanine Rueff: Chanson et passepied (ed. Leduc) • Jerome Naulais: Sax symbole (ed. Robert Marti) • Armando Ghidoni: Es (ed. Robert Martin) • i ostale kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva. ETIDE: • M.Perrin: Travail journalier des gammes et arpeges • H.Busser: 12 Etudes melodiques • Gustav Bumcke: Saxophone studies op.43 (vol. 3,4) • Henry Klose: 25 exercices journaliers (ed. Leduc) • Marcel Mule: exercices journaliers d'apres terschak (ed. Leduc) • Joachim Andersen: 18 petites etudes op. 41 (ed. Billaudot), • Marcel Mule: 18 exercices ou etudes d'apres berbiguier (ed. Leduc) • Marcel Mule: 48 etudes d'apres Ferling (ed. Leduc) • Hubert Prati: 23 mini-puzzles (ed. Billaudot) KAMERNA MUZIKA: Dueti, tria i kvarteti za saksofone primjerene težine, npr.: • J. S. Bach: Dvoglasne invencije (prerada Larry Teal), • Hubert Prati: Neuf negro spirituals (ed. Billaudot) (kvartet alt-saksofona), • Sejourne-Velluet: Les saxophones parcourent le monde 1 (skladbe s CD-om) (ed. Alfonse production)

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SAKSOFON	
RAZRED	ŠESTI (VI)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE SAKSOFONA	-Izvori zvuka -Osnovni podaci o instrumentu	Učenici će: -istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta -upoznati instrument
DRŽANJE TIJELA I RUKU POSTAVKA USTA (AMBAŽURA)	-Pravilna postavka saksofona	Učenici će: - stalno prilagođavati položaj tijela (stajanja), postave ruku i postave usta s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST	-Sviranje prima vista	Učenici će: - brzo i samostalno snalaziti se u lakšem, notnom tekstu - razviti sposobnost čitanja lakšeg notnog teksta bez pripreme
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	-Muzikalno i logično fraziranje	Učenici će: -muzikalno izvoditi frazu s razumijevanjem strukture muzičkog djela
Ritam	-Sve notne vrijednosti -Jednostavni i složeni ritmovi	Učenici će: - znati prepoznati sve notne vrijednosti i složenije ritmove
Metrika	-Sve vrste mjera i njihove izmjene	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti izmjene unutar dobe i unutar takta
Tempo i agogika	-Osnovne oznake za tempo i agogiku	-prepoznati i izvesti sve oznake za tempo i agogiku sukladno literaturi koju učenik svira
Dinamika	-Sve dinamičke oznake -Akcenti	Učenici će: -prepoznati i odgovarajuće izvesti sve dinamičke oznake i oznake za akcente; -izvesti označeni akcent kombinacijom dinamičkog isticanja i agogičkog proširenja
OBLIKOVANJE TONA	-Oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti vezane i nevezane načine izvođenja obzirom na stil i karakter te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju
OSNOVNE VRSTE SAKSOFONSKE TEHNIKE	-Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta saksofonskih tehnika -Pokretne figure -Skale -Hromatska skala -Trileri -Skokovi	Učenici će: -brzo i spretno izvoditi upoznate vrste saksofonske tehnike -svirati sve durske i molske skale kroz tonski raspon od b do f3 u pokretnijem tempu od prethodnog razreda - elementi skale: skala uzlazno i silazno (legato i staccato), razloženi trozvuk i D7, U7, te njihovi obrtaji, četverozvuk, terce (dvostruke i razvijene) - svirati hromatsku skalu u pokretljivijem tempu legato i staccato -trilere izvoditi u dužim notnim vrijednostima -skokove izvoditi u legatu u svim registrima

UPOTREBA JEZIKA	-Usavršavanje pravilne upotrebe jezika u različitim notnim vrijednostim	Učenici će: -kontinuirano usavršavanje pravilne tehnike jezika -izvođenje i upotreba u svim notnim vrijednostima i artikulacijskim varijantama
Oblikovanje tona	-Način stvaranja različite boje tona	Učenici će: -oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	-Motiv -Jednotakt, dvotakt -Muzičke rečenice i periodi	Učenici će: -prepoznati, usporediti i odgovarajuće izvesti nabrojene muzičke oblike iz preporučenih literatura -u formalnom i muzičkom smislu razumjeti manje cjeline i znati graditi veće forme i fraze
STILSKE KARAKTERISTIKE Ukrasi	-Barok, klasicizam, romantizam, XX stoljeće -Grunetto i triler -Pravilna upotreba ukrasa	Učenici će: -upoznavati osnovne stilske karakteristike i odgovarajuće nabrojane stilove -sukladno programu iz preporučene literature -pravilna upotreba svih ukrasa koji se pojavljuju u literaturi i sa kojima se učenik susreće
TEHNIČKI DIO:	• dalji rad na savladavanju i usavršavanu tehničkih elemenata i problema • dalji rad na tehnici i postizanju brzine prstiju • dalji rad na tehnici sviranja i postizanju izdržljivosti sviranja • tretiranje tehničkog i muzičkog razvoja kao nerazdvojne cjeline • postizanje ritmičke stabilnosti • rad na tehnici skokova • vježbe za jačanje 4 i 5 prsta • vježbe za intonaciju • vježbe za upotrebom dijafragme • vježbe za postavke usta (ambažura) • ukrasi (dugi, kratki predudar, mordent, sviranje trilera) • sve oznake za dinamiku sa svim stupnjevima u diferenciranju jačine sviranja kao i opširnija upotreba terminai oznaka za tempo- brzinu, agogiku ... • rad na svim ostalim elementima interpretacije • dalji rad na upotrebi melodijskog nijansiranja • upućivanje učenika na samostalnost u radu, samostalno sagledavanje muzičkih, tehničkih i dr. problema i pronalaženje sredstava za njihovo samostalno rješavanje • upoznavanje učenika sa karakteristikama stilova • čitanje s lista	
SKALE:	• Sve durske i molske skale • Hromatska skala. • Skale svirati u osminkama i šesnaestinkama – napamet. • Elementi skale : skala uzlazno i silazno (legato i staccato), razloženi trozvuk i D7, U7, te njihovi obrtaji, četverozvuk, terce (dvostruke i razvijene). • Skale obavezno vježbati uz metronom, da bi učenik postigao bolju ritmičku izjednačenost.	

MINIMUM PROGRAMA ZA VI RAZRED:	• 4 skale (durske ili molske) • 9etida • 3 kompozicije po slobodnom izboru iz ponuđene literature
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	<u>1.</u> 1 skala (durska ili molska) <u>2.</u> 1 etida <u>3.</u> 1 kompozicija po slobodnom izboru (poželjno je uzvođenje napamet)
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog VI razreda učenik će: - biti potpuno muzički pismen, znati pročitati notni tekst sa svim njegovim elementima i odsvirati, sukladno muzičkim i tehničkim mogućnostima, program koji je u skladu sa preporučenom literaturom - vladati gotovo svim vrstama saksofonske tehnike - prepoznati oblik i karakter kompozicije, znati kojem razdoblju pripada i prema tome prilagoditi način izvođenja i oblikovanja tona - znati slušati i uspoređivati razne izvedbe, sukladno svojim intelektualnim sposobnostima

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - saksofon mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za saksofon Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. S obzirom da su klarinet i saksofon srodni instrumenti u porodici duvaćih instrumenata sa jednim jezičkom, nastavu saksofona mogu izvoditi i klarinetisti sa završenom muzičkom akademijom na odjeku za klarinet ukoliko nema profesora saksofona. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• Andre Chaillex: Andante et allegro (ed. Leduc) • David L. Walters: Andante and scherzo (ed. Southern music company) • Denis Joly: Cantilene et danse (ed. Leduc) • Paul Hindemith: Sonate (ed. Schott) • Alexandre Tcherepnine: Sonatine sportive (ed. Leduc) • Tomislav Uhlik: Jazz sonatina (MIC-KDZ) • i ostale kompozicije sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva ETIDE: • H.Busser: 12 Etudes melodiques • Gustav Bumcke: Saxophone studies op.43 (vol.4,5) • Henry Klose: 25 exercices journaliers (ed. Leduc) • Marcel Mule: Exercices journaliers d'apres Terschak (ed. Leduc) • Joachim Andersen: 18 petites etudes, op. 41 (ed. Billaudot) • Marcel Mule: 18 exercices ou etudes d'apres Berbiguier (ed. Leduc) • Marcel Mule: 48 etudes d'apres Ferling (ed. Leduc) • Hubert Prati: 23 mini-puzzles (ed. Billaudot) KAMERNA MUZIKA: • Dueti, tria i kvarteti za saksofone primjerene težine, npr.: • J. S. Bach: Dvoglasne invencije (prerada Larry Teal) • Hubert Prati: Neuf negro spirituals (ed. Billaudot) (kvartet alt-saksofona) • Sejourne-Velluet: Les saxophones parcourent le monde 1 (skladbe s CD-om) (ed. Alfonse production) NAPOMENA: Pored navedenih škola ili izbora navedenih škola nastavnik može da koristi i sva druga izdanja, s tim da težina odgovara zahtjevima nastavnog programa odgovarajućeg razreda.

OBJAŠNJENJE PROGRAMA SA METODIČKIM UPUTSTVIMA

Nastava instrumenata zbog svoje specifičnosti kao instrumentalne nastave izvodi se individualno, te je neophodno voditi računa o principima individualnog pristupa učeniku. Rad profesora/nastavnika treba se zasnivati na metodi očigledne nastave, metodi objašnjavanja, pokazivanja, sviranja, zvučnog i video prikaza, a nikako na metodi predavanja.

U radu sa učenikom, profesor treba postaviti dvije smjernice: detaljan rad sa ciljem visokog nivoa nastave i detaljno metodsko predstavljanje i obrađivanje programa sa učenikom u smislu isticanja elemenata širokog razvoja njegove nadarosti, uz stalno upućivanje na samostalnost u radu.

S obzirom da se radi o individualnoj nastavi, svakom učeniku se prilazi sa individualnog aspekta, vodi računa o nadarenoj, talentiranoj djeci i sa takvom djecom raditi sistematično, studiozno i metodski ispravno.

Predviđeni nastavni program raditi cjelovito, studiozno, sistematično, pa ukoliko u jednom razredu učenik za jednu školsku godinu pređe program predviđen za razred koji pohađa, moguće je preći na program iz narednog razreda, vodeći računa o postupnosti u radu, u smislu obrađivanja kompozicija poštujući didaktički princip od lakšeg ka težem.

GLAVNI PREDMET

FAGOT

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	FAGOT
RAZRED	PRVI (I)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Opis i sastavljanje instrumenta Držanje instrumenta (stojeći, sjedeći stav) Opis piska i držanje u ustima (podesiti pisak za lako izvođenje) Tvorba tona (demonstracija tona – nastavnik) Impostacija: usnica, jezika Disanje
SKALE:	Dur i paralelni mol (legato, staccato)
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 Etida 1 Kompozicija uz pratnju klavira
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - fagot mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VSS) odsjek za fagot Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	Bordeau: Grande methode complete J. Weissenborn: Škola za fagot, op. 8, I. dio Haultier: Le debutant basoniste (Fagotist početnik – I. dio) N. S. Stokač: Fagot 1. svezak – kompozicije s klavirom Kompozicije s klavirom po slobodnom izboru. Dodatna literatura za naprednije učenike: A. Hawkins: Gavota Kabalevski: Sonatina J. E. Galliard: Sonata u G-duru.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	FAGOT
RAZRED	DRUGI (II)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 Etida 1 Kompozicija uz pratnju klavira
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - fagot mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za fagot Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	Bordeau: Grande methode complete J. Weissenborn: Škola za fagot, op. 8, II. dio Haultier: Le debutant basoniste (Fagotist početnik – II. dio) N. S. Stokač: Fagot 2. i 3. svezak – kompozicije s klavirom Kompozicije s klavirom po slobodnom izboru Dodatna literatura za naprednije učenike: B. Marcello: Sonata u e-molu J. E. Galliard: Sonata u a-molu.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	FAGOT
RAZRED	TREĆI (III)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 Etida 1 Kompozicija uz pratnju klavira
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - fagot mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za fagot Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	ordeau: Grande methode complete J. Weissenborn: Etide za fagot Stazenhofer: 24 etide za fagot N. S. Stokač: Fagot 4. i 5. svezak Kompozicije s klavirom po slobodnom izboru Dodatna literatura za naprednije učenike B. Marcello: Sonata u a-molu E. Ozi: 42 capriccia.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	FAGOT
RAZRED	ČETVRTI (IV)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 Etida 1 Kompozicija uz pratnju klavira
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - fagot mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za fagot Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	Bordeau: Grand methode complete. Loushez: 20 etida Stazenhofer: 24 etide za fagot F. Oubradous: II. svezak (II. dio – ljestvice, etide) Kompozicije s klavirom po slobodnom izboru. Dodatna literatura za naprednije učenike: B. de Boismortier: Sonata br. 5 A. Vivaldi: La notte.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	FAGOT
RAZRED	PETI (V)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 Etida. 1 kompozicija uz pratnju klavira.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - fagot mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za fagot Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	L. Milde: Etide. F. Oubradous: II. svezak (II. dio – ljestvice, etide) Kompozicije s klavirom po slobodnom izboru. Dodatna literatura za naprednije učenike B. Gambaro: 18 etida B. de Boismortier: Koncert u D-duru A. Vivaldi: Sonata u B-duru B. Bjelinski: Invencija br. 1.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	FAGOT
RAZRED	ŠESTI (VI)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 Etida. 1 Kompozicija uz pratnju klavira.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - fagot mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za fagot Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	L. Milde: Etide F. Oubradous: III. svezak (komplementarne etide s tehničkim i melodijskim tretmanom) Dodatna literatura za naprednije učenike: A. Giampieri: 16 etida A. Vivaldi: Koncert u a-molu (F VIII, br. 7) W. A. Mozart: Koncert u B-duru B. Bjelinski: Invencija br. 2. Napomena: U školama za fagot (Bordeau, Oubradous, Haultier) treba obraditi etide prema metodičkim jedinicama.

GLAVNI PREDMET

HORNA

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	HORNA
RAZRED	PRVI (I)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
Nastavni sadržaj	Upoznavanje instrumenta (sklop, mehanizam i osvrt na prirodne tonove, održavanje), disanje i postavljanje osnovnih tonova u obima jedna oktave, prema mogućnostima učenika.
SKALE:	Četiri durske skale sa toničnim trozvukom u obimu jedne oktave u četvrtinkama, napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - horna mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za hornu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	Dragoljub Girtl: Škola za F-rog, I sveska (izbor lakih vježbi) Dubravko Marković: Škola za hornu, I dio ili neki drugi udžbenik koji tretira istu problematiku Dječije i narodne pjesme KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE: Dubravko Marković: Zbirka lakih kompozicija za hornu (izbor) ili druga djela dostupna učeniku.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	HORNA
RAZRED	DRUGI (II)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje
Nastavni sadržaj	Proširenje obima tonova prema mogućnostima učenika, kultivisanje tona, dikcija, intonacija. Ritmičko kretanje tonova u četvrtinkama i osminkama. Grupno sviranje (duo, eventualno trio).
SKALE:	Durske jednooktavne skale do 4 predznaka sa toničnim trozvukom u četvrtinkama, napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - horna mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za hornu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	Teve: Etida za početnike (I i II sveska) Dragoljub Girtl: Škola za F-rog, I sveska (izbor težih vježbi) Dubravko Marković: Škola za hornu, II dio ili neki drugi udžbenik koji tretira istu problematiku Dječije narodne pjesme i plesovi KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE: Dubravko Marković: Zbirka lakih kompozicija za hornu, ili druga djela dostupna učeniku.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNI PREDMET

TRUBA

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TRUBA
RAZRED	PRVI (I)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Pravilno držanje instrumenta Disanje Impostacija Odabrati pravilan usnik Pravilno postavljanje usnika na usne Održavanje mišića lica (oko usana)
SKALE:	Durske ljestvice do 3 predznaka.
KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE:	J. Porret: Minicorcertini br. 1. – 6. W. A. Mozart: Allegretto G. Tornios: Pjesma Ostale skladbe po izboru.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 Durska ljestvica s trozvukom. 1 Jedna etida (vježba) iz navedene literature (napamet). 1 Jedna skladba uz klavirsku pratnju po nastavnikovu izboru (napamet).
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - truba mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za trubu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	P. Clodomir: Methode complete (do 20. stranice) N. Obradović: Trublja, moje glazbalo J. Poret: Methode progressive D. Gatti: Škola za trublju, I. dio (do 15. stranice) S. Balasnjin: Škola za trublju C. Colin: Melodius fundamentals (do 30. stranice) * Nastavnik će po vlastitom kriteriju i iskustvu odabrati autore (najmanje 2) po kojima će raditi.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TRUBA
RAZRED	DRUGI (II)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Kontrola držanja. Kontrola disanja. Vježbe za vibraciju usana: bez usnika i s usnikom.
SKALE:	Durske ljestvice do 5 predznaka.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 Durska ljestvica s trozvukom do 4 predznaka. 1 Etida (napamet). 1 Kompozicija uz pratnju klavira (napamet).
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - truba mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za trubu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	P. Clodomir: Methode complete (do 35. stranice) N. Obradović: Trublja, moje glazbalo J. Poret: Methode progressive J. B. Arban: Vollständige Schule für Trompete (do 50. vježbe, str. 12.) D. Gatti: Škola za trublju (do 33. stranice) C. Colin: Melodius fundamentals (do 40. stranice) * Nastavnik će po vlastitom kriteriju i iskustvu odabrati autore (najmanje 3) po kojima će raditi. KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE: J. Porret: Concertino br. 11. E. Lesieur: Visibaba G. Ph. Telemann: Menuet V. Šelokov: Šala

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TRUBA
RAZRED	TREĆI (III)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Kontrola držanja. Kontrola disanja. Legato na istoj poziciji (lip-tehnika), terce, kvarte i kvinte. Vokalize.
SKALE:	Durske ljestvice do 5 predznaka. Molske ljestvice do 3 predznaka.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 Durska skala do 5 predznaka s trozvukom, ili molska ljestvica do 3 predznaka s trozvukom. 1 Etida (vježba) iz navedenoga gradiva (napamet). 1 Kompozicija uz pratnju klavira (napamet).
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - truba mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za trubu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

LITERATURA:	P. Clodomir: Methode complete (do 49. stranice) J. B. Arban: Vollständige Schule für Trompete (od 13. do 37. stranice) D. Gatti: Škola za trublju (do 48. stranice) N. Obradović: Trublja, moje glazbalo H. J. Krumpfer: Trumpet studies (do 30. stranice) * Nastavnik će po vlastitom kriteriju i iskustvu odabrati autore (najmanje 3) po kojima će raditi. KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE: J. Porret: Concertino br. 19. J. Porret: Concertino br. 3. F. Achac: Debut R. Hofmann: 38 melodische studien G. Tornyo: Scherzo.
--------------------	---

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TRUBA
RAZRED	ČETVRTI (IV)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Razvijanje tehnike sviranja Lip-tehnika (terce, kvarte i kvinte) Vokalize Razvijanje staccata
SKALE:	Sve durske ljestvice s rastavljenim toničkim trozvucima i dominantnim septakordima. Mol ljestvice do 5 predznaka s rastavljenim trozvucima.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	2 ljestvice: dur i mol s trozvucima. 2 etide različita karaktera (jedna napamet) 1 kompozicija uz pratnju klavira (napamet)
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - truba mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za trubu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	P. Clodomir: 70 Little Studies (1. – 20. vježba) J. B. Arban: Vollständige Schule für Trompete (od 38. do 66. stranice) J. Poret: Methode progressive P. Clodomir: Methode complete (do kraja) D. Gatti: Škola za trublju (do kraja) H. J. Krumpfer: Trumpet studies (od 31. do 50. stranice) * Nastavnik će po vlastitom kriteriju i iskustvu odabrati autore (najmanje 3) po kojima će raditi. KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE: A. Street: Rondino J. Ed. Barat: Orientale J. Laburda: Sonatina (I. stavak) A. Hanmer: Tri komada A. Vaigl: Mala sonatina (I. stavak)

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TRUBA
RAZRED	PETI (V)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Razvijanje već nabrojenih tehnika sviranja (disanje, vježbe na usnik, lip tehnika, vokalizacije, sviranje durskih i molskih ljestvica u raznim artikulacijama kroz dvije oktave).
SKALE:	Sve durske ljestvice i molske ljestvice s rastavljenim trozvucima te dominantnim i smanjenim septakordima.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	2 ljestvice – dur i mol s trozvucima. 2 etide različita karaktera (jedna napamet) 1 kompozicija uz pratnju klavira (napamet)
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - truba mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za trubu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	P. Clodomir: 70 Little Studies (21. – 45. vježba) M. Schlosberg: Daily Drills P. Clodomir: Methode Complete II. dio (do 20. stranice) J. B. Arban: Vollständige Schule für Trompete (od 66. do 100. stranice) J. Porett: Methode Progressive D. Gatti: Škola za trublju, II. dio (do 20. stranice) H. J. Krumpfer: Trumpet studies (od 51. do 75. stranice) KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE: J. Porret: Concertino br. 20, 28 B. Marcello: Largo i allegro A. Buononcini: Rondeau R. Clerise: Noce Villageoise A. Klobučar: Koračnica

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TRUBA
RAZRED	ŠESTI (VI)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Razvijanje i usavršavanje tehnike sviranja do te mjere da učenik može izvoditi djela višeg stupnja težine. Svladavanje svih ukrasa, svih ritmičkih figura i svih načina artikuliranja.
SKALE:	Sve durske i molske ljestvice s rastavljenim trozvucima, te dominantnim i smanjenim septakordima.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	2 ljestvice – dur i mol s trozvucima. 2 etide – tehnička i melodijska (jedna napamet). 2 kompozicije uz pratnju klavira (napamet).
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - truba mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za trubu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

LITERATURA:	M. Schlosberg: Daily Drills P. Clodomir: 70 Little Studies (46. – 70. vježba) P. Clodomir: Methode complete II. dio (do kraja) J. Porett: Methode progressive J. B. Arban: Vollständige Schule für Trompete (od 100. do 142. stranice) D. Gatti: Škola za trublju II. dio (do kraja) H. J. Krumpfer: Trumpet studies (dp raja I. dijela) * Nastavnik će po vlastitom kriteriju i iskustvu odabrati autore (najmanje 3) po kojima će raditi. KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE: G. P. Telemann: Sonata G. Tartini: Largo i allegro E. Coriollis: Trois Pieces D. Bobić: Scherzino V. Šelokov: Dječji koncert B. Bjelinski: Musica per tromba (Aria) P. Baldassari: Sonata Sudjelovanje u kamernim sastavima i orkestru. Interni i javni nastupi.
--------------------	--

GLAVNI PREDMET

TROMBON

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TROMBON
RAZRED	PRVI (I)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Disanje, položaj grla, jezika i usnica. Držanje instrumenta, postava usnika. Nastup tona, izdržavanje dugih tonova. Vježbe vezanih i nevezanih tonova (vokalize). Izvođenje različitih artikulacija i dinamike. Vježbe intonacije i ritmičke vježbe (uz metronom)
SKALE I TEHNIČKE VJEŽBE:	Durske ljestvice F, B, C, Es. Rastvoreni trozvuci glavnih stupnjeva. Max Schlossberg: Daily Drills And Technical Studies, 1. – 18. Günter Fuhlich: Neue Schule für Zugposaune, 1. – 36. Robert Müller: Škola za trombon, 1. – 18.
KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE:	J. S. Bach: Choral »Wachet auf« F. Schubert: Der Lindenbaum.
ČITANJE S LISTA, SVIRANJE PO SLUHU, TRANSPONOVANJE	Na svakom času ponavljanje zadane muzičke fraze te njezino transponovanje u navedene tonalitete uz promjene artikulacije i dinamike. U drugom polugodištu čitanje pravilnih muzičkih cjelina (4 – 8 taktova) na prvi pogled.
SVIRANJE U KAMERNOM SASTAVU	Skupno sviranje dnevnih vježba, ljestvica i razloženih akorada.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 skala s rastavljenim trozvucima tonički 1 Vježba karaktera različita od skladbe 1 kompozicija uz pratnju klavira
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - trombon mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za trombon Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TROMBON
RAZRED	DRUGI (II)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Kontrola osnova naučenih u prvom razredu. Intoniranje intervala unutar jedne oktave. Sviranje vokaliza različitim artikulacijama i dinamikom. Ritmičke vježbe.
SKALE I TEHNIČKE VJEŽBE:	D, A, G, As-dur i d, g, c, f – prirodne molske ljestvice unutar oktave. Razloženi trozvuci glavnih stupnjeva u rasponu od jedne i pol oktave. Max Schlossberg: Daily Drills And Technical Studies, 1. – 35. Günter Fuhlich: Neue Schule für Zugposaune, 37. – 66. Robert Müller: I. dio do kraja.
KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE:	August Riemer: Autumn Evensong Aram Hačaturjan: Andantino Johann S. Bach: Choral »Jesus, bleibet meine Freude« Georg F. Händel: Sarabande.
ČITANJE S LISTA, SVIRANJE PO SLUHU, TRANSPONOVANJE	Na svakom času ponavljanje zadane muzičke fraze te njezino transponovanje u navedene tonalitete uz promjene artikulacije i dinamike. Čitanje pravilnih muzičkih cjelina (4 – 8 taktova) na prvi pogled.
SVIRANJE U KAMERNOM SASTAVU	Skupno sviranje dnevnih vježbi, skala, akorada i razloženih akorada. Sviranje dueta (Wurm: Dueti).
MINIMUM GRADIVA:	Skale D, A, G, As-dura. 10 vježbi iz škole za trombon. 2 kompozicije uz pratnju klavira.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 skala s rastavljenim toničkim trozvukom. 1 kompozicija uz pratnju klavira.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - trombon mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za trombon Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TROMBON
RAZRED	TREĆI (III)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Intoniranje intervala unutar jedne oktave uzlazno i silazno (hromatski). Harmonijske vokalizacije različitih artikulacija i dinamike. Ritmičke vježbe s promjenama tempa, lip-tehnika.
SKALE I TEHNIČKE VJEŽBE:	E, Des, Ges, H-dur i b, es, a, e-prirodne molske skale unutar jedne oktave. Razloženi trozvuci glavnih stupnjeva u rasponu jedne i pol oktave. Max Schlossberg: Daily Drills And Technical Studies, 36. – 59. Charles Colin: Advanced Lip Flexibilities 1. – 8. Gunter Fuhlich: Neue Schule für Zugposaune, 67. – 115. Robert Müller: Škola za trombon II. dio.
KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE:	Henry Purcell: Trumpet Tune Robert Hoffman: Koračnica Giovanni B. Pergolesi: Nina (aria) Johann S. Bach: Sarabande
ČITANJE S LISTA, SVIRANJE PO SLUHU, TRANSPONOVANJE	Na svakom času ponavljanje zadane muzičke fraze te njezino transponovanje u navedene tonalitete uz promjene artikulacije i dinamike. Čitanje pravilnih muzičkih cjelina dužine do 16 taktova na prvi pogled.
SVIRANJE U KAMERNOM SASTAVU:	Skupno sviranje dnevnih vježbi, skala i razloženih akorada. Sviranje dueta (Wurm: – Dueti).
MINIMUM GRADIVA:	skale do 4 predznaka. Max Schlossberg: Dnevne vježbe (10 vježbi). 10 tehničkih vježba. 2 kompozicije uz pratnju klavira.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 skala s razloženim akordima glavnih stupnjeva. 2 kompozicije različitog karaktera (jedna uz pratnju klavira).
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - trombon mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za trombon Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TROMBON
RAZRED	ČETVRTI (IV)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Intoniranje intervala unutar jedne oktave uzlazno i silazno (kromatski). Harmonijske vokalizacije u rasponu do dvije oktave. Izvođenje različitih artikulacija i dinamike. Ritmičke vježbe, lip-tehnika. Stilska interpretacija.
SKALE I TEHNIČKE VJEŽBE:	Sve durske i prirodne molske skale u rasponu do dvije oktave. Razloženi trozvuci glavnih stupnjeva u rasponu do dvije oktave. Branimir Slokar: Warm Ups And Technical Routines, 1. – 5. Max Schlossberg: Daily Drills And Technical Studies, 36. – 9. Charles Colin: Advanced Lip Flexibilities, 1. – 21. Gunter Fuhlich: Neue Schule für Zugposaune, 116. – 153. Robert Müller: Tehničke vježbe, I. dio.
KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE:	Izvorne: Ivan Štuhec: Vesela skladbica Robert Clerisse: Priče Obrade: Johann A. Hasse: Suita (Menuet i Bourrée) Ludwig van Beethoven: Adelaide.
ČITANJE S LISTA, SVIRANJE PO SLUHU, TRANSPONOVANJE	Na svakom času ponavljanje zadane muzičke fraze te njezino transponovanje u sve tonalitete (hromatskim i cjelostupanjskim pomacima uzlazno i silazno, te kvintnim i kvartnim krugom) uz promjene artikulacije i dinamike. Čitanje vježbi i kraćih kompozicija na prvi pogled.
SVIRANJE U KAMERNOM SASTAVU	Skupno sviranje dnevnih vježbi, skale i razloženih akorada (unisono) te kadencija i drugih harmoniziranih primjera (višeglasno). Sviranje dueta i trija (G. Banco: Dueti, D. Speer: Sonate).
MINIMUM PROGRAMA:	Durske i molske skale do 5 predznaka. 10 dnevnih vježbi. 10 tehničkih vježbi. 2 kompozicije uz pratnju klavira.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 skala s razloženim akordima glavnih stupnjeva (2 oktave). 2 kompozicije različitog karaktera (jedna uz pratnju klavira). Preporuka: Češće učiti gradivo napamet, a vježbu ili kompoziciju ispitnog programa svirati napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - trombon mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za trombon Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
Literatura	Napomena: Nastavnik odabire jednu od navedenih škola ili drugu odgovarajuće težine te kompozicije uz klavirsku pratnju.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TROMBON
RAZRED	PETI (V)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Intoniranje intervala unutar jedne oktave uzlazno i silazno. Harmonijske vokalizacije u rasponu do dvije oktave. Izvođenje različitih artikulacija i dinamike. Ritamske vježbe, lip-tehnika, vježbe dvostrukog jezika. Stilska interpretacija.
SKALE I TEHNIČKE VJEŽBE:	Sve durske i melodijske molske skale u rasponu do dvije oktave. Razloženi trozvuci glavnih stupnjeva u rasponu do dvije oktave. Branimir Slokar: Warm Ups And Technical Routines, 1. – 10. Max Schlossberg: Daily Drills And Technical Studies, 60. – 83. Charles Colin: Advanced Lip Flexibilities, 9. – 21. II. dio Gunter Fuhlich: Neue Schule für Zugposaune, 154 – 220. C. Kopprasch: 60 ausgewählte Etüden, 1 – 7. Marco Bordogni: 60 Vocalises, 1. – 10.
KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE:	Izvorne: Robert Clerisse: Theme de concours Wilhelm Heiser: »Das Grab auf der Heide« lied Arcangelo Corelli: Sonata X. Obrade: Edward Elgar: Pomps And Circumstances A. G. Villoldi: El Choclo
ČITANJE S LISTA, SVIRANJE PO SLUHU, TRANSPONOVANJE	Na svakom času ponavljanje zadane muzičke fraze, te njezino transponovanje u sve tonalitete (hromatskim, cjelostepenim pomacima, uzlazno ili silazno, odnosno kvartnim i kvintnim krugom), uz promjene artikulacije i dinamike. Čitanje vježba i kraćih kompozicija na prvi pogled.
SVIRANJE U KAMERNOM SASTAVU	Sviranje skala i razloženih akorada (unisono), te kadenci i drugih harmoniziranih primjera (višeglasno). Sviranje dueta (K. Henning: Easy Exercisses For 2 Tbns).
MINIMUM PROGRAMA:	Dvije mol skale do 6 predznaka. 10 dnevnih vježbi. 10 tehničkih vježbi. Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa 2 kompozicije uz klavirsku pratnju.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	Skala s razloženim trozvucima svih stupnjeva (2 oktave). 2 kompozicije različitog karaktera (jedna uz pratnju klavira).
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - trombon mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za trombon Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TROMBON
RAZRED	ŠESTI (VI)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Intoniranje intervala unutar jedne oktave uzlazno i silazno. Harmonijske vokalizacije u rasponu do dvije oktave. Vježbe za dvostruki i trostruki jezik, lip-tehnika. Stilska interpretacija.
SKALE I TEHNIČKE VJEŽBE:	Sve durske i molske skale (sa starim načinima) u rasponu do dvije oktave (B. Slokar, E.Gaetke). Razloženi trozvuci svih skalskih stupnjeva. Branimir Slokar: Warm Ups And Technical Routines, 1. – 10. Max Schlossberg: Drills And Technical Studies, 84. – 104. Charles Colin: Advanced Lip Flexibilities III. dio, 1. – 10. Branimir Slokar: Doppel-und-Dreifachzunge Gunter Fuhlich: Neue Schule für Zugposaune, 220. – 290. C. Kopprasch: 60 ausgewählte Etüden, 8. – 15. O. Blume (D.Gatti): Gran metodo, 1. – 5. Marco Bordogni: 60 Vocalises, 11. – 20.
KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE:	Izvorne: Fernand Lamy: Choral varié Jozef Franci: Mala suita Obrade: Johann S. Bach: Arioso from Piano Concerto in F Aleksandar Borodin: »Princ Igor« – tema Felix Mendelssohn-Bartholdy: Nocturno from Midsummer Night Dream Carlos Sanders: Adios muchacos.
ČITANJE S LISTA, SVIRANJE PO SLUHU, TRANSPONOVANJE	Na svakom času ponavljanje zadane muzičke fraze, te njezino transponovanje u sve tonalitete (hromatskim i cjelostupanjskim pomacima uzlazno i silazno te kvintnim i kvartnim krugom) uz promjene artikulacije i dinamike. Čitanje vježbi i kraćih kompozicija na prvi pogled.
SVIRANJE U KAMERNOM SASTAVU	Sviranje skala, razloženih četverozvuka, kadenci, te dueta i tria. (J. B. de Boismortier: Sonate, O. Blume: Dueti).
MINIMUM GRADIVA:	Sve dur i mol skale unutar jedne oktave. 10 dnevnih vježbi. 15 tehničkih vježbi. 2 kompozicije uz klavirsku pratnju.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	Skala s razloženim akordima svih stupnjeva (2 oktave). 2 kompozicije različitog karaktera (jedna uz pratnju klavira). Preporuka: Češće učiti gradivo napamet, a vježbu ili kompoziciju ispitnog programa svirati napamet. Napomena: Nastavnik odabire jednu od navedenih škola ili drugu odgovarajuće težine i kompozicije uz klavirsku pratnju.

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - trombon mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za trombon Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
---	---

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNI PREDMET

TUBA

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TUBA
RAZRED	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Upoznavanje instrumenta. Držanje instrumenta. Tehnika disanja. Uloga jezika i usnika u stvaranju tona. Uzimanje zraka, početak tona, njegovo trajanje i prekid. Osnove dinamike p i f. Vježbe disanja. Vježbe s usnikom, kontrola tona. Vježbe za čistu intonaciju. Fraziranje prema zahtjevima kompozicije. Muzičke oznake za karakter kompozicije.
KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE:	G. Jacob: Bagatelles for tuba H. Purcell: Tanz der Magie R. Honmes: Scherzando, Stoccata W. A. Mozart: Morehe Bach: Chord Prelude (Hilgers)
MINIMUM GRADIVA:	Durske i molske skale do 5 predznaka unutar jedne oktave. Škola za tubu. 3 kompozicija uz klavirsku pratnju. 10 tehničkih vježbi.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	Skala s rastavljenim toničkim trozvukom. Skala s rastavljenim akordima glavnih stupnjeva. Tehnička vježba. Kompozicija uz klavirsku pratnju. Napomena: Nastavnik odabire jednu od navedenih škola ili drugu odgovarajuće težine i kompoziciju uz klavirsku pratnju.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - tuba mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za tubu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	H. Kliment: Škola za tubu R. Kitzer: Škola za tubu Meschke: Škola za tubu Laszlo: Škola za tubu.

GLAVNI PREDMET

UDARALJKE

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	UDARALJKE
RAZRED	PRVI (I)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
Nastavni sadržaj	Osnove sviranja na membranofonim (mali bubanj) i klavijaturnim (vibrafon ili ksilofon) udaraljka: držanje palica, fizički zakoni proizvodnje zvuka udarcem, održavanje konstantnoga tempa, kontrola ujednačene dinamike i trajanja tona.
Membranofone udaraljke (mali bubanj)	Vježbe: Dobri Paliev: Metroritmični bukvar do stranice 14. ili primjerene vježbe (do zaključno notne vrijednosti osminke) iz drugih škola za mali bubanj, primjerice Posarić ili Kupinski. Kompozicije: razina zahtjeva Dobri Paliev: Vodenička i/ili Severnjaško Horo uz pratnju klavira.
Klavijaturne udaraljke (vibrafon ili ksilofon)	Vježbe: do stranice 18. Thomas A. Brown: The Vibe Players Method ili materijal odgovarajućih zahtjeva iz drugih škola za vibrafon, primjerice Delecluse (škole Paliev ili Dupin ako se upotrebljava ksilofon). Kompozicije nivoa zahtjevnosti Emmanuel Sejourne Keyboards Mallets around the World / Alfonse, Volume 1, br. 1 – br. 3 uz pratnju CD-a ili Dobri Paliev: Stari Valcer uz pratnju klavira.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	Izvedba jedne do dvije kratke kompozicije s pratnjom.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - udaraljke mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za udaraljke Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	UDARALJKE
RAZRED	DRUGI (II)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
Nastavni sadržaj	Upoznavanje s najčešće korištenim udaraljkaškim instrumentima i njihovim porijeklom. Idiofoni – začetak multipercussion kompleta udaraljki.
Mali bubanj	Vježbe: Dobri Paliev Metroritmični bukvar od 15 do 22 stranice ili adekvatne vježbe (do zaključno notne vrijednosti šesnaestinke i pripadajućih pauza) iz drugih škola za mali bubanj, primjerice Jean Geoffroy Le Sablier. Napredniji učenici rade predvježbe za tremolo. Kompozicije: nivo zahtjeva Dobri Paliev Na Horoto ili za naprednije Marš, uz pratnju klavira.
Multipercussion	Kompozicije za mali bubanj s pridodanim idiofonim i/ili klavijaturnim udaraljka na nivou zahtjeva Bernard Lecoeur Jeux d'ecolier / Lemoine uz pratnju klavira ili Francois Dupin Courtes Pieces Album No. 6. / Leduc
Klavijaturne udaraljke (vibrafon ili ksilofon)	Vježbe: od stranice. 19. do 25 Thomas A. Brown The Vibe Players Method ili materijal odgovarajućih zahtjeva iz drugih škola za vibrafon, primjerice Delecluse (škole Paliev ili Dupin ako se koristi ksilofon). Kompozicije nivoa zahtjevnosti Emmanuel Sejourne Keyboards Mallets around the World / Alfonse, Volume 1, br. 4 – br. 7 uz pratnju CD-a, Pierre Max Dubois Histoires de Percussion Vol. 1 – Vol. 2, Billaudot, za ksilofon i klavir.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	Izvedba jedne ritmičke vježbe i jedne kraće kompozicije s pratnjom.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - udaraljke mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za udaraljke Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	UDARALJKE
RAZRED	TREĆI (III)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
Nastavni sadržaj	Primijetni kvalitativni skok u tehnici, interpretaciji i poznavanju udaraljkaškog instrumentarija uz sviranje u malome udaraljkaškome ansamblu (duo ili trio).
Mali bubanj	Vježbe: izbor vježbi i primjera od stranice 25 do 65 iz Jean Geoffroy Le Sablier, ed. Lemoine za savladavanje različitih kombinacija šesnaestinka i njihovih pauza u bržim tempima uz rješavanje problema prstometa upotrebom dva tom-toma. Napredniji učenici rade vježbe s tremolom i predudarima. Kompozicije nivoa zahtjeva Dobri Paliev Baba Yaga i Mali Tom uz pratnju klavira. Napredniji učenici – Wiliam Kraft: Passacaglia for one or two drums.
Klavijaturne udaraljke	Vježbe za razvijanje sposobnosti čitanja s lista na nivou lakših primjera iz Thomas McMillan Percussion Keyboard Technic. Kompozicije razine zahtjevnosti Emmanuel Sejourne: Keyboards Mallets around the World / Alfonse, Volume 1, br. 8 – br. 11 uz pratnju CD-a, Pierre Max Dubois: Histoires de Percussion Vol. 3 – Vol. 4, Billaudot za ksilofon i klavir ili lakši primjeri iz Dobri Paliev: Kompozicije za ksilofon i klavir.
Timpani	Vježbe za dva i tri timpana na nivou zahtjeva Jean Geoffroy: Methode de Timbales do 40 stranice s pripadajućim primjerima uz pratnju vibrafona ili marimbe u izvedbi nastavnika ili naprednijeg učenika.
Multipercussion	Kratke, po mogućnosti višestavačne, kompozicije na nivou zahtjeva Yvonne Desportes En Cueillant Les Lauriers / Billaudot uz pratnju klavira te sviranje primjera za dva udaraljkaša iz zbirke Dobri Paliev: Kompozicije za timpane i mali bubanj. Za naprednije – Frederic Macarez Caisse: Noisette originalna zbirka vježbi za mali bubanj uz pratnju marimbe ili ksilofona. Učenici trebaju biti u stanju odsvirati obje dionice.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	Izvedba kratkog solo primjera, jedne kompozicije s pratnjom te sudjelovanje u izvedbi djela za duo ili trio uz zastupljenost udaraljka obrađenih tokom godine.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - udaraljke mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VSS) odsjek za udaraljke Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	UDARALJKE
RAZRED	ČETVRTI (IV)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
Nastavni sadržaj	Razvijanje sposobnosti potrebnih za sviranje u malome udaraljkaškome ansamblu, osnove improvizacije na membranofonima i osnove drum-seta.
Mali bubanj	Vježbe za usavršavanje tremola i predudara iz G. L. Stone Stick Control. Kompozicije nivou zahtjeva Francois Dupin Courtes Pieces Album No. 1, uz pratnju klavira.
Klavijaturne udaraljke	Vježbe za usavršavanje sviranja u bržim tempima i čitanja s lista na nivou lakših primjera Rebecca Kite Reading Mallet Percussion Music. Kompozicije nivoa zahtjevnosti Emmanuel Sejourne: Keyboards Mallets around the World – Alfonse, Volume 1, br. 12 – br. 15 uz pratnju CD-a, za naprednije učenike lakši primjeri na nivou zahtjeva Nebojša. J. Živković: My first book for xylophone, Gretel solo ili uz pratnju klavira.
Timpani	Vježbe za dva i tri timpana na nivou zahtjeva Jean Geoffroy: Methode de Timbales nakon stranice 41, primjeri uz pratnju vibrafona ili marimbe te rad u imitacijama s naprednijim učenicima po sistemu iz dodatka istoj knjizi. Kompozicije na nivou zahtjeva John Beck Snake River ili James Blades: Marche Nobilmente.
Multipercussion	Uvođenje u nastavu drum-seta kroz kratke kompozicije za udaraljke solo, uz pratnju ili uz mali udaraljkaški ansambl na nivou zahtjeva Percussions AUDITIONS Promenades I – III, Mosaique – Lemoine, F. Dupin Courtes Pieces Album No. 2 ili Jacques Delecluse Le Petit Livre d' Anna M. Bach pour 3 Percussionistes, Leduc.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	Kratak solistički program sastavljen od dvije duže ili tri kraće kompozicije s pratnjom mješovito sa i bez pratnje te sudjelovanje u ansamblu udaraljki.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - udaraljke mogu izvoditi profesori završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za udaraljke Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	UDARALJKE
RAZRED	PETI (V)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
Nastavni sadržaj	Osnove improvizacije na melodijskim udaraljka i osnove koordinacije na drum-setu.
Mali bubanj	Vježbe za usavršavanje tehnike akcentiranja i kontrole odskoka palica iz G. L. Stone Accents and Rebounds. Kompozicije: nivo zahtjeva Jacques Prez: Rencontre pour piano et caisse claire uz pratnju klavira.
Klavijaturne udaraljke	Vježbe osnove improvizacije, sviranje u brzim tempima. Kompozicije nivoa zahtjevnosti Emmanuel Sejourne Keyboards Mallets around the World, Alfonse, Volume 2, br. 1 – br. 5 uz pratnju CD-a, za naprednije učenike lakši primjeri na nivou zahtjeva Nebojša. J. Živković Funny Vibraphone, Gretel
Timpani	Vježbe na nivou lakših primjera iz Gerard Berlioz: 60 Etudes de rythme et de déchiffrage. Kompozicije na nivou zahtjeva Vic Firth Timpani Solo Series 1 uz pratnju klavira ili MC.
Multipercussion	Vježbe i kompozicije na nivou zahtjeva lakših primjera za drum-set iz zbirke Dante Agostini Drum Method, Sandy Feldstein: Multiple Percussion Music.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	Kratak solistički program sastavljen od tri kompozicije mješovito s pratnjom i bez pratnje te sudjelovanje u ansamblu udaraljki ili kamernom ansamblu.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - udaraljke mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za udaraljke Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	UDARALJKE
RAZRED	ŠESTI (VI)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje
Nastavni sadržaj	Utvrđivanje gradiva osnovne muzičke škole.
Mali bubanj	Zaokruživanje tehničke sprema na nivou lakših primjera iz Charley Wilcoxon Wrist & Finger Stroke Control. Kompozicije na nivou zahtjeva lakših primjera iz Charley Wilcoxon: Drumming plus hummin' a tune.
Klavijature udaraljke	Kompozicije nivoa zahtjevnosti Emmanuel Sejourne Keyboards Mallets around the World / Alfonse, Volume 2, br. 6 – br. 10 uz pratnju CD-a, za naprednije učenike lakši primjeri na nivou zahtjeva Nebojša. J. Živković Funny Xylophone 1, Gretel, te jednostavnija djela velikih kompozitora u izboru i prilagodbi nastavnika i/ili učenika.
Timpani	Utvrđivanje gradiva osnovne muzičke škole. Kompozicije na nivou zahtjeva lakših primjera iz Steve Houghton Percussion Recital Series Timpani uz pratnju CD.
Multipercussion	Kompozicije za mali ansambl udaraljki na nivou zahtjeva Jacques Delecluse Mikrotikos ili Siegfried Fink: Mini Musik.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	Kratak solistički program sastavljen od tri kompozicije mješovito s pratnjom i bez pratnje na nivou zahtjeva prijemnoga ispita srednje muzičke škole.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - udaraljke mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za udaraljke Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNI PREDMET

VIOLINA

VIOLINA

OPĆI CILJ:

Razvoj specifičnih sposobnosti, vještina i znanja potrebnih za samostalno izvođenje kompozicija na violini, solistički i u ansamblu.

OPERATIVNI CILJEVI:

- Razvoj ličnosti djeteta
 - planski izgrađivati povjerenje u vlastite sposobnosti,
 - osviještavati prirodni mišićni tonus i kontrolu pokreta kao preduvjet za savladavanje tehnike sviranja
 - razvijati izvođačke sposobnosti učenika,
 - razvijati motoričke sposobnosti učenika,
 - razvijati analitičke sposobnosti učenika,
 - razvijati stvaralačke sposobnosti učenika,
 - razvijati percepciju, memoriju, koncentraciju,
 - razvijati strpljenje i samodisciplinu,
 - razvijati prosuđivanje, samoprocjenu,
 - razvijati upornost, radne navike, aktivan životni stav,
 - razvijati estetski i etički sistem vrijednosti,
 - razvijati socijalizaciju učenika kroz skupno muziciranje,
 - razvijati kulturne navike učenika.
- Razvijanje učenikovog razumijevanja muzike
 - razvijati osjećaj za ljepotu tona,
 - razvijati osjećaj za puls i metriku,
 - razvijati osjećaj za određivanje tempa, dinamike i agogike,
 - preciznost ritmičkog izvođenja,
 - razvijanje intonacije: osjećaj kretanja i razvoja melodije,
 - postupno razvijati osjećaj za strukturu i oblik muzičkog djela,
 - osposobiti učenika za razumijevanje i poštovanje umjetnosti.
- Razvoj tehnika, umijeća, vještina, znanja
 - razvijati sposobnost zapisivanja i čitanja (reproduciranja) notnog teksta,
 - izvođenje primjerenog notnog teksta s razumijevanjem i ličnim stavom,
 - planski osposobljavati učenika za samostalno muziciranje i druženje sa muzikom i po završetku školovanja:spontano (improvizacija) i svjesno (odabir, čitanje i izvođenje određenog muzičkog djela),
 - planski razvijati umijeće/vještine skupnog muziciranja,
 - znanja o nastanku i razvoju instrumenata,
 - postupno upoznavanje s domaćom, zapadnoevropskom i svjetskom muzičkom baštinom,
 - upoznavati razvoj savremene muzičke tehnologije i mogućnosti povezivanja s instrumentom.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	VIOLINA	
RAZRED	PRVI (I)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE INSTRUMENTA	Upoznavanje sa dijelovima violine i gudala, postavka violine, način dobijanja tona na instrumentu	Učenik će: - poznavati osnovne dijelove instrumenta i gudala, - upoznavati različite tonske boje na violini.
POLOŽAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilan stav prilikom sviranja - držanje instrumenta i gudala, postavka tijela, glave, ruku i prstiju	Učenik će: - biti u stanju da ispravno drži instrument, pravilno vodi gudalo na svim žicama i da ima postavljenu lijevu ruku u prvoj poziciji
MUZIČKA PISMENOST Note od g do h2	Notni zapis vezan za svaku žicu pojedinačno Predznaci Oznake za repeticiju	Učenik će: - prepoznati i pročitati notni zapis na svakoj žici pojedinačno, - prepoznati znak za povisilicu, snizilicu i razrješilicu i pročitati note koje slijede znak, - prepoznati i odgovarajuće koristiti oznaku za repeticiju
MUZIČKI SADRŽAJI Melodija i fraza Ritam Metrika Tempo i agogika Dinamika	Upoznavanje dječjih i narodnih pjesama Osnovne ritmičke vrijednosti i njihove pauze Punktirani ritam Teška i laka doba Četvrtinske mjere Osnovne oznake za brzi i umjereni tempo Osnovne dinamičke oznake	Učenik će: - naučiti pjevati i svirati dječje i narodne pjesme i uočiti kretanje melodijske linije, - uočiti, prepoznati te muzikalno izvesti muzičku frazu, - prepoznati i pročitati cijele note, polovinke, četvrtinke, osminke i njihove pauze, - prepoznati i pravilno izvesti punktirani ritam, - prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u osnovnim mjerama, - razlikovati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u četvrtinskim mjerama, - prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja <i>allegro, moderato, andante</i> i koronu, - upoznati i slušno razlikovati dinamičke oznake: <i>forte, piano, mezzoforte, mezzopiano, crescendo i decrescendo(diminuendo)</i>.
OBLIKOVANJE TONA	Široki <i>detache</i> i <i>legato</i>	Učenik će: - usvojene melodijske linije svirati <i>legato, detache</i>.
OSNOVE VIOLINSKE TEHNIKE	Pravilna izvedba osnovnih zahtjeva violinske tehnike: sviranje ljestvičnih nizova, sviranje nizova terci, raspodjela dijelova gudala. Sviranje jednooktavnih ljestvica.	Učenik će: - biti poznat sa <i>detache</i> i <i>legato</i> potezima, njihovim kombinacijama i sa prvom pozicijom - svirati durske ljestvice (D, A, G), kroz jednu oktavu, sa trozvucima.
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Rečenica.	Učenik će: - znati prepoznati muzičku rečenicu

TEHNIČKI DIO:	Rad na razvijanju sluha i uporedo priprema za postavljanje gudala i violine Na razvoju sluha treba raditi neprekidno. U radu na pripremanju učenika za postavljanje gudala i violine potrebno je nastojati da učenik fizički oslobodi mišiće ruku, vrata i grudni. Preporučuju se sljedeće vježbe: - vježbe za osnovne pokrete desne ruke (polukružni pokreti desnom rukom u ramenom zglobu, savijanje i pružanje ruke u lakatnom zglobu, pokreti ručnog zgloba desne ruke); - vježbe za držanje gudala (postavljanje gudala može se za početak objasniti i na olovci jer je ona lakša i pogodnija za ruku početnika); - vježbe za osnovne pokrete lijeve ruke, postavljanje lijeve ruke na vrat violine i raspoređivanje prstiju na žici. Postavka prstiju u početku je bezvučno (bez primjene gudala) sa redoslijedom prstiju: polustepen između drugog i trećeg prsta. Poslije toga prelazi se na zvučno postavljanje prstiju i to prvo picikatom a tek kasnije priključujemo sviranje gudaalom. Tokom cjelokupnog vježbanja insistirati da učenik ne pridržava violinu lijevom rukom već je drži bradom i ramenom. Slobodna lijeva ruka je osnovna pretpostavka za dalji razvoj tehnike (pokretljivost prstiju) lijeve ruke. Potezi gudaalom Treba početi na A žici i to prvo povlačenjem na sredini gudala sa pauzama a zatim zahvatiti sve veći dio gudala. Tek kada učenik u potpunosti savlada sviranje cijelim gudaalom, treba preći na sviranje na gornjoj i donjoj polovini, a zatim kombinovati te poteze. Sve vježbe se vježbaju prvo samo na jednoj žici a onda se u vježbama priključuju i kombinuju druge žice (obratiti pažnju na visinu lakta desne ruke na svakoj žici). Zajedno sa učenikom analizirati položaj desne ruke na sve tri tačke na gudaalu: žabici, sredini i vrhu. Upoznati učenike sa legatom – po dvije notne vrijednosti: cijela nota, polovinka i četvrtina. Upotreba notnog teksta započinje onda kada je učenik u stanju da proizvodi na violini čiste i jasne tonove. Tada, već od prvog pokušaja, treba zahtijevati od učenika da pogledom prati notni zapis i da svira intonativno čisto.
SKALE:	Durske skale do 2 predznaka kroz jednu oktavu sa upotrebom dvije susjedne žice i sa osnovnim, prirodnim položajem među prstima lijeve ruke, ritmizacije sa upotrebom polovina i četvrtina, sa legatom, trozvuci u polovinama.
MINIMUM PROGRAMA ZA I RAZRED:	• 2 skale • 30 vježbica iz početnih škola po metodskim jedinicama do kraja knjige • 2 etide
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala 2. 1 etida 3. 1-2 vježbe iz početnih škola sa upotrebom legata (uz pratnju klavira) Program za provjeru znanja se izvodi napamet.
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog I razreda učenik treba da: - samostalno pročita i odsvira jednostavni notni tekst primjeren njegovom stupnju muzičke pismenosti, - poznaje osnovne načine izvođenja i najosnovnije vrste violinske tehnike, - prepozna i odredi karakter kompozicije, te u skladu sa učenikovim tehničkim predispozicijama i maštom oblikuje zvuk, - može ocijeniti kvalitet svoje izvedbe.

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - violina mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violinu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	● D. Marković: Početna škola za violinu, ● K. A. Fortunatov: Junij Skripač, I sveska ● Fortunatov: Početna škola za violinu ● K. Rodionov: Škola za violinu ● E. i E. Doflein: Škola za violinu, I. sveska ● L. Dénes: Početna škola, I. sveska ● L. Miranov: Škola za violinu, I. i II. sveska ● Prema potrebi dopuniti školama: Ševčik, Kűchler, Curci, Grigorijan POMOĆNA LITERATURA: ● F. Wohlfahrt : Zbirka etida(1-5) ● Garlickij-Fortunatov-Rodionov: Zbirka etida za violinu, I sveska ● S. Suzuki: Početna škola za violinu ● Lj.Stjepanović: Početna škola za violinu ● K. Rodionov: Zlatne stepenice, I. sveska ● N. Baklanova: Prvi časovi ● D. Galicki: Hrestomatija, I. sveska ● D. Marković: Mali komadi, I. sveska ORIJENTACIONI PLAN: ● D. Marković: Početna škola za violinu (1-120) ● K. A. Fortunatov: Junij Skripač (1-23) ● K. A. Fortunatov: Početna škola za violinu (1-17) ● F. Wohlfahrt: Zbirka etida (1-5)

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	VIOLINA	
RAZRED	DRUGI (II)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE INSTRUMENTA	Upoznavanje s tonskim bojama dobivenih upotrebom različitim pokretima desne ruke	Učenik će: - razlikovati tonske boje.
POLOŽAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilan stav tijela i postavka instrumenta	Učenik će: - pronaći što prirodniji položaj tijela koji mu omogućava udobnost pri sviranju
MUZIČKA PISMENOST Note od g do h2	Notni zapis koji bilježi tonove koji se izvode u prvoj poziciji sviranja na violini	Učenik će: - prepoznati i pročitati notni zapis u G ključu u maloj, te prvoj i drugoj oktavi.
MUZIČKI SADRŽAJI Melodija i fraza	Razvijanje melodijske linije i muzički logičko fraziranje Improvizacija melodijskih linija	Učenik će: - prepoznati te izvesti muzički logičnu frazu - zamišljati, oblikovati i izvoditi vlastite male muzikalne cjeline.
Ritam	Punktirani ritam i sinkopa unutar dobe Šesnaestinke	Učenik će: - pravilno izvesti punktirani ritam, sinkopu i triolu unutar dobe - znati pročitati i pravilno izvesti šesnaestinku.
Metrika	Polovinska i osminska mjera	Učenik će: - prepoznati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u polovinskoj i osminskoj mjeri.
Tempo i agogika	Oznake za brza, umjerena i spora tempa	Učenik će: - prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja <i>largo</i> , <i>andantino</i> , <i>allegretto</i> , <i>ritenuto</i>
Dinamika	Osnovne dinamičke oznake	Učenik će: - upoznati i razlikovati slušno i pri izvedbi dinamičke oznake <i>fortissimo</i> , <i>pianissimo</i>
OBLIKOVANJE TONA	<i>Kratki detache, martele</i>	Učenik će: - upoznati izvedbu <i>detachea</i> i <i>staccata</i> .
OSNOVE VIOLINSKE TEHNIKE	Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta violinske tehnike koje je učenik upoznao u prvom razredu; terce, sviranje ljestvica kroz dvije oktave, trozvuci	Učenik će: - usavršavati izvedbu osnovnih violinskih tehnika - svirati durske i molske ljestvice sa svim kombinacijama položaja između prstiju lijeve ruke, polustepen između 2-3, 1-2, te 3-4 prsta kao i 1.prst do pražića - Skale kroz jednu i dvije oktave - Načini sviranja gđalom: <i>Legato</i> dvije, tri i četiri note, <i>detache</i> na gornjoj polovini, <i>staccato</i> - trozvuci i terce u četvrtinama
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Rečenica, period	Učenik će: - upoznati se sa periodom i muzičkom rečenicom

TEHNIČKI DIO:	Rad na tehnici lijeve ruke - artikulacija Rad na tehnici započinje već u II godini. Za detaljniji rad na tehnici lijeve ruke može se primjenjivati Ševčík Op. 7 ili slična literatura. Prvenstveno treba razvijati pravilan i oslobođen vertikalni pokret prstiju. Nakon što učenik utvrdi raspored prstiju u kome je polustepen između drugog i trećeg prsta, u vježbanje se uključuju vježbe i tonaliteti u kojima su polustepeni između prvog i drugog prsta zatim trećeg i četvrtog, potom prvi prst postavljen do pražića. Skale treba obrađivati do 3 predznaka. Osobitu pažnju treba posvetiti slušanju, odnosno korekciji intonacije. Razvoj tehnike desne ruke U daljem razvoju tehnike desne ruke potrebno je pažljivo nadzirati oslobođenost svih zglobova ruke, da ne bi vremenom, u toku rada, došlo do ukočenosti. Usavršavati i oslobađati poteze iz prve godine (cijelo gudalo, donji i gornji <i>detache</i>) i dodavati <i>legato</i> po četiri note, zatim poteze u $\frac{3}{4}$ taktu i <i>legato</i> po 3 ili 6 nota, upoznati se sa sviranjem šesnaestina na četvrtini gudala i tehnikom prelaza sa žice na žicu (u <i>legatu</i> i <i>detacheu</i>).
SKALE:	Durske i molske skale do 3 predznaka sa potezima i trozvucima.
MINIMUM PROGRAMA ZA II RAZRED:	• 6 skala • 6 etida • 4 kompozicije raznih autora • 1 stav velike forme : končertina, sonatine, ili varijacije (za naprednije učenike)
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	<u>1.</u> 1 skala <u>2.</u> 1 etida <u>3.</u> 1 kompozicija po slobodnom izboru (uz pratnju klavira) Program za provjeru znanja se izvodi napamet.
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog II razreda učenik treba da: - samostalno i tačno pročita i odsvira notni tekst u skladu sa učenikovom stepenom muzičke pismenosti, - poznaje i usavršava izvedbu osnovnih vrsta violinskih tehnika, - prepozna osnovne karakteristike muzičkog oblika kompozicija koje svira te oblikuje kvalitetan violinski ton.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - violina mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violinu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

<u>LITERATURA</u>	ŠKOLE: • D. Marković: Škola za violinu I sveska (128-147) II sveska (1 – 86) • K. A. Fortunatov: Junij Skripač, I sveska (25 – 56) • Denes-Lanyi: Škola za violinu, II sveska • Beran – Čermak: Violinska škola za početnike ETIDE: • H. Sitt: Etide, I sveska (2,5,3,1,4,7,10,13,15) • K. A. Fortunatov: 60 Etida • Garlickij-Rodionov-Fortunatov: Izbor etida, I sveska • F. Wohlfahrt: Etide (1,2,3,4,5,7,13,14,16) • Huml - Marjanović: Etide I sveska (27,29,32) II sveska (7, 14, 22, I-VIII (intervali)) KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: • K. Rodionov: Zlatne stepenice, I i II sveska • D. Marković: Mali komadi za violinu i klavir, I sveska • M. Galicki: Hrestomatija, I sveska • G. Muffat: Stari majstori • Ruski autori: Hrestomatija 1-2 Hrestomatija, 2-3 KONČERTINA: • S.Mach: Laki končertini • F. Kùchler: Končertino G-dur • O. Riding: Končertino h-mol, I stavak • P. Nikolić: Končertino G-dur • T. Zaharina: Skripični bukvar
---------------------------------	---

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	VIOLINA	
RAZRED	TREĆI (III)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE INSTRUMENTA	Tonske boje	Učenik će: - istraživati različite tačke zvučnosti na žici
POLOŽAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilan stav tijela i postavka instrumenta	Učenik će: - pronaći što prirodniji položaj tijela koji mu omogućava udobnost pri sviranju
MUZIČKA PISMENOST Note u G ključu	Notni zapis od g do d2	Učenik će: - brzo pročitati i izvesti notni zapis u prvoj i trećoj poziciji sviranja na violini.
MUZIČKI SADRŽAJI		
Melodija i fraza	Razvijanje melodijske linije i muzički logičko fraziranje Improvizacija melodijskih linija	Učenik će: - uočavati oblikovanje melodije, usavršavati logičko fraziranje i time razvijati muzikalnost izvođenja, - razvijati vlastiti kreativni izraz.
Ritam	Kombinacije ritmičkih odnosa unutar dobe Triole	Učenik će: - pravilno izvesti ritmička trajanja unutar dobe pri njenoj podjeli na dva, tri i četiri dijela - pravilno izvesti triolu.
Metrika	Osminska, četvrtinska i polovinska mjera	Učenik će: - prepoznati i tačno izvesti teške i lake dobe kao i ritmičke odnose u osminkoj, četvrtinskoj i polovinskoj mjeri.
Tempo i agogika	Oznake za tempo i agogiku	Učenik će: - prepoznati i razlikovati tempa sukladno literaturi koju učenik svira i agogičku oznaku <i>accelerando</i>.
Dinamika	Sve dinamičke oznake Akcent (<i>sforzato</i>)	Učenik će: - razlikovati slušno i pri izvedbi sve dinamičke oznake koje učenik sreće u literaturi - upoznati novu oznaku za dinamički akcent (<i>sforzato</i>) i pravilno ju izvesti.
OSNOVE VIOLINSKE TEHNIKE	Izvedba osnovnih vrsta violinske tehnike Repeticija Ljestvice	Učenik će: - usavršavati izvedbu osnovnih vrsta violinske tehnike, - repeticiju pravilno izvesti, - ljestvicu svirati kroz jednu i dvije oktave sa trozvucima i ritmizacijama
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Uz dosadašnje, plesni stavci	Učenik će: - upoznati i analizirati oblike koje učenik svira iz preporučene literature

STILSKJE ZNAČAJKE	Barok	Učenik će: - upoznati osnovne značajke baroka.
TEHNIČKI DIO:	Tehnika lijeve ruke – daljnji razvoj tehnike, upotreba šesnaestinki (razdvojene i u <i>legatu</i>) i kombinacije sa naučenim ritmovima. Rad na artikulaciji – postizanje brzine i tačnosti intonacije. Upoznavanje sa III pozicijom i povezivanje sa I pozicijom. U tom smislu vježbati prelaze (preko prazne žice, sa prsta na isti prst i sa jednoga na drugi prst). Osnovni pojmovi o istovremenom postavljanju prstiju (silazni redoslijed u skali, razložene terce i u sklopu etida). Tehnika desne ruke – utvrditi ranije pređene poteze, <i>detache</i> i <i>legato</i> i upoznati se sa <i>staccato</i> i <i>martellato</i> na svim dijelovima gudala (<i>martellato</i> – prvenstveno na gornjoj polovini). Vježbati kombinacije <i>detache-staccato</i> i <i>staccato</i> pod lukom po 2,3,4 i 6 nota. <i>Legato</i> po 8,12 i 16 nota na jedan potez gudalom.	
SKALE:	• Durske i molske skale do 4 predznaka • G-dur dvooktavni, • A-dur i D-dur dvooktavni, • a-mol, d-mol skala, F-dur u I poziciji • D-dur, G-dur i C-dur jednooktavni u trećoj poziciji	
MINIMUM PROGRAMA ZA III RAZRED:	• 6 skala • 6 etida • 4 kompozicije po slobodnom izboru • 1. koncertino	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. skala 1 etida 1 kompozicija po slobodnom izboru (po mogućnosti uz pratnju klavira) ili 1 stav velike forme Program za provjeru znanja se izvodi napamet.	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga trećeg razreda učenik treba da: - samostalno i tačno pročita notni tekst primjeren učenikovom stupnju muzičke pismenosti i tehničkom nivou, - sigurnije vlada osnovnim vrstama violinske tehnike, - bude slobodniji u oblikovanju muzičkog djela u cjelini, karakteru i zvuku, - sigurnije procjenjuje svoju izvedbu, - razvijanjem tehničkih i muzičkih sposobnosti te sticanjem iskustva pravilno izvede predviđeni program.	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - violina mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violinu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	

<u>LITERATURA</u>	TEHNIČKE VJEŽBE: • O. Ševčik op. 2, I i II sveska • H. Šradik: Škola za violinu, I sveska ŠKOLE I ETIDE: • D. Marković: Škola za violinu, III sveska • K. A. Fortunatov: Junij Skripač, II sveska • L. Miranov: Škola za violinu, II i III sveska • K. Rodionov: Škola za violinu, III i IV sveska • M. Galicki: Izabrane etide, I sveska • F. Wohlfahrt: Etide (20,21,31,34,36) • H. E. Kayser: I sveska (1,2,3,4,5,7,8,10) • H. Sitt: II sveska (21,23,25,27,28,29) • Denes-Lanyi: Škola za violinu, III sveska • K. A. Fortunatov: 60 Etida (3-18) • Garlicki-Rodionov-Fortunatov: Etide I, II i III sveska KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: • M. Galicki: Mali komadi za violinu i klavir • L. Miranov: Pjesme i plesovi starih majstora • J. Utkni – K. Fortunatov: Zlatne stepenice, II sveska • D. Marković: Mali komadi za violinu i klavir, II i III sveska • G. Muffat: Stari majstori • Ruski autori: Hrestomatija 1-2, 2-3, 3-4 KONČERTINA: • F. Kuchler: Concertino G-dur, D-dur, h-mol • P. Nikolić: Concertino br.1 • O. Rieding: Končertino G-dur, u prvoj poziciji • L. Portnoff: Končertino e-mol • A. Huber: Končertino G-dur • J. Mokry: Končertino G-dur • Drugi koncerti na istom tehničkom nivou
---------------------------------	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	VIOLINA	
RAZRED	ČETVRTI (IV)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE INSTRUMENTA	Tonske boje	Učenik će: upoznavati tehničke mogućnosti instrumenta sa svrhom otkrivanja novih tačaka zvučnosti i promjene boje tona
POLOŽAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Provjera postavke	Učenik će: pronaći što prirodniji položaj tijela koji mu omogućava udobnost pri sviranju
MUZIČKA PISMENOST Note u G ključu	Notni zapis od g malo do e 2	Učenik će: brzo pročitati i izvesti notni zapis u rasponu od g do e2
Prstored	Logično korištenje prstometala	Učenik će: upoznati pravila prirodnog prstometala
MUZIČKI SADRŽAJI Melodija i fraza	Razvoj melodije <i>Cantilena</i>	Učenik će: samostalno i muzikalno interpretirati melodiju, razvijati osjećaj za muzički logičko fraziranje, upoznati pojam cantilene i odgovarajuće ju interpretirati
Ritam	Kvintola i sekstola	Učenik će: prepoznati i odgovarajuće izvesti navedena ritmička trajanja
Metrika	Jednostavne i složene mjere	Učenik će: pravilno izvesti teške i lake dobe u upoznatim mjerama
Tempo i agogika	Oznake za tempo i agogiku	Učenik će: prepoznati naučene oznake za tempo i agogiku, te ih proširiti novima (<i>lento</i> , <i>sostenuto</i> , izrazi <i>meno mosso</i> , <i>piu mosso</i> , <i>molto</i> , <i>non troppo</i>)
Dinamika i akcentuacija	Sve dinamičke oznake Oznake za akcent: <i>marcato</i>	Učenik će: prepoznati većinu oznaka za dinamiku (od <i>pp</i> do <i>ff</i> , uključujući <i>crescendo</i> i <i>decrescendo</i>), znati ih primijeniti u sviranju i upoznati neke od novih s područja akcentuacije: <i>fp</i> , <i>sf</i> , <i>sfz</i> , <i>marcato</i>
OBLIKOVANJE TONA	<i>Legato</i> , <i>portato</i> , <i>staccato</i>	Učenik će: usavršavati poznate načine i upoznati nove redoslijedom kojim se pojavljuju u literaturi
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Motiv, fraza, rečenica, Koncert, sonatina, tema s varijacijama	Učenik će: prepoznati i odgovarajuće izvesti motiv, frazu, rečenicu i period uočiti osnovne karakteristike različitih muzičkih oblika uočiti razliku I i II teme

STILSKE ZNAČAJKE	Barok, klasicizam i romantizam	Učenik će: - upoznati temeljne karakteristike stila i prepoznati ih u djelu koje učenik svira - poznavati imena kompozitora i njihov doprinos muzici
Ukrasi	Mordent, triler,	Učenik će: - upoznati i pravilno izvesti, <i>mordent, triler</i>
TEHNIČKI DIO:	Tehnika lijeve ruke – u smisli daljnjeg razvoja tehnike lijeve ruke, učenje trilera treba početi u sporijem tempu. Rad na tehnici lijeve ruke proširiti obrađivanjem istovremenog postavljanja prstiju preko dvije žice. Rad na upoznavanju II i V pozicije, utvrđivanje I i III pozicije te spajanje pozicija odnosno, izgrađivanje mekanih prelaza. Samo ako su učenici intonativno sigurni, početi rad na vibratu. Tehnika desne ruke – Utvrđivanje pređenih poteza. Kombinacija <i>martelea</i> sa <i>detache</i> potezima i <i>legatom</i>, punktirani ritam, staccato pod lukom, tehnika spajanja žica, sviranje akorada.	
SKALE:	Durske i molske skale do 5 predznaka. Dvooktavne skale u statičnoj II poziciji, kao i dvooktavne skale sa promjenom pozicija, I-III pozicija te I-II pozicija.	
MINIMUM PROGRAMA ZA IV RAZRED	• 4 - 6 skala • 6 etida • 1 velika forma (končetrino, sonatina, koncert I stav ili II i III stav) • 4 kompozicije po slobodnom izboru	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala 2. 1 etida 3. 1 stav koncerta ili sonatine 4. 1 kompozicija po slobodnom izboru (po mogućnosti uz pratnju klavira) Program za provjeru znanja se izvodi napamet.	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga četvrtog razreda učenik treba da: - postiže veću samostalnost pri čitanju novih kompozicija - prepoznaje oznake za tempo, dinamiku, agogiku, te ih primjenjuje u izvođenja djela (težiti uvjerljivijem izvođenju fraza, većem dinamičkom nijansiranju, upoznati nove ukrase i obilježje stilova), - koristi se različitim vrstama violinske tehnike u skladu sa učenikovim mogućnostima, - prepoznaje i uvjerljivo izvodi kontrastne dijelove kompozicije, razvija osjećaj za cjelinu.	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - violina mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violinu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	

<u>LITERATURA</u>	TEHNIČKE VJEŽBE: • O. Ševčík op. 1,2,6,7,8 i 9 • H. Šradik: Škola violinske tehnike, I sveska (nastavak) ŠKOLE I ETIDE: • K. A. Fortunatov: 60 Etida • F. Wohlfahrt: 60 etida (25 – 56) • R. Kreutzer: Etide • J. F. Mazas: Etide • K. Rodionov - F. Fortunatov: Etide u II i III poziciji • M. Garlicki: Izabrane etide, II sveska • H. Sitt: Etide, II sveska (21 – 36), III sveska (etide za II i III poziciju br. 46,47,50) • D. Marković: Škola za violinu, III sveska • H.E. Kayser: II sveska (13,14,15,17,17 i 24) • K. A. Fortunatov: Junij Skripač, II sveska • L. Miranov: Škola za violinu, II i III sveska KONCERTI: • F. Kuchler: Končertino u stilu Vivaldija D-dur, op.12 i op. 15 • A. Yanshinov: Končertino a-mol • L. Partnoft: Končertino d-mol • Bermel: Dački koncert • F. Seitz: Končertino G-dur • A. Huber: Končertino F-dur • P. Orsag: Končertino a-mol • H. Sitt: Končertino op.108 br. 32 • Drugi koncerti na istom tehničkom nivou SONATINE: • G.P. Telemann: Sonatine br. 1, 2 i 3 • N. Baklanova: Sonatina B-dur TEME SA VARIJACIJAMA: • N. Baklanova: Varijacije G-dur • A. Komarovski: Varijacije G-dur • P. Nikolić: Varijacije A-dur KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: • Gorlicki – Rodionov: Hrestomatija, II sveska • Šlik: Male kompozicije KOMPOZICIJE ZA KAMERNO IZVOĐENJE: • Kompozicije odgovarajuće težine za IV razred, po izboru nastavnika.
---------------------------------	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	VIOLINA	
RAZRED	PETI (V)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE INSTRUMENTA	Osnovni podaci o instrumentu	Učenik će: istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta
POLOŽAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno stajanje Pravilna postavka ruku, rad na lakoći izvođačkih pokreta	Učenik će: pronaći što prirodniji položaj tijela koji mu omogućava udobnost pri sviranju
MUZIČKA PISMENOST	Upoznavanje različite vrste notnog zapisa	Učenik će: brzo i samostalno snalaziti se u različitom notnom tekstu, prepoznavati pozicije čitati prima vista jednostavne kompozicije
Prstored	Pravilna upotreba prstometu u zavisnosti od pozicije	Učenik će: primjenjivati odabir prirodnog prstometu i koristiti logičan prstomet s obzirom na frazu
MUZIČKI SADRŽAJI Melodija i fraza	Muzikalno logičko fražiranje i lijepo izvođenje cantilene	Učenik će: logički izvesti muzičku frazu te usavršiti njeno muzikalno izvođenje
Ritam	Složenije ritmičke vrijednosti Odnos četvrtina-osmina-triola-šesnaestina	Učenik će: prepoznati i izvesti složenije ritmičke figure;
Metrika	Puls Sve vrste složenih mjera	Učenik će: odrediti osnovni puls glazbenog djela prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u složenim mjerama;
Tempo i agogika	Proširiti osnovne oznake tempa i agogike <i>Rubato</i>	Učenik će: prepoznati i razlikovati tempa sukladna literaturi koju učenik svira te dodati i agogičke oznake:, <i>morendo</i> upoznati izvedbu <i>rubata</i>
Dinamika	Sve dinamičke oznake	Učenik će: slušno prepoznati i znati uvjerljivo i dojmljivo izvesti većinu dinamičkih oznaka;
OBLIKOVANJE TONA	Načini izvedbe i karakter djela	Učenik će: usavršavati i osvještavati dosad upoznate osnovne tehnike izvođenja sukladno karakteru djela uz dodavanje novih – <i>martellato, cantabile, dolce, sotto voce, semplice, brillante</i> ;
OSNOVE VIOLINSKE TEHNIKE	Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta violinske tehnike Ljestvice – dvooktavne i proširene ljestvice sa upotrebom promjene pozicija, te statična IV pozicija, na načine Trozvuci	Učenik će: usavršavati izvedbu osnovnih vrsta violinske tehnike usavršavati povezivanje parnih, te neparnih pozicija u skalama svirati trozvuke

OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Sonatni oblik, tema s varijacijama, koncert	Učenik će: - upoznati i prepoznati osnovne dijelove navedenih oblika;
STILSKE ZNAČAJKE	Barok, klasicizam, romantizam,	Učenik će: - sistematično upoznavati osnovne stilske značajke i odgovarajuće izvesti zadane kompozicije nabrojanih stilskih razdoblja
Ukrasi	Triler	Učenik će: - prepoznati i pravilno izvesti i triler ovisno o stilskoj epohi
TEHNIČKI DIO:	Tehnika lijeve ruke – u cilju daljnjeg razvoja prstne tehnike potrebno je raditi na trileru u cilju postizanja veće brzine. Upoznavanje sa višim pozicijama i sviranje dvoglasa (oktave, sekste, terce). Upoznavanje sa prirodnim flažoletima i elementarno upoznavanje sa sviranjem akorada. Daljnji rad na savladavanju i usavršavanju tehničkih elemenata i problema. Tehnika desne ruke- utvrđivanje predviđenih poteza: staccata pod lukom; brzi <i>detache</i> na vrhu, žabici sredini; različite kombinacije <i>martelata</i>, <i>detache</i> poteza i <i>legata</i>; punktirani ritam; daljnji rad na razvoju tehnike spajanja žica.	
SKALE:	Durske i molske skale do 5 predznaka. Daljnji rad na sigurnoj i slobodnoj upotrebi pozicija, povezivanju parnih -II i IV pozicije, te I i II pozicije, kroz dvooktavne skale.	
MINIMUM PROGRAMA ZA V RAZRED	• 3-5 skala • Etide: 4 • Sonatine/sonate: 1 cijela ili 3 stava iz različitih sonatina/sonata • Koncert: I ili II i III stav • Kompozicije po slobodnom izboru: 4	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1skala 2. 1etida 3. 1 stav koncerta ili dva stava sonate 4. 1 kompozicija po slobodnom izboru (po mogućnosti uz pratnju klavira) Program za provjeru znanja se izvodi napamet.	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA	Nakon završenoga petog razreda učenik treba da: - dostigne nivo izvođenja na višem tehničkom i muzičkom nivou – obraćajući pažnju na: brzinu i preciznost izvođenja, tehničku sposobnost i muzičku izražajnost, mogućnost duže koncentracije i doslovno memoriranje djela (razvijati stečene vještine i iskustva iz predhodnih razreda), - zna o muzičkim razdobljima, stilovima, ima razvijenu muzičku i tonsku maštu, i svoju izvedbu čini uvjerljivom i kreativnom, - sluša, analizira i razlikuje kvalitet vlastite izvedbe sa kvalitetom izvedbi drugih izvođača.	

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - violina mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violinu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
<u>LITERATURA</u>	TEHNIČKE VJEŽBE: • O. Ševčik, op.: 1,2,4,5,6,8 i 9 • H. Šradik: I sveska ŠKOLE I ETIDE: • K. A. Fortunatov: Junij Skripač, III sveska • L. Miranov: III i IV sveska • F. Wohlfahrt: 60 Etida • R. Kreutzer: Etide • J. Mazas: Etide, I sveska (3,5,7,8,9) • H.E. Kayser: Etide (17,25,30,32,28,29) • H. Sitt: II sveska (31), III sveska (54,60), IV sveska (61) • M. Gorlcki, K. Rodionov, K. A. Fortunatov: Izbor etida, II i III sveska SONATINE/ SONATE: • G. P. Telemann: Sonatine • A. Corelli: Sonata e-mol VARIJACIJE: • A. Komarovski: Varijacije • Ch. Dancla: Varijacije KONCERTI: • A. Vivaldi: Koncert a-mol, G-dur, g-mol, D-dur • A. Komarovski: Koncert A-dur • O. Rieding: Koncert op.24, op.25 i op.21 • F. Stanić: Koncert D-dur • Drugi koncerti na istom tehničkom nivou KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: • Hrestomatija: 4-5 • G. Tartini: Sarabanda • C. W. .Gluck: Bure • J. Skripič: II sveska (izbor) • D. Marković: Mali komadi za violinu i klavir, IV sveska • M. Glicki, K. Radinov, J. Utkni, K. A. Fortunatov KOMPOZICIJE ZA KAMERNO IZVOĐENJE: • Kompozicije po slobodnom izboru nastavnika.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	VIOLINA	
RAZRED	ŠESTI (VI)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE INSTRUMENTA	Osnovni podaci o instrumentu	Učenik će: - istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta
POLOŽAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilan stav prilikom sviranja instrumenta Pravilna postavka	Učenik će: - pronaći što prirodniji položaj tijela koji mu omogućava udobnost pri sviranju
MUZIČKA PISMENOST	Sviranje <i>prima vista</i>	Učenik će: - brzo i samostalno snalaziti se u lakšem notnom tekstu; - razviti sposobnost čitanja lakšeg notnog teksta bez pripreme;
Prstored	Pravilna upotreba prstoreda	Učenik će: - primjenjivati odabir prirodnog prstoreda i koristiti logičan prstored s obzirom na artikulaciju teksta
MUZIČKI SADRŽAJI Melodija i fraza	Muzikalno i logičko fražiranje	Učenik će: - muzikalno izvoditi frazu s razumijevanjem strukture muzičkog djela
Ritam	Sve notne vrijednosti Jednostavni i složeni ritmovi	Učenik će: - prepoznati sve notne vrijednosti i složeni ritmove;
Metrika Tempo i agogika	Sve vrste mjera i njihove izmjene Osnovne oznake za tempo i agogiku	Učenik će: - prepoznati i pravilno izvesti izmjene unutar dobe i unutar takta; - prepoznati i izvesti sve oznake za tempo i agogiku sukladno literaturi koju učenik svira;

Dinamika	Sve dinamičke oznake Akcenti	Učenik će: - prepoznati i odgovarajuće izvesti sve dinamičke oznake i oznake za akcente; - izvesti označeni akcent kombinacijom dinamičkog isticanja
OBLIKOVANJE TONA	Oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju	Učenik će: - prepoznati i pravilno izvesti vezane i nevezane načine izvođenja obzirom na stil i karakter te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju;
OSNOVE VIOLINSKE TEHNIKE	Usavršavanje pravilne izvedbe ljestvica, dvohvata, trilera i oktava	Učenik će: - svirati durske i molske ljestvice kroz 2 i 3 oktave, na različite poteze, i - svirati durske i molske trozvuke, septakorde
Oblikovanje tona	Način stvaranja različite boje tona	Učenik će: - oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Jednostavni i složeni oblik pjesme Sonatni oblik Tema s varijacijama	Učenik će: - prepoznati, uporediti i odgovarajuće izvesti nabrojene muzičke oblike iz preporučene literature; - u formalnom i muzičkom smislu razumjeti manje cjeline i znati graditi veće forme;
STILSKE ZNAČAJKE	Barok, klasicizam, romantizam, XX. stoljeće	Učenik će: - upoznati osnovne stilske karakteristike i odgovarajuće izvesti zadane kompozicije nabrojanih stilskih razdoblja u skladu sa programom iz preporučene literature
TEHNIČKI DIO:	● daljnji rad na savladavanju i usavršavanju tehničkih elemenata i problema, ● daljnji rad na tehnici i postizanju brzine prstiju, ● daljnji rad na tehnici sviranja i postizanju izdržljivosti sviranja, ● tretiranje tehničkog i muzičkog razvoja kao nerazdvojne cjeline, ● postizanje ritmičke stabilnosti, ● ukrasi (dugi, kratki predudar, <i>mordent</i>, sviranje trilera), ● sve oznake za dinamiku sa svim stupnjevima u diferenciranju jačine sviranja kao i opširnija upotreba termina i oznaka za tempo - brzinu, agogiku ... , ● rad na svim ostalim elementima interpretacije, ● upoznavanje učenika sa formama sa kojima se susreće u programu (faza, dvodjelna, trodjelna pjesma, sonatina, sonata, ostale forme....), ● upućivanje učenika u samostalnost u radu u pogledu primjene prstoreda i drugih elemenata,	

	• upućivanje učenika na samostalnost u radu, samostalno sagledavanje muzičkih, tehničkih i dr. problema, • pronalaženje sredstava za njihovo samostalno rješavanje, • upoznavanje učenika sa karakteristikama stilova, • čitanje s lista. Tehnika lijeve ruke – daljnji rad na trileru (postizanje veće brzine), spajanje viših pozicija, sviranje dvoglasa (oktave, terce i sekste), rad na artukulaciji u smislu postizanja brzine. Vibrato. Tehnika desne ruke –utvrđivanje pređenih poteza, staccato pod lukom, (6 do 8 nota), punktirani ritam, Viotti potez, upoznavanje sa spikatom..
SKALE:	Sve durske i molske skale. Dvooktavne i trooktavne skale, sa upotrebom statičnih- IV i V pozicije, te sa korištenjem promjene pozicija, I-III-V ili II-IV i slično.
MINIMUM PROGRAMA ZA VI RAZRED	• 4 skale • 4 – 6 etida • 1 cijela sonata I, II i III stavak i I stav koncerta ili 1 koncert u cijelosti • 4 kompozicije po slobodnom izboru
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1skala 2. 1etida 3. 1 stav koncerta ili 2 stava sonate 4. 1 kompozicija po slobodnom izboru (po mogućnosti uz pratnju klavira) Program za provjeru znanja se izvodi napamet.
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA	Nakon završenog VI razreda učenik treba da: - je potpuno muzički pismen, čita i svira notni tekst u skladu sa muzičkim i tehničkim mogućnostima, - vlada svim osnovama violinske tehnike ; - prepoznaje oblik i karakter kompozicije, zna kojem razdoblju pripada i prema tome prilagođava način izvođenja i oblikovanja tona; - zna slušati i upoređivati razne izvedbe, u skladu sa u skladu sa stečenim znanjem i iskustvom
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - violina mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violinu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

<u>LITERATURA</u>	TEHNIČKE VJEŽBE: ● O. Ševčík: op. 1,2,8 i 9 ● H. Šradik: I sveska (nastavak) ETIDE: ● R. Kreutzer: Etide (1,2,3,4,5 i 9) ● J. Mazas: Etide op.36 (15,16,17,18,20,21,9,24,25 i 28) ● H. E. Kayser: III sveska ● M. Gorklcki, K. Rodionov, K. Fortunatov: Izbor etida, III sveska SONATINE/ SONATE: ● A. Corelli: Sonata A-dur i e-mol ● G.P. Handel ● G.P. Telemann: Sonatina G-dur, E-dur, F-dur VARIJACIJE: ● A. Komarovski ● Ch. Dankla ● N. Rakov KONCERTI: ● A. Vivaldi: Koncert a-mol, g-mol, E-dur ● J. S. Bach: Koncert a-mol ● W. A. Mozart: Mali koncert ● G. B. Viotti: Koncert op.23 G-dur ● J. Haydn: Koncert G-dur ● J. B. Accolay: Koncert a-mol KOMPOZICIJE RAZNIH AUTORA: ● G. P. Telemann: Sarabanda i Gavota ● L. Bocherini: Menuet ● J. F. Fiocco: Allegro ● B. Marcello: Grave i Allegro ● A. Coreli: Allegro D-dur ● N. Rubinstein: Preslica ● P. Stojanović: Romansa KOMPOZICIJE ZA KAMERNO IZVOĐENJE: ● Po izboru nastavnika ● Pleyel, Berio, Haydn: Razni dueti
---------------------------------	---

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Osnovni princip kojim nastavnik treba da se rukovodi u izvođenju nastave je **postupnost**. Najveću pažnju nastavnik mora posvetiti pravilnom držanju tijela i pravilnoj postavci lijeve i desne ruke, jer je to temelj na koji se nadograđuje cjelokupna violinska tehnika.

U prvom razredu učeniku treba **kroz igru** približiti do tada nepoznate pojmove kao što su: držanje gudala, povlačenje gudalom, lijeva ruka i prsti na vratu violine. Postepeno uvoditi sviranje napamet, da bi učenik razvijao memoriju i da bi se što više osamostalio pri sviranju.

Intonacija je jedan od najvećih problema izvođenja na violini. Zbog toga se sa učenikom treba raditi veoma dugo i uporno – na svakom času raditi vježbe za korekciju intonacije. Osnovni preduvjet za čistu intonaciju je dobar sluh i pravilna postavka lijeve ruke.

Naročiti značaj imaju skale jer predstavljaju jedan od fundamentalnih oblika violinističke tehnike. Sa korištenjem dinamike treba početi odmah (već od prvog razreda).

Uz standarde načine zadavanja zadataka koje učenik i nastavnik zajednički svladavaju, neophodno je omogućiti:

- a) potpuno smostalno rješavanje manjeg broja zadataka kod kuće što omogućava nastavniku da u kontinuitetu sagledava razvoj sposobnosti učenika za samostalan rad;
- b) izvođenje sadržaja *prima vista*, što ima poseban značaj za intelektualni i opći muzički razvoj;
- c) grupno muziciranje, koje nije važno samo za opći muzički razvoj učenika i za doprinos bržem razvoju muzičke kulture, već i za socijalizaciju ličnosti učenika. Tu sposobnost neophodno je razvijati od samog početka u obliku unisonog sviranja dva ili više učenika, a zatim u izvođenju jednostavnijih aranžmana u dvije dionice sa istim ili različitim sposobnostima učenika;
- d) muziciranje pred publikom koje predstavlja specifičnu sposobnost, koju je neophodno razvijati uporedo sa ostalim sposobnostima. Pored preporuka učeniku da stalno nastupa pred članovima porodice i prijateljima, nastavnik je dužan da obezbjedi češće i kraće nastupe pred učenicima iz iste ili druge klase, pred pojedinim nastavnicima, te na internim i javnim koncertima škole.

Za razvoj ove sposobnosti od presudnog je značaja rad na času, gdje je neophodno učeniku omogućiti da u cijelosti izvede zadani sadržaj, bez obzira na učinjene propuste u toku izvođenja, pa tek onda upozoriti učenika na najznačajnije nedostatke. Osim toga, češće isticanje pozitivnog u učenikovom izvođenju djela omogućava formiranje osjećaja većeg samopouzdanja i vlastite snage bez čega se ne može očekivati pozitivan uspjeh na javnim nastupima i takmičenjima.

Na kraju, bitno je kod učenika izgraditi vlastiti stav u sviranju, samouvjerenost, kreativnost i samostalnost u radu.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNI PREDMET

VIOLA

VIOLA

PRIPREMNI, I, II i III RAZRED

Od pripremnog do III razreda učenici viole rade po planu i programu za violinu, a od IV razreda počinje diferencijacija i učenici koji se opredijele za viole rade po ovom programu.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	VIOLA
RAZRED	ČETVRTI (IV)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
OPERATIVNI ZADACI:	- Nastavak rada na razvoju muzičko-slušnih predstava daljnjim usložnjavanjem teškoća savladanih u prethodnom razredu. - Nastavak rada na postupku svjesnog memorisanja muzičkog djela. - Nastavak rada na razvijanju muzičke fantazije podsticajnim razgovorima pojednostavljenog sadržaja, primjerenog učenikovom uzrastu kao i ukazivanjem na analogije među umjetničkim vrijednostima djela iz raznih oblasti umjetničkog izražavanja (književnosti, slikarstva, vajarstva, arhitekture...) - Dalje usavršavanje efikasnosti izvođačkog aparata radom na kompozicijama složenijih tehničkih zahtjeva. - Navikavanja na povremenu upotrebu metronoma u procesu vježbanja s insistiranjem na uviđanju suštinske razlike između muzičkih izražajnih sredstava metra i ritima, odnosno metričnog i ritmičnog sviranja. - Upotpunjavanje znanja o oznakama tempa, karaktera, dinamike i agogike, u zavisnosti od oznaka na koje učenik nailazi tokom izučavanja propisanog godišnjeg repertoara. - Kontinuiran rad na razvoju navike samostalnog vježbanja.
OBAVEZNI MINIMUM PROGRAMA	- četiri dvooktavne ljestvice sa trozvucima i tehničke vježbe; - osam etida - četiri komada - jedan koncert ili končertino odgovarajuće tehničke težine
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	1 Jedna ljestvica sa potezima i trozvucima; 1 etida; 1 komad; 1 velika forma: koncert ili končertino (I ili II ili III stav). Program za provjeru znanja se izvodi napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - viola mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. S obzirom da su violina i viola srodni instrumenti u porodici gudačkih instrumenata, nastavu viole mogu izvoditi i violinisti sa završenom muzičkom akademijom na odsjeku na violinu ukoliko nema profesora viole. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.

Literatura	ŠKOLE: - Gregorijan: Skale - Hans Sit: Škola za violu (Peters) - Folfart: Etide za violu (Peters) - Marko Frank: Škola za violu - A. B. Bruni: Škola za violu i etide - H. Šradik: I sveska - O. Ševčik: Op. 1, I sveska KOMADI: - S. Grgić: Albumi za mlade violiniste - Hrestomatija za violu (zbirka komada za violu, izdanje Moskva) VELIKE FORME: - Vivaldi: Koncert C-dur - Teleman: Koncert D-dur - Odgovarajuća končertina i koncerti za violinu napisani u alt ključu (transkripcije)
-------------------	---

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	VIOLA
RAZRED	PETI (V)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
OPERATIVNI ZADACI	○ Kontinuirani rad na razvoju muzičke fantazije. ○ Intenzivan rad na daljnjem razvoju mogućnosti izvođačkog aparata, putem savladavanja svih vrsta tehničkih teškoća (u varijantama prilagođenim individualnim mogućnostima učenika) ○ Kontinuirano upotpunjavanje znanja o oznakama tempa i karaktera, u zavisnosti od oznaka na koje učenik nailazi tokom izučavanja kompozicija iz zadatog godišnjeg repertoara. ○ Stalno usvajanje novih znanja iz oblasti muzičke teorije (povezano sa kompozicijama koje učenik izučava u toku godine). ○ Kontinuiran rad na razvoju navike samostalnog vježbanja.
OBAVEZNI MINIMUM PROGRAMA	- Četiri dvooktavne ljestvice sa trozvucima i septakordima od I do VI pozicije; - Osam etida; - Četiri komada; - Dvije velike forme: končertino, koncert I ili II ili III stav, sonate, pretklasične sonate, varijacije.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	1 ljestvica sa potezima i trozvucima; 1 etida; 1 komad; 1 velika forma – koncert I ili II ili III stav ili varijacije, ili dva stava pretklasične sonate. Program za provjeru znanja se izvodi napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - viola mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violu S obzirom da su violina i viola srodni instrumenti u porodici gudačkih instrumenata, nastavu viole mogu izvoditi i violinisti sa završenom muzičkom akademijom na odsjeku na violinu ukoliko nema profesora viole. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
Literatura	ŠKOLE: - Frank Marko: Škola za violu - Hans Sit: Škola za violu (Peters) - M. Garlicki, K. Fortunatov i K. Rodionov: Izabrane etide, II sveska - F. Henrik: Škola za violu (Šot) - H. E. Kaizer: Škola za violu - Dejan Marković: IV sveska - O. Ševčik: Op. 2, I sveska - O. Ševčik: Op. 1, I sveska – izbor - H. Šradik: I sveska – izbor KOMADI: - M. Ivanović: Od pretklasike do moderne - M. Garlicki, K. Fortunatov i K. Rodionov: Hrestomatija, II sveska - S. Grgić: Album za mlade violiniste - Minijature za violu (PVM Krakov) - Zbornik komada za violu (FMU) - Odgovarajuća literatura za violinu napisana u alt ključu

	VELIKE FORME: - G. F. Teleman: Sonata D-dur, A-dur, a-mol, d-mol, c-mol - G.F. Teleman: Sonatina A-dur i D-dur - A. Vivaldi: 6 sonata za violončelo - A. Vivaldi: Koncert u D-duru, G-duru, a-molu – transkripcije za violu - Treksler: Sonata - C. F. Zelter: Koncert
--	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	VIOLA
RAZRED	ŠESTI (VI)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje
OPERATIVNI ZADACI	- Nastavak rada na tehnici svjesnog memoriranja - Osposobljavanje učenika za samostalno razvijanje muzičke fantazije. - Intenzivan rad na daljnjem usavršavanju efikasnosti izvođačkog aparata. - Kontinuiran rad na razvoju navike samostalnog vježbanja. - Kontinuirano upotpunjavanje znanja o oznakama tempa i karatkeru, u zavisnosti od oznaka na koje učenik nailazi tokom izučavanja kompozicija iz zadatog godišnjeg repertoara.
LJESTVICE:	- A. Mac, K. Fleš, Galimijan
MINIMUM PROGRAMA RADA	- Pet ljestvica kroz tri oktave, četverozvucima i dvohvatima – terce, sekste, oktave - Šest etida - Četiri komada - Dvije velike forme
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	- Trooktavna ljestvica sa potezima trozvucima, četverozvucima i dvozvucima - do V pozicija - Dvije etide - Jedan komad - Jedna velika forma: koncert I ili II ili III stav ili sonata u cjelini - Ispitni program se izvodi napamet
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - viola mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violu. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. S obzirom da su violina i viola srodni instrumenti u porodici gudačkih instrumenata, nastavu viole mogu izvoditi i violinisti sa završenom muzičkom akademijom na odsjeku na violinu ukoliko nema profesora viole. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
Literatura	ŠKOLE: - F. Herman: Škola (Peters) - O. Ševčik: Op. 2, I sveska - O. Ševčik: Op. 1, I sveska - O. Ševčik: Op. 3, I sveska - O. Ševčik: Op. 8, I sveska - O. Ševčik: Op. 9, I sveska - H. Sit: Etida u dvohvatima op. 32 - H. Šradik: I sveska – izbor - R. Krocjer: Etide, op. 1-5 - F. Mazas: I sveska

KOMADI:

- Zbirka pedagoških repertoara za violinu i klavir (Moskva)
- Komadi za violinu (Sofija)
- Minijature za violu (Krakov)
- S.Grgić: Album za mlade violiniste
- Klasični komadi I i II (Peters)
- M.Ivanović: Od pretklasike do moderne
- Teleman: Tema sa varijacijama
- Bokerini: Menuet
- B.Marčelo: Grave i allegro
- W.A.Mozart: Sanje, Žiga
- F. Šubert: Balada
- B.Bartok: Balada
- B.Bartok: Veće na selu
- K.M. Veber: Serenada
- F.List: Romansa
- J.Hajdn: Menuet

VELIKE FORME:

- Koreli: Sonata A-dur i e-mol
- G.F. Teleman: Sonata G-dur, E-dur i Es-dur
- A.Bitalov: Koncert u E-duru, a-molu i g-molu
- G.F. Teleman: Koncert u G-duru
- G.F. Teleman: Koncert za dvije viole
- J.Handoškin: Koncert
- O.Gerster: Koncert
- V.Flekton: Sonata
- Lokateli: Sonata

PREPORUČENA LITERATURA

Preporučena literatura nije obavezujuća, niti je iscrpna i predlaže se kao podsjetnik u kojem se mogu pronaći uporišta za samostalnu kreaciju u svakodnevnoj školskoj praksi i kao podsticaj za daljnji razvoj profesionalnih ideja i postupaka.

- A.Niensi: Škola za violu, I i II dio
- M.Frank: Etide za početnike
- Volfart: 60 etida za violu
- A. B. Bruni: Izbor komada za početnike
- N. Baklanova: Prvi časovi, Moskva, 1977
- Deneš, Reger i Nemet: Violina A B C, Budimpešta 1997
- D. Marković: Škola za violinu, I, II i III dio, Beograd, 1975
- K.Radionov: Početna škola za violinu, Moskva 1972
- Lanji i Deneš: Škola za violinu, I, II dio, Rostov, 1997
- S. M. Šaljman: Postaću violinista, Lenjingrad, 1984
- A. Grigorijan: Početna škola sviranja na violini, Moskva 1991
- Garlickij, Rodionov, Utkin i Fortunatov: Hrestomatija, I i II dio, Moskva 1963
- D. Marković: Mali komadi za violinu i klavir, I i II dio, Beograd 1977
- M. Ivanović: Od klasike do moderne, I i II dio, Beograd, 1972
- Garlickij, Rodionov, Utkin i Fortunatov: Izabrane etide, Moskva 1963
- Volfart: 60 etida za violinu, op. 45, Beograd 1975
- Suzuki: Škola za violinu, Tokio 1978
- P.Nikolić: Končertino br. 1, G-dur
- S. Max: Laki končertino
- O. Riding: Končertino h-mol i G-dur
- A. Komarovski: Končertino G-dur
- G.F. Hendl: Varijacije A-dur

GLAVNI PREDMET

VIOLONČELO

VIOLONČELO

OPĆI CILJ:

Razvoj razvoj specifičnih sposobnosti, vještina i znanja potrebnih za samostalno izvođenje kompozicija na violončelu, solistički i u ansamblu.

OPERATIVNI CILJEVI:

- Razvoj ličnosti djeteta
 - planski izgrađivati povjerenje u vlastite sposobnosti,
 - osvijestavati prirodni mišićni tonus i kontrolu pokreta kao preduvjet za savladavanje tehnike sviranja
 - razvijati izvođačke sposobnosti učenika,
 - razvijati motoričke sposobnosti učenika,
 - razvijati analitičke sposobnosti učenika,
 - razvijati stvaralačke sposobnosti učenika,
 - razvijati percepciju, memoriju, koncentraciju,
 - razvijati strpljenje i samodisciplinu,
 - razvijati prosuđivanje, samoprocjenu,
 - razvijati upornost, radne navike, aktivan životni stav,
 - razvijati estetski i etički sistem vrijednosti,
 - razvijati socijalizaciju učenika kroz skupno muziciranje,
 - razvijati kulturne navike učenika.
- Razvijanje učenikovog razumijevanja muzike
 - razvijati osjećaj za ljepotu tona,
 - razvijati osjećaj za puls i metriku,
 - razvijati osjećaj za određivanje tempa, dinamike i agogike,
 - preciznost ritmičkog izvođenja,
 - razvijanje intonacije: osjećaj kretanja i razvoja melodije,
 - postupno razvijati osjećaj za strukturu i oblik muzičkog djela,
 - osposobiti učenika za razumijevanje i poštovanje umjetnosti.
- Razvoj tehnika, umijeća, vještina, znanja
 - razvijati sposobnost zapisivanja i čitanja (reproduciranja) notnog teksta,
 - izvođenje primjerenog notnog teksta s razumijevanjem, ličnim stavom,
 - planski osposobljavati učenika za samostalno muziciranje i druženje sa muzikom i po završetku školovanja: spontano (improvizacija) i svjesno (odabir, čitanje i izvođenje određenog muzičkog djela),
 - planski razvijati umijeće/vještine skupnog muziciranja,
 - znanja o nastanku i razvoju instrumenata,
 - postupno upoznavanje s domaćom, zapadnoevropskom i svjetskom muzičkom baštinom,
 - upoznavati razvoj savremene muzičke tehnologije i mogućnosti povezivanja s instrumentom.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	VIOLONČELO	
RAZRED	PRVI (I)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE VIOLONČELA	Upoznavanje s instrumentom i gudačkom.	Učenici će: -istraživati izvore zvuka i zvučnu boju violončela.
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje i držanje instrumenta i gudača te sjedenje pred pultom.	Učenici će: -samostalno se smjestiti sa violončelom i pultom.
MUZIČKA PISMENOST Note u F ključu	Notni zapis u maloj oktavi.	Učenici će: -prepoznati i pročitati notni zapis u maloj oktavi.
	Predznaci	Učenici će: -prepoznati znak za povisilicu, snizilicu i razrješilicu
	Oznake za repetaciju	Učenici će: -prepoznati i odgovarajuće koristiti oznaku za repetaciju.
MUZIČKE SASTAVNICE Melodija i fraza	Upoznavanje dječjih i narodnih pjesama Improvizacija melodijskih linija	Učenici će: -naučiti pjevati i svirati dječje i narodne pjesme i uočiti kretanje melodijske linije, -uočiti, prepoznati te muzikalno izvesti muzičku frazu, -zamišljati i izvoditi vlastite melodije,
Ritam	Osnovne ritmičke vrijednosti i njihove pauze	Učenici će: -prepoznati i pročitati cijele note, polovinke, četvrtinke, osminke i njihove pauze
	Ligatura	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti ligaturu,
	Sinkopa	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti sinkopu,
Metrika	Teška i laka doba Četvrtinske mjere	Učenici će: - prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u osnovnim mjerama, - razlikovati i pravilno izvesti ritmičke vrijednosti u četvrtinskim mjerama,
Tempo i agogika	Osnovne oznake za brzi i umjereni tempo	Učenici će: -prepoznati i razlikovati brzinu izvođenja <i>allegro</i> , <i>moderato</i> , <i>andante</i> , te koronu,
Dinamika	Osnovne dinamičke oznake	Učenici će: -upoznati i slušno razlikovati dinamičke oznake: forte, piano, crescendo i decrescendo,
OBLIKOVANJE TONA	Legato i non legato	Učenici će: -usvojene melodijske linije svirati legato i non legato,
OSNOVNE VRSTE V.C. TEHNIKE	Pravilna izvedba osnovnih vrsta violončelstičke tehnike: - kultura desne ruke, - artikulacija, - sviranje ljestvica kroz jednu oktavu,	Učenici će: - upoznati i pravilno izvesti osnovne v.c. tehnike - svirati durske ljestvice kroz jednu oktavu sa najjednostavnijim potezima gudača

TEHNIČKI DIO:	• Upoznavanje sa instrumentom i gudalom. • Ispravno sjedenje i držanje instrumenta i gudala. • Vježbe za razvijanje osjećaja dodira prstiju i prstiju na gudalu. • Vježbe za postavljanje prstiju lijeve ruke na hvataljku. • Prenošnje prstiju lijeve ruke od jedne žice na drugu i vježbe za elastičnost prstiju. • Temeljni potezi gudalom u raznim osnovnim ritmovima i promjenama gudala. • Vježbe za intonaciju i memoriju.
SKALE:	Skale s jednim predznakom kroz jednu oktavu sa razloženim trozvucima.
MINIMUM PROGRAMA ZA I RAZRED	• 1 skala i trozvuci kroz jednu oktavu • 10 - 20 vježbi iz početnih škola • 1 kompozicija po slobodnom izboru
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala 2. 1 vježba iz početnih škola za violončelo 3. 1 kompozicija po slobodnom izboru (po mogućnosti uz pratnju klavira) Program za provjeru znanja se izvodi napamet
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog I. razreda učenik treba da : - samostalno i tačno pročita i odsvira notni tekst u skladu sa njegovim nivoom muzičke pismenosti, - poznaje i usavršava izvedbu osnovnih vrsta v.c. tehnika, - bude sposoban proizvesti kultivirani zvuk na instrumentu.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - violončelo mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violončelo Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• D. Berković Magdalenić: Početnica za violončeliste (uz Početnicu je korisno i poželjno koristiti Priručnik za nastavnike sa partituralama za dva violončela istog autora) • R. Matz: Zatvoreni stav prvog položaja • R. Matz: Prve godine violončela • Nagy- Čakmak: Izbor kompozicija za mlade (I sveska) • Baklanova: Početničke etide • Suzuki: Škola za violončelo • Suzuki: I sveska

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	VIOLONČELO	
RAZRED	DRUGI (II)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE VIOLONČELA	Upoznavanje s instrumentom i gudačlom.	Učenici će: - istraživati izvore zvuka i zvukovne boje violončela.
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje i držanje instrumenta i gudača te sjedenje pred pultom.	Učenici će: -samostalno se smjestiti sa violončelom i pultom te prilagoditi s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST Note u F ključu	Notni zapis u maloj i velikoj oktavi. Predznaci: povisilica, snizilica, razrješilica	Učenici će: -prepoznati i pročitati notni zapis u maloj i velikoj oktavi. - prepoznati i pravilno pročitati predznake
MUZIČKE SASTAVNICE Melodija i fraza Ritam	Razvijanje melodijske linije i logično fraziranje. Punktirani ritam i sinkopa unutar dobe. Triola	Učenici će: -uočiti, prepoznati, te logički izvesti muzičku frazu, -zamišljati, oblikovati i izvoditi vlastite male muzičke cjeline, -pravilno izvesti punktirani ritam, sinkopu i triolu unutar dobe,
Metrika	Osminska i polovinska mjera	Učenici će: - prepoznati i pravilno izvesti notne vrijednosti u osminkoj i polovinskoj mjeri
Tempo i agogika	Oznake za brza, umjerena i spora tempa.	Učenici će: -prepoznati i razlikovati tempa <i>allegro, moderato i andante</i>
Dinamika	Osnovne dinamičke oznake	Učenici će: - slušno razlikovati i izvoditi osnovne dinamičke oznake: piano, forte, crescendo i decrescendo.
OBLIKOVANJE TONA	<i>Legato i non legato</i>	Učenici će: -usavršavati izvedbu <i>legata i non legata</i> ,
OSNOVNE VRSTE VIOLONČELISTIČKE TEHNIKE	Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta čelističke tehnike: - kultura desne ruke, - artikulacija, - sviranje ljestvica kroz dvije oktave.	Učenici će: -upoznati i pravilno izvesti osnovne v.c. tehnike - svirati durske ljestvice kroz dvije oktave sa najjednostavnijim potezima gudača
TEHNIČKI DIO:	• Upoznavanje sa instrumentom i gudačlom. • Ispravno sjedenje i držanje instrumenta i gudača. • Vježbe za razvijanje osjećaja dodira prstiju i prstiju na gudaču. • Vježbe za postavljanje prstiju lijeve ruke na hvataljku. • Prenosanje prstiju lijeve ruke od jedne žice na drugu i vježbe za elastičnost prstiju. • Temeljni potezi gudačlom u raznim osnovnim ritmovima i promjenama gudača. • Vježbe za intonaciju i memoriju. • Kultura desne ruke (promjena gudača, potezi raznih trajanja, legato).	
SKALE:	Durske sa 2 predznaka kroz 2 oktave sa razloženim trozvucima.	

MINIMUM PROGRAMA ZA II RAZRED	• 2 skale • 5 etida • 2 kompozicije(po mogućnosti uz pratnju klavira)
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 etida 2. 1 skala 3. 1 kompozicija po slobodnom izboru (po mogućnosti uz pratnju klavira) Program za provjeru znanja se izvodi napamet.
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog II. razreda učenik treba da : - samostalno i tačno pročita i odsvira notni tekst u skladu sa njegovim nivoom muzičke pismenosti, - poznaje i usavršava izvedbu osnovnih vrsta v.c. tehnika, - prepozna osnovne karakteristike muzičkog oblika djela koje svira te oblikovati kultivirani zvuk.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - violončelo mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violončelo Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• R.Matz: Prve godine violončela (vježbe sa kraja knjige) • Sebastian Lee: Etide Op. 70 (preći prvih 20) • R. Matz: Kratki komadi za violončelo i klavir • J. J.Dotzauer: Sveska I (20 prvih etida) • Suzuki: I i II sveska • Baklanova: Etide • Sapožnjikov: Etide • F.Kummer: Etide • Hrestomatija: Etide za I. i II. razred • Nagy-Čakmak: Izbor kompozicija za mlade I sveska

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	VIOLONČELO	
RAZRED	TREĆI (III)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE VIOLONČELA	Tonske boje i izvori zvuka	Učenici će: -istraživati razne tonske boje, upoznavati instrument
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje i držanje instrumenta i gudala te sjedenje pred pultom.	Učenici će: -samostalno se smjestiti za violončelom i pultom te prilagoditi s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST Note u F ključu	Notni zapis u maloj i velikoj oktavi.	Učenici će: -brže pročitati i izvesti notni zapis u maloj i velikoj oktavi.
MUZIČKE SASTAVNICE Melodija i fraza	Razvijanje melodijske linije i logičko fraziranje Improvizacija melodijskih linija	Učenici će: -uočavati oblikovanje melodije, usavršavati logičko fraziranje i time razvijati muzikalnost izvođenja, -razvijati vlastiti kreativni izraz,
Ritam	Šesnaestinka i šesnaestinska pauza. Kombinacije ritmičkih odnosa unutar dobe.	Učenici će: - prepoznati i pravilno izvesti šesnaestinku i šesnaestinsku pauzu; -pravilno izvesti ritmička trajanja unutar dobe pri njenoj podjeli na dva, tri i četiri,
Metrika	Osminska, četvrtinska i polovinska mjera	Učenici će: -prepoznati i tačno izvesti teške i lake dobe kao i ritmičke odnose u osminkoj, četvrtinskoj i polovinskoj mjeri,
Tempo i agogika	Oznake za tempo i agogiku	Učenici će: -prepoznati i razlikovati tempa u literaturi koju sviraju.
Dinamika	Sve dinamičke oznake	Učenici će: -razlikovati slušno i pri izvedbi sve dinamičke oznake koje sreću u literaturi,
OSNOVNE VRSTE VIOLONČELISTIČKE TEHNIKE	Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta čelističke tehnike: - kultura desne ruke, - artikulacija, - sviranje ljestvica kroz dvije oktave, - repeticija.	Učenici će: - upoznati i pravilno izvesti osnovne v.c. tehnike -svirati durske ljestvice kroz dvije oktave - pravilno izvesti repeticiju.
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Dvodjelna i trodjelna pjesma, suite	Učenik će: -upoznati oblik dvodjelne i trodjelne pjesme i suite
TEHNIČKI DIO:	• Promjena prvoga u četvrti položaj i obratno s pomoću prazne žice i bez prazne žice – opuštanje. • Kultura desne ruke (promjena gudala, potezi raznih trajanja, legato). • Vježbe za intonaciju i memoriju. Osnovni zahtjevi koje treba uzeti u obzir radi postizanja uspjeha u radu su: kvalitetan ton, čista intonacija, izbjegavanje suvišnog naprezanja, prirodni i neusiljeni pokreti, tačno i sigurno ritmiziranje, poznavanje pojmova muzičke pismenosti (linijski sistem, notni znaci, bas ključ, pojam o visini i trajanju nota i pauza, intervali i dinamičke oznake) i sviranje napamet. Za razvoj muzičkog sluha pored narodnih pjesama, djela muzičkih klasika i dječijih pjesama, treba koristiti i metodu solfedžiranja etida i komada za izvođenje, čime se kod učenika postiže svjestan odnos prema gradivu koje se izučava. Učenicima koji pokazuju izrazite sposobnosti treba posvetiti posebnu pažnju.	

SKALE:	Durske i molske skale do 3 predznaka kroz dvije oktave sa razloženim četveroglasnim trozvucima, razloženi umanjeni i dominantni septakord kroz dvije oktave – sve sa varijacijama.
MINIMUM GRADIVA ZA III RAZRED	• 3skale • 6 etida • 2 stava iz male svite • 1 kompozicije po slobodnom izboru
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	<u>1.</u> 1skala <u>2.</u> 1etida <u>3.</u> 1 kompozicija po slobodnom izboru ili 2 stava iz male svite (po mogućnosti uz pratnju klavira) Program za provjeru znanja se izvodi napamet.
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog III. razreda učenik treba da : - postigne veću samostalnost u čitanju i interpretiranju notnog teksta u skladu sa njegovim nivom muzičke pismenosti, - poznaje i usavršava izvedbu različitih vrsta v.c. tehnika, - prepozna osnovne karakteristike muzičkog oblika djela koje svira te postigne kvalitetan ton, čistu intonaciju, ritmičku stabilnost i preciznost te izbjegava suvišna naprezanja u cilju prirodnih i neusiljenih pokreta.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - violončelo mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violončelo Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• R. Matz: Tehničke vježbe, I sveska • Sebastijan Lee: Etide op. 70 (od broja 21 do 40) • J.J.Dotzauer: Sveska prva (od 13 do 30) • R. Matz: Mala svita (I,II ,III i IV stavak) • Nagy-Čakmak: Izbor kompozicija za mlade čeliste, I svezak. • F.A.Kumer: Dueti za dva violončela • Suzuki: II i III sveska • Hrestomatija: II i III sveska • Sapožnjikov: Etide • F.Kummer: Etide

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	VIOLONČELO	
RAZRED	ČETVRTI (IV)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE VIOLONČELA	Izvori zvuka i tonske boje	Učenici će: - upoznavati tehniku i građu instrumenta sa svrhom otkrivanja novih izvora zvuka i tonskih boja
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje i držanje instrumenta i gudača te sjedenje pred pultom.	Učenici će: - stalno prilagođavati položaj sjedenja i postavu ruku s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST		
Note u F ključu	Notni zapis u velikoj i maloj oktavi.	Učenici će: - brzo i spretno pročitati i izvesti notni zapis u velikoj i maloj oktavi.
Prstomet	Logično korištenje prstometa.	Učenici će: - upoznati pravila prirodnog prstometa s obzirom na fiziologiju šake i specifičnost instrumenta.
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	Razvoj melodije Cantilena	Učenici će: - samostalno i muzikalno interpretirati melodiju, razvijati osjećaj za logično fraziranje temelju upotrebe gudača, - upoznati pojam cantilene i odgovarajuće je interpretirati.
Ritam	Horizontalna poliritmija	Učenici će: - upoznati horizontalnu poliritmiju i precizno je izvesti.
Metrika	Jednostavne i složene mjere	Učenici će: - pravilno izvesti teške i lake dobe u poznatim mjerama.
Tempo i agogika	Oznake za tempo i agogiku	Učenici će: - prepoznati naučene oznake za tempo i agogiku, te ih proširiti novima (<i>lento, sostenuto, izrazi meno mosso, piu mosso, molto, non troppo</i>)
Dinamika	Sve dinamičke oznake	Učenici će: - prepoznati većinu oznaka za dinamiku (od <i>pp</i> do <i>ff</i> , uključujući <i>crescendo</i> i <i>decrescendo</i>), znati ih primijeniti u sviranju.
OBLIKOVANJE TONA	<i>Legato, non legato, portato, staccato</i>	Učenici će: - usavršavati poznate načine i upoznati nove redoslijedom kojim se pojavljuju u literaturi.
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Motiv, fraza, rečenica, period Sonatni oblik	Učenici će: - prepoznati i odgovarajuće izvesti motiv, frazu, rečenicu i period, - razlikovati I. i II. temu kod sonatnog oblika,
STILSKE ZNAČAJKE	Barok, klasicizam i romantizam	Učenici će: - upoznati osnovne karakteristike stila i prepoznati ih u djelu koje sviraju; - znati imena kompozitora i detalje iz biografije
Ukrasi	Triler	Učenici će: - upoznati i pravilno izvesti <i>triler</i>

TEHNIČKI DIO:	• Otvoreni stav I. i IV. položaja, te njihova primjena. • Prelazi iz otvorenog u zatvoreni stav i obrnuto. • Kultura desne ruke – nastavak. • Vježbe za intonaciju i memoriju.
SKALE:	Durske i molske skale do 3 predznaka kroz dvije oktave sa razloženim četveroglasnim trozvucima, razloženi umanjeni i dominantni septakord kroz dvije oktave – sve sa varijacijama.
MINIMUM GRADIVA ZA IV RAZRED:	• 3 skale • 6 etida • 2 stavka iz suite ili I stavak sonate • 2 kompozicije po slobodnom izboru
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1skala 2. 1etida 3. 2 stavka iz suite ili I stavak sonate 4. 1 kompozicija po slobodnom izboru (po mogućnosti uz pratnju klavira) Program za provjeru znanja se izvodi napamet.
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga četvrtog razreda učenik će: - postići veću samostalnost pri čitanju novih kompozicija (poznavati note u F ključu, ritmičke vrijednosti i mjere i služiti se tim znanjem pri sviranju); - prepoznati oznake za tempo, dinamiku, agogiku, te primijeniti odgovarajuću vrstu izvođenja djela (težiti uvjerljivijem izvođenju fraza, većem dinamičkom nijansiranju, upoznati nove ukrase i obilježje stilova); - koristiti se različitim vrstama violončelističke tehnike u skladu sa učenikovim mogućnostima; - prepoznati i uvjerljivo izvesti kontrastne dijelove kompozicije, razvijati osjećaj za cjelinu.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - violončelo mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violončelo Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• R. Matz: Sveska I, tehničke vježbe do kraja • R. Matz: 54 etide (prvih 17) • R. Matz: 25 etida (prvih 15) • R. Matz: Svita u C duru za violončelo solo (dva stavka) • Nagy Čakmak: Izbor kompozicija za mlade čeliste, sv. II • R. Matz: Sonata da camera: I,II,III,IV stavak uz pratnju klavira • F.A. Kumer: Dueti za dva violončela • Suzuki: Škola za violončelo – nastavak (II i III sveska) • Hrestomatija: Pjesmice za 3. i 4. razred Napomena: Uz navedenu literaturu, može se koristiti i literatura sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	VIOLONČELO	
RAZRED	PETI (V)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE VIOLONČELA	Izvori zvuka	Učenici će: -istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje i držanje instrumenta i gudača te sjedenje pred pultom.	Učenici će: -stalno prilagođavati položaj sjedenja i postave ruku s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST F ključ	Notni zapis u maloj i velikoj oktavi. Prima vista čitanje	Učenici će: -brzo i samostalno snalaziti se u različitom notnom tekstu; - čitati prima vista jednostavnih kompozicija.
Prstomet	Pravilna upotreba prstomet	Učenici će: -primjenjivati odabir prirodnog prstomet i koristiti logičan prstomet s obzirom na artikulaciju teksta.
MUZIČKE SASTAVNICE Melodija i fraza	Muzikalno i logično fraziranje, tonsko oblikovanje razvojem upotrebe gudača i lijepo izvođenje cantilene	Učenici će: -logično izvesti muzičku frazu te usavršiti njeno muzikalno izvođenje.
Ritam	Složenije ritmičke vrijednosti, poliritmija.	Učenici će: -prepoznati i izvesti složenije ritmičke figure; -postupno savladati poliritmiju.
Metrika	Puls Sve vrste složenih mjera	Učenici će: -odrediti osnovni puls muzičkog djela; -prepoznati i pravilno izvesti teške i lake dobe u složenim mjerama.
Tempo i agogika	Proširiti osnovne oznake tempa i agogike	Učenici će: -prepoznavati i razlikovati tempa u literaturi koju sviraju
Dinamika	Sve dinamičke oznake Ritmički akcent	Učenici će: -slušno prepoznati i znati uvjerljivo i dojmljivo izvesti većinu dinamičkih oznaka; -izvesti ritmički akcent agogičkim proširenjem.
OBLIKOVANJE TONA	Načini izvedbe i karakter djela	Učenici će: -usavršavati i osvještavati dosad upoznate osnovne tehnike izvođenja sukladno karakteru djela uz dodavanje novih – <i>cantabile, dolce, sotto voce</i> .
VRSTE ČELISTIČKE TEHNIKE	Usavršavanje pravilne izvedbe osnovnih vrsta čelističke tehnike Durske i molske skale do 3 predznaka kroz 2 oktave sa varijacijama.	Učenici će: -usavršavati izvedbu osnovnih vrsta čelističke tehnike; -svirati skale u pokretnijem tempu od prethodnog razreda;
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Sonatni oblik, klasični rondo, složena trodjelna pjesma, tema s varijacijama, suita.	Učenici će: -poznavati i prepoznati osnovne dijelove navedenih oblika.
STILSKE ZNAČAJKE	Barok, klasicizam, romantizam, XX. stoljeće	Učenici će: -sustavno upoznavati osnovne stilske značajke i odgovarajuće izvesti zadane kompozicije nabrojanih stilskih razdoblja.

Ukrasi	Triler	Učenici će: - znati prepoznati i tačno stilski izvesti triler.
TEHNIČKI DIO:	• Otvoreni stav (povišeni I. i IV. položaja). • Prelazi od polupoložaja do V. položaja. • Kultura desne ruke – nastavak. • Vježbe za intonaciju i memoriju. • Razvoj samostalnog mišljenja u oblikovanju muzičke misli korištenjem znanja o upotrebi guda i prstometa.	
SKALE:	Durske i molske skale do 3 predznaka kroz dvije oktave sa razloženim četveroglasnim trozvucima, razloženi umanjeni i dominantni septakord kroz dvije oktave – sve sa varijacijama.	
MINIMUM GRADIVA ZA V RAZRED:	• 4 skale • 6 etida • 2 stavka iz suite ili I stavak sonate ili I stavak koncertina • 2 kompozicije po slobodnom izboru	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1skala 2. 1 etida 3. 1 stav koncertina (I stav ili II i III stav) 4. 1 kompozicija po slobodnom izboru (po mogućnosti uz pratnju klavira) Program za provjeru znanja se izvodi napamet.	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenoga petog razreda učenik će: - razvijati stečene vještine i iskustva iz predhodnih razreda – podići tehnički i muzički nivo izvođenja – obraćajući pažnju na: brzinu i preciznost izvođenja, tehničku sposobnost i muzičku izražajnost, mogućnost duže koncentracije i doslovno memoriranje djela; - razvijati izvođačke sposobnosti; - uporedo s razvijanjem tih vještina treba sticati i znanja o muzičkim razdobljima, stilovima, razvijati muzičku i tonsku maštu, te tako svoju izvedbu učiniti uvjerljivijom i kreativnijom.	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - violončelo mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violončelo Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	
LITERATURA:	• R.Matz: Tehničke vježbe - sveska II (do kraja) • R.Matz: Položaji i prelazi • R.Matz: 25 Etida (od 15-25) • R.Matz: 30 Etida (prvih 7) • R.Matz: Svita u C-duru za violončelo solo • R.Matz: Sonata u starom stilu, II,III,IV stavak uz pratnju klavira • J.B.Breval: Koncertino • Nagy-Čakmak: Izbor kompozicija za mlade čeliste, sv. III • F.A.Kumer: Dueti za dva violončela • Hrestomatija: Pjesmice za IV. i V. razred • Suzuki: Škola za violončelo – nastavak (III i IV sveska)	

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	VIOLONČELO	
RAZRED	ŠESTI (VI)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
UPOZNAVANJE VIOLONČELA	Izvori zvuka	Učenici će: -istraživati raznovrsne tonske boje upoznavanjem instrumenta
SMJEŠTAJ I DRŽANJE TIJELA I RUKU	Pravilno sjedenje i držanje instrumenta i gudala te sjedenje pred pultom.	Učenici će: -stalno prilagođavati položaj sjedenja i postave ruku s obzirom na tjelesni razvoj.
MUZIČKA PISMENOST F (bas) ključ, tenor i violinski ključ	Notni zapis u velikoj i maloj oktavi; upoznavanje notnog zapisa u tenor i violinskom ključu. Sviranje prima vista	Učenici će: -brzo i samostalno snalaziti se u notnom tekstu u maloj i velikoj oktavi; - prepoznati i pravilno pročitati zapis u tenor i violinskom ključu; -čitati lakši notni tekst bez pripreme.
Prstomet	Pravilna upotreba prstomet	Učenici će: -primjenjivati odabir prirodnog prstomet i koristiti logičan prstomet s obzirom na artikulaciju teksta
MUZIČKE SASTAVNICE		
Melodija i fraza	Muzikalno i logično fraziranje	Učenici će: -muzikalno izvoditi frazu s razumijevanjem strukture muzičkog djela.
Ritam	Sve notne vrijednosti Jednostavni i složeni ritmovi Poliritmija	Učenici će: -znati prepoznati sve notne vrijednosti i složeni ritmove; -izvesti teže poliritmičke kombinacije
Metrika	Sve vrste mjera i njihove izmjene	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti izmjene unutar dobe i unutar takta.
Tempo i agogika	Osnovne oznake za tempo i agogiku	Učenici će: -prepoznati i izvesti sve oznake za tempo i agogiku
Dinamika	Sve dinamičke oznake Akcenti	Učenici će: -prepoznati i odgovarajuće izvesti sve dinamičke oznake i oznake za akcente; -izvesti označeni akcent kombinacijom dinamičkog isticanja i agogičkog proširenja
OBLIKOVANJE TONA	Oblikovati zvuk obzirom na stil i karakter kompozicije, te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju	Učenici će: -prepoznati i pravilno izvesti vezane i nevezane načine izvođenja obzirom na stil i karakter te raspoloženja koja se u njoj izmjenjuju.
VRSTE VIOLONČELISTIČKE TEHNIKE	Usavršavanje pravilne izvedbe različitih vrsta čelističke tehnike.	Učenici će: -brzo i spretno izvoditi upoznate vrste violončelističke tehnike.
OBLIKOVANJE MUZIČKOG DJELA	Jednostavni i složeni oblik pjesme Sonatni oblik Rondo Tema s varijacijama Barokna suita	Učenici će: -prepoznati, usporediti i odgovarajuće izvesti nabrojene muzičke oblike iz preporučene literature; -u formalnom i muzičkom smislu razumjeti manje cjeline i znati graditi veće forme; -upoznati stavke barokne suite.

STILSKE ZNAČAJKE	Barok, klasicizam, romantizam, XX. stoljeće	Učenici će: -upoznati osnovne stilske karakteristike
TEHNIČKI DIO:	• Viši položaj (od IV. do oktavnog). • Osnove sviranja na palčanicu. • Potezi ležećim i skakućim gudačima. • Uvod u sviranje Bachovih suita. • Kultura desne ruke – nastavak. • Vježbe za intonaciju i memoriju. • Razvoj samostalnog mišljenja u oblikovanju muzičke misli korištenjem znanja o upotrebi gudača i prstometa.	
SKALE:	Durske i molske skale do 4 predznaka kroz dvije oktave sa razloženim četveroglasnim trozvucima, razloženi umanjeni i dominantni septakord kroz dvije oktave – sve sa varijacijama.	
MINIMUM GRADIVA ZA VI RAZRED	• 4 skale • 5 etida • J.S.Bach: Suita za violončelo solo (jedan stavak) • I stavak sonate ili I stavak koncerta • 2 kompozicije po slobodnom izboru	
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1. 1 skala 2. 2 etide (od toga jedna na palčanicu) 3. I ili II. i III. stavak sonate ili koncertina 4. J.S.Bach: Suita za violončelo solo (jedan stavak) ili 1 kompozicija po slobodnom izboru (po mogućnosti uz pratnju klavira) Program za provjeru znanja se izvodi napamet.	
KATALOG ZNANJA I POSTIGNUĆA:	Nakon završenog VI razreda učenik će: - biti potpuno muzički pismen, znati pročitati notni tekst sa svim njegovim elementima i odsvirati, prepoznati oblik i karakter kompozicije, znati kojem razdoblju pripada i prema tome prilagoditi način izvođenja i oblikovanja tona; - znati izvoditi, slušati i uspoređivati program koji je u skladu sa preporučenom literaturom; - vladati gotovo svim vrstama čelističke tehnike.	
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - violončelo mogu izvoditi profesori završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za violončelo Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.	
LITERATURA:	• R.Matz: Tehničke vježbe sveska III • R.Matz: Položajni prelazi nastavak • R.Matz: 21 Etida (uvod u palčanicu) • R.Matz: 30 Etida (od broja 8 do 16) • J.B. Breval: Koncert za violončelo • Vivaldi: Koncert za violončelo • J.S.Bach: I. suita za violončelo solo u G-duru • Hrestomatija: Pjesmice za V. i VI. Razred • Suzuki:Škola za violončelo – nastavak (IV. i V. sveska) Napomena: Uz navedenu literaturu može se koristiti i literatura sličnih tehničkih i muzičkih zahtjeva.	

OBJAŠNJENJE PROGRAMA SA METODIČKIM UPUTSTVIMA

Za učenike koji nisu pohađali pripremni razred, program je potrebno upotpuniti vježbama za fizičku opuštenost i vježbama za razvijanje sluha.

Zahtjevi:

- Razvijanje poteza po praznim žicama a zatim i duplim - cijelim gudalom, gornjom i donjom polovinom gudala- duple žice i razne kombinacije poteza (nastojati da učenik što bolje savlada funkciju svakog poteza - rame, nadlaktica, podlaktica, ručni zglobovi, prsti)
- Početak upotrebe notnog teksta (savladavanje notnog čitanja, čisto izvođenje vježbi po praznim žicama i duplim bez gledanja notne vrijednosti: cijela, polovina i četvrtina)
- Bezzvučno postavljanje sva četiri prsta sa picikatom i perkusijom. Različite prstne vježbe na instrumentu bez primjene gudala.
- Postavljanje lijeve ruke (zvučna upotreba prstiju sa osnovnim pokretima).
- Etide u prvoj poziciji sa najjednostavnijim potezima gudala. Pokretljivost prstiju lijeve ruke. Prelazi gudala sa jedne prazne žice na drugu, vježbe i etide u dvohvatima, različiti vidovi pokreta prstiju lijeve ruke sa primjenom jednostavnih spajanja poteza gudala.
- Skale i arpeđa. Redoslijed u izučavanju skala. Pomoćne vježbe za različite poteze gudala sa ritmičkim varijacijama.

Komadi za početnike. Komadi za dva violončela služe za razvijanje navika grupnog sviranja. Početne vježbe treba da budu vremenski kratke. U toku rada učenik treba često da provjerava položaj ruku opuštajući ih povremeno, slobodno niz tijelo bez instrumenta i gudala sa neukočenim ramenima. Notni tekst treba postaviti na sredini pulta u visini očiju učenika. Osnovni zahtjevi koje treba uzeti u obzir radi postizanja uspjeha u radu su: kvalitetan ton, čista intonacija, izbjegavanje suvišnog naprezanja, prirodni i neusiljeni pokret, tačno i sigurno ritmiziranje, poznavanje pojmova muzičke pismenosti (linijski sistem, notni znaci, violinski i bas ključ, pojam o visini i trajanju nota i pauza, intervali, dinamičke oznake i sviranje napamet)

Za razvoj muzičkog sluha pored narodnih pjesama, djela muzičkih klasika i dječijih pjesama, treba koristiti i metodu solfežiranja etida i komada za izvođenje, čime se kod učenika postiže svjestan odnos prema gradivu koje se izučava. Učenicima koji pokazuju izrazite sposobnosti treba posvetiti posebnu pažnju.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNI PREDMET

KONTRABAS

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	KONTRABAS
RAZRED	PRVI (I)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - kontrabas mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VSS) odsjek za kontrabas Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	• J.Novosel: Škola za kontrabas I dio od I do III pozicije • J.Novosel: 40 malih etida od I do III pozicije, jedna etida obavezna na provjeri znanja • M.Prosenik: 10 etida za kontrabas uz pratnju klavira (preći etide do III pozicije, jedna etida uz pratnju klavira obavezna na provjeri znanja) • Durske skale do III pozicije sa štrihovima. Jedna skala je obavezna na provjeri znanja.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	KONTRABAS
RAZRED	DRUGI (II)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - kontrabas mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za kontrabas Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA:	• J.Novosel: Škola za kontrabas I dio do VIII pozicije • J.Novosel: 40 malih etida do VIII pozicije, jedna etida obavezna na provjeri znanja • M.Prosenik: 10 etida za kontrabas uz pratnju klavira (preći etide do VII pozicije, jedna etida uz pratnju klavira obavezna na provjeri znanja) • Durske i molske skale do VII pozicije sa načinima za desnu ruku i razloženim trozvucima. Jedna skala je obavezna na provjeri znanja. • Kompozicije domaćih autora sa prepoznatljivim bosanskohercegovačkim folklornim motivima.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNI PREDMET

HARFA

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	HARFA
RAZRED	PRVI (I)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA:	Upoznavanje harfe, njezinih dijelova, povijesti i razvoja. Držanje instrumenta, položaj tijela, postavka ruku i prstiju. Upoznavanje pedala i njihove funkcije (samo informativno). Ugađanje harfe. Mijenjanje žice. Pismenost u violinskom ključu. Vrste takta 4/4, 3/4, 2/4, 3/8, 6/8.
ELEMENTI INTERPRETACIJE:	Oblikovanje tona. Dinamičke oznake: p, mf, f. Osnovne oznake tempa. Agogičke oznake: rit., rall. Artikulacija tona. Oznake: korona, Da capo al Fine, con repetizione, prima volta, seconda volta.
TEHNIKA SVIRANJA:	Svira se sporo i glasno, posebno lijevom i desnom rukom dok se položaj ruku i artiklulacija prstiju posve ne usvoje. Sviranje non legato uz maksimalnu opuštenost. Sviranje vezano 1. i 2. prsta, zatim 1., 2. i 3. prsta te sva četiri prsta silazno i uzlazno Sviranje skupine od 4 prsta unakrsnim prstnim redom (4-2-3-1 ili 1-2-3-4). Rastavljeni trozvuk uzlazno i silazno – priprema za arpeggio. Sviranje intervala. Arpeggio trozvuk s križanjem ruku. Ljestvice kroz 1 oktavu. Glissando.
MINIMUM GRADIVA	20 tehničkih vježbi Grossi. 8 etida različite problematike (E. Pozzoli). 6 kraćih kompozicija po izboru.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	1 etida. 1 kraća kompozicija po izboru. Ispitni program se izvodi napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - harfa mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za harfu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	H. Renie: Method for the harp, I sv. (lekcije 1, 2, 3, 4) D. Watkins: Complete methoud for the harp Suzuki škola za harfu D. Bouchaud: Harp d'or (Zlatna harfa) Hrestomatija G. Bosio: Suono 1 arpa (Sviram harfu).

	TEHNIČKE VJEŽBE: M. Grossi: Metodo per arpa (1–60) E. Pozzoli: Piccoli studi facili e progressivi sv (1–20) KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE H. Renie: Petite etude, Air populaire, Chanson de berceau M. Grandjany – J. Weidensaul: First grade pieces for harp, (18 skladba), po izboru M. K. Waddington: Andante, Cricket's Song OSTALI SADRŽAJI U početku u radu s mlađom djecom potrebno je obraditi i poneku poznatu dječju pjesmicu.
--	---

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	HARFA
RAZRED	DRUGI (II)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA	Sviranje uz punu opuštenost. Upoznavanje vrsta artikulacije. Upoznavanje arpeggiato izvođenja akorda. Upoznavanje zahtjevnijih ritmova, triole, sinkope. Pedalizacija.
ELEMENTI INTERPRETACIJE	Usavršavnje oblikovanja tona. Fraziranje. Dinamičke oznake: crescendo, decrescendo, diminuendo. Agogičke oznake: rallentando, ritenuto, accellerando, piu mosso, meno mosso.
TEHNIKA SVIRANJA	Ljestvica kroz dvije oktave uzlazno i silazno. Ljestvica s različitom akcentuacijom. Trozvuk secco i arpeggiato. Rastavljeni četverozvuk uzlazno i silazno: priprema za arpeggio – mali arpeggio kroz lijevu i desnu ruku te veliki arpeggio s križanjem ruku. Klizanje palca. Legato i staccato (etouffe palac lijeve ruke, otvorene oktave). Flageoletti. Sviranje uz rezonantnu kutiju (alla tavola ili p.d.l.t.).
MINIMUM GRADIVA	20 tehničkih vježbi. 8 etida. 6 kompozicija po izboru.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	2 etide različite problematike. 1 kompozicija po izboru. Ispitni program se izvodi napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - harfa mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za harfu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	H. Renié: Method for harp I. sv. (lekcije 5, 6, 7, 8).+ M. Grossi: Metodo per arpa.+ D. Watkins: Complete method for harp.+ M. Grandjany: Little harp book (8 lakših skladbi).+ C. Salzedo: Schethes for harpists beginners (za naprednije učenike).+ TEHNIČKE VJEŽBE M. Grossi: Metodo per arpa (izbor prema uzrastu, od stranice 29. do 80). E. Pozzoli: Piccoli facili e progressivi, II. svezak A. Holy: 30 tehničkih vježbi C. Salzedo: 10 Conditioning exercises (1, 2, 3, 9, 10) N Ch. Bochsa: 50 lecons progressives A. Kastner: Etide, op. 11 E. Lariviere: Exercises & Etudes, op. 9

	KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE N. Ch. Bochsa: Tema con variazioni D. Watkins: Prelude, Berceuse, Gigue (sklade za 2 prsta iz Six pieces for harp) A. Hasselmans: Petit berceuse M. Grandjany: Little harp book A. Ameller: Mozaique – po izboru nastavnika. B. Andres: Marelles I. i II. svezak M. Gabus: Le harp de Graziella – po izboru. A. Griffiths: Lullaby, Tango, Skylark. J. J. Rousseau: Menuet (iz knjige H. Renie: Method for harp). L. Charpentier: Le Roi fait battre tambour (Chanson populaire) R. Schumann: Petit piece, Petit choral, Petite etude J. Bertini: Little study in harmonics P. John: Uspavanka, Pjesmica Italo lo Vetere: 12 piccoli canoni senza pedali OSTALI SADRŽAJI Prema izboru nastavnika i mogućnostima učenika.
--	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	HARFA
RAZRED	TREĆI (III)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA	Prepoznavanje motiva i fraza. Kolorističko nijansiranje.
ELEMENTI INTERPRETACIJE	Poznavanje svih dinamičkih i agogičkih oznaka te njihova primjena. Rad na fraziranju bogatijim agogičko-dinamičkim sredstvima.
TEHNIKA SVIRANJA	Usavršavanje sinkronizacije desne i lijeve ruke. Usavršavanje sviranja ljestvice uzlazno i silazno u brzem tempu. Rastavljeni četvero-zvuk V. stupnja, križanje ruku u brzem tempu. Vođenje melodije u palcu desne ruke.
MINIMUM GRADIVA	20 tehničkih vježba. 8 etida. 6 kompozicija po izboru.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	Dvije etide različite problematike. Jedna kompozicija po izboru. Ispitni program se izvodi napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - harfa mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za harfu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	E. Pozzoli: Piccoli studi facili e progressivi. E. Pozzoli: 30 studi di media difficultà N. Ch. Bochsa: 40 etudes faciles, op. 318, I. svezak D. Watkins: Complete method for harp H. Renie: Method for, harp I. svezak TEHNIČKE VJEŽBE C. Salzedo: 10 Conditioning Exercises (1, 2, 3, 4, 9, 10) E. Larivière: Exercises & Etudes op. 9 E. Pozzoli: Piccoli studi facili e progressivi II. sv. (20–45) E. Schuecker: Etide, op.18 – 25 etida I. svezak N. Ch. Bochsa: 40 etudes faciles, op. 318, I. sv. (po izboru od prvih 20) A. Campen: Etide (1-10) E. Pozzoli: 30 studi di media difficultà (prvih 15) KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE D. Watkins: The nightingales, Dance, Nocturne (skladbe za tri prsta iz Six pieces for harp) B. Andres: Aquantintes (6 kratkih skladba) H. Renié: Grand mere raconte une historie J. M. Larville: Joies R. Schumann: Bercelette (iz H. Renié: Method for harp) M. Grandjany: Reverie, Barcarolle A. Dobronić: Vehni, vehni fijolica (iz ciklusa Šest narodnih pjesama u Antologiji hrvatskih skladatelja za harfu) OSTALI SADRŽAJI Po nastavnikovu izboru i mogućnostima učenika.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	HARFA
RAZRED	ČETVRTI (IV)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA	Usavršavanje tehničkih i muzičkih vještina usvojenih u prethodnim razredima. Analiza djela. Upoznavanje cikličkog djela – oblik.
ELEMENTI INTERPRETACIJE	Daljnje usavršavanje u oblikovanju fraze, interpretaciji i upotrebi agogičko-dinamičkih sredstava. Širenje dinamičkog intenziteta. Rubato i stringendo. Stilsko oblikovanje.
TEHNIKA SVIRANJA	Usavršavanje tehničke vještine stečene u prethodnim razredima. Ukrasi i trileri. Sviranje terci vezano.
MINIMUM GRADIVA	6 etida. 2 ciklička djela. 3 kompozicije po izboru.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	1 etida. 1 stavak sonate. 1 kompozicija po izboru. Ispitni program se izvodi napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - harfa mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za harfu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	N. Ch. Bochsa: Etide, op. 318, I. svezak 110 exercises journaliers E. Pozzoli: 30 studi di media difficulta J. M. Damase: 12 etida J. L. Dussik: 6 sonatina F. J. Nadermann: 7 sonates progressives, op. 92 TEHNIČKE VJEŽBE C. Salzedo: 10 Conditioning Exercises, svih 10 E. Larivière: Exercises & Etudes, op. 9 N. Ch. Bochsa: 40 etudes faciles, op. 318 – izbor iz prvih 20 E. Schuecker: Etude, op.18 N. Ch. Bochsa: 110 exercises journaliers, prvih 10 E. Pozzoli: 30 studi di media difficulta, drugih 15 po izboru J. M. Demase: 12 etida, br. 7 i 8. D. Owens: Etida za lijevu ruku (iz zbirke Les Plaisirs de la harpe). F. J. Nadermann – E. Schuescker: 8 etida

	KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE J. L. Dussik: 6 sonatina – jedna po nastavnikovu izboru F. J. Nadermann: 7 sonates progressives, op. 92 (jedna po izboru nastavnika – br. 2 ili 4) A. Hasselmans: Trois petit pieces faciles: (Reverie, Le rouet, Ronde de nuit) M. Grandjany: Le bon petit roi d'Yvetot. M. Grandjany: 3 easy pieces (Nature, Reverie, Barcarolla). N. Gustavson: In a Moorish garden. B. Janjanin: Skice OSTALI SADRŽAJI Druge etide i kompozicije po nastavnikovu izboru nastavnika i prema učenikovim mogućnostima.
--	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	HARFA
RAZRED	PETI (V)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA	Usavršavanje tehnike i muzičkih vještina.
ELEMENTI INTERPRETACIJE	Samostalno oblikovanje djela (agogičko, dinamičko, stilsko).
TEHNIKA SVIRANJA	Vođenje melodije u palcu desne ruke u ritmičkom obrascu od 4 šesnaestinke. Brzina izvođenja. Križanja ruku. Dominantni septakord paralelno.
MINIMUM GRADIVA	6 etida. 2 ciklička djela. 3 kompozicije po izboru (od toga jedna domaćeg autora).
ISPITNO GRADIVO	1 etida. 1 stavak cikličkog djela. 1 kompozicija po izboru. Ispitni program se izvodi napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - harfa mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za harfu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	H. Renié: Method for harp, I. svezak L. Lawrance – C. Salzedo: Complete method for harp TEHNIČKE VJEŽBE C. Salzedo: 10 Conditioning Exercises – svih 10. C. Salzedo: The harpist's daily dozen. E. Pozzoli: 30 studi di media difficulta – izbor od drugih 15 etida. N. Ch. Bochsa: 40 etudes faciles, op. 318, II. sv. – drugih 20 N. Ch. Bochsa: 110 exercises journaliers (10 – 20). F. J. Nedermann – E. Schuccker: Etudes et preludes, vol. 1 (30 etudes progressives). N. Ch. Bochsa: 18 etida. KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE J. L. Dussik: 6 sonatina – jedna po izboru. F. J. Nadermann: 7 sonates progressives, op. 92, br. 1 ili br. 3. L. Wood: Sonatina in classycal style J. Rosenfield: Sonatina Nepoznati autor: Varijacije na Mozartovu tema A. Hasselmans: Etude melodique A. Hasselmans: Serenade melancolique H. Renie: 6 pieces breves – po izboru Menuet, Au bord du ruisseau (Na obali potoka), Petite valse, Air ancien, Lied, Valse melancolique. M. Grandjany: Children at play, op. 16 N. Gustavson: Songs without words – po izboru. OSTALI SADRŽAJI Eventualno kamerno muziciranje.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	HARFA
RAZRED	ŠESTI (VI)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje
SADRŽAJ RADA	Primjena do sada stečenih vještina. Osamostaljenje u pripremi djela.
ELEMENTI INTERPRETACIJE	Daljnje usavršavanje u fraziranju, agogičkom i dinamičkom nijansiranju.
TEHNIKA SVIRANJA	Opušteno sviranje u brzom tempu. Sviranje u brzom tempu piano i forte. Sviranje svih elemenata tehnike (ljestvice, trozvuci, tonički i dominantni četverozvuk, duple terce, triler s jednom i dvjema rukama).
MINIMUM GRADIVA	6 etida. 2 ciklička djela. 3 kompozicije različitih stilova.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	1 etida. 1 cikličko djelo. 1 kompozicija po izboru. Ispitni program se izvodi napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - harfa mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za harfu Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS. Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	H. Renié: Method for harp I. sv. (lekcije 9, 10, 11) F. J. Nadermann: 7 sonates progressives, op. 92 J. L. Dussik: 6 sonatina. F. J. Nadremann: Tema s varijacijama (primjena dosadašnjih znanja – varijacije 1 – 12) TEHNIČKE VJEŽBE C. Salzedo: 10 Conditioning exercises – svih 10, The harpist daily dozen, N. Ch. Bochsa: 40 etudes faciles, op. 318 II. sv. – drugih 20 25 etida, op. 62 – br. 24 (tremolo), 50 etudes, op. 34 I. sv. (posvećeno J. B. Crameru), br. 1, 2 18 etudes (6, 7, 8, 9) J. Thomas: 12 etudes E. Schuecker: Etide, op.18 N. Ch. Boshsa: 110 exercices journaliers (od 20. dalje) B. Bagatti: Esercizi tecnici KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE F. J. Nadermann: 7 sonates progressives op. 92 (br. 5, 6 ili 7) J. L. Dussik: 6 sonatina – jedna po izboru N. Buttler Challoner: 3 sonate za harfu. M. Rudolf: Suita S. Mayr: Suita Ch. Ph. E. Bach: Solfeggietto A. Durand: Chacone J. M. Damase: Harp junior

	N. Gustavson: Songs without words A. Hasselmans: Lamento, Berceuse, Petite valse, op. 25 O. Rosenberger: Musik für harfe – po izboru H. Renié: 6 pieces i izbor (Menuet, Au bord du Ruisseau, Petit valse, Air ancien, Lied, Valse melancholique) H. Renié: Angelus, Danse d'autrefois (oba iz zbirke Fenillets d'album) M. Delmans: Pričre L. van Beethoven: Variations on a Swiss Air J. S. Bach: Preludiji (transkripcije) 6 korala (transkripcije) H. Purcell: Obradena djela za harfu N. Mazzoni: Glazbeni zvrk A. Dobronić: Šest narodnih napjeva T. Uhlik: Poput sna. OSTALI SADRŽAJI Obrade baroknih majstora. Literatura po nastavnikovu izboru i učenikovim mogućnostima. Kamerna muzika.
--	---

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNI PREDMET

TAMBURE

TAMBURE

ZADAĆE PREDMETA:

Stjecanje znanja i vještine sviranja izabranog instrumenta: bisernice, brača ili čela. Obavezno učenje čelovića, bugarije ili berde.

Razvijati izvodilačke sposobnosti, motoričke sposobnosti, percepciju, pamćenje, koncentraciju, upornost i radne navike.

Sustavno razvijati osjećaj za ljepotu tona, razvijati osjećaj za metriku, puls i preciznost izvođenja, određivanje tempa, dinamike i agogike.

Postupno razvijati osjećaj za strukturu i oblik muzičkog djela.

Školovanje učenika mora se temeljiti na poznavanju literature i interpretaciji djela svih stilskih razdoblja, obvezatnu sviranju originalne literature pisane za tambure i sviranju tradicionalne – folklorne tamburaške muzike.

Učenici tambure na individualnoj nastavi imaju po potrebi korepeticiju uz klavir.

Ovisno o fizičkim predispozicijama i dobi učenika u I razredu odabire se glavni instrument: bisernica, brač ili čelo.

U drugom razredu učenik se upoznaje s bugarijom i čelom, bračem ili bisernicom ako jedan od navedenih instrumenata nije učio u I razredu.

U IV razredu, ovisno o sposobnostima i fizičkim mogućnostima, učenik se upoznaje s berdom. Tijekom cjelokupnog školovanja učenik intenzivno uči svirati glavni instrument i temeljito se upoznaje s instrumentima tamburaškog orkestra.

Radi što bolje motivacije učenika preporučuje se sviranje u ansamblima u ranoj etapi učenja u sklopu individualne nastave.

Ispitno gradivo može se izvesti se u dva dijela:

I. ljestvica i etida

II. ostali dio ispitnog gradiva koje se planira godišnjim planom i programom rada odjela.

Orkestar je obavezan za sve učenike od trećeg do šestog razreda.

Sviranje u ansamblima priznaje se kao skupno muziciranje, a osobito u sredinama gdje nema dovoljno učenika za osnivanje tamburaškog orkestra.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TAMBURE
RAZRED	PRVI (I)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA	Upoznavanje instrumenta: • dijelovi tambure • pravilno sjedenje i ispravno držanje instrumenta (bisernice ili brača) • postavka ruku • držanje trzalice. • Osnovni tehnički elementi sviranja: • pokreti trzalice dolje (V) gore (O) • sviranje palcem (pizz.) • tremolo (trzanje) • koordinacija lijeve i desne ruke. • Vrijednosti nota i notno pismo: • note u G ključu od e do C2 • i njihove pauze • predznaci • oznake za repeticiju. Metrika: • teška i laka doba, • četvrtinske i osminske mjere, • predtakt. Ritam: • punktirani ritam • sinkopa • kvartola (po 4 udarca na jednu notu). Artikulacija: • legato • non legato, portato • staccato • tenuto. Dinamika: • forte, piano, mezzoforte, mezzopiano. • crescendo i diminuendo Tempo i agogika: • allegro, moderato, andante • ritenuto, korona. Tehničke vježbe i ljestvice: • ljestvice C-dur, G-dur i F-dur kroz jednu oktavu s rastavljenim akordima • tehničke vježbe za lijevu i desnu ruku • sviranje od I do III položaja.
MINIMUM GRADIVA	6 etida. Navedene ljestvice s rastavljenim akordima. 10 kompozicija.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA:	1 ljestvica. 1 etida. 2 kompozicije različita karaktera. Ispitni program se izvodi napamet.

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu narodnih instrumenata mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom odgovarajućeg instrumentalnog, teoretskog, muzikološkog ili etnomuzikološkog, odsjeka za kompoziciju i dirigovanje (VŠS ili VSS), koji su i istaknuti umjetnici narodnih instrumenata Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS.
LITERATURA	ETIDE: A. Marković: Etide za bisernicu ili brač I. Ž. Bradić – Siniša Leopold: Škola za tambure I. – II. razreda Dražen Varga: Škola za tambure Svetlana Krajna: Etide za bisernicu i brač Etide koje u sebi sadrže tehničke elemente prema zahtjevima postavljenim u sadržaju rada. KOMPOZICIJE: Ž. Bradić: Škola za tambure I – VI razreda A. Marković: Koncertantne skladbe S. Krajna: Zbirka skladbi za bisernicu i brač

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TAMBURE
RAZRED	DRUGI (II)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA	Upoznavanje instrumenta: provjera postave ruku i ispravno držanje instrumenta. Osnovni tehnički elementi sviranja: koordinacija ruku usavršavati tehniku trzanja (tremolo) ravnomjernost udaraca u tremolu ataka zvuka. Vrijednosti nota i notno pismo: Šesnaestina opseg tonova od e do G2 note u bas ključu za čelo. Metrika: polovinska mjera kratice u notnom pismu: D.C. al Fine, -cezura. Ritam: punktirani ritam, triola, sinkopa unutar dobe, ritamske kombinacije: Artikulacija: usavršavati izvedbu legata non legata, portata, staccata, tenuta. Dinamika: dinamičko nijansiranje fraza kontrastna dinamika $p < f > p$ na jednom zvuku. Tempo i agogika: upoznati i razlikovati brzinu tempa: vivo, allegretto, largo, andantino accelerando, ritardando, ritenuto. Tehničke vježbe i ljestvice: ljestvice a-mol, e-mol, d-mol, B-dur i D-dur s rastavljenim akordima sviranje uz metronom sviranje od IV do VII položaja osnovni akordi dur-mola na bugariji i kadenciji: I – IV - V7 - I.
MINIMUM GRADIVA	6 etida. Navedene ljestvice. 10 skladba.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	1 Ljestvica. 1 etida. 2 kompozicije različita karaktera. Ispitni program se izvodi napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu narodnih instrumenata mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom odgovarajućeg instrumentalnog, teoretskog, muzikološkog ili etnomuzikološkog odsjeka, odsjeka za kompoziciju i dirigovanje (VŠS ili VSS), koji su i istaknuti umjetnici narodnih instrumenata Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS
LITERATURA	ETIDE: A. Marković: Etide za bisernicu ili brač I. Ž. Bradić – Siniša Leopold: Škola za tambure I. – II. razreda Dražen Varga: Škola za tambure Svetlana Krajna: Etide za bisernicu i brač Etide koje u sebi sadrže tehničke elemente prema zahtjevima postavljenim u sadržaju rada.

	KOMPOZICIJE: Ž. Bradić: Škola za tambure I – VI razreda A. Marković: Koncertantne skladbe S. Krajna: Zbirka skladbi za bisernicu i brač Originalne kompozicije i transkripcije prilagođene za tamburu i tehnički primjerene mogućnostima učenika.
--	---

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TAMBURE
RAZRED	TREĆI (III)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA	Upoznavanje instrumenta: radi komornog sviranja uvodi se obvezatno čelović i D-bisernica. Osnovni tehnički elementi sviranja: znati svirati bisernicu i brač u VII – X položaju, usavršavati pokrete mediatora (trzalice) dolje-gore u novim ritamskim kombinacijama, vježbe za kvalitetan tremolo. Vrijednosti nota i notno pismo: brzo čitanje nota u G-ključu u opsegu od e – H3 i F-ključu od E – g1, sniženi alterirani tonovi. Metrika: mješovita mjera šestoosminska mjera četvrtinska mjera polovinska mjera Ritam: kombinacija ritamskih odnosa unutar dobe kvartole, kvintole ritamske kombinacije: Artikulacija: glissando arpeggio. Dinamika: primjena svih dinamičkih oznaka: subitopiano, sforzato znati pravilno izvesti akcente (>). Tempo i agogika: oznaka za tempo i agogiku u literaturi, koju učenik svira Tehničke vježbe i ljestvice: koristiti dijatonsku postavku prstiju na bisernici, a na ostalim instrumentima – stisnutu (kromatsku) durske i molske ljestvice do 3 predznaka kroz 2 oktave s rastavljenim akordima kromatska ljestvica kroz 1 oktavu. Ornamenti/ukrasi: predudar.
MINIMUM GRADIVA	6 etida s različitim tehničkim zahtjevima. Navedene ljestvice. 12 skladba različita karaktera.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	1 skala. 1 etida. 1 kompozicija po slobodnom izboru.
	Ispitni program se izvodi napamet.

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu narodnih instrumenata mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom odgovarajućeg instrumentalnog, teoretskog, muzikološkog ili etnomuzikološkog, odsjeka za kompoziciju i dirigovanje (VŠS ili VSS), koji su i istaknuti umjetnici narodnih instrumenata Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS
LITERATURA	ETIDE: Ž. Bradić: Škola za tambure III. – VI. razreda Dražen Varga: Škola za tambure Svetlana Krajna: Etide za bisernicu i brač Etide koje u sebi sadrže tehničke elemente prema zahtjevima postavljenim u sadržaju rada. KOMPOZICIJE: Ž. Bradić: Škola za tambure I – VI razreda A. Marković: Koncertantne skladbe S. Krajna: Zbirka skladbi za bisernicu i brač Originalne kompozicije i transkripcije prilagođene za tamburu i tehnički primjerene mogućnostima učenika. Izbor ostalih odgovarajućih kompozicija domaćih i stranih autora.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TAMBURE
RAZRED	ČETVRTI (IV)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA	Upoznavanje instrumenta: samostalno ugađanje instrumenta. Osnovni tehnički elementi sviranja: usavršavati tehniku sviranja bisernice i brača, primjena položaja VII – XI, sviranje po sluhu jednostavne pjesme. Vrijednosti nota i notno pismo: brzo pročitati i izvesti notni zapis u G i F-ključu. Metrika: složene mjere 5/8, 7/8, 9/8 pokušati svirati prema metronomskim oznakama. Ritam: Artikulacija: usavršavanje svih vrsta artikulacija. Dinamika: usavršavati dinamičko nijansiranje od pianissima do fortissima pp – ff. Tempo i agogika: prepoznati naučene oznake za tempo i agogiku te ih proširiti novima (lento, sostenuto, meno mosso, piu mosso). Tehničke vježbe i ljestvice: primjena različite vrste artikulacije u ljestvicama sviranje ljestvice do 4 predznaka kroz 2 oktave kromatske ljestvice kroz 2 oktave. Ornamenti (ukrasi): predudar kratki i dugi mordent, triler.

MINIMUM GRADIVA	6 etida s različitim tehničkim zahtjevima. Navedene ljestvice. 10 kompozicija različitih karaktera malih muzičkih oblika ili 3 koncertne kompozicije.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	1 Ljestvica 1 etida 2 kompozicije Ispitni program se izvodi napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu narodnih instrumenata mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom odgovarajućeg instrumentalnog, teoretskog, muzikološkog ili etnomuzikološkog, odsjeka za kompoziciju i dirigovanje (VŠS ili VSS), koji su i istaknuti umjetnici narodnih instrumenata
LITERATURA	ETIDE: Ž. Bradić: Škola za tambure III. – VI. razreda Dražen Varga: Škola za tambure Svetlana Krajna: Etide za bisernicu i brač Etide koje u sebi sadrže tehničke elemente prema zahtjevima postavljenim u sadržaju rada. KOMPOZICIJE: Ž. Bradić: Škola za tambure I – VI razreda A. Marković: Koncertantne skladbe S. Krajna: Zbirka skladbi za bisernicu i brač Originalne kompozicije i transkripcije prilagođene za tamburu i tehnički primjerene mogućnostima učenika. Izbor ostalih odgovarajućih kompozicija domaćih i stranih autora.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TAMBURE
RAZRED	PETI (V)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA	Upoznavanje instrumenta: izvori zvuka: znati izražavati raznovrsne tonske boje obvezno upoznavanje berde ili bugarije. Osnovni tehnički elementi sviranja: brzo pronalaženje položaja u zadanoj melodiji ataka zvuka u dvostrukim notama rad na kvalitetnim tremolima. Metrika: složena mjera 12/8. Ritam: ritamske kombinacije 6/8 mjere ritamski akcent. Artikulacija: muzikalno i logično fraziranje kvalitetan ton. Dinamika: znati uvjerljivo izvesti većinu dinamičkih oznaka Dal al poi Coda, tacet itd. Tempo i agogika: proširiti osnovne oznake tempa i karaktera (agogike) rubato. Tehničke vježbe i ljestvice: vježbe po Šradiku ljestvice do 5 predznaka s rastavljenim akordima i različitim ritamskim kombinacijama rad na motorici prstiju (vježbe) kromatske ljestvice kroz 2 oktave. Ornamenti (ukrasi): višestruki predudar, grupetto.
MINIMUM GRADIVA	7 etida za različite tambure (bisernicu i brač). 10 kompozicija različitog karaktera i različitog stila muzičkih oblika ili 3 koncertne kompozicije. Navedene ljestvice.
ISPITNO GRADIVO	Jedna ljestvica s rastavljenim akordima. Jedna etida. Dvije kompozicije različitog karaktera. Ispitni program se izvodi napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu narodnih instrumenata mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom odgovarajućeg instrumentalnog, teoretskog, muzikološkog ili etnomuzikološkog i odsjeka za kompoziciju i dirigovanje (VŠŠ ili VSS), koji su i istaknuti umjetnici narodnih instrumenata Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS
LITERATURA	ETIDE: Ž. Bradić: Škola za tambure III. – VI. razreda Dražen Varga: Škola za tambure Svetlana Krajna: Etide za bisernicu i brač Etide koje u sebi sadrže tehničke elemente prema zahtjevima postavljenim u sadržaju rada.

	KOMPOZICIJE: Ž. Bradić: Škola za tambure I – VI razreda A. Marković: Koncertantne skladbe S. Krajna: Zbirka skladbi za bisernicu i brač Originalne kompozicije i transkripcije prilagođene za tamburu i tehnički primjerene mogućnostima učenika. Izbor ostalih odgovarajućih kompozicija domaćih i stranih autora.
--	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	TAMBURE
RAZRED	ŠESTI (VI)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje
SADRŽAJ RADA	Upoznavanje instrumenta: znati svirati sve instrumente tamburaškog orkestra sve o tamburi. Osnovni tehnički elementi sviranja: usavršavanje tehnike sviranja na svim tamburama i u svim tonalitetima sviranje a vista tehničke razine 5 razreda. Metrika: sve vrste mjera i njihove izmjene (unutar dobe i unutar takta). Ritam: znati izvesti teže poliritamske kombinacije (duole – triole i obrnuto, te triole – kvartole...). Artikulacija: artikulacija u dvostrukim notama. Dinamika: vješto vladati različitim vrstama ataka zvuka vladati zvukom oblikovati zvuk s obzirom na karakter i stil skladbe. Tempo i agogika: zrelo muziciranje sa svim elementima interpretacije. Tehničke vježbe i ljestvice: transponiranje melodije u drugi zadani tonalit vježbe po Šradiku ljestvice kroz dvije oktave do 6 predznaka kromatske ljestvice kroz 2 oktave. Ornamenti/ukrasi: flažoleto, mordent, triler.
MINIMUM GRADIVA	8 etida za različite tambure. 10 kompozicija različitog karaktera i različitog stila muzičkih oblika ili 3 koncertne kompozicije. Navedene ljestvice s rastavljenim akordima.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	Jedna ljestvica s rastavljenim akordima. Jedna etida. Dvije kompozicije različitog karaktera. Ispitni program se izvodi napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu narodnih instrumenata mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom odgovarajućeg instrumentalnog, teoretskog, muzikološkog ili etnomuzikološkog i odsjeka za kompoziciju i dirigovanje (VŠS ili VSS), koji su i istaknuti umjetnici narodnih instrumenata Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS

LITERATURA	ETIDE: Ž. Bradić: Škola za tambure III. – VI. razreda Dražen Varga: Škola za tambure Svetlana Krajna: Etide za bisernicu i brač Etide koje u sebi sadrže tehničke elemente prema zahtjevima postavljenim u sadržaju rada. KOMPOZICIJE: Ž. Bradić: Škola za tambure I – VI razreda A. Marković: Koncertantne skladbe S. Krajna: Zbirka skladbi za bisernicu i brač Originalne kompozicije i transkripcije prilagođene za tamburu i tehnički primjerene mogućnostima učenika. Izbor ostalih odgovarajućih kompozicija domaćih i stranih autora.
-------------------	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

GLAVNI PREDMET

BLOK-FLAUTA

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	BLOK-FLAUTA
RAZRED	PRVI (I)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje
SADRŽAJ RADA	Upoznavanje s instrumentom. Tumačenje teorije kako bi mogli početi učiti svirati. Način držanja instrumenta. Način disanja – vježbanje i tumačenje kako dišemo pri sviranju.
TEHNIKA SVIRANJA	Dobivanje čistog tona. Sviranje dvotaktne fraze u pokretnom tempu s lijepim, čistim tonom. Šesnaestinke – paziti na izgovor r. t. figurica i ujednačenost. Artikulacija.
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	1 vježba. 1 kompozicija po slobodnom izboru. Ispitni program se izvodi napamet.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - flauta mogu izvoditi profesori završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek flauta Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	V. Kondres: Škola za blok-flautu I. dio J. F. Giesbert: Klaine Tänze aus Vergangenerzeit (dueti) KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE V. Kondres: Vježbe 1. – 20. J. F. Giesbert: Plesovi 1. – 8. Narodne: Pjevala je ptica kos. Na planincah. Plovi, plovi. Jedna stara majka. Lipe li su... Tri djevojke proso žele. Kompozicije po slobodnom izboru.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	BLOK-FLAUTA
RAZRED	DRUGI (II)
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje
SADRŽAJ RADA	Ponavljjanje teorije i zahvati.
TEHNIKA SVIRANJA	Povišeni i sniženi tonovi. Čisti tonovi od f2 do c3. Ritam i izgovor. Fraziranje. C-dur, G-dur, D-dur, F-dur, a-mol, g-mol, d-mol; + trozvuk
PROGRAM ZA PROVJERU ZNANJA	1 vježba. 1 kompozicija po slobodnom izboru. Ispitni program se izvodi napamet.

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - flauta mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek flauta Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS Nastavu glavnog predmeta izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet.
LITERATURA	V. Kondres: Škola za blok-flautu, II. dio H. Kaestnar: Kleine Duette Alter Meister – Heft I/II. KOMPOZICIJE ZA IZVOĐENJE V. Kondres: Vježbe 21. – 40. H. Purcell: Menuet H. Kaestnar: Kleine Duette Alter Meister 1. – 17. W. Roehr: Sonatina u F-duru A. Corelli: Menuet J. Hajjdn: Ples Narodne: Moj očka ma konjčka dva Zbogom more Proljetna pjesma Čaj, Čiro Marice divojko Galija Vehni, vehni fiolica Kompozicije po slobodnom izboru.

GLAVNI PREDMET
KLASIČNI BALET

KLASIČNI BALET

NASTAVNI PROGRAM

CILJ nastave osnovnog baletskog obrazovanja je svestrano upoznavanje učenika sa umjetnošću igre. Buđenje, razvijanje i podsticanje interesa, pozitivnih stavova, navika i potreba za baletskom umjetnošću, kao i osposobljavanje učenika za stvaralačko izvođenje osnovne tehnike klasične igre.

ZADACI nastave u osnovnoj baletskoj školi su:

- stručnim pedagoškim vođenjem razvijati kod učenika njihovu prirodnu nadarenost i ljubav prema igri, usmjeravajući ih na profesionalnu opredjeljenost,
- odgojno – obrazovnim procesom pripremiti učenike profesionalno opredjeljene za daljnje školovanje - u srednju muzičku školu na odsjek klasični balet.
- Razvijati kompletnu ličnost učenika, smisao za društveni život i rad, vježbati ga u istrajnosti i strpljenju, podizati samopouzdanje u njegove sposobnosti i talenat,
- U zdravstvenom smislu upornim i kontinuiranim vježbanjem pospješuje se koncentracija,
- Rad unutrašnjih organa (krvotoka, srca, pluća), motornog aparata, centralnog nervnog sistema,
- Razvijati senzomotorne funkcije kroz upoznavanje sa mehanikom tijela kao instrumentom izražavanja pokretom i osposobljavati ga za bolje snalaženje u prostoru.
- Upornim vježbanjem sticati estetsku kulturu pokreta, koja kad je u saglasnosti sa duhovnom komponentom, utiče na kreativnost, širinu izražavanja kako pokretom tako i razmišljanjem, emocijama;
- Pored razvijanja plesnosti, muzikalnosti, ritma, sluha oživljavati i latentne sposobnosti svakog pojedinca;
- Boljim upoznavanjem baletske umjetnosti, profesionalnim ovladavanjem vodi očuvanju i razvoju te umjetnosti;
- Javnim nastupima, koncertima, TV snimanjima, takmičenjima širiti popularnost klasičnog baleta;
- Umjetničkim ostvarenjima i vrhunskom igrom dopustiti većoj kulturnoj saradnji i prezentaciji ove umjetnosti u državi i svijetu.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	KLASIČNI BALET
RAZRED	PRVI (I)
BROJ ČASOVA	10 časa sedmično – 350 časova godišnje
OSNOVNI ZADACI	Osnovni zadatak prvog razreda je postavka tijela, nogu, ruku i glave na prostim vježbama kod štapa i na sredini. Razvijanje osnovnih navika i koordinacije pokreta.
VJEŽBE KOD ŠTAPA:	1. Pozicije nogu: I, II, III, V i IV 2. Pozicije ruku: pripremna I, II i III pozicija 3. Demi-plie u I, II, III, IV i V poziciji 4. Battement tendu: - Iz I pozicije naprijed, u stranu, nazad; - Iz demi-plie u I poziciji naprijed, u stranu i nazad; - Iz V pozicije u stranu, naprijed i nazad; - Iz demi-plie u V poziciji u stranu, naprijed i nazad; 5. Battement tendu pour le pied (sa spuštanjem pete na pod u II poz.) 6. Passe par terre (provođenje noge naprijed i nazad kroz I poz.) 7. Pojam pravca en dehors et en dedans; 8. Demi-rond de jamb par terre en dehors 9. I i III port de bras; 10. Rond de jamb par terre en dehors et en dedans; 11. Battement tendu jete: - Iz I i V pozicije u stranu, naprijed i nazad - Pique u stranu, naprijed i nazad - U demi-plie iz I i V pozicije u stranu, naprijed i nazad; 12. Položaj noge na cou-de-pied (prednji, zadnji i obuhvatni) 13. Battement frappe u stranu, naprijed i nazad (na pod, a kasnije na 25°) 14. Releve na poluprstima u I, II i V poziciji (sa demi-plie i bez) 15. Battement tendu plie-soutenu u stranu, naprijed i nazad iz I i V pozicije 16. Preparation za rond de jamb par terre en dehors et en dedans 17. Battement fondu u stranu, naprijed i nazad na pod i na 45° 18. Battement soutenu preko cou-de-pied u stranu, naprijed i nazad na pod i na 45° 19. Petit battement na cou-de-pied prenos noge ravnomjerno sa akcentom naprijed i nazad 20. Battement releve lent na 90° iz I i V pozicije; u stranu, naprijed i nazad

	21. Grand plie u I, II, III i V poziciji. Iz IV pozicije u II polugodištu 22. Grand battement jete iz I i V pozicije naprijed, u stranu i nazad 23. Battement developpe: - Naprijed, nazad i u stranu - Sa passe u svim pravcima 24. Rond de jambe en l'air en dehors et en dedans 45° 25. Savijanje korpusa naprijed, nazad i u stranu (licem ka štapu) 26. Pas de bourree sa promjenom nogu (licem ka štapu) 27. Pas de bourree suivi (licem ka štapu)
VJEŽBE NA SREDINI	1. Poklon 2. Pozicije ruku: početna, I, II i III 3. Demi-plie po I i II poziciji en face, po IV i V poziciji na epaulement 4. Battement tendu: - Iz I i V pozicije naprijed, u stranu i nazad - Sa demi-plie iz I i V pozicije naprijed, u stranu i nazad - Sa demi-plie u II i IV poziciju sa prelazom s noge na nogu i bez prelaza passe par terre 5. Battement tendu jete: - Iz I i V pozicije u svim pravcima - Sa demi-plie u I i V poziciju u svim pravcima 6. Demi-rond i rond de jamb par terre en dehors et en dedans 7. Preparation za rond de jamb par terre en dehors et en dedans 8. Grand plie u I i II poziciju en face 9. Battement frappe: - S vrhom prsta na podu u svim pravcima 10. Battement tendu plie soutenu u svim pravcima na cijelom stopalu 11. Battement fondu: - Vrhom prsta na pod u svim pravcima 12. Battement soutenu: - En face vrhom prsta na pod u svim pravcima 13. Petit battement na cou-de-pied (fakultativno) 14. Grand battement jete iz I i V pozicije u svim pravcima en face 15. Releve iz I, II i V poziciju: - sa demi-plie ispruženim nogama 16. Pas de bourree sa promjenom noge en face 17. Temps lie par terre naprijed i nazad

ALLEGRO / SKOKOVI	1. Temps saute po I, II i V poziciji 2. Changement de pied 3. Pas echappe u II poziciji 4. Pas assmble u stranu 5. Pas glissade u stranu 6. Sissone simple (fakultativno) 7. Pas chasse en face naprijed Napomena: Sve skokove prvo učiti licem ka štapu, a nakon usvajanja preći na sredinu.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klasični balet, mogu izvoditi osobe sa završenom akademijom za klasični balet u trajanju od najmanje četiri godine, osobe sa završenom muzičkom akademijom bilo kojeg smjera u trajanju od najmanje četiri godine sa prethodno završenom srednjom baletnom školom, istaknuti baletni umjetnici sa završenom najmanje srednjom baletnom školom i najmanje 10 godina iskustva, i lica sa završenom srednjom muzičkom školom bilo kojeg odsjeka i završenim Fakultetom umjetnosti – Akadamija dramskih umjetnosti i najmanje 5 godina radnog iskustva u nastavi baleta. (VŠS ili VSS) Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	KLASIČNI BALET
RAZRED	DRUGI (II)
BROJ ČASOVA	10 časa sedmično – 350 časova godišnje
OSNOVNI ZADACI	Osnovni zadatak u drugom razredu: jačanje nogu i stopala u vježbama na poluprstima sjedinjavanju raznih elemenata, rad u bržem tempu i u epaulumentu, kako na štapu tako i na sredini. Vježbe koje se javljaju u programu drugog razreda prvi put se uče u „čistom „ vidu. Muzička pratnja časa u drugom razredu u poređenju sa prvim razredom zahtjeva više raznolikosti ritmičkog crteža i opće ubrzavanje tempa.
VJEŽBE KOD ŠTAPA	1. Male i velike poze croisee, efacee, ecartee naprijed i nazad, II arabesque vrhom prsta na pod i demi-plie. Kada se savladaju unositi ih u vježbe. 2. Bettament tendu: - double sa spuštanjem pete u II poziciju - u svim malim i velikim pozama - pour le pied 3. Bettament tendu jete: - belancoire - u svim malim i velikim pozama 4. Rond de jambe per terre en dehors et en dedans na demi-plie 5. Demi-rond de jambe na 45 stepeni en dehors et en dedans cijelom stopalu i poluprstima (p/p) 6. Grand rond de jamb na 45 i 90 stepeni en dehors et en dedons na cijelom stopalu 7. Bettament fondu: - na cijelom stopalu i na p/p 8. Bettament soutenu na cijelom stopalu i na p/p en face 9. Bettament frappe na poluprstima i u svim pravcima 10. Bettament double frappe - U stranu, naprijed i nazad na pod - U stranu, naprijed i nazad na 25 stepeni - Na poluprstima u svim pravcima 11. Petit bettament sur le cou-de-pied na p/p ravnomjerno i sa akcentom en face i u poze 12. Pas coupe na cijelom stopalu i na p/p 13. Pas tombe na mjestu, druga noga na cou-de-pied 14. Rond de jambe en l'air na poluprstima 15. Bettament releve retire iz V pozicije naprijed i nazad 16. Bettament releve lent na 90 stepeni 17. Bettament developpe na 90 stepeni 18. Poze attitude naprijed i nazad 19. Grand jete: - u sve poze

	20. III port de bras (sa ispruženom nogom naprijed i nazad prstima na pod) 21. Petit temps releve en dehors et en dedans na cijelom stopalu 22. Releve na poluprstima, druga noga na cou-de-pied 23. Poluokret ne dehors et en dedans po V poziciji - na dvije noge sa promjenom - iz plie u plie - sa istegnutim nogama u plie 24. preparation za pirouette iz V pozicije sur le cou-de-pied en dehors (fakultativno).
VJEŽBE NA SREDINI	Vježbe na sredini izvode se istim redoslijedom i istim metodološkim prikazom kao i na štapu. Radi usvajanja vježbi, epaulement treba od početka izvodi na sredini počinjući sa izučavanjem poze croisee kao najjednostavnijim po konstrukciji. 1. Male poze croisee, efface, ecartee I, II, III i IV arabesque prstima na podu i na demi-plie. Kada se iste savladaju unose se razne vježbe 2. Grand plie i V i IV poziciji na croisee, effacee 3. Bettament tendi: - u malim i velikim pozama - sa releve i double releve u II poziciji 4. Bettament tendi jete: - u svim pozama - jete pique 5. Rond de jambe par terre na demi-plie en dehors et en dedans 6. Bettament fondu na 45 stepeni 7. Bettament soutenu na poze, prstima na pod 8. Bettament frappe na 25 stepeni u svim pravcima 9. Bettament double frappe - vrhom prsta na pod u svim pravcima - na 25 stepeni u svim pravcima 10. Petit bettament sur le cou-de-pied ravnomjerno i sa akcentom naprijed i nazad 11. Flic naprijed i nazad na cijelom stopalu 12. Pas coupe na cijelom stopalu i poluprstima 13. Pas tombe na mjestu, druga noga na cou-de-pied 14. Rond de jambe en l'air en dehors et en dedans 15. Port de bras I, II i III en face i na epaulement 16. Bettament relevent u svim pravcima na 45 i 90 stepeni 17. Bettament developpe pasee en face i na poze: croisee, effacee, ecartee, attitude effacee i croisee, I, II, III i IV arabesque 18. Grand bettament jete pointe na sve poze (osim arabesque)

	19. Port de bras sa savijanjem tijela i nogom ispruženom na prst naprijed i nazad 20. IV port de bras 21. Temps lie par terre sa pregibom corpora 22. Releve - u IV poziciji croisee i effacee - sa nogom na cou-de-pied 23. Pas de bourre en face 24. Pas de bourree suivi en face sa promjenom noge u stranu 25. Okretanje na obje noge u V poziciji na p/p na jednom mjestu en face 26. Poluokret u V poziciji - sa promjenom noge - sa istegnutim nogama - sa demi-plie
ALLEGRO / SKOKOVI	1. Temps saute po IV poziciji 2. Petit changement de pied 3. Grand changement de pied 4. Pas echappe po II i IV poziciji na jednoj nozi, druga na cou-de-pied naprijed ili nazad 5. Pas assemble naprijed i nazad en face i u male poze 6. Double assemble 7. Sissone simple u malim pozama 8. Pas de chat 9. Pas balance 10. Pas chasse u svim pravcima i u pozama 11. Pas de chat 12. Sissone ferme u svim pravcima i pozama 13. Pas emboite sa nogom na cou-de-pied u mjestu i sa pomjeranjem 14. Pas de basque naprijed (scenska forma)
VJEŽBE NA PRSTIMA	1. Releve po, I, II i V poziciji 2. Pas echappe iz I i V poziciji 3. Pas assemble soutenu en face (sa otvaranjem noge u stranu) 4. Pas de bourree sa promjenom noge 5. Pas couru 6. Pas glissade sa pomjeranjem u stranu (fakultativno) 7. Pas de bourree suivi sa pomjeranjem u stranu

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klasični balet, mogu izvoditi osobe sa završenom akademijom za klasični balet u trajanju od najmanje četiri godine, osobe sa završenom muzičkom akademijom bilo kojeg smjera u trajanju od najmanje četiri godine sa prethodno završenom srednjom baletnom školom, istaknuti baletni umjetnici sa završenom najmanje srednjom baletnom školom i najmanje 10 godina iskustva, i lica sa završenom srednjom muzičkom školom bilo kojeg odsjeka i završenim Fakultetom umjetnosti – Akadamijskim dramskim umjetnosti i najmanje 5 godina radnog iskustva u nastavi baleta. (VŠS ili VSS) Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS
---	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	KLASIČNI BALET
RAZRED	TREĆI (III)
BROJ ČASOVA	10 časa sedmično – 350 časova godišnje
OSNOVNI ZADACI	Završava se rad na postavi nogu, korpusa, ruku i glave. U procesu vježbi usvaja se tehnika poluokreta i okreta kod štapu, na sredini na poluprstima i prstima. Vježbe na sredini sale izvode se na poluprstima.
VJEŽBE KOD ŠTAPA	1. Grand pile sa port de bras 2. Battement tendu pour batterie 3. Rond de jambe na 45 stepeni en dehors et en dedans na p/p i na demi-plie 4. Pas tombe sa pomjeranjem, radna noga u položaju sur le cou-de-pied vrhom prsta na pod ili na 45 stepeni 5. Battement fondu: - Na cijlom stopalu i na p/p u svim pozama - Double na cijelom stopalu - Sa pas tombe sa pomjeranjem - Sa pile releve na cijelom stopalu i na p/p 6. Battement soutenu na poze, na prstima na pod i na 45 stepeni, na cijelom stopalu 7. Battement frappe: - U svim pozama na 25 stepeni i na p/p - Sa releve na poluprstima 8. Battement double frappe: - U svim pozama, prstima na pod, na 25 stepeni, na cijelom stopalu 9. Petit battement sur le cou-de-pied sa plie releve na cijelom stopalu i na p/p sa akcentom naprijed i nazad 10. Filc naprijed i nazad na cijelom stopalu i na p/p 11. Pas coupe na polu prstima 12. Petit temps releve en dehors et en dedans na polu prstima 13. Battement releve lent na 90 stepeni u svim pozama 14. Battement developpe na 90 stepeni u svim pozama / epolement 15. Battement jete; 16. Filc-falc naprijed i na cijelom stopalu i na p/p 17. III port de bars s nogom na vrh prsta nazad na plie i bez njega prelaska sa noge oslonca i sa prelazom (rastrijaška) 18. Cijeli okret na obje noge u V poziciji sa demi-plie i bez njega 19. Poluokret najednoj nozi sa podmetanjem noge na cijeloj i na p/p

VJEŽBE NA SREDINI	1. Gran pile sa port de bras 2. Bettement tendu en tourant en dehors et en dedans za 1/8, ¼, kruga 3. Bettement tendu jete en tourant en dehors et en dedans za 1/8, ¼, kruga 4. Bettement tendu jete tourant balancoire u pozama 5. Rond de jambe na par terre en tournant za 1/8 kruga 6. Demi-rond de jambe na 45 stepeni en dehor et en dedans na p/p i na demi plie 7. Bettement fondu: - Na poluprstima en face i u pozama - Sa plie releve - Double fondu na cijelom stopalu 8. Bettement soutenu na cijelom stopalu 9. Filc-falc naprijed i nazad na cijelom stopalu 10. Bettement frappe: - na polu prstima i sa završetkom na demi-pile 11. Battement double frappe: - U svim poze, prstima na pod 12. Petit bettement na cou-de-pied na poluprstima 13. Pas coupe na poluprstima u kombinaciji 14. Pas tombe sa pomjeranjem, radna noga u položaju cou-de-pied 15. Petit temps releve en dehors et en dedans na poluprstima 16. Bettement releve lent developpe: - na IV arabesque na cijelom stopalu - sa podizanjem na poluprste, - sa prijelazom sa noge na nogu en face i u poze: croisee, effacee, ecartee, - attitude effacee i croicee, I, II, III arabesque 17. Temps lie na 90 stepeni sa prijelazom na cijelo stopalo 18. Grand battement jete i pointe na sve poze 19. Port de bras: - III port de bras sa nogom istegnutom na vrh prsta i na demi-plie naprijed i nazad - III port de bras sa istegnutom nogom na vrh prsta sa rastrijaškom, bez prelaza sa noge oslonca i sa prijelazom 20. Pas de boure balotte effacee i tombe sa pomjeranjem, radna noga u položaju sur le cou-de-pied vrhom prsta na pod ili na 45 stepeni 21. Pas de boure dessus-dessous en face
ALLEGRO / SKOKOVI	1. Temps saute iz V pozicije sa pomjeranjem naprijed, nazad i u stranu 2. Changement de pied sa pomjeranjem naprijed, nazad i u stranu i en tournant ¼, ½, i cio (za muškarce) okret 3. Pas echappe na jednu II i IV poziciju en tournant na ¼, ½ okreta 4. Grand pas echappe na II i IV poziciju croisee i effacee 5. Pas assemble sa kretanjem en face i u poze 6. Sissone simple en touranant po ½ okreta (muškarci) en dehors et en dedans 7. Double assemble (svaki na 1/8 taktova) 8. Pas de chat (sa nogom savijenom nazad) 9. Temps leve sa nogom na cou de pied naprijed i nazad 10. Sissone ouverte na 45 stepeni u malim pozama 11. Temps lie saute

	12. Pas emboite naprijed i nazad na 45 stepeni sa promjeranjem 13. Pas de basque naprijed i nazad 14. Pas balance en tournant za $\frac{1}{4}$ okreta 15. Temps leve na I arabesque (scenska forma) 16. $\frac{1}{2}$ tour en l'air (muškarci)
VJEŽBE NA PRSTIMA	1. Releve u IV poziciji en face, croisee, efface 2. Pas echappe po IV poziciji croisee i effacee 3. Pas echappe na jednu nogu po II i IV poziciji 4. Pas assemble soutenu naprijed i nazad u pozama 5. Pas sous-sous u pozama i sa pomjeranjem 6. Pas de bourree sa promjenom noge i završavanjem na malu pozu 7. Pas de bourree suivi u mjestu, sa promjeranjem i en tournant 8. Pas couru naprijed i nazad 9. Pas glissade sa kretanjem u svim pravcima i na poze 10. Temps lie par terre 11. Sissone simple en face i u poze 12. Poluokret u V poziciju
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klasični balet , mogu izvoditi osobe sa završenom akademijom za klasični balet u trajanju od najmanje četiri godine, osobe sa završenom muzičkom akademijom bilo kojeg smjera u trajanju od najmanje četiri godine sa prethodno završenom srednjom baletnom školom, istaknuti baletni umjetnici sa završenom najmanje srednjom baletnom školom i najmanje 10 godina iskustva, i lica sa završenom srednjom muzičkom školom bilo kojeg odsjeka i završenim Fakultetom umjetnosti – Akadamiya dramskih umjetnosti i najmanje 5 godina radnog iskustva u nastavi baleta. (VŠS ili VSS) Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	KLASIČNI BALET
RAZRED	ČETVRTI (IV)
BROJ ČASOVA	10 časa sedmično – 350 časova godišnje
OSNOVNI ZADACI	Počinje se sa izučavanjem pirouette i zakonski (battu). Posebnu pažnju posvetiti izražajnosti poza. Učenici trebaju da dobiju fizičku snagu mišića, kordinaciju pokreta bez čega ne mogu savladavati program srednjih razreda. Kombinacije se usložnjavaju, a tempo se ubrzava u odnosu na predhodne razrede.
VJEŽBE KOD ŠTAPA	1. Pas tombe sa pomjeranjem, radna nogu u položaju sur le cou-de-pied ili na 45 stepeni 2. Battement fondu: - Double na poluprstima - Sa plie releve i demi-rond de jambe na 45 stepeni - Na 90 stepeni en face na cijelom stopalu 3. Battement soutenu na 90 stepeni u svim pravcima en face i u poze i na p/p 4. Battement double frappe: - U svim pozama na 25 stepeni na poluprstima - sa releve na poluprstima 5. Petit battement sour le cou-de-pied sa plie releve na p/p sa akcentom naprijed i nazad 6. Flic-flac en face sa završetkom na poluprstima (en dehors et en dedans u stranu) 7. Rond de jambe en l'air en dehors et en dedans sa završetkom na demi-plie 8. Soutenu en tournant en dehors et en dedans sa ½ i cijelim okretom, vrhom prstiju na pod i na 45 stepeni 9. Pirouette iz V pozicije en dehors et ne dedons
VJEŽBE NA SREDINI SALE	1. Battement tendu en tournant en dehors et en dedans za ½ kruga 2. Battement tendu jete en tournant en dehors et en dedans za ½ kruga 3. Rond de jambe en tournant en dehors et en dedans za ½ kruga 4. Demi-rond de jambe na 45 stepeni en dehors i en dedans na p/p i na demi-plie 5. Pas tombe sa pomjeranjem, radna nogu u položaju sur le cou-de-pied ili na 45 stepeni 6. Battement double fondu na p/p 7. Battement frappe na p/p 8. Battement double frappe: - sa završavanjem u demi-plie en face i na male poze (na cijelom stopalu) 9. Filc-flac en face en dehors i en dedans (u stranu) 10. Pas tombe s pomjeranjem, radna noga na prstima i na pod i na 45 stepeni 11. Battement releve lent i developpe: - Sa podizanjem na poluprste - Na demi plie en face i u poze - Sa prijelazom sa noge na nogu en face i u poze

	12. Demi i grand rond de jambe developpe na 90 stepeni en dehors et en dedanse en face i iz poze u pozu na cijelom stopalu 13. Grand battement jete passe par terre sa završavanjem vrhom prsta na pod en face i u poze 14. Port de bras: - V i VI port de bras 15. Pas de bourree ballote en tournant za $\frac{1}{4}$ kruga 16. Soutenu en tournant en dehors et en dedans za $\frac{1}{2}$ i cijeli okret 17. Pas glissade en tournant en dehors za $\frac{1}{2}$ i cijeli okret 18. Pirouette en dehors iz V pozicije (jedan)
ALLEGRO / SKOKOVI	1. Pas echappe battu 2. Pas assemble battu 3. Petit pas jete sa kretanjem u svim pravcima u malim pozama 4. Sissone tombe en face i u pozama 5. Temps lie saute 6. Pas coupe balone u stranu, naprijed i nazad u male poze 7. Entrechat quatre 8. Royal 9. Tour en l'air (muškarci) 10. Pas de basque en tournant za $\frac{1}{4}$ i $\frac{1}{2}$ kruga
VJEŽBE NA PRSTIMA	1. Pas echappe en tournant u II poziciji za $\frac{1}{4}$ kruga 2. Pas assemble soutenu en tournant en dehors et en dedanse za $\frac{1}{2}$ kruga. Na kraju godine cijeli okret sa završavanjem u pozi na prstima 3. Pas de bourree de sous-de sous 4. Petit jete u mjestu sa okretanjem noge u stranu i sa kretanjem u malim pozama noga na cou-de-pied 5. Pas glissade en tournant en dehors za $\frac{1}{2}$ i cijeli okret/fakultativno 6. Sissone simple en tournant ua $\frac{1}{2}$ kruga 7. Sissone ouverte na 45 stepeni u svim pravcima i pozama 8. Sissone ouverte kroz developpe na 45 stepeni u svim pravcima i pozama 9. Pas tombe iz poze u pozu na 45 stepeni (fakultativno) 10. Pas coupe ballone sa otvaranjem noge u stranu 11. Pas coupe ballone naprijed na efface (2-4) fakultativno 12. Releve na jednoj nozi, druga u položaju cou-de-pied i na passe (2-4 najviše) 13. Pas jete fondu po dijagonali naprijed i nazad 14. Preparation za Pirouette en dehors iz V pozicije (ka štapu) 15. Pirouette en dehors iz V pozicije (fakultativno) 16. Pas de bourree ballote za $\frac{1}{4}$ kruga na pod 17. Temps saute po V poziciji u mjestu 18. Changement de pied en face (skok na špicu) 19. Pas jete u poze, na 45 stepeni i završavanjem na demi-pile
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klasični balet , mogu izvoditi osobe sa završenom akademijom za klasični balet u trajanju od najmanje četiri godine, osobe sa završenom muzičkom akademijom bilo kojeg smjera u trajanju od najmanje četiri godine sa prethodno

	završenom srednjom baletnom školom, istaknuti baletni umjetnici sa završenom najmanje srednjom baletnom školom i najmanje 10 godina iskustva, i lica sa završenom srednjom muzičkom školom bilo kojeg odsjeka i završenim Fakultetom umjetnosti – Akademija dramskih umjetnosti i najmanje 5 godina radnog iskustva u nastavi baleta. (VŠS ili VSS) Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS
--	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

PREDMET	KLASIČNI BALET
RAZRED	PETI (V)
BROJ ČASOVA	10 časa sedmično – 350 časova godišnje
OSNOVNI ZADACI	Izvođenje vježbe na sredini en tournant. Učenje zanoski sa završetkom na jednu nogu. Upoznavanje sa velikim skokovima. Adagio se postepeno obogaćuje uvođenjem složenijih igračkih pokreta. U složenijim kombinacijama koristiti kao vezne korake: pas de bourree, coupe passe i flic-flac.
VJEŽBE NA ŠTAPU	- Battement fondu: - Sa plie releve i rond de jambe na 45° u pozi - Na 90° en face i u pozama na cijelom stopalu i na p/p - Battement double frappe: - Sa releve na poluprstima i sa završavanjem u demi-plie, i u pozama sa okretom za ¼, i ½ kruga - Battement battu na cou-de-pied u pozama naprijed i nazad - Flic-flac en tournant en dehors et en dedans sa završavanjem na 45° u svim pravcima - Rond de jambe en l'air en dehors et en dedans sa plie releve na p/p - Demi-rond de jambe developpe en dehors et en dedans na demi-plie - Battement releve lent i battement developpe en face i u pozama: - Na poluprstima - Sa plie releve - Sa plie releve i demi-rond de jambe en face i iz poze u pozu - Battement developpe balotte - Grand rond de jambe jete en dehors et en dedans - Grand battement jete developpe (meki) na cijelom stopalu - Grand rond de jambe developpe na poluprstima i na demi-plie - Okret fouette en dehors et en dedans za ¼ i ½ kruga sa podignutom nogom naprijed ili nazad na 45°: - Na poluprstima - Sa plie releve završavajući na p/p - Sa poluprstima završavajući na demi-plie - Soutenu en tournant en dehors et en dedans za ½ i cijeli krug, počinjući iz velike poze - Pirouette en dehors et en dedans sa nogom otvorenom na stranu na 45° - Preparation i pirouette temps releve en dehors en dedans - Tour tirbouchon - Battement developpe sa okretom ka i od štapa sa nogom naprijed ili nazad na 90° - Grand battement jete sa podizanjem na poluprste i na releve - Battement developpe tombe en face, napod i na 90°

**VJEŽBE NA
SREDINI**

1. Battement tendu en tournant , en dehors et en dedans za $\frac{1}{2}$ kruga
2. Battement tendu jete en tournant, en dehors et en dedans za $\frac{1}{2}$ kruga
3. Ronde de jambe par terre en tournant , en dehors et en dedans za $\frac{1}{4}$ kruga
4. Rond de jambe na 45° na poluprstima i na demi plie , i sa plie releve na cijelom stopalu
5. Battement fondu:
 - Na plie releve i demi-rond de jambe na 45° iz poze u pozu na p/p
 - Sa plie releve i rond de jambe na 45° en face iz poze u pozu na cijelom stopalu i na p/p
 - Na 90° en face i na poze , na cijelom stopalu (na poluprstima fakultativno)
6. Battement soutenu na 90° u svim pravcima en face i u pozama na cijelom stopalu i na p/p
7. Petit pas jete en tournant za $\frac{1}{2}$ kruga u stranu sa kretanjem, en dehors et en dedans
8. Battement farppe:
 - U pozama na poluprstima
 - En tournant , en dehors et en dedans, za $\frac{1}{8}$, i $\frac{1}{4}$ kruga, vrhom prsta na pod i na 25°
9. Battement double frappe sa plie releve na p/p , en face i u poze
10. Petit battement na cou-de-pied sa akcentom naprijed i nazad na p/p
11. Rond de jambe en l'air en dehors et en dedans sa završavanjem u demi-plie
12. Battement relevent i battement developpe:
 - U pozi IV arabesque-a i ecartee naprijed i nazad, sa podizanjem na p/p i u demi- plie
 - Na poluprste en face i u poze
 - Sa plie releve en face i na poze
 - Sa demi-rond de jambe na p/p i na demi-plie iz poze u pozu
 - Sa plie releve i demi-rond de jambe en face i iz poze u pozu
13. Pas tombe iz poze u pozu na 45° i 90° završavajući prstima na podu
14. Temps lie na 90° sa prijelazima na cijelo stopalo
15. Tour lain en dehors et en dedans:
 - U svim velikim pozama ($\frac{1}{2}$ i cijeli krug)
 - Iz poze u pozu kroz passe na 90°
16. Grand battement jete:
 - U pozi IV arabesque
 - Developpe (meki) en face i u pozama na cijelom stopalu
17. VI port de bras kao preparation za veliki tour, en dehors et en dedans
18. Pas de bourree s promjenom nogu, en tournant
19. Pas de bourree dessus-dessous en tournant en dehors et en dedans
20. Soutenu en tournant en dehors et en dedans za $\frac{1}{2}$ i cijeli krug početi sa velike poze
21. Okret fouette en dehors et en dedans za $\frac{1}{4}$, i $\frac{1}{2}$ kruga, sa nogom naprijed ili nazad na 45°
22. Pas glissade en tournant po dijagonalni
23. Pirouette en dehors et en dedans iz V, II i IV pozicije sa završetkom u V i IV poziciju (dva okreta)
24. Preparation za tour u velikim pozama en dehors et en dedans iz IV i II pozicije a la seconde, attitude, arabesque.

ALLEGRO / SKOKOVI	1. Pas echappe battu – složena zanoska (sa zanoskom iz V i II pozicije) 2. Pas echappe sa završavanjem na jednoj nozi 3. Grand pas echappe en tournant za $\frac{1}{4}$ i $\frac{1}{2}$ kruga 4. Pas assemble battu 5. Double pas assemble battu 6. Entrechat trois 7. Entrechat cinq 8. Temps leve sa nogom na 45° u svim pravcima i pozama 9. Grand sissone ouverte u svim pozama , bez pomjeranja . Po usvojenju i sa pomjeranjem 10. Grand sissone ouverte kroz developpe u svim pozama 11. Pas emboite bez pomjeranja 12. Grand pas chasse u svim pozama i pravcima 13. Pas emboite en tournant u mjestu 14. Sissone simple en tournant en dehors et en dedans (muškarci) cijeli okret 15. Tour en l'air (1 – 2) muškarci 16. Pas assemble sa pomijeranjem na 45° , sa coupe –korak i pas glissade
VJEŽBE NA PRSTIMA	1. Pas echappe en tournant iz II i IV pozicije za $\frac{1}{4}$ i $\frac{1}{2}$ kruga 2. Pas de bourree en tournant - Sa promjenom nogu - Dessus –dessous - Balotte en tournant za $\frac{1}{4}$ kruga na 45° 3. Pas couru, sa pomjeranjem naprijed po krugu 4. Pas glissade en tournant sa pomjeranjem u stranu i po dijagonali (4–8) 5. Sissone ouverte na 45° u svim pravcima i pozama 6. Grand sissone ouverte u svim pravcima i pozama (bez pomjeranja) 7. Grand sissone ouverte kroz devaloppe u svim pravcima i pozama 8. Pas jete u velikim pozama , završavajući u demi-plie 9. Releve na jednoj nozi u različitim pozama, druga noga na 45° i 90° (2-4 bez pomjeranja) 10. Releve en tournant na jednoj nozi na $\frac{1}{4}$ i $\frac{1}{2}$ okreta, druga noga na cou-de-pied 11. Pas balonne 12. Preparation pirouette iz IV pozicije en dehors et en dedans (1 – 2 okreta) 13. Pirouette iz V pozicije jedan za drugim en dehors (4-6) 14. Sissone simple en tournant za $\frac{1}{2}$ kruga 15. Soutenu en tournant en dehors et en dedons 16. Pas de bourree souivi po krugu 17. Temps saute po V poziciji na mjestima i sa pomjeranjem u svim pravcima 18. Chngement de pied sa pomjeranjem u svim pravcima i en tournant
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klasični balet, mogu izvoditi osobe sa završenom akademijom za klasični balet u trajanju od najmanje četiri godine, osobe sa završenom muzičkom akademijom bilo kojeg smjera u trajanju od najmanje četiri godine sa prethodno završenom srednjom baletnom školom, istaknuti baletni umjetnici sa završenom najmanje srednjom baletnom školom i najmanje 10 godina iskustva, i lica sa završenom srednjom muzičkom školom bilo kojeg odsjeka i završenim Fakultetom umjetnosti – Akadamijska dramskih umjetnosti i najmanje 5 godina radnog iskustva u nastavi baleta. (VŠS ili VSS) Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	KLASIČNI BALET
RAZRED	ŠESTI (VI)
BROJ ČASOVA	10 časa sedmično – 340 časova godišnje
OSNOVNI ZADACI	U završnom razredu igra treba postati izražajnija i treba se boriti za raznovrsnost u izvođenju osnovnih i vezujućih pokreta. Krajnji cilj –razraditi osnovne pokrete vježbe. Važan je kvalitet izvođenja pokreta. Vježbe na štapu treba da se izvode en face. Položaj epaulement u određenoj mjeri otežava pravilan položaj tijela , što znači i postizanje stabilnosti. Na sredini sale, naprotiv, vježbe treba da se češće izvode u epaulementu, radi postizanja plesnosti . Najvažniji dio časa su vježbe na prstima , adagio i skokovi. Započinje se sa temeljnim pripremama za tureve u velikim pozama. Ubrzava se tempo časa.
VJEŽBE NA ŠTAPU	1. Double rond de jambe en l'air en dehors et en dedans na cijelom stopalu i na p/p 2. Flic-flac en tournant en dehors et en dedans sa završavanjem naprijed i nazad 3. Battament developpe: - Tombe en face i u poze - Sa balance 4. Grand temps releve en dehors et en dedans na cijelom stopalu i na p/p 5. Grand battament jete: - Na poluprstima - Balancoire (naprijed i nazad) 6. Poluokret iz poze u pozu en dehors et en dedans 7. Pirouette en dehors et en dedans iz V pozicije sa otvaranjem noge naprijed , nazad i u stranu 45° 8. Pirouette en dehors et en dedans s temps releve 9. Pirouette tire – bouchon en dehors et en dedans iz V pozicije
VJEŽBE NA SREDINI SALE	1. Battament fondu en tournant en dehors et en dedans za ¼ kruga 2. Battament frappe en tournant en dehors et en dedans za 1/8, i ¼ kruga na pod 3. Battament battu sur le cou-de-pied naprije i nazad en face 4. Flic-flac en tournant en dehors iz V pozicije 5. Rond de jambe en l'air en dehors et en dedans - Double na cijelom stopalu - Double na poluprstima - Double sa završetkom na demi-plie 6. Battament developpe: - Sa tombe en face i u poze sa završavanjem prstiju na pod - Ballotte 7. Demi-rond de jambe developpe en dehors et en dedans en face na p/p 8. Temps lie par terre s pirouette en dehors et en dedans 9. Pirouette en dehors et en dedans iz V i Iv pozicije (2 okreta) 10. Tour chaine (4 – 8)

ALLEGRO/SKOKOVI	1. Entrechat-quatre sa pomjeranjem 2. Royal sa pomjeranjem 3. Pas assemble en tournant $\frac{1}{4}$ kruga 4. Pettit pas jete battu (fakultativno) 5. Sissone ferme u sve pravce i poze na 90° 6. Pas ballotte s a prstom na pod 7. Pas emboite en tournant s pomjeranjem po dijagonali (4-6)
VJEŽBE NA PRSTIMA	1. Petit pas jete en tournant za $\frac{1}{2}$ kruga sa pomjeranjem u stranu 2. Pas de bourree suivi u sve pravce i po krugu 3. Pas couru u svim pravcima 4. Pas glissade en tournant po dijagonali (6 – 8) 5. Tour chaine po dijagonali (4 – 8) 6. Pirouette iz V pozicije en dehors
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu glavnog predmeta - klasični balet, mogu izvoditi osobe sa završenom akademijom za klasični balet u trajanju od najmanje četiri godine, osobe sa završenom muzičkom akademijom bilo kojeg smjera u trajanju od najmanje četiri godine sa prethodno završenom srednjom baletnom školom, istaknuti baletni umjetnici sa završenom najmanje srednjom baletnom školom i najmanje 10 godina iskustva, i lica sa završenom srednjom muzičkom školom bilo kojeg odsjeka i završenim Fakultetom umjetnosti – Akademija dramskih umjetnosti i najmanje 5 godina radnog iskustva u nastavi baleta. (VŠS ili VSS) Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS

OBJAŠNJENJE PROGRAMA SA METODIČKIM UPUTSTVIMA

U prve četiti godine osnovni zadatak učenja u baletskoj školi jeste usvajanje abecede klasičnog baleta. Razvija se otvorenost nogu, igrački koraci, pravilno držanje tijela, jasna koordinacija pokreta. Sve to kao elementi neophodni su za dalji razvoj tehnike i profesionalnih navika. Peti i šesti razred, uporedo sa razvijanjem izdržljivosti snage, stabilnosti, odgaja slobodno vladanje tijelom, pokrete glavom i posebno ruke koje moraju da budu ne samo plastične i izražajne, već da i aktivno učestvuju u izvođenju pokreta i skokova.

Da bi se ovo postiglo u časove šestog razreda uvode se kombinacije sa različitim složenijim povezivanjem pokreta i vezujućih pokreta, kao što su: pas de bourree, coupe, passe, flic-flac.

Da bi igra postojala izraženija treba se boriti za raznovrsnost u izvođenju osnovnih vezujućih pokreta.

Krajni cilj-razraditi osnovne pokrete, vježbe. Ako je pokret težak i ne može odmah da se postigne pravilno izvođenje, potrebno je da se prethodno prouče njegovi elementi. Samo na taj način vježba će biti pravilno usvojena.

Čas (dvočas svaki dan) se sastoji od egzersisa (vježbi) na štapu i na sredini. Vježbe na sredini se dijele na sredinu, allegro (skokovi) i vježbe na prstima (špic patikama).

U prvom razredu veći dio časa sadrži vježbe kod štapa, dok u slijedećim razredima vježba traje najviše 45 minuta. Za svaku godinu vrijeme egzersisa se smanjuje ubrzavanjem tempa.

Vježbe na sredini sale sastavljaju se tako da za skokove ostane najmanje 20 minuta. Kada se uvode vježbe na prstima odvojeno vrijeme za skokove se skraćuje. Da bi čas bio koristan, pedagog mora ranije da pripremi vježbe.

Muzika kao sastavni dio časa u sve četiri godine mora pratiti pokret. Znači u početku učenik se upoznaje sa 2/4, 3/4 i 4/4 taktovima, jednostavno slušajući muziku. Zatim maršira na istu muziku pri čemu se koraci poklapaju sa ritmom muzike. Muzika je jasna i ima svoju cjelinu. Već u drugom razredu dolazi do ubrzavanja tempa i raznolikosti ritmičkog crteža da bi u četvrtom razredu karakter ritmova promijenio u toku elementa. Kada se izučava novi element ili pokret ritma treba da bude jednostavan. U kombinacijama pak može da varira muzička tema unutar takta, naručito kod skokova. Radi slivenosti izvođenja (u petom i šestom razredu) pokreta i muzike, neophodno treba obratiti pažnju na pripremni pokret, na predtakt, ne zaboravljajući pri tome da predtakt određuje tempo cijele vježbe.

PREDMET

HISTORIJSKE IGRE

HISTORIJSKE IGRE

HISTORIJSKE IGRE u zajednici sa predmetima koji se izučavaju u srednjoj baletskoj školi (karakterne igre, folklor...) , daju zaokruženu cjelinu u odgoju mladog igrača. Poznavanje i vrednovanje kulturne baštine čovječanstva, te razvojnog puta umjetnosti, a naručito muzičko-plesne umjetnosti , daje budućem mlađom baletskom umjetniku sigurnu osnovu za pristup i shvaćanje umjetničkih djela baletske umjetnosti i umjetnosti uopće, kao i stvaralački implus u samostalnom osmišljavanju umjetničkih djela.

CILJ nastave , predmeta historijske igre je da upozna učenika sa karakteristikama pojedinih epoha i načinom igranja kod raznih naroda.

Znanje koje učenik stiče na nastavi ovog predmeta kroz učenje elemenata i koraka pojedinih igara dopunjava se općim znanjem o epohi, načinu života, običajima, muzici, kostimima i svemu onome što je doprinosilo i stvaralo određeni stil igranja.

ZADACI nastave historijskih igara su:

- Upoznavanje učenika sa igrama, kostimima i stilovima pojedinih epoha,
- Savladavanje elemenata koreografije neophodne budućim baletskim igračima,
- Osposobljavanje učenika za autentični izraz određenog vremenskog perioda i atmosferi u kojoj se igra plesala,
- Učenika osposobiti za scensko izvođenje historijskih plesova,
- Učenika dovesti do samostalnog uočavanja stilskih kvaliteta i stilske interpretacije plesova pojedinih historijskih epoha.

NASTAVA historijskih igara obuhvaća:

- Posebnu plesnu tehniku,
- Osnovne plesne elemente sistematizirane po vrstama,
- Oblikovanje osnovnih plesnih elemenata u plesne cjeline s karakterističnim plesnim figurama i prostornim kretanjem,
- Izučavanje autentičnih koreografija na temelju izvornih zapisa,
- Upoznavanje s originalnim koreografijama iz operskog i baletskog repertoara.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	HISTORIJSKE IGRE
RAZRED	PETI (V)
BROJ ČASOVA	1 čas sedmično – 35 časova godišnje
PROGRAM RADA	1. Položaj korpusa, ruku, glave i ramena 2. Pozicije ruku i nogu 3. Pokloni i reveransi za djevojčice i dječake $\frac{3}{4}$, i $\frac{4}{4}$ 4. KORACI: - Obični ili prirodni korak - Tancovalni ili igrački korak - Laki korak 5. Port de bras I 6. Port de bras III 7. Pas glisse/kližeći korak 8. Pas chasse / dupli kližeći korak 9. Pas releve bočni odižući korak 10. Forme chasse I, II, III i IV 11. Pas POLONEZA XIX vijek - Osnovni korak - Elementi igre poloneze - Izvođenje koraka poloneze u paru - Nakloni - Koreografija iz baleta „Labudovo jezero“ P.I. Tschikowskog 12. Pas POLKA XIX vijek - Elementi igre korak polke / sa kretanjem napred i nazad - Korak u mjestu/naprijed i nazad - Korak sa okretom u desnu stranu /solo - Sa okretom u parovima - Koreografija po slobodnom izboru 13. GALOP 14. Pas BALANCE - U mjestu - S pomjeranjem naprijed nazad 15. VALCER / XIX vijek - Elementi igre valcer - Valcer u tri koraka u desnu stranu - Bez okreta – solo - Sa okretom u desnu stranu-solo - Sa okretom u desnu stranu u paru - Valcer promenade - Koreografija po slobodnom izboru 16. MENUET XVII vijek - Elementi igre menueta - Pokloni i reveransi - Osnovni koraci - Koreografija iz opere „Don Juan“ W.A. Mozart 17. PAVANA / XVI vijek - Elementi igre pavane - Osnovni koraci - Reverans - Koreografija iz baleta „Romeo i Julija“ S. Prokofjev

OBJAŠNJENJE:	Predmet historijske igre obuhvata izučavanje igara u historijskom periodu između XVI i XIX vijeka i upoznavanje učenika sa atmosferom vremena svakog perioda u kome se predviđena igra pojavljuje. Preporučuje se upoznavanje sa kostimima datog vremena , običajima i muzikom. Koncepcija časa bi morala biti takva da jedan dio bude obavezno posvećen teoriji (u okviru nje obraditi materiju koja će pomoći učenicima da što lakše priđu izučavanju pojedinih igara), a drugi, praktičnom radu , to jeste, izučavanju koraka i koreografija. Naručitu pažnju treba obratiti na odnos kavaljera prema dami i obrnuto, što igru čini kompletnijom.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta – historisjek igre, mogu izvoditi osobe sa završenom akademijom za klasični balet u trajanju od najmanje četiri godine, osobe sa završenom muzičkom akademijom bilo kojeg smjera u trajanju od najmanje četiri godine sa prethodno završenom srednjom baletnom školom, istaknuti baletni umjetnici sa završenom najmanje srednjom baletnom školom i najmanje 10 godina iskustva, i lica sa završenom srednjom muzičkom školom bilo kojeg odsjeka i završenim Fakultetom umjetnosti – Akadamijskim dramatskim umjetnosti i najmanje 5 godina radnog iskustva u nastavi baleta. (VŠS ili VSS) Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

PREDMET

KARAKTERNE IGRE

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	KARAKTERNE IGRE
RAZRED	ŠESTI (VI)
BROJ ČASOVA	1 čas sedmično – 33 časova godišnje
OSNOVNI ZADACI	U prvoj godini učenja karakternih plesova učenike upoznajemo s bitnim karakteristikama, osebnosti i specifičnostima nacionalnih plesova. To omogućuje posebna plesna tehnika bazirana na postavi držanja tijela, ruku, glave i pozicijama nogu tipičnih za karakter pojedinih plesova. Osnovni koraci i vježbe uz štap i na sredini uz postupno razvijanje čvrstoće nogu te koordinacije pokreta glave, ruku i tijela dat će spremnost za izvođenje zadanih plesova i plesnih kombinacija. U prvoj godini učenja zastupljeni su sljedeći plesovi: 1. Ruski narodni ples (spori) 2. Talijanski scenski ples – Tarantella 3. Poljski scenski ples – Mazurka 4. Elementi mađarskog scenskoga plesa.
KORACI UZ ŠTAP	1. Pozicije nogu: a) pet otvorenih pozicija – (kao i u klasičnom baletu) I., II., III., V. i IV. pozicija b) pet zatvorenih pozicija: I. zatvorena pozicija – stopalo jedno do drugog (dodiruju se unutrnjim stranama) II. zatvorena pozicija – noge postavljene usporedno, a među njima je razmak od jednog stopala III. zatvorena pozicija – noge postavljene jedna do druge, samo što je peta jedne noge na sredini stopala druge IV. zatvorena pozicija – noge su postavljene jedna ispred druge, a među njima je razmak jednog stopala V. zatvorena pozicija – noge su postavljene po pravoj crti, tj. prsti stražnje noge dodiruju petu prednje c) pet slobodnih pozicija – položaj je tih pet pozicija između zatvorenih i otvorenih pozicija nogu. 2. Različiti prijelazi nogu iz pozicije u poziciju: a) klizanjem stopala po podu b) izbacivanjem noge na 35° (jete) c) okretanjem stopala. 3. Pozicije i položaji ruku: a) šest pozicija: 1., 2., i 3. pozicija – istovjetne su 1., 2., i 3. poziciji ruku u klasičnom baletu 4. pozicija – ruke su postavljene na struku. Palac je iza tijela, a ostala četiri prsta postavljena su naprijed, jedan do drugoga 5. pozicija – ruke su prekrižene ispred tijela. Prsti su zajedno i postavljeni su malo iznad jednog i drugog lakta, a dlanovi su okrenuti prema dolje 6. pozicija – obje ruke su savijene u laktima i dodiruju prstima zatiljak, a dlanovi su okrenuti naprijed b) pripremni položaj i dva osnovna položaja: pripremni položaj – obje ruke slobodno opuštene kraj tijela 1. osnovni položaj – obje ruke okrugle u laktima i otvorene u stranu između pripremnog položaja i 2. pozicije, a dlanovi su lagano okrenuti gore 2. osnovni položaj – obje ruke okrugle u laktima i otvorene u stranu na visini 3. i 2. pozicije, a dlanovi lagano okrenuti prema vrhu. 4. Priprema za početak vježbe (preparation). 5. Demi i grand plie u I., II., IV. i V. otvorenim i zatvorenim pozicijama: a) lagani

	b) oštri. 6. Battement tendu: a) s dizanjem pete potporne noge b) s dizanjem potporne noge u demi-plie c) s tombe coupe i s jednim do dva udara d) s prijelazom s prsta na petu i opet na prste (taj battement tendu možemo raditi s udarom ili dvostrukim udarom cijelog stopala u III. poziciji) e) s izlaskom noge na petu. (Svi oblici battement tendu rade se naprijed, u stranu i natrag.) 7. Battement tendu jete: a) klasični oblik battement tendu jete b) sa spuštanjem pete potporne noge c) s demi-plie na potpornoj nozi d) u demi-plie e) s demi-plie na potpornoj nozi i dizanjem pete te noge f) s releve na potpornoj nozi g) sa skraćenim stopalom (prsti–peta–prsti u zraku) h) sa spuštanjem na petu (demi plie na potpornoj nozi) 8. Rond de jambe par terre: a) ispružena potporna noga b) na demi-plie c) radna noga na 45°. 9. Rond de pied: a) ispružena potporna noga b) na demi-plie c) radna noga na 45° 10. Pas tortille – s udarom i bez udara. 11. Srednji battement ili priprema za flic-flac: a) jednostavni oblik (od sebe – k sebi) u stranu na 25° b) na croisee (od sebe – k sebi) c) složeniji oblik (s udarom ili dvojnim udarom) 12. Veriovočka – passe (priprema za passe na cijelom stopalu i na releve). 13. Vježbe za bedra. 14. Ritmička udaranja petama i prstima po I. zatvorenoj poziciji. 15. Vadičep. 16. Golubec: a) s jednim udarcem b) s dva udarca. 17. Battement developpe: a) lagani b) oštri c) s udarom pete potporne noge. 18. Grand battement jete: a) s demi plie na potpornoj nozi b) s dizanjem potporne noge na poluprste c) sa spuštanjem radne noge petom na pod. 19. Vježbe za razvijanje plastike i koordinacije pokreta ruku.
--	--

RUSKI PLES – SPORI	1. Osnovni položaji i pozicije ruku u ruskom plesu. 2. Jednostavni port de bras (ruski). 3. Pas balance. 4. Obični korak. 5. Vučeći ili klizeći korak. 6. Promjenljiv korak. 7. Korak u stranu (upadanje). 8. Udarajući korak. 9. Pritop – ključ. 10. Korak naprijed s udarom pete. 11. Scenski korak. 12. Scenski korak u brzom tempu. 13. Bočni korak.
TALIJANSKI SCENSKI PLES – TARANTELLA	1. Pozicije nogu. 2. Pozicije ruku. 3. Pokreti ruku s tamburinom. 4. Klizanje stopalom (ristom) naprijed, u otvorenom položaju, s istodobnim klizećim kretanjem natrag s drugom nogom u demi plie, na mjestu i s kretanjem natrag. 5. Mali pique naprijed u otvorenom položaju: a) s kretanjem naprijed i natrag b) sa sljedećim udarom rista po podu i istodobnim poskokom na poluprste druge noge u demi-plie, na mjestu i s kretanjem c) s uzastopnim udarima prstima i petom po podu i istodobnim poskocima na poluprste druge noge u demi-plie, na mjestu i s kretanjem natrag. 6. Pas balance (korak u stranu s dva prestupanja po III. slobodnoj poziciji). 7. Pas emboite: a) mali skok na jednu nogu naprijed s istodobnim prijelazom druge noge i istegnutim stopalom do cou-de-pied natrag, na mjestu s kretanjem naprijed b) mali skok na jednu nogu naprijed s istodobnim držanjem druge noge natrag na attitude na 45° i 90°, na mjestu s kretanjem naprijed. 8. Suhi skok u II. poziciju na cijela stopala u demi-plie. 9. Poskoci po III. slobodnoj ili V. otvorenoj poziciji na poluprstima u demi-plie, na mjestu i s okretom.
POLJSKI SCENSKI PLES – MAZURKA	1. Pozicija ruku. 2. Pozicija nogu. 3. Port de bras ruku. 4. Ključ (udar petama): a) jednostruki b) dvostruki. 5. Pas ballance (korak u stranu s dva prestupanja po slobodnoj III. poziciji). 6. Golubec – (podbiti nogu, koja je u stranu u zatvorenoj široj II. poziciji, s kretanjem u stranu). 7. Pas de bourre (iz strane u stranu u laganom plie po I. zatvorenoj poziciji). 8. Pas galla (korak mazurke (osnovni) s kretanjem naprijed.
ELEMENTI MAĐARSKOGA SCENSKOG PLESA	1. Pozicije nogu. 2. Pozicije ruku. 3. Port de bras. 4. Ključ (udar unutarnjih strana peta): a) jednostruki b) dvostruki. 5. Pas ballance. 6. Osmica (završetak na kraju kombinacije s rukama).

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta – karakterne igre, mogu izvoditi osobe sa završenom akademijom za klasični balet u trajanju od najmanje četiri godine, osobe sa završenom muzičkom akademijom bilo kojeg smjera u trajanju od najmanje četiri godine sa prethodno završenom srednjom baletnom školom, istaknuti baletni umjetnici sa završenom najmanje srednjom baletnom školom i najmanje 10 godina iskustva, i lica sa završenom srednjom muzičkom školom bilo kojeg odsjeka i završenim Fakultetom umjetnosti – Akadamiya dramskih umjetnosti i najmanje 5 godina radnog iskustva u nastavi baleta. (VŠS ili VSS) Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS
---	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

PREDMET

KLAVIR

(na odsjeku za klasični balet)

KLAVIR

(na odsjeku za klasični balet)

Cilj nastave klavira je osposobljavanje učenika baleta da se snalaze u notnom tekstu i ovladaju tehnikom klavira do određenog nivoa, kao i razvijanje muzikalnosti, interesa, pozitivnih stavova, navike i potrebe za muzikom.

ZADACI nastave klavira su:

- Upoznavanje učenika sa djelima klasične klavirske literature, naše folklorne baštine i upoznavanje sa odlomcima iz baletskog stvaralaštva;
- Razvijanje osnovnih muzičkih sposobnosti: sluha, ritma, muzičkog pamćenja kao i usklađivanje pokreta i ritma;
- Formiranje muzičkog ukusa, razvoj sposobnosti i vrednovanje muzičkog stvaralaštva;
- Obogaćivanje emocionalnog života učenika, njegovog kulturnog i estetskog razvoja.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	KLAVIR (na odsjeku za klasični balet)
RAZRED	TREĆI (III)
BROJ ČASOVA	1 čas sedmično – 35 časova godišnje
TEHNIČKI DIO:	- Instrument i njegova svojstva - Klavijatura - Osnovna građa ruke i postavka ruke i prstiju - Pokreti pri sviranju i vježbe za opuštanje - Opismenjavanje vrste udara: non-legato, legato
TEHNIČKI DIO:	- osnovne vrste udara : staccato, portato - pripreme za sviranje skala, dvohvata, trozvuka - dinamičke oznake: p,mf, crescendo i decrescendo - fraza, rečenica i kanon
ORIJENTACIONI PLAN:	Škola za početnike: Vježbe po izboru
MINIMUM GRADIVA ZA III RAZRED,	Iz početnih škola za klavir do 50-te vježbe – po izboru (orijentacija – početna škola za klavir J. Kršić u zavisnosti od težine programa).
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta - klavir mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klavir Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS Nastavu predmeta klavir izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet ili osobe za završenim odsjekom za dirigovanje neovisno o smjeru
LITERATURA	J.Kršić – Početna škola za klavir V.Nikolajev: Početna škola za klavir J. Thompson: Laki kurs klavira F. Bayer: Pripremna škola za klavir

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	KLAVIR (na odsjeku za klasični balet)
RAZRED	ČETVRTI (IV)
BROJ ČASOVA	1 čas sedmično – 35 časova godišnje
ORIJENTACIONI PLAN:	Durske skale kroz jednu oktavu, paralelno i u protupomaku. Trozvuci razloženo i istovremeno kroz jednu oktavu. Škola za početnike: vježbe po izboru.
MINIMUM GRADIVA ZA IV RAZRED	2 skale i trozvuci 1 vježba iz početnih škola za klavir, do 90-te vježbe (po izboru) 2 kompozicije raznih autora (komadi: 2 po izboru)
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta - klavir mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klavir Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS Nastavu predmeta klavir izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet ili osobe za završenim odsjekom za dirigovanje neovisno o smjeru

LITERATURA:	J. Kršić : Početna škola za klavir V. Nikolajev: Početna škola za klavir J.Thompson:Laki kurs klavira F.Bayer:Pripremna škola za klavir KOMADI: Početne škole za klavir (po izboru) Pogumno naprej i sveska (po izboru) Prvi koraci 1a i 1b (po izboru)
--------------------	--

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	KLAVIR (na odsjeku za klasični balet)
RAZRED	PETI (V)
BROJ ČASOVA	1 čas sedmično – 35 časova godišnje
TEHNIČKI DIO:	-korištenje najjednostavnijih ritmova, izmjene legata i staccata u tehničkim vježbama i etidama iz programa; -od muzičkih oblika učenik treba da upozna forme sa kojima se susreće u gradivu: dvodijelna i trodijelna pjesma; -metrika : naglašeni i nenaglašeni dio takta, sinkopa, akcenat; -dinamika: proširena sa pp,mp,ff.
SKALE:	Durske skale i molske skale po izboru nastavnika kroz dvije oktave i u protupomaku. Dur i mol trozvuci sa obrtajima razloženo i istovremeno kroz dvije oktave.
MINIMUM GRADIVA ZA V RAZRED:	4 skale i trozvuci 4 etide 2 komada
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta - klavir mogu izvoditi profesori sazavršenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klavir Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS Nastavu predmeta klavir izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet ili osobe sa završenim odsjekom za dirigovanje neovisno o smjeru
LITERATURA	ETIDE: J. B. Duvernoy op.176 H.Lemoine op.37 KOMADI: Pogumno naprej I i II sveska A. Gretchaninov: Dječiji album op.98 R. Schumann: Album za mladež B. Bartok: Mikrokosmos

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	KLAVIR (na odsjeku za klasični balet)
RAZRED	ŠESTI (VI)
BROJ ČASOVA	1 čas sedmično – 33 časova godišnje
TEHNIČKI DIO:	-korištenje najjednostavnijih ritmova, izmjene legata i staccata u tehničkim vježbama i etidama iz programa; -od muzičkih oblika učenik treba da upozna forme sa kojima se susreće u gradivu: dvodjelna i trodjelna pjesma, oblik sonatine; -metrika: naglašeni i nenaglašeni dio takta, sinkopa, akcenat; -dinamika: proširena sa pp, mp, ff.
SKALE:	Durske skale i molske skale po izboru nastavnika kroz dvije oktave i u protupomaku. Dur i mol trozvuci sa obrtajima razloženo i istovremeno kroz dvije oktave.
MINIMUM GRADIVA ZA VI RAZRED:	4 skale i trozvuci 4 etide 1 cijela ili 2 stava iz različitih sonatina 2 kompozicije po slobodnom izboru
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta - klavir mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS) odsjek za klavir Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS Nastavu predmeta klavir izuzetno mogu izvoditi i lica sa završenom muzičkom akademijom četvorogodišnjem trajanju bilo kojeg smjera, sa prethodno završenom srednjom muzičkom školom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za navedeni glavni predmet ili osobe sa završenim odsjekom za dirigovanje neovisno o smjeru.
LITERATURA	ETIDE: J. B. Duvernoy op.176 H.Lemoine op.37 SONATINE: Izbor sonatina i sveska: J. B. Vanhal F–dur, P. Haslinger C–dur KOMADI: Pogumno naprej I i II sveska A. Gretchaninov: Dječiji album op.98 R. Schumann: Album za mladež B. Bartok: Mikrokosmos

PREDMET

SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE

(za instrumentalni odsjek u trajanju od šest godina)

SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE

(za instrumentalni odsjek u trajanju od 6 godina)

Oblast predmeta Solfeggio sa teorijom muzike, u osnovnoj muzičkoj školi, ima za cilj da učenike upozna i osposobi za samostalno i uspješno izražavanje, te ispoljavanje ličnih senzibiliteta kroz interpretiranje vrijednih umjetničkih djela stranih i domaćih autora, prilagođenih njihovom uzrastu. Razvojna vertikalna odgoja i obrazovanja djeteta kroz predmet Solfeggio sa teorijom muzike obuhvata:

- I Pripremni razred
- II Solfeggio sa teorijom muzike od I do VI razreda

Program predmeta predviđa usvajanje znanja iz oblasti melodike, ritma, metrike, artikulacije i sl., čije svladavanje je neophodno provoditi sukcesivno i kroz kreativne oblike rada kako bi učenici mogli ispoljiti lične afinitete i senzibilitete, te na taj način izgraditi cjelovitu ličnost sposobnu da se uključi u pozitivne društvene tokove i posebno u tokove kompleksnog područja muzičke umjetnosti.

Zadaci nastave predmeta Solfeggio sa teorijom muzike su:

- da omogućiti učenicima sticanje znanja iz oblasti koje predstavljaju osnovu muzičkog djela;
- da teorijski obrazloži sve relevantne pojave koje prate zahtjeve Nastavnog programa ovog predmeta, a koji sukcesivno prate zvučnu problematiku;
- da omogućiti razvoj stvaralačkog potencijala kroz kreativne oblike rada;
- da omogućiti usvajanje relevantnih tehničkih postupaka kako bi učenici mogli što uspješnije pristupiti interpretiranju stilski različitih koncipiranih djela muzičke umjetnosti;
- da na osnovu usvojenih znanja o **osnovama** muzičke umjetnosti omogućiti uspješno uključivanje u kulturni i društveni život sredine u kome pojedinac ili škola djeluju.

PRISTUPI / METODE RADA U NASTAVI

Obzirom na rad u nastavi solfeggia, zatupljeni su različiti pristupi / metode koje nastavnici primjenjuju u zavisnosti od fakulteta koji su pohađali i pristupa / metode koju su izučavali na fakultetu. Na području regije u primjeni su sljedeći pristupi / metode: METODA FIKSNE SOLMIZACIJE, METODA IZMJENIČNE SOLMIZACIJE, FUNKCIONALNA METODA (FMP, Elly Bašić), REA METODA (Oliver Oliver). Svi pristupi / metode se primjenjuju osnovnim i srednjim muzičkim školama. Ostavlja se nastavniku izbor pristupa / metode uz napomenu da se prati tok daljeg obrazovanja i usmjeravanja na srednju muzičku školu u kojoj se primjenjuje isti pristup / metoda.

ODGOJNI SADRŽAJI

- poticati i razvijati slobodu improviziranja
- razvoj unutarnjeg sluha; postupno naučiti „muzički misliti“ u duru i sve tri vrste mola
- raditi na što većem povezivanju sadržaja predmeta Solfeggio sa teorijom muzike i literaturom koju učenik obrađuje na instrumentalnoj nastavi

OPERATIVNI CILJEVI:

- Razvoj ličnosti djeteta
 - sistemski izgrađivati povjerenje u vlastite sposobnosti
 - razvijati izvođačke sposobnosti učenika
 - razvijati motoričke sposobnosti učenika
 - razvijati analitičke sposobnosti učenika
 - razvijati stvaralačke sposobnosti učenika
 - razvijati percepciju, memoriju, koncentraciju
 - razvijati strpljenje i samodisciplinu
 - razvijati prosudbu, samoprocjenu
 - razvijati upornost, radne navike, aktivan životni stav
 - razvijati estetički i etički sistem vrijednosti
 - razvijati socijalizaciju učenika kroz skupno muziciranje
 - razvijati kulturne navike učenika

- Razvijanje učenikova razumijevanja muzike
 - sistemski razvijati osjećaj za ljepotu tona
 - razvijati osjećaj za puls i metriku
 - određenje tempa, dinamike i agogike
 - preciznost ritmičkog izvođenja
 - razvijanje intonacije: osjećaj kretanja i razvoja melodije
 - postupno razvijati osjećaj za strukturu i oblik glazbenog djela
 - osposobiti učenika za razumijevanje i respekt spram umjetnosti
- Razvoj tehnika, umijeća, vještina, znanja
 - razvijati sposobnost zapisivanja i čitanja (reproduciranja) notnog teksta
 - izvođenje primjerenog notnog teksta s razumijevanjem, osobnim stavom
 - sistemski učenika osposobljavati za samostalno muziciranje i druženje sa muzikom i po završetku školovanja:
 - spontano (improvizacija) i svjesno (odabir, čitanje i izvođenje određenog glazbenog djela)
 - sistemski razvijati umijeće skupnog muziciranja
 - nastanak i razvoj instrumenata
 - postupno upoznavanje s domaćom, zapadnoeuropskom i svjetskom muzičkom baštinom
 - upoznavati razvoj savremene tehnologije i mogućnosti povezivanja s instrumentom

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE	
RAZRED	PRIPREMNI	
BROJ ČASOVA	1 čas sedmično – 35 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
MELODIJSKO PODRUČJE	-Upjevavanje-fonomimija -Upoznavanje pjesmica (5 - 10) različitog ugođaja i tonskih rodova koje odgovaraju psihofizičkom uzrastu po mogućnosti u dvodobnoj i trodobnoj mjeri -improvizacija melodijskih linija -diktat	Učenici će: -razvijati intonacije-kontrole pri pjevanju -usvajati metričko ritmičke elemente -usvajati dinamičke oznake - usvajati osnovne vrste tempa -melodijski prepoznavati pjesme -zamišljati i izvoditi vlastite melodije -ponoviti određeni niz tonova (otpjevati i zapisati)
METRIKA I RITAM	-Brojalice (5-10) uz grafički prikaz ritma -Igre -Diktati - Opažanje metra kroz pjesme sa tekstom i slušanje muzike, uz pomoć taktiranja i kretanja; - Prepoznavanje motiva; - Prepoznavanje osnovnih ritmičkih vrsta.	-skandirati -odbrojavati kroz motoriku tijela (ruke, noge, kretanje) -izvoditi metrike i ritme upotrebom instrumenata: štapići, trij angl, bubanj -izvoditi pokrete uz igre -komponovati, dokomponovati -likovno i literarno se izražavati -improvizacija -otkrivati trajanje određenog tona
TEORIJSKO PODRUČJE	-muzika, zvuk -tonovi od g malo do e2 u violinskom ključu -muzička abeceda i solmizacija -linijski sistem -notni znaci - note određenog trajanja: cijela nota, polovina, četvrtina, osmina i pauze - Takt (dijelovi takta - teza i arza) (prosti taktovi - dvodijelni i trodijelni u jedinici brojanja četvrtina) -tempo: lagan, umjeren, brz -dinamika	-pronalaziti zvučne boje iz dječije okoline (predmeti iz kuće ili prirode) -otkrivati zvučne fenomene instrumenta -izraditi najjednostavnije instrumente (zvečke, štapići) -prepoznavati i čitati tonove -usvajati imena tonova -prepoznavati i čitati tonove -prepoznavati i usvajati izgled linijskog sistema -prepoznavati i usvajati notni znak - prepoznati tezu i arzu u taktu - prepoznati dijelove takta u dvodijelnim i trodijelnim taktovima -prepoznati i razlikovati određeni tempo -prepoznati i razlikovati f, p, mf, mp, crescendo, decrescendo

SLUŠANJE MUZIKE - <i>Muzička bajka Peća i vuk</i>, Prokofjev; - Pjesme iz filma <i>Knjiga o džungli</i>; - <i>Strašan lav</i>, Barić - Radović; - <i>Dvije minijature</i>, Orf; - <i>Časovnik</i>, Hajdn; - <i>Mala noćna muzika</i>, Mocart; - <i>Za Elizu</i>, Betoven; - <i>VIII simfonija</i>, drugi stav (dio), Betoven; - <i>Mali preludijum g-moll</i>, Bah; - <i>Etida</i>, Volffart; - <i>Bumbarov let</i>, Rimski-Korsakov; - <i>Arabeska</i>, Debisi; - <i>Pjesma u noći</i>, Salcero; - <i>Turski marš</i>, Mocart; - <i>Gudački kvartet Kokoška</i> (I stav), Hajdn; - <i>Prelid</i>, Šarpantje; - <i>Končertino</i> (dio), Veber, - <i>Badineri</i>, Bah; - <i>Labudovo jezero</i> (scena iz baleta), Čajkovski; - <i>Karneval životinja</i>, Sen-Sans, - <i>Uvod u kraljevski marš</i>, - <i>Ptice, Slon, Labud, Finale</i>; - <i>Kvintet Pastrmka</i>, Šubert; - <i>Dio iz Leptira</i>, Šuman; - <i>Sanjarenje</i>, Šuman; - <i>Revolucionarna etida</i>, Šopen; - <i>Mazurka</i>, Šopen; - <i>Menuet</i>, Bokerini; - <i>Na lijepom plavom Dunavu</i>, J. Štraus, stariji; - <i>Ohridska legenda, balet, igra momaka</i>, Hristić; - <i>Marš iz opere Aida</i>, Verdi; - <i>Svadbeni marš</i>, Mendelson; - <i>Kozar</i>, za mješoviti hor, Mokranjac; - <i>I rukovet, dio</i>, Mokranjac; - <i>Skerco in Š</i>, Gostuški; - <i>Solvejgina pjesma</i>, Grig; - <i>Opera Čarobna frula, Uvertira i arija Papagena i Papagene</i> (duet), Mocart; - <i>Opera Karmen, kvintet krijumčara i Habanera</i>, Bize; - <i>Dječija simfonija</i>, stav, Hajdn; - <i>Jednostavna simfonija</i>, Picikato, Britn; - <i>Slike sa izložbe</i>, Musorgski; - <i>Promenada, Balet pilića u ljusci</i>, - <i>Baba Jaga, Promenada</i>, - <i>Aleluja iz Mesije</i>, Hendl	Učenici će biti sposobni da: - Prepoznaju veliki broj djela poslije njihovog upoznavanja - Prepoznaju različite instrumente, hor, orkestar i ansamble; - Prepoznaju karakter djela; - Uoče tempo, osnovne melodijsko ritmičke karakteristike i izvođače; - Dožive i prepoznaju emocionalno dejstvo muzike; - Razume termine kao što su: duhovna muzika, instrumentalna ili vokalna muzika, partitura, uvertira, solista, duet... - Razlikuje određen broj igara; - Razume da muzika može da ima konkretan programski sadržaj; - Pažljivije prate muzički sadržaj; - Navedu znatan broj kompozitora čiju su muziku imali priliku da slušaju i zavole.	Nastavnik treba da: - Redovno odvaja vrijeme za slušanje muzike; - Razgovara sa djecom o odslušanom djelu i njegovom emocionalnom dejstvu; - Podstiče učenike da se kreću uz slušano djelo da bi uočili izvesne ritmičke karakteristike; - Podstiče djecu da uočavaju karakter, tempo, osnovne melodijsko-ritmičke karakteristike; - Ukazuje djeci na različite izvođače; - Da učenicima najosnovnije podatke o slušanoj kompoziciji, kao i o kompozitoru
--	---	--

Napomena:	Nastavnik u toku godine prati pojedinačno svakog učenika u pogledu razvoja njegove sposobnosti, kako bi se pravilno mogao usmjeriti u nastavak daljeg muzičkog školovanja. Učenik treba: - da usvoji osnovne pojmove u muzici neophodne za prelazak u I. razred - da samostalno prepoznaje note u okviru 1. oktave - da prepozna karakter melodije - da je u mogućnosti prosuditi kvalitetu svoje izvedbe
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta solfeđo i teorija muzike, mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom teoretsko-pedagoškog odsjeka (VŠS ili VSS). Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS
LITERATURA:	- Elly Bašić: Sedam nota sto divota - Marko Barošević: Solfeggio s pjesmom - Truda Reich: Zbirka pjesama širom svijeta

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE	
RAZRED	PRVI (I)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
MELODIJSKO PODRUČJE	-Upjevavanje-fonomimija -C - dur i paralelni prirodni mol, ili istoimeni mol: melodijski i meloritamski primjeri -Dječije pjesmice (sa i bez instrumentalne pratnje) usklađeni sa gradivom I razreda; -Primjeri iz literature (sa i bez instrumentalne pratnje) usklađeni sa gradivom I razreda -improvizacija: spontana svjesna -diktat: melodijski	Učenici će: -razvijati intonaciju-kontrolu pri pjevanju -pjevati ljestvice proširujući opseg glasa -usvajati metričko ritmičke elemente -melodijski prepoznavati pjesme -melodijski ili meloritamski uz ozvučenu mjeru -savladavati melodijsku građu solmizacijom i fonomimijom -prepoznavati melodiju, njen tok -izvoditi i zapisivati tonove u okviru tonaliteta koji se obrađuje
METRIKA I RITAM	-Ligatura - Takt (jedinica mjere četvrtina), notne vrijednosti – cijela nota, polovina, četvrtina, osmina - Dvodobni, trodobni, četvorodobni taktovi - Produžena nota tačkom, pauze, sinkopa - Ritamski diktati -Podjela dobe na dva dijela („ta-te“) u jednostavnijim ritmičkim kombinacijama i jedinici mjere – četvrtinka	- prepoznati i pravilno izvesti ligaturu -prepoznati, zapisati i pravilno izvesti notne vrijednosti - uočiti razliku takta (prepoznati dijelove takta, tezu i arzu) - usvajati nove elemente iz oblasti ritma - auditivno razvijati osjećaj za ritam i isti zapisivati u notni sistem - razviti osjećaj pulsiranja i dijeljenja dobe
TEORIJSKO PODRUČJE	-nota, notni znak, trajanje nota, linijski sistem, pomoćne linije, muzička abeceda, solmizacija -violinski ključ -bas ključ - I oktava, II oktava (violinski ključ) - Mala oktava (bas ključ) - Stupanj, stepen polustepen (razmaci unutar durske – molske ljestvice)	-ponoviti naučeno u pripremnom razredu, dalje nadograđivati znanje ostalim muzičkim pojmovima - čitanje i pisanje tonova u violinskom ključu - čitanje i pisanje tonova u bas ključu -prepoznavati i čitati tonove -usvajati imena tonova -usvajati nove teorijske pojmove i primjeniti ih u praksi

	- Oznake za artikulaciju (legato, staccato, portato, tenuto) - Oznake za dinamiku (pp, p, mp, mf, f, ff) - Oznake za tempo (lagan, umjeren, brz) - Da capo al fine - Prima i seconda volta - Predtakt, uzmah (informativno) - Predznaci: povisilica, snizilica, razrješilica	-usvajanje dinamičkih oznaka - usvajanje osnovnih vrsta tempa - usvajanje i primjena novih teorijskih pojmova
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta solfedo i teorija muzike, mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom teoretsko-pedagoškog odsjeka (VŠS ili VSS). Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS	
LITERATURA:	- Borivoje Popović, Solfeggio za I razred - Marko Tajčević, Osnove teorije muzike - Zbirke pjesmica	

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE	
RAZRED	DRUGI (II)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
MELODIJSKO PODRUČJE	-Upjevavanje-fonomimija - Durske ljestvice s jednim predznakom (#,b), paralelni prirodni, harmonski i melodijski mol, ili istoimeni mol - Melodijski, meloritamski diktati -Dječije pjesmice (sa i bez klavirske pratnje) u obrađenim durskim i molskim tonalitetima -Jednostavniji kanoni -Primjeri iz literature (instrumentalna djela) – usklađeni sa programom za II razred -improvizacija notne slike	-razvoj intonacije-kontrole pri pjevanju -pjevanje ljestvica i proširivanje opega glasa -zvučno prepoznavanje vrste mola -izvodi i zapisuje tonove u okviru tonaliteta koji se obrađuje -usvajanje metričko ritmičkih elemenata -melodijsko prepoznavanje pjesama -pjevanje kanona -pjevanje „prima vista“ -prepoznavanje tonova melodije, silaznih, ulaznih -improvizacija na zadani primjer
METRIKA I RITAM	-Podjela dobe na dva dijela („ta-te“, „ta-ta“) u jedinici mjere četvrtinka, osminka -Pauza - Sinkopa na jednu i dvije dobe u jedinici mjere četvrtina -Dvodobni, trodobni i četverodobni taktovi u četvrtinskoj i osminkskoj jedinici mjere -Podjela dobe na četiri dijela u jedinici mjere četvrtinka (šesnaestine) - Ritamski diktati („ta-te“ ili „ta-ta“ i „ta-fa-te-fe“ ili „ta-ta-ta-ta“) u jedinici mjere četvrtina -Ritamski a vista primjeri i primjeri iz literature sa obrađenim podjelama -Improvizacija ritamskim slogovima	-prepoznati i pravilno izvesti osmine u obrađenim jedinicama mjere -prepoznati i pravilno izvesti - prepoznati i pravilno izvesti sinkopu -razlikovati i izvoditi dvodobne, trodobne, četverodobne taktove u osminkskoj i četvrtinskoj jedinici mjere -prepoznati i izvoditi šesnaestine -prepoznati, razlikovati i zapisati ritamske diktate -prepoznati i izvoditi ritam -improvizirati različitim ritamskim slogovima
TEORIJSKO PODRUČJE	-Razmaci unutar durske i molske ljestvice -Sistem povisilica i snizilica - Tonski sistem (oktave, imena tonova abecedom) -Građenje ljestvica	-ponoviti naučeno u prvom razredu, dalje nadograđivati znanje ostalim muzičkim pojmovima - prepoznati i pročitati tonove/oktave -usvajanje novih teorijskih pojmova i primjena u praksi

	-Tabela dura i pripadajućeg mola - Sinkopa na jednu i dvije dobe u jedinici mjere četvrtina - šesnaestinka i šesnaestinska pauza -intervali po veličini do oktave (informativno)	-prepoznati predznak i pravilno ga pisati, te pročitati note koje slijede -prepoznavanje sinkope i pravilno izvođenje -prepoznati šesnaestinu i pravilno izvesti -primjenit naučeno u zadacima pisanja durske i molske ljestvice - prepoznavanje intervala po veličini
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta solfedo i teorija muzike, mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom teoretsko-pedagoškog odsjeka (VŠS ili VSS). Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS	
LITERATURA:	- Borivoje Popović, Solfeggio za II razred - Marko Tajčević, Osnove teorije muzike - Zbirke pjesmica	

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE	
RAZRED	TREĆI (III)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
MELODIJSKO PODRUČJE	-Upjevavanje-fonomimija - Durske ljestvice s 2-3 predznaka (#, b), uz paralelni prirodni, harmonski, melodijski mol, ili istoimeni mol -Dječije pjesmice (sa i bez klavirske pratnje) u obrađenim durskim i molskim tonalitetima -Primjeri iz literature sa i bez klavirske pratnje usklađeni sa programom za III razred -Dvoglasje sa jednostavnijim ritamskim pokretima (dur, mol) -Kvintakordi dura i mola sa obrtajima -Kanoni - Diktati: melodijski i meloritamski	-razvoj intonacije-kontrole pri pjevanju -pjevanje ljestvica u okviru oktave -prepoznavanje vrsta mola zvučno -melodijsko prepoznavanje pjesama“ -izvođenje i prepoznavanje primjera iz literature -pjevanje „prima vista“ -slušanje i pjevanje dvoglasja - kroz meloritamske obrasce auditivno opaža kvintakord i obrtaj (informativno) -pjevanje kanona -izvodi i zapisuje tonove u okviru tonaliteta koji se obrađuje
METRIKA I RITAM	- Podjela dobe na četiri dijela („ta-fa-te-fe“ ili „ta-ta-ta-ta“) jednostavnije ritamske kombinacije u svim jedinicama mjere - Pauza u kombinaciji sa šesnaestinama (osminska i šesnaestinska) - Triola u jedinici mjere četvrtina (jednostavnije kombinacije u ritamskim primjerima) -Sinkopa na jednu dobu (jednostavnije kombinacije) u svim jedinicama mjere -Dvodobna, trodobna i četverodobna mjera u savladanim jedinicama mjere -Improvizacija ritamskim slogovima -ritamski diktati	-prepoznati i pravilno izvesti -razlikovati i izvoditi dvodobne, trodobne, četverodobne taktove u osminskoj, četvrtinskoj i polovinskoj jedinici mjere -usvajanje metričko ritmičkih elemenata -prepoznati i izvoditi šestaestine u kombinaciji sa pauzama - razviti osjećaj pulsiranja triole -prepoznati i izvoditi ritam triole -prepoznati, razlikovati i izvoditi sinkopu - izvoditi ritamske primjere u raznim ritamskim figurama -improvizirati različitim ritamskim slogovima -prepoznati, razlikovati i zapisati ili reprodukovati ritamski diktat

TEORIJSKO PODRUČJE	KVINTNI I KVARTNI KRUG (sistem ljestvica sa povisilicama i snizilicama - durske i molske ljestvice) KVINTAKORD - vrste (informativno) -intervali po veličini i vrsti do oktave (čisti, veliki, mali) -Triola	- građa ljestvica po kvintnom krugu (durske i molske ljestvice sa povisilicama) - građa ljestvica po kvartnom krugu (durske i molske ljestvice sa snizilicama) -upoznavanje (građa) - pisanje i građenje -prepoznati i pravilno izvesti triolu
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta solfedo i teorija muzike, mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom teoretsko-pedagoškog odsjeka (VŠS ili VSS). Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS	
LITERATURA:	- Borivoje Popović, Solfeggio za III razred - Marko Tajčević, Osnove teorije muzike - Zbirke pjesmica	

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE	
RAZRED	ČETVRTI (IV)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
MELODIJSKO PODRUČJE	-Upjevavanje-fonomimija -Ponavljanje i utvrđivanje tonske građe iz predhodnih razreda Solfeggia (II i III) - Durske ljestvice s 4 predznaka (#,b), uz paralelni prirodni, harmonski, melodijski mol ili istoimeni mol -Primjeri iz literature sa i bez klavirske pratnje usklađeni sa programom za IV razred -Dvoglasje sa jednostavnijim ritamskim pokretima -Tetrakordi -Kvintakordi dura i mola sa obrtajima -Melodijski i meloritamski diktati -Kanoni -Improvizacija notne slike	-razvoj intonacije-kontrole pri pjevanju -širenje opsega glasa -intoniranje stupnjeva u ljestvici -intoniranje meloritamskih obrazaca i zvučni doživljaj tonaliteta (prepoznavanje vrsta mola) -izvođenje i prepoznavanje primjera iz literature -pjevanje „prima vista“ -slušanje i pjevanje dvoglasja -upoznavanje kroz ljestvice -informativno uz zvučno prepoznavanje kroz melodijske obrasce -prepoznavanje i zapisivanje diktata -pjevanje kanona -na zadanu melodiju improvizirati vlastitu
METRIKA I RITAM	-Složenije pojave u savladanim ritamskim podjelama iz predhodnog razreda -Promjene takta i jedinice mjere -Složeni taktovi- simetrični (6/8, 9/8, 12/8) - Mala triola u jednostavnijim ritamskim kombinacijama u jedinici mjere četvrtina -Improvizacija ritamskim slogovima -ritamski diktati	-prepoznati i pravilno izvesti sve ritamske figure unutar primjera -prima vista -razlikovati i izvoditi različite taktove unutar jednog primjera -izvoditi ritamske primjere pomoću taktiranja ili pulsiranja rukom - prepoznati i izvesti malu triolu unutar ritamskih obrazaca -prepoznati, razlikovati i zapisati ili reprodukovati ritamski diktat
TEORIJSKO PODRUČJE	- KVINTNI I KVARTI KRUG (durske i molske ljestvice – intenzivni rad na ljestvicama)	-ponoviti naučeno u trećem razredu, dalje nadograđivati znanje ostalim muzičkim pojmovima -primjeniti naučeno u zadacima pisanja durske i molske ljestvice

	- Intervali - Obrtaji intervala - Kvintakordi: durski, molski, umanjeni, povećani (prekomjerni) - Obrtaji kvintakorda: sekstakord i kvartsekstakord (dur, mol)	- pisanje i prepoznavanje intervala i obrtaja - građa, pisanje i prepoznavanje - građa, pisanje i prepoznavanje
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta solfedo i teorija muzike, mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom teoretsko-pedagoškog odsjeka (VŠS ili VSS). Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS	
LITERATURA:	- Borivoje Popović, Solfeggio za IV razred - Marko Tajčević, Osnove teorije muzike - Zbirke pjesmica	

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE	
RAZRED	PETI (V)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
MELODIJSKO PODRUČJE	-Upjevavanje-fonomimija -Sve obrađene durske i molske ljestvice sa 5 i 6 predznaka (# i b) -Primjeri iz literature sa i bez klavirske pratnje usklađeni sa programom za V razred - Zvučno opažanje intervala do oktave -Dvoglasje sa jednostavnijim ritamskim pokretima -Kvintakordi dura i mola sa obrtajima, umanjeni i povećani kvintakord -Dominantni septakord i obrtaji -Melodijski i meloritamski diktati -Kanoni -Improvizacija notne slike	-razvoj intonacije-kontrole pri pjevanju -pjevanje proširenje opsega glasa - intoniranje stupnjeva u ljestvici - intoniranje meloritamskih obrazaca -usvajanje metričko ritmičkih elemenata -melodijski i meloritamski prima vista primjeri u duru, sve tri vrste mola -izvođenje i prepoznavanje primjera iz literature -pjevanje „prima vista“ - analitičko slušanje, zapisivanje -slušanje i pjevanje dvoglasja -analitičko slušanje i zapisivanje, građa kvintakorada -analitičko slušanje i zvučno prepoznavanje -građa D7 -prepoznavanje i zapisivanje diktata -pjevanje kanona -na zadanu melodiju improvizirati vlastitu
METRIKA I RITAM	-Složenije pojave u savladanim ritamskim podjelama iz predhodnog razreda - Dijeljenje triole (ta-fa-te-fe-ti-fi; ta-ta-ta-ta-ta), u jednostavnijim ritamskim kombinacijama i obrađenim jedinicama mjere – ritamski primjeri - Mala triola u složenijim ritamskim kombinacijama u jedinici mjere četvrtina -Složeni taktovi – simetrični i nesimetrični -Mješoviti taktovi (5/8, 7/8, 8/8)	-prepoznati i pravilno izvesti sve ritamske figure unutar primjera - prima vista - prepoznati i izvoditi dijeljenu triolu sa drugim ritamskim figurama unutar ritamskih obrazaca -izvoditi ritamske primjere pomoću taktiranja ili pulsiranja rukom - prepoznati, razlikovati i izvoditi složene simetrične taktove - prima vista -prepoznati, razlikovati i izvoditi mješovite taktove -prima vista

	-Ritmički diktat -Improvizacija	-prepoznati, razlikovati i zapisati ili reprodukovati ritamski diktat -improvizirati na zadani primjer -komponovati vlastiti ritmički primjer
TEORIJSKO PODRUČJE	-Tabelarni pregled durskih i odgovarajućih molskih ljestvica -Stari načini (autentični i plagalni) -Intervali i obrtaji (veličina i vrsta) -Tetrakordi (vrste) -Kvintakordi: durski, molski, umanjeni, prekomjerni -Dominantni septakord i obrtaji	-ponoviti naučeno u četvrtom razredu, dalje nadograđivati znanje ostalim muzičkim pojmovima -upoznavanje -usvajanje novih teorijskih pojmova i primjena u praksi -primjenit naučeno u zadacima pisanja durske i molske ljestvice -upoznavanje karakteristike modusa, raspored razmaka i veza sa dur odnosno mol ljestvicom -prepoznati o odrediti vrstu i veličinu intervala - pisanje i prepoznavanje -prepoznavanje i zvučno slušanje kvintakorada i njegovih obrtaja -pisanje i građenje -zvučni doživljaj D7 i njegovih obrtaja -građenje septakorada
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta solfedo i teorija muzike , mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom teoretsko-pedagoškog odsjeka (VŠS ili VSS). Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne sprema ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS	
LITERATURA:	- Borivoje Popović, Solfeggio za V razred - Marko Tajčević, Osnove teorije muzike - Zbirke pjesmica	

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE	
RAZRED	ŠESTI (VI)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 64 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
MELODIJSKO PODRUČJE	-Upjevavanje-fonomimija -Meloritmički primjeri sa 6 i 7 predznaka (# i b) -Kromatika-hromatika dura i mola -Primjeri iz literature sa i bez klavirske pratnje usklađeni sa programom za VI razred -Dvoglasje -Kvintakordi dura i mola sa obrtajima, umanjeni i povećani kvintakord -Dominantni septakord i obrtaji -Intervali -Melodijski i meloritamski diktati -Kanoni: dvoglasni i troglasni -Improvizacija notne slike	-razvoj intonacije-kontrole pri pjevanju -utvrđivanje tonske građe predhodnih razreda -intoniranje stupnjeva u ljestvicama -intoniranje meloritamskih obrazaca -upoznavanje hromatske ljestvice -način pisanja -izvođenje i prepoznavanje primjera iz literature -pjevanje „prima vista“ -analitičko slušanje, zapisivanje -slušanje i pjevanje dvoglasja -analitičko slušanje i zapisivanje, građa kvintakorada -analitičko slušanje i zvučno prepoznavanje -građa D7 -prepoznavanje i zapisivanje -prepoznavanje i zapisivanje diktata -pjevanje kanona -na zadanu melodiju improvizirati vlastitu
METRIKA I RITAM	- Dijeljenje triole (ta-fa-te-fe-ti-fi; ta-ta-ta-ta-ta), u složenijim ritamskim kombinacijama i obrađenim jedinicama mjere – ritamski primjeri - Podjela dobe na osam (ta-na-fa-na-te-ne-fe-ne; ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta), u jednostavnijim ritamskim kombinacijama – ritamski primjeri -Duola, kvartola, kvintola, sekstola, septola -Sve obrađene ritamske strukture u težim kombinacijama -ritamski diktati -improvizacija	-prepoznati i pravilno izvesti sve ritamske figure unutar primjera -prima vista -prepoznati i pravilno izvesti ritmičke grupe unutar primjera -razviti osjećaj pulsiranja podjele dobe na osam -upoznavanje ostalih ritmičkih figura -prepoznati -pravilno izvesti -izvoditi ritamske primjere prima vista -primijeniti znanja iz predhodnih razreda -prepoznati, razlikovati i zapisati ili reprodukovati ritamski diktat -Improvizirati na zadani primjer -komponovati vlastiti ritmički primjer

TEORIJSKO PODRUČJE	- Intervali (sve vrste) - Kvintakordi (sve vrste) - Septakordi (VD, VM, MD, MM, PU, U, P) - Mnogostranost kvintakorda (informativno) - Funkcije stupnjeva u tonalitetu: glavne funkcije (tonika, subdominanta, dominanta); sporedne funkcije (supertonika, gornja medijanta, donja medijanta), uloga funkcija u tonalitetu -Obrazloženje pojmova: kromatika/hromatika i alteracija -Pojam vođice (naviše i naniže) -Pojam modulacije i teorijskih pojmova obuhvaćenih nastavom solfeggia kroz svih šest razreda	-ponoviti naučeno u predhodnim razredima, dalje nadograđivati znanje ostalim muzičkim pojmovima (intenzivniji rad) - usvajanje novih teorijski pojmova i primjena u praksi -usvajanje novih teorijskih pojmova i primjena u praksi -primjenit naučeno u zadacima pisanja durske i molske hromatske ljestvice -vođica u ljestvici (uloga i funkcija) -upoznavanje i usvajanje novih teorijskih pojmova i primjena u praksi
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta solfedo i teorija muzike, mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom teoretsko-pedagoškog odsjeka (VŠS ili VSS). Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS	
LITERATURA:	- Borivoje Popović, Solfeggio za VI razred - Marko Tajčević, Osnove teorije muzike - Zbirke pjesmica	

MOGUĆA LITERATURA ZA SOLFEGGIO

- Adamić, Tomislav, Solfeggio I., II., III. za osnovnu glazbenu školu, Muzička naklada, Zagreb, 1972.
- Antonić, Božo, Muzička početnica, Školska knjiga, Zagreb, 1956.
- Antonić, Božo, Muzička vježbenica, Školska knjiga, Zagreb, 1955.
- Begović, Lili, Solfeggio za VI. razred osnovne glazbene škole, Vlastita naklada, Zagreb, 1991.
- Golčić, Ivan, Priručnici od I. do VI. razreda za solfeggio za glazbene škole, Zagreb, 1993.
- Golčić, Ivan, Solfeggio 1, Udžbenik za 1. razred solfeggia za osnovne glazbene škole, Zagreb, 2003.
- Golčić, Ivan, Solfeggio 1, Priručnik za učitelje za 1. razred solfeggia u osnovnim glazbenim školama, Zagreb, 2003.
- Golčić, Ivan, Solfeggio 2, Udžbenik za 2. razred solfeggia za osnovne glazbene škole, Zagreb, 2004.
- Golčić, Ivan, Solfeggio 2, Priručnik za učitelje za 2. razred solfeggia u osnovnim glazbenim školama, Zagreb, 2004.
- Golčić, Ivan, Solfeggio 3, Udžbenik za 3. razred solfeggia za osnovne glazbene škole, Zagreb, 2005.
- Golčić, Ivan, Solfeggio 3, Priručnik za učitelje za 3. razred solfeggia u osnovnim glazbenim školama, Zagreb, 2005.
- Golčić, Ivan, Solfeggio 4, Udžbenik za 4. razred solfeggia za osnovne glazbene škole, Zagreb, 2006.
- Golčić, Ivan, Solfeggio 4, Priručnik za učitelje za 4. razred solfeggia u osnovnim glazbenim školama, Zagreb, 2006.
- Golčić, Ivan, Višeglasni solfeggio za glazbene škole, Zagreb, 1997.
- Golčić, Ivan, 999 glazbenih tema iz glazbene literature za solfeggio u osnovnim glazbenim školama, Zagreb, 2001.
- Gürtl, Dragan, Priručnik za solfeggio – Dijatonika, vlastita naklada, Zagreb, 1958.
- Gürtl, Dragan, Priručnik za solfeggio – Alteracija, vlastita naklada, Zagreb, 1965.
- Gürtl, Dragan, Priručnik za solfeggio – Dvoglasje, vlastita naklada, Zagreb.
- Kaić, Vera, Alteracije I. dio. Priručnik za osnovne glazbene škole, MUSIC PLAY, Zagreb, 2004.
- Kaić, Vera, Alteracije II. dio – Kromatika. Priručnik za srednje glazbene škole, MUSIC PLAY, Zagreb, 2005.
- Kaić, Vera, Ritam. Zbirka primjera za vježbu i diktat za osnovne glazbene škole, MUSIC PLAY, Zagreb, 2005.
- Kazić, Josip, Kako nastaje melodija Školska knjiga, Zagreb, 1993.
- Lazarin, Branko, Solfeggio 1. i 2., Školska knjiga, Zagreb, 1992.
- Magdalenić, Miroslav, Jednoglasni i dvoglasni solfeggio 1-2 svezak, Muzička naklada, Zagreb, 1972.
- MARKOVIĆ, Adalbert, 555. izabranih tema za solfeggio, Školska knjiga, Zagreb, 1971.
- MARKOVIĆ, Adalbert, 222. izabranih tema za solfeggio, Školska knjiga, Zagreb, 1989.
- MATZ, Rudolf, Vježbe za solfeggio i diktat od 1 do 6., Muzička naklada, Zagreb, 1964.
- V. Cvetković i J. Mihaljica: Solfeggio za I-VI razred šestogodišnje osnovne muzičke škole.
- Z. M. Vasiljević: Solfeggio – Ritam, I-VI
- V. Jovanović: Solfeggio I-VI

OBJAŠNJENJE PROGRAMA SA METODIČKIM UPUTSTVIMA

Razvoj stvaralačke ličnosti, ličnosti sposobne da percipira, usvoji i reproducira muzičke sadržaje predstavlja jedan od osnovnih ciljeva nastave na predmetu Solfeggio sa teorijom muzike. S druge strane raznovrsnim sadržajima i oblicima rada neophodno je ostvariti takav tehnički nivo kod učenika koji omogućava reproduciranje specifičnih zahtjeva po kojima se ovaj predmet razlikuje od drugih. Brzo i spretno uočavanje osnovnih muzičkih komponenti i karakteristika usavršava se kroz radni oblik prima vista čitanja didaktičkih primjera i primjera iz literature.

Područje melodike, ritma i metrike neophodno je usvojiti do takvog nivoa sa koga je moguće sa dovoljno preciznosti i izražajnosti osigurati muzikalnost reprodukcije. Zbog toga ove oblasti predstavljaju osnovu sadržaja predmeta Solfeggio sa teorijom muzike.

Raspoređivanje ovih sadržaja potrebno je usmjeriti tako da povećani stupanj složenosti prati kako horizontalnu tako i vertikalnu liniju razvoja.

Melodijako područje je zasnovano na podjeli nastavne materije na dva dijela. Osnovu i polaznu tačku predstavlja oblast diatonike, koja se u programu raspoređuje na pet razreda.

Suštinu svakako predstavlja odnos prema durskom i molskom tonalitetu i njihovom raslojavanju po kvintnom odnosno kvartnom krugu. Uvođenjem svih durskih i molskih tonaliteta u prva četiri razreda potrebno je razviti sposobnost tonalnog mišljenja i doživljavanja. U tom smislu ponuđeni su raznovrsni oblici rada, a posebno oni sa značenjem kreativnosti koji treba da predstavljaju osnovu na putu izgradnje cjelovite i stvaralački usmjerene ličnosti, bez obzira na dalje usmjerenje po završetku osnovne muzičke škole.

Iako se složenijim nivoom doživljaja smatraju stari načini – modusi, njihova obrada predviđena je u sklopu obrade gradiva u IV i V razredu, jer su po svojoj tonskoj osnovi bliski duru i molu i obrada je više informativnog nego svjesnog karaktera.

Usvojeno dijatonsko područje proširuje se u VI razredu uvođenjem kromatike/hromatike, koja usložnjava zvučni kompleks, ali ga još uvijek zadržava u sklopu čvrste tonalne organizacije. Modulacija predložena također za obradu u VI razredu suprotstavlja određene i usvojene tonske nivoe. Ovako raspoređena tonalna materija predstavlja sigurnu osnovu za paralelni razvoj solfeggia i nastave instrumenta.

Ritmička materija slijedi progresivni razvojni put od jednostavne – dvodjelne podjele do onih podjela dobe koje su u „paralelnoj literaturi“ (program nastave instrumenta) mogu naći.

Preporučljivo je da se primjeri iz literature prema zahtjevima Nastavnog programa pojedinog razreda, učenicima prezentiraju u „živom“ izvođenju ili sa snimaka. Kako učenici osnovnih muzičkih škola pohađaju obaveznu osnovnu školu, u čijim programima Muzička/glazbena kultura zastupljen ovaj segment rad (slušanje muzike), učenicima osnovne muzičke škole treba prvenstveno ponuditi literaturu koja predstavlja sastavni dio programa instrumentalne nastave. Posebno se preporučuje posjeta koncertima, kako bi se u živom kontaktu ostvarila popularizacija pojedinih djela i samih instrumenata, a posebno onih koji se rjeđe izučavaju u našoj sredini.

Uvažavajući psihofizičke osobenosti ovog stupnja školovanja, obradu melodijske i ritmičke materije prate sva relevantna teorijska obrazloženja, čime se uz preporučene oblike rada ostvaruju ciljevi i zadaci postavljeni pred ovaj predmet.

PREDMET

SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE

(za instrumentalni odsjek u trajanju od dvije godine)

SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE

(za instrumentalni odsjek u trajanju od 2 godine)

Oblast predmeta Solfeggio sa teorijom muzike, u osnovnoj muzičkoj školi, ima za cilj da učenike upozna i osposobi za samostalno i uspješno izražavanje, te ispoljavanje ličnih senzibiliteta kroz interpretiranje vrijednih umjetničkih djela stranih i domaćih autora, prilagođenih njihovom uzrastu. Razvojna vertikalna odgoja i obrazovanja djeteta kroz predmet Solfeggio sa teorijom muzike u trajanju od dvije godine obuhvata:

- I Pripremni razred
- II Solfeggio sa teorijom muzike I i II razred

Program predmeta predviđa usvajanje znanja iz oblasti melodike, ritma, metrike, artikulacije i sl., čije svladavanje je neophodno provoditi sukcesivno i kroz kreativne oblike rada kako bi učenici mogli ispoljiti lične afinitete i senzibilitete, te na taj način izgraditi cjelovitu ličnost sposobnu da se uključi u pozitivne društvene tokove i posebno u tokove kompleksnog područja muzičke umjetnosti.

Zadaci nastave predmeta Solfeggio sa teorijom muzike su:

- da omogućiti učenicima sticanje znanja iz oblasti koje predstavljaju osnovu muzičkog djela;
- da teorijski obrazloži sve relevantne pojave koje prate zahtjeve Nastavnog programa ovog predmeta, a koji sukcesivno prate zvučnu problematiku;
- da omogućiti razvoj stvaralačkog potencijala kroz kreativne oblike rada;
- da omogućiti usvajanje relevantnih tehničkih postupaka kako bi učenici mogli što uspješnije pristupiti interpretiranju stilski različitih koncipiranih djela muzičke umjetnosti;
- da na osnovu usvojenih znanja o **osnovama** muzičke umjetnosti omogućiti uspješno uključivanje u kulturni i društveni život sredine u kome pojedinac ili škola djeluju.

ODGOJNI SADRŽAJI

- poticati i razvijati slobodu improviziranja
- razvoj unutarnjeg sluha; postupno naučiti „muzički misliti“ u duru i sve tri vrste mola
- raditi na što većem povezivanju sadržaja predmeta Solfeggio sa teorijom muzike i literaturom koju učenik obrađuje na instrumentalnoj nastavi

OPERATIVNI CILJEVI:

- Razvoj ličnosti djeteta
 - sistemski izgrađivati povjerenje u vlastite sposobnosti
 - razvijati izvođačke sposobnosti učenika
 - razvijati motoričke sposobnosti učenika
 - razvijati analitičke sposobnosti učenika
 - razvijati stvaralačke sposobnosti učenika
 - razvijati percepciju, memoriju, koncentraciju
 - razvijati strpljenje i samodisciplinu
 - razvijati prosudbu, samoprocjenu
 - razvijati upornost, radne navike, aktivan životni stav
 - razvijati estetički i etički sustav vrijednosti
 - razvijati socijalizaciju učenika kroz skupno muziciranje
 - razvijati kulturne navike učenika
- Razvijanje učenikova razumijevanja muzike
 - sistemski razvijati osjećaj za ljepotu tona
 - razvijati osjećaj za puls i metriku
 - određenje tempa, dinamike i agogike
 - preciznost ritmičkog izvođenja
 - razvijanje intonacije: osjećaj kretanja i razvoja melodije
 - postupno razvijati osjećaj za strukturu i oblik muzičkog djela
 - osposobiti učenika za razumijevanje i respekt spram umjetnosti

- Razvoj tehnika, umijeća, vještina, znanja
 - razvijati sposobnost zapisivanja i čitanja (reproduciranja) notnog teksta
 - izvođenje primjerenog notnog teksta s razumijevanjem, osobnim stavom
 - sistemski učenika osposobljavati za samostalno muziciranje i druženje sa muzikom i po završetku školovanja:
spontano (improvizacija) i svjesno (odabir, čitanje i izvođenje određenog glazbenog djela)
 - sistemski razvijati umijeće skupnog muziciranja
 - nastanak i razvoj instrumenata
 - postupno upoznavanje s domaćom, zapadnoeuropskom i svjetskom muzičkom baštinom
 - upoznavati razvoj suvremene tehnologije i mogućnosti povezivanja s instrumentom

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE	
RAZRED	PRVI (I)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
MELODIJSKO PODRUČJE	-Upjevavanje-fonomimija -Durske ljestvice sa 3 predznaka (# i b) uz odgovarajući paralelni mol – sve tri vrste -Dječije pjesmice (sa i bez instrumentalne pratnje) usklađeni sa gradivom I razreda; -Jednostavniji kanoni -Primjeri iz literature (sa i bez instrumentalne pratnje) -improvizacija: spontana svjesna -Dvoglasje sa jednostavnijim ritamskim pokretima (dur) -Kvintakordi dura i mola sa obrtajima -diktat: melodijski	Učenici će: -razvijati intonaciju-kontrolu pri pjevanju -pjevati ljestvice proširujući opseg glasa -izvoditi i zapisivati tonove u okviru tonaliteta koji se obrađuje -usvajati metričko ritmičke elemente -usvajati dinamičke oznake -osnovne vrste tempa -melodijski prepoznavati pjesme -melodijski ili meloritamski uz ozvučenu mjeru -savladavati melodijsku građu solmizacijom i fonomimijom -prepoznavati melodiju, njen tok -zvučno prepoznavanje vrste mola -pjevanje kanona -pjevanje „prima vista“ -prepoznavanje tonova melodije, silaznih, ulaznih -improvizacija na zadani primjer
METRIKA I RITAM	-Jedinica mjere: cijela nota, polovinka, četvrtinka, osminka -šesnaestinka (informativno) -Ligatura -Produženje, pauza, sinkopa -triola (informativno) -Dvodijelna, trodijelna i četverodijelna mjera u svim jedinicama – četvrtinka, osminka, polovinka, cijela nota	-prepoznati i razlikovati -prepoznati, zapisati i pravilno izvesti -prepoznati i pravilno izvesti ligaturu -prepoznati i izvoditi šestaestine -prepoznati, razlikovati i zapisati ritamske diktate

	-Podjela dobe na dva dijela u jednostavnijim ritmičkim kombinacijama i jedinici mjere – četvrtinka -podjela dobe na četiri (informativno) - Podjela dobe na četiri dijela jednostavnije ritamske kombinacije u svim jedinicama mjere - pauze u svim ritmičkim kombinacijama - Sinkopa -Dvodijelna, trodjelna i četverodijelna mjera u savladanim jedinicama mjere -Podjela dobe na tri dijela – triola („ta-te-ti“ ili „ta-ta-ta“) jednostavnije ritamske kombinacije u svim jedinicama mjere -Improvizacija ritamskim slogovima -ritmički diktati	-improvizirati različitim ritamskim slogovima -razlikovati i izvoditi dvodobne, trodobne, četverodobne taktove u osminkoj i četvrtinskoj jedinici mjere -prepoznati i izvoditi šestaestine i njihove pauze -prepoznati, razlikovati i izvoditi sinkopu -prepoznati i izvoditi ritam triole -improvizirati različitim ritamskim slogovima -prepoznati, razlikovati i zapisati ili reprodukovati ritamski diktat
TEORIJSKO PODRUČJE	-nota, notni znak, trajanje nota, linijski sistem, pomoćne crte, muzička abeceda, solmizacija, violinski ključ, bas ključ -legato, staccato -znak ponavljanja -takt, jedinica mjere, teški i laki dio takta (teza i arza)dinamičke oznake -niz tonova od malo g do G2 -Razmaci unutar durske i molske ljestvice -Sistem povelica i snizilica -Oktave i klavijatura -Građenje ljestvica -Durske i molske ljestvice sa 3 i 4 predznaka (# i b) -Tabela dura i pripadajućeg mola -Sinkopa -intervali po veličini -Durski i molski kvintakordi sa obrtajima (informativno) -Tridesetdrugina sa pauzom -Triola	-usvajati nove teorijske pojmove i primjeniti ih u praksi -prepoznavati i čitati tonove -usvajati imena tonova -ponoviti naučeno u prvom razredu, dalje nadograđivati znanje ostalim muzičkim pojmovima -usvajanje novih teorijskih pojmova i primjena u praksi -prepoznati znak i pravilno ga pisati, te pročitati note koje slijede znak -primjeniti naučeno u zadacima pisanja durske i molske ljestvice -prepoznavanje sinkope i pravilno izvođenje -prepoznati šesnaestinu i pravilno izvesti -prepoznavanje i zvučno slušanje intervala -zvučni doživljaj durskog i molskog kvintakorda i obrtaja

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta solfedo i teorija muzike, mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom teoretsko-pedagoškog odsjeka (VŠS ili VSS). Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS
LITERATURA:	- Borivoje Popović, Solfeggio za I, II i III razred - Marko Tajčević, Osnove teorije muzike - Zbirke pjesmica

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE		
PREDMET	SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE	
RAZRED	DRUGI (II)	
BROJ ČASOVA	2 časa sedmično – 70 časova godišnje	
NASTAVNA PODRUČJA	NASTAVNI SADRŽAJI	NIVOI ZADATAKA ZA UČENIKE
MELODIJSKO PODRUČJE	-Upjevavanje-fonomimija -Durske ljestvice do 7 predznaka (# i b) uz odgovarajući paralelni mol – sve tri vrste -Stari načini-modusi -Primjeri iz literature sa i bez klavirske pratnje -Melodijski i meloritamski diktati -Kanoni -Kvintakordi dura i mola sa obrtajima, umanjeni i prekomjerni kvintakord -Dominantni septakord i obrtaji -Kromatika-hromatika dura i mola	-razvoj intonacije-kontrole pri pjevanju -širenje opsega glasa -pjevanje ljestvica -izvodi i zapisuje tonove u okviru tonaliteta koji se obrađuje -usvajanje metričko ritmičkih elemenata -usvajanje dinamičkih oznaka -osnovnih vrsta tempa -izvođenje i prepoznavanje primjera iz literature -pjevanje „prima vista“ -slušanje i pjevanje dvoglasja -građa D7 -prepoznavanje i zapisivanje diktata -pjevanje kanona -na zadanu melodiju improvizirati vlastitu -upoznavanje hromatske ljestvice -način pisanja
METRIKA I RITAM	-Složenije pojave u savladanim ritamskim podjelama iz predhodnog razreda -Promjene takta i jedinice mjere -Složeni taktovi- simetrični (šestodobni) i nesimetrični (petodobni) -Mješoviti taktovi -Improvizacija ritamskim slogovima -Duola, kvartola, kvintola, sekstola, septola -ritamski diktati	-prepoznati i pravilno izvesti sve ritamske figure unutar primjera -prima vista -razlikovati i izvoditi različite taktove unutar jednog primjera -izvoditi ritamske primjere pomoću taktiranja -prepoznati, razlikovati i izvoditi mješovite taktove -prepoznati, razlikovati i zapisati ili reprodukovati ritamski diktat

TEORIJSKO PODRUČJE	-Dvostruka povisilica i dvostruka nizilica -Durske i molske ljestvice sa 5 - 7 predznaka (# i b) -Stari načini – modusi koji su obrađeni (informativno) -Obrazloženje pojmova: kromatika/hromatika i alteracija -Pojam vođice (naviše i naniže) -Pojam modulacije i teorijskih pojmova obuhvaćenih nastavom solfeggia kroz svih šest razreda -intervali, kvintakordi, septakordi	-ponoviti naučeno u trećem razredu, dalje nadograđivati znanje ostalim muzičkim pojmovima -usvajanje novih teorijskih pojmova i primjena u praksi -primjenit naučeno u zadacima pisanja durske i molske ljestvice -upoznavanje i građa modusa -vođica u ljestvici -prepoznavanje i zvučno slušanje kvintakorada i njegovih obrtaja -zvučni doživljaj durskog i molskog kvintakorda i obrtaja
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta solfedo i teorija muzike, mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom teoretsko-pedagoškog odsjeka (VŠS ili VSS). Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS	
LITERATURA:	- Borivoje Popović, Solfeggio za IV, V i VI razred - Marko Tajčević, Osnove teorije muzike - Zbirke pjesmica	

MOGUĆA LITERATURA ZA SOLFEGGIO

- Adamić, Tomislav, Solfeggio I., II., III. za osnovnu glazbenu školu, Muzička naklada, Zagreb, 1972.
 - Antonić, Božo, Muzička početnica, Školska knjiga, Zagreb, 1956.
 - Antonić, Božo, Muzička vježbenica, Školska knjiga, Zagreb, 1955.
 - Begović, Lili, Solfeggio za VI. razred osnovne glazbene škole, Vlastita naklada, Zagreb, 1991.
 - Golčić, Ivan, Priručnici od I. do VI. razreda za solfeggio za glazbene škole, Zagreb, 1993.
 - Golčić, Ivan, Solfeggio 1, Udžbenik za 1. razred solfeggia za osnovne glazbene škole, Zagreb, 2003.
 - Golčić, Ivan, Solfeggio 1, Priručnik za učitelje za 1. razred solfeggia u osnovnim glazbenim školama, Zagreb, 2003.
 - Golčić, Ivan, Solfeggio 2, Udžbenik za 2. razred solfeggia za osnovne glazbene škole, Zagreb, 2004.
 - Golčić, Ivan, Solfeggio 2, Priručnik za učitelje za 2. razred solfeggia u osnovnim glazbenim školama, Zagreb, 2004.
 - Golčić, Ivan, Solfeggio 3, Udžbenik za 3. razred solfeggia za osnovne glazbene škole, Zagreb, 2005.
 - Golčić, Ivan, Solfeggio 3, Priručnik za učitelje za 3. razred solfeggia u osnovnim glazbenim školama, Zagreb, 2005.
 - Golčić, Ivan, Solfeggio 4, Udžbenik za 4. razred solfeggia za osnovne glazbene škole, Zagreb, 2006.
 - Golčić, Ivan, Solfeggio 4, Priručnik za učitelje za 4. razred solfeggia u osnovnim glazbenim školama, Zagreb, 2006.
 - Golčić, Ivan, Višeglasni solfeggio za glazbene škole, Zagreb, 1997.
 - Golčić, Ivan, 999 glazbenih tema iz glazbene literature za solfeggio u osnovnim glazbenim školama, Zagreb, 2001.
 - Gürtl, Dragan, Priručnik za solfeggio – Dijatonika, vlastita naklada, Zagreb, 1958.
 - Gürtl, Dragan, Priručnik za solfeggio – Alteracija, vlastita naklada, Zagreb, 1965.
 - Gürtl, Dragan, Priručnik za solfeggio – Dvoglasje, vlastita naklada, Zagreb.
 - Kaić, Vera, Alteracije I. dio. Priručnik za osnovne glazbene škole, MUSIC PLAY, Zagreb, 2004.
 - Kaić, Vera, Alteracije II. dio – Kromatika. Priručnik za srednje glazbene škole, MUSIC PLAY, Zagreb, 2005.
 - Kaić, Vera, Ritam. Zbirka primjera za vježbu i diktat za osnovne glazbene škole, MUSIC PLAY, Zagreb, 2005.
 - Kazić, Josip, Kako nastaje melodija Školska knjiga, Zagreb, 1993.
 - Lazarin, Branko, Solfeggio 1. i 2., Školska knjiga, Zagreb, 1992.
 - Magdalenić, Miroslav, Jednoglasni i dvoglasni solfeggio 1-2 svezak, Muzička naklada, Zagreb, 1972.
 - MARKOVIĆ, Adalbert, 555. izabranih tema za solfeggio, Školska knjiga, Zagreb, 1971.
 - MARKOVIĆ, Adalbert, 222. izabranih tema za solfeggio, Školska knjiga, Zagreb, 1989.
- MATZ, Rudolf, Vježbe za solfeggio i diktat od 1 do 6., Muzička naklada, Zagreb, 1964.

PREDMET

SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE

(na odsjeku za klasični balet)

SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE

(na odsjeku za klasični balet)

Solfeggio sa teorijom muzike kao nastavni predmet u Osnovnoj baletnoj školi važan je i neophodan element u formiranju baletnog plesača, obzirom na usku povezanost baletne umjetnosti i muzike.

Učenjem Solfeggia učenik ne ovladava samo osnovnim elementima muzičke pismenosti, već se kod njega neprestano razvija sluh, osjećaj za ritam, muzičku memoriju kao i sposobnost čitanja sa lista.

Stoga je cilj nastave na ovom predmetu, u osnovnim baletnim školama, buđenje, podsticanje i razvijanje interesa, navika i potreba kod učenika za muzikom kao i njihovo osposobljavanje za praktičnu primjenu stečenih znanja. Posebnu pažnju u okviru nastave obratiti na razvoj osjećaja za ritam i ritmičko kretanje i svjesno primjenjivanje u pokretu i igri.

Zadaci nastave solfeggi su:

- razvijanje muzičkog ukusa, izvođačkih sposobnosti i sposobnosti primanja, doživljavanja i ispoljavanja muzičkog djela;
- upoznavanje muzičkih vrsta i stilova kao i komponenti muzičkog izraza (tempo, mjera, ritam, melodija, agogika, artikulacija);
- posebno razvijanje osjećaja za ritam i ritmička kretanja;
- na osnovu slušnog zapažanja (didaktika) i vokalne reprodukcije(solfeggio),uz izvođenje pokreta omogućiti osvještavanje tonskih odnosa pri čemu učenici treba da steknu osnovne pojmove o muzičkom pismu i elementarnoj muzičkoj teoriji
- njegovanje osjećaja za tradicionalnu muziku (posebno igre) kao i svijesti o značaju i potrebi zaštite kulturnog naslijeđa iz kulturne baštine Bosne i Hercegovine.

Nastava predmeta Solfeggio sa teorijom muzike izučava se u prva četiri razreda šestogodišnjeg osnovnog baletnog školovanja.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE
RAZRED	PRVI (I)
BROJ ČASOVA	1 čas sedmično – 35 časova godišnje
NASTAVNI SADRŽAJI	
MELODIJSKO PODRUČJE	- C- dur; - Dječije brojalice, narodne pjesme i igre; - primjeri iz literature plesnog karaktera; - durski i molski kvintakordi (informativno) – analitičko slušanje; Način izvođenja : solmizacija, muzička abeceda, neutralni slog. Napomena : Koristiti primjere u dvodobnoj i trodobnoj mjeri sa jednostavnim ritmom. Radni oblici: Upjevavanje – fonomimija Melodijski diktat Improvizacija notne slike Prima vista melodijski i meloritamski primjeri iz C – dura
RITAM I METRIKA	-Jedinica mjere – doba: cijela nota, polovina, osminka, četvrtinka -Ligatura,produženje, pauza, -Dvodijelna, trodijelna i četverodijelna mjera – četvrtinska -Podjela dobe na dva dijela („ta-te“) u jednostavnim ritamskim kombinacijama u jedinici mjere – četvrtinka a) produženje notne vrijednosti b) pauze - dvodijelna, trodijelna i četverodijelna mjera u jedinici mjere – četvrtinka Način izvođenja : ozvučena mjera, pulsiranje, pljeskanje rukom (doba ili njena podjela) ritamski slogovi. Radni oblici: -Usmeni ritmički diktati sa obrađenim elementima sa posebnim težištem na plesne forme i njihove ritamske strukture, -Prima vista ritamski primjeri sa obrađenim podjelama, kao i primjeri iz plesne literature- karakteristične ritamske strukture.
TEORIJSKO PODRUČJE:	-Nota, notni znak, trajanje nota, linijski sistem, violinski i bas ključ -Muzička abeceda (od malo c do G2 – u bas i violinskom ključu) i solmizacija -Pauza,ligatura -Teza, arza, akcenti u dvo, tro i četverodijelnom taktu; -Durska ljestvica; -Tempo, osnovne vrste; -Dinamika – f, p, mf, mp, crescendo, decrescendo Teorijske pojmove prvenstveno obraditi kroz područje melodije, ritma i metrike.

SLUŠANJE MUZIKE:	Na osnovu slušanja muzike domaće i strane literature – prvenstveno plesnog karaktera učenike osposobiti za: -razlikovanje brzog i sporog od umjerenog tempa; -razlikovanje dvodobne od trodobne mjere u različitim kompozicijama,postepene i nagle promjene tempa u istoj kompoziciji; -zapažanje naglih i postepenih dinamičkih promjena; -zapažanje karakterističnog ritmičkog obrasca na osnovu izvođenja pokreta; -razlikovanje kompozicija plesnog karaktera od koračnica i drugih muzičkih vrsta; -upoznavanje elemenata bosanskohercegovačkih tradicionalnih igara i razlike među njima; -upoznavanje elemenata evropskih tradicionalnih igara i plesova (čardaš,mazurka,valcer). Napomena :izbor djela za slušanje muzika treba uskladiti sa programom baleta.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta solfedo i teorija muzike, mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom teoretsko-pedagoškog odsjeka (VŠS ili VSS). Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS
LITERATURA	- Elly Bašić: Sedam nota sto divota - Marko Barošević: Solfeggio s pjesmom - Truda Reich: Zbirka pjesama širom svijeta

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE
RAZRED	DRUGI (II)
BROJ ČASOVA	1 čas sedmično – 35 časova godišnje
RADNI ZADACI	- a –mol, sve vrste mola (prirodni, harmonski i melodijski); - Dječije brojalice, narodne pjesme i igre; - primjeri iz literature plesnog karaktera; - durski i molski kvintakordi (informativno) – analitičko slušanje; Način izvođenja : solmizacija, muzička abeceda, neutralni slog. Napomena : Koristiti primjere u dvodobnoj i trodobnoj mjeri sa jednostavnim ritmom. Upjevanje – fonomimija Melodijski diktat Improvizacija notne slike Prima vista melodijski i meloritamski primjeri iz a-mola.
RITAM I METRIKA	-Jedinica mjere – doba: cijela nota, polovina, osminka, četvrtinka -Ligatura,produženje, pauza, sinkopa -Dvodijelna, trodijelna i četverodijelna mjera – četvrtinska i osminska mjera -Podjela dobe na dva dijela („ta-te“) u jednostavnim ritamskim kombinacijama u jedinici mjere – četvrtinka a) produženje note s tačkom - b)pauza -dvodijelna, trodijelna i četverodijelna mjera u jedinici mjere – četvrtinka i osminka Način izvođenja : ozvučena mjera, pulsiranje, pljeskanje rukom (doba ili njena podjela) ritamski slogovi. Radni oblici: -Usmeni ritmički diktati sa obrađenim elementima sa posebnim težištem na plesne forme i njihove ritamske strukture, -Prima vista ritamski primjeri sa obrađenim podjelama, kao i primjeri iz plesne literature- karakteristične ritamske strukture.
TEORIJSKO PODRUČJE:	-Nota, notni znak, trajanje nota, linijski sistem, violinski i bas ključ -Muzička abeceda (od malo c do G2 – u bas i violinskom ključu) i solmizacija -Pauza,ligatura -Teza, arza, akcenti u dvo, tro i četverodijelnom taktu; -Molska ljestvica; -Tempo, osnovne vrste; -Dinamika – f, p, mf, mp, crescendo, decrescendo Teorijske pojmove prvenstveno obraditi kroz područje melodije, ritma i metrike.
SLUŠANJE MUZIKE:	Na osnovu slušanja muzike domaće i strane literature – prvenstveno plesnog karaktera učenike osposobiti za: -razlikovanje brzog i sporog od umjerenog tempa; -razlikovanje dvodobne od trodobne mjere u različitim kompozicijama,postepene i nagle promjene tempa u istoj kompoziciji; -zapažanje naglih i postepenih dinamičkih promjena; -zapažanje karakterističnog ritmičkog obrasca na osnovu izvođenja pokreta;

	-razlikovanje kompozicija plesnog karaktera od koračnica i drugih muzičkih vrsta; -upoznavanje elemenata bosanskohercegovačkih tradicionalnih igara i razlike među njima; -upoznavanje elemenata evropskih tradicionalnih igara i plesova (čardaš,mazurka,valcer). Napomena :izbor djela za slušanje muzika treba uskladiti sa programom baleta.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta solfedo i teorija muzike, mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom teoretsko-pedagoškog odsjeka (VŠS ili VSS). Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS
LITERATURA	- Elly Bašić: Sedam nota sto divota - Marko Barošević: Solfeggio s pjesmom - Truda Reich: Zbirka pjesama širom svijeta

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE
RAZRED	TREĆI (III)
BROJ ČASOVA	1 čas sedmično – 35 časova godišnje
MELODIJSKO PODRUČJE	-Durske ljestvica sa jednim predznakom u kvintnom i kvartnom krugu i njihove paralelne molske ljestvice; -Dječije pjesmice i brojalice u obrađenim tonalitetima; -Primjeri iz literature plesnog karaktera (domaćih i stranih autora) kao i tradicionalnih bosanskohercegovačkih igara; -Durski i molski kvintakord sa 1 predznakom i obrtajima (analitičko slušanje) Način izvođenja : solmizacija, muzička abeceda, neutralni slog. Radni oblici: Upjevavanje – fonomimija Melodijski i meloritamski diktat (jednostavnije ritamske strukture) Improvizacija notne slike Prima vista melodijski i meloritamski primjeri iz obrađenih durskih i molskih tonaliteta.
RITAM I METRIKA	-Podjela dobe na dva dijela („tate“) – „sinkopa“ a)produženje notne vrijednosti b)pauza c)sinkopa -Dvo, tro i četverodijelni takt u jedinicama mjere – četvrtinka i osminka, -Podjela dobe na tri dijela „triola“; -Predtakt, uzmah -Ritamski obrasci plesova: valcer, mazurka, poloneza Način izvođenja : ozvučena mjera, pulsiranje, promjena pulsa, pljeskanje rukom (doba ili njena podjela), ritamski slogovi. Radni oblici: -usmeni i jednostavniji pismeni ritamski diktati sa obrađenim elementima i posebnim težištem na plesne forme i njihove ritamske strukture, -prima vista ritamski primjeri sa obrađenim podjelama, kao i primjeri iz plesne literature – karakteristične ritamske strukture.
TEORIJSKO PODRUČJE:	-Durske ljestvice sa 1 predznaki (# i b) uz odgovarajući paralelni mol, -Povisilice, snizilice, razrješilica, -Durska i molska ljestvica (principi gradnje) -Durski i molski kvintakord, -Kvintni i kvartni krug naviše i naniže do 4 predznaka. Teorijske pojmove prvenstveno obraditi kroz područja melodije ritma i metrike
SLUŠANJE MUZIKE:	Na osnovu slušanja muzike domaće i strane literature – prvenstveno plesnog karaktera učenike osposobiti za: -razlikovanje brzog i sporog od umjerenog tempa; -razlikovanje dvodobne od trodobne mjere u različitim kompozicijama, postepene i nagle promjene tempa u istoj kompoziciji; -zapažanje naglih i postepenih dinamičkih promjena; -razlikovanje izvođačkih ansambala – manji sastavi, simfonijski orkestar;

	-zapažanje karakterističnog ritmičkog obrasca na osnovu izvođenja pokreta; -približno određivanje osnovnog tempa i dinamičkih oznaka; -prepoznavanje kompozicija plesnog karaktera različitih stilskih perioda. Napomena: Izbor djela za slušanje muzike treba uskladiti sa programom nastave baleta.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta solfedo i teorija muzike, mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom teoretsko-pedagoškog odsjeka (VŠS ili VSS). Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS
LITERATURA	- Elly Bašić: Sedam nota sto divota - Marko Barošević: Solfeggio s pjesmom - Truda Reich: Zbirka pjesama širom svijeta

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	SOLFEGGIO SA TEORIJOM MUZIKE
RAZRED	ČETVRTI (IV)
BROJ ČASOVA	1 čas sedmično – 35 časova godišnje
MELODIJSKO PODRUČJE	-Durske ljestvica sa dva predznaka u kvintnom i kvartnom krugu i njihove paralelne molske ljestvice; -Dječije pjesmice i brojalice u obrađenim tonalitetima; -Primjeri iz literature plesnog karaktera (domaćih i stranih autora) kao i tradicionalnih bosanskohercegovačkih igara; -Durski i molski kvintakord sa 1 predznakom i obrtajima (analitičko slušanje) Način izvođenja : solmizacija, muzička abeceda, neutralni slog. Radni oblici: Upjevavanje – fonomimija Melodijski i meloritamski diktat (jednostavnije ritamske strukture) Improvizacija notne slike Prima vista melodijski i meloritamski primjeri iz obrađenih durskih i molskih tonaliteta.
RITAM I METRIKA	-Podjela dobe na četiri dijela („tafa tefe“) u jednostavnijim ritmičkim kombinacijama i jedinici mjere – četvrtinka i osminka a)produženje notne vrijednosti b)pauza c)sinkopa -Dvo, tro i četverodijelni takt u jedinicama mjere – četvrtinka i osminka, -Podjela dobe na tri dijela „triola“; -Predtakt, uzmah -Ritamski obrasci plesova: valcer, mazurka, poloneza Način izvođenja : ozvučena mjera, pulsiranje, promjena pulsa, pljeskanje rukom (doba ili njena podjela), ritamski slogovi. Radni oblici: -usmeni i jednostavniji pismeni ritamski diktati sa obrađenim elementima i posebnim težištem na plesne forme i njihove ritamske strukture, -prima vista ritamski primjeri sa obrađenim podjelama, kao i primjeri iz plesne literature – karakteristične ritamske strukture.
TEORIJSKO PODRUČJE:	-Durske ljestvice sa 2 predznaka (# i b) uz odgovarajući paralelni mol, -Povisilice, snizilice, razrješilica, -Durska i molska ljestvica (principi gradnje) -Durski i molski kvintakord, -Kvintni i kvartni krug do 7 predznaka naviše i naniže. Teorijske pojmove prvenstveno obraditi kroz područja melodije ritma i metrike
SLUŠANJE MUZIKE:	Na osnovu slušanja muzike domaće i strane literature – prvenstveno plesnog karaktera učenike osposobiti za: -razlikovanje brzog i sporog od umjerenog tempa; -razlikovanje dvodobne od trodobne mjere u različitim kompozicijama, postepene i nagle promjene tempa u istoj kompoziciji; -zapažanje naglih i postepenih dinamičkih promjena; -razlikovanje izvođačkih ansambala – manji sastavi, simfonijski orkestar;

	-zapažanje karakterističnog ritmičkog obrasca na osnovu izvođenja pokreta; -približno određivanje osnovnog tempa i dinamičkih oznaka; -prepoznavanje kompozicija plesnog karaktera različitih stilskih perioda. Napomena: Izbor djela za slušanje muzike treba uskladiti sa programom nastave baleta.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta solfedo i teorija muzike , mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom teoretsko-pedagoškog odsjeka (VŠS ili VSS). Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS
LITERATURA	- Elly Bašić: Sedam nota sto divota - Marko Barošević: Solfeggio s pjesmom - Truda Reich: Zbirka pjesama širom svijeta

OBJAŠNJENJE PROGRAMA SA METODIČKIM UPUTSTVIMA

Budući da je kultura pokreta neodvojiva od muzičke kulture, predmet Solfeggio ima značajnu ulogu u formiranju budućih plesača. Raspoloživi fond časova kao i dužina učenja (dva razreda) neophodno je maksimalno iskoristiti za uspostavljanje neposrednog kontakta učenika sa vrijednim muzičkim sadržajima, razvijajući osjećaj za djeljivost muzičkih formi, osjećaj za metriku i ritam, agogičke promjene, promjene u tempu, mjeri i ritmu, kao i promjene u melodiji (doslovno ponavljanje, variranje itd.).

Iz melodijskog područja (izvođenje po notnom tekstu) kod učenika razviti sposobnost za intoniranje melodijskih odnosa u blažem obimu. Kroz diktate (posebno ritmičke) kod učenika insistirati na razlikovanju i zapisivanju elementarnih ritmičkih obrazaca uz obrađene podjele i jedinice mjere, kao i odgovarajuće taktove.

Teorijsko područje u programu vezano je za preglednost elementarnih muzičkih pojmova koje bi trebalo upoznati tokom školovanja i obrađivati ih u okviru melodijskog i ritamskog područja. Postupnost u savladavanju muzičkih pojmova postiže se izborom kompozicija odgovarajuće složenosti, tako da u jednoj kompoziciji učenici upoznaju najviše do tri nivoa muzičkih pojmova.

Prilikom realizacije pojedinih zahtjeva iz ovog programa neophodno je stalno imati na umu cilj i osnovne zadatke ovog predmeta, prilagođavati zahtjeve konkretnim uslovima i naročito individualnim mogućnostima uz dozvoljenu toleranciju prema onim učenicima koji ne mogu realizirati postavljene zadatke. Najbitnije od svega je očuvati i kod učenika razvijati interes za muzičku kulturu, a naročito kulturu pokreta i plesa.

PREDMET

SKUPNO MUZICIRANJE

(hor, orkestar, kamerni sastavi)

SKUPNO MUZICIRANJE

Cilj nastave skupnog muziciranja- je formiranje stvaralački usmjerenog učenika- mladog muzičara. Pored toga zadatak je stvoriti i razviti kod učenika želju za upoznavanjem muzički iznimno vrijednim djelima domaće i strane literature- instrumentalne nastave, te detaljnije upoznavanje savolinskom literaturom. Polazeći od činjenice da učenici izuzetno vole ovu vrstu skupnog muziciranja, zadatak je i stvaranje muzički bogate ličnosti, spremne da svoje individualne sposobnosti podredi i dovede u funkciju kolektivnog rada i odgovornosti u cilju socijaliziranja i humaniziranja odnosa između mladih muzičara.

Cilj nastave skupnog muziciranja je i razvijanje usaglašenosti zajedničkog sviranja, razvijanje ritmičkih, muzičkih, muzikalnih sposobnosti, smisla zajedničkog muziciranja, zajedničkog muzičkog razmišljanja razvijanja elemenata tehnike, tona, interpretacije i dr.

Zadaci nastave su formiranje navika i razvijanje smisla za skupno muziciranje, razvijanje pravilnosti i poštivanje pravila kod muzičkog i stilskog izražavanja, razvijanje ljubavi prema muzičkim ostvarenjima i kompozicijama koje učenici izvode, razvijanje osjećaja odgovornosti za zajednički rad, upoznavanje i istraživanje djela svjetskih klasika u skladu sa tehničkim sposobnostima učenika, razvijanje kreativnosti u radu, samostalnosti u radu. Aktivno slušanje i prilagođavanje drugom izvođaču, rad na poštivanju pravila i muzičkih metodskih zakonitosti, te rad na čistoći stila, jasnoći harmonije, preciznosti ritma, dinamsko nijansiranje, te poštivanje svih ostalih muzičkih zakonitosti klasične muzike u opće, jedan je od osnovnih zadataka prilikom rada sa učenicima.

Pripremanje učenika za skupno, kamerno muziciranje treba da započne što ranije, već u I razredu, u okviru redovne nastave glavnog predmeta, prvo u duetu profesor/učenik, zatim dva učenika, da bi se od III razreda mogao organizovati rad na posebnim časovima u okviru predmeta skupno muziciranje-kamerni sastavi.

Ovdje je potrebno naglasiti da predmetom skupno muziciranje, na posebnim časovima od III razreda, treba da budu obuhvaćeni samo učenici u klasi koji postižu izuzetne rezultate na predmetu violina solo i imaju izuzetne sposobnosti i smisao za zajednički rad, o čemu će sa metodičko- pedagoške strane odlučiti predmetni profesor. Ostali učenici koji ne pokazuju dovoljno afiniteta, velike želje za odricanjem i radom, radnim navikama i ozbiljnosti u radu, upućuju se na rad u okviru nastave violine, kao i ostale vidove skupnog muziciranja, a to je horsko pjevanje.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE	
PREDMET	SKUPNO MUZICIRANJE
RAZRED	TREĆI (III), ČETVRTI (IV), PETI (V), ŠESTI (VI)
BROJ ČASOVA	2 čas sedmično – 70 časova godišnje
HORSKO PJEVANJE	Ciljevi i zadaci nastave horskog pjevanja u osnovnim muzičkim školama su: - razvijanje sluha, muzikalnosti, ritma i smisla za zajedničko pjevanje, - razvijanje elemenata pjevačke tehnike, disanja, impostacije vokala (postavljanje tona), vokalizacija (upjevavanje), dikcija, artikulacija, fraziranje i drugih elemenata interpretacije, - Njegovanje umjetničke horske literature domaćih i stranih autora, - Razvijanje estetskih osjećaja i spoznaja o muzičkim stilovima, - primjena stečenih znanja iz solfeggia u praksi.
LITERATURA ZA HORSKO PJEVANJE	Literatura za horsko pjevanje treba da sadrži kompozicije iz svih muzičkih stilova, kako bi se učenici upoznali sa osnovnim karakteristikama stila koji se obrađuje. U ovom odabiru literature, nalaze se narodne melodije u umjetničkoj obradi, dječije pjesme, lakši ženski horovi domaćih i stranih autora folklornog i umjetničkog sadržaja od jednoglasnih do četveroglasnih kompozicija "a capella", sa pratnjom klavira, drugih solističkih instrumenata, kamernih sastava ili školskih orkestara. LITERATURA (orijentaciono) V. Ilić TROGLASNE HORSKE KOMPOZICIJE STARIH MAJSTORA A. Čeler ZIMA, VRELO, USPAVANKA W.A. Mozart JUTARNJA PJESMA (iz opere Čarobna frula) L. van Beethoven ODA RADOSTI F. Mendelssohn PROLJETNA PJESMA F. Liszt JUTARNJA PJESMA E. Costelo ČEŽNJA ZA DOMOVINOM B. Krnic ORAČEVA PJESMA M. Magdalenić MLADI GLAZBENICI L. Djupanic PTIČIJA SVITA D. Fio DJEČIJI ZBOROVI T. Vidošić PROLJEĆE ZOVE T. Reich MALE KOMPOZICIJE VELIKIH MAJSTORA T. Reich LAKŠI KOMADI V. Lisinski OJ TALASI Bajraktarević-Baroševčić AH ŠTO VOLIM PJESME ZVUK KANONI (orijentaciono) G. Palestrina ERLEUCHTE MEINE AUGEN M. Preatorius AUDITE SILETE W.A. Mozart ALELUJA W.A. Mozart MORGEN SANG L. van Beethoven AN DIE FREUDE C. Bresgen LACHEND KOMMT DER SOMMER J. Hilton TO THE GREEN WOOD M. Frank DA PACEM DOMINE

	D. Melvil P. Attaignant W. Byrd W. Gohl Scotland TONPORT SMOOTH TOURDION NON NOBIS DOMINE GUMBALAYA LOCH LOMOND VIVA LA MUSICA FRERE JACQUES BOSANSKO-HERCEGOVAČKI AUTORI M. Prebanda C. Rihtman R. Arnautović R. Kreso I. Demetar D. Đenader A. Horozić J. Osmić DJEČJI HOROVI OBRAD OBRAD PO IZBORU OBRAD OBRAD OBRAD OBRAD Druga djela domaće horske literature i tradicionalne narodne pjesme takođe uključiti u program. Po slobodnom izboru nastavnika u program uvrstiti kompozicije iz novijeg doba (mjuzikl, filmska muzika, zabavna muzika, jazz, šlageri...). U nastavu horskog pjevanja bi (zavisno od mogućnosti) trebalo uključiti i slušanje ili video projekcije uspješnih horskih izvođenja. Nastavnicima se predlaže da, u saradnji sa nastavnicima instrumenta, forsiraju kamernu muziku za učenike koji iz objektivnih razloga nisu u stanju pjevati u horu, što podrazumijeva da se program kamernе muzike mora rasteretiti i biti slobodniji i fleksibilniji, a rad sa horom bi bio bolji i lakši, a rezultat kvalitetniji. U redovni godišnji program rada uvrstiti prigodne kompozicije vjerskog sadržaja (za blagdane) iz reda svih religija, kao i za ostale praznike.
ORKESTAR	Ciljevi i zadaci nastave orkestra u osnovnim muzičkim školama su: - formiranje navike i razvijanje smisla za skupno muziciranje, - razvijanje muzičkog ukusa i ljubavi prema muzičkim ostvarenjima raznih stilskih pravaca, - razvijanje osjećaja odgovornosti pojedinca kao člana kolektiva i kolektiva kao cjeline. Ukoliko osnovna muzička škola u jednom odsjeku broji dovoljan broj učenika, poželjno je oformiti orkestar od iste grupe instrumenata. U skladu s tim, predložena literatura se odnosi na pojedine grupe instrumenata.
LITERATURA ZA ORKESTAR	LITERATURA (orijentaciono) ORKESTAR GUDAČI - DUVAČI J.S. Bach G.F. Handel A. Corelli D. Tartini W.A. Mozart R. Schuman P.I. Čajkovski A. Dvoržak ARIA (transkripcija) MUZIKA GUDAČA SARABANDA SARABANDA ZA GUDAČE MALA NOĆNA MUZIKA SANJARENJE ANDANTE CANTABILE iz V simf. Op.64 SLAVENSKI PLES BR.10 e-moll

	A. Rubinstein MELODIE E. Grieg DVIJE MELODIJE H. Fioko ALLEGRO (transkripcija) Grečeninov U RANO JUTRO, VESELJAK R. Mal DIVERTIMENTO ZA TRI VIOLINE I VIOLONČELO Miranov MUZIKA ZA DJECU Paražikov-Hadijev DVA MALA PRELUDIJA BOSANSKO-HERCEGOVAČKI AUTORI A.Smajlović, G.Jakešević, V.Milošević, J.Magdić, A.Kezić, A.Horozić, J. Osmić i drugi prema odabiru nastavnika. ORKESTAR HARMONIKA K.P.C. Novi Sad : ZBIRKA PARTITURA ZA ORKESTRE HARMONIKA L. Međeri ORIGINALNE KOMPOZICIJE I OBRAD A.Horozić FANTAZIJA ZA ORKESTAR HARMONIKA J.Offenbach BARKAROLA, ORFEJ U PODZEMLJU J.Brahms MAĐARSKI PLES BR.5 F.Liszt II MAĐARSKA RAPSODIJA R.Schumann SANJARENJE B.Smetana PRODANA NEVJESTA P.Mascagni INTERMEZZO (iz opere Cavalleria rusticana) C.Franck PANIS ANGELICUS A.Bockmann KLEINES KONZERT T.Vidošić MAČIJI PIR, TANCALI SU VLAŠIĆI, MALE RADOSTI F.Pintarić DUDAŠ A.Piazzolla OBRAD I.Szabo MUHA I KOMARAC R.Bui RENDEZVOUS MIT GERSHWIN BOSANSKO-HERCEGOVAČKI AUTORI A.Smajlović, G.Jakešević, V.Milošević, J.Magdić, A.Kezić, A.Horozić, R.Hodžić, M.Mešanović, J.Osmić, i drugi prema odabiru nastavnika. ORKESTAR GITARA Schwertberger OBRAD Szordikowski SVITA "IRSKI SNOVI" Joplin ENTERTAINER Thorlaksonn OBRAD POPULARNIH TEMA G.Ph. Telemann KONCERT D-DUR A.Piazzolla ADIOS NONINO BOSANSKO-HERCEGOVAČKI AUTORI H.Skalanić, S.Belančić, i drugi autori prema odabiru nastavnika. U obzir dolazi transkripcija, obrade popularnih tema, i sve što se u međuvremenu napiše a zadovoljava tehničke i umjetničke kriterije za osnovnu muzičku školu, po ocjeni stručnih recenzenata za tu literaturu. Predlažemo formiranje MJEŠOVITIH ORKESTARA različitog tipa i sastava, a u skladu sa zastupljenošću instrumenata u svakoj muzičkoj školi posebno.
--	--

	LITERATURA za ovaj sastav bi bila: namjenski pisane kompozicije za dotični sastav, kao i prearanžirana djela domaće i strane literature uz recenziju stručnih recenzenata za tu literaturu. Pored navedenih kompozicija i zbirki, u minimumu gradiva obraditi kompozicije iz različitih stilskih epoha, kako bi se učenici upoznali sa osnovnim karakteristikama stila koji se obrađuje, te domaćih autora i južnoslovenskih autora. Po slobodnom izboru nastavnika u program uvrstiti kompozicije iz novijeg doba (mjuzikl, filmska muzika, zabavna muzika, jazz, šlageri...). U redovni godišnji program rada uvrstiti prigodne kompozicije vjerskog sadržaja (za blagdane) iz reda svih religija, kao i za ostale praznike, i to po mogućnosti zajednička izvedba sa horom i solistima. Napomena: orkestar se računa kao ansambl koji broji najmanje 10 (deset) članova. BOSANSKO-HERCEGOVAČKI AUTORI A.Smajlović, G.Jakešević, V.Milošević, J.Magdić, N.Ludvig-Pečar, A.Bego-Šimunić, A.Kezić, A.Horozić, J. Osmić i drugi prema odabiru nastavnika.
KAMERNA MUZIKA	Zadaci nastave kamernog muziciranja su: - upoznavanje vrijednih djela kamerne muzike u skladu sa tehničkim mogućnostima učenika, - razvijanje smisla za zajedničko muziciranje, - razvijanje samostalnosti, kreativnosti u radu i stvaranje novih navika za aktivno slušanje i prilagođavanje drugim izvođačima, - upoznavanje učenika sa svim suptilnostima koje u sebi sadrži kamerna muzika (čistoća stila, harmonijska jasnoća, preciznost ritma, dinamičko nijansiranje i dr.)
LITERATURA ZA KAMERNU MUZIKU	Literatura za kamerno muziciranje je predložena u programima svakog instrumenta posebno. Nastavu kamernog muziciranja može izvoditi instrumenta uz odgovarajući program i evidenciju u dnevniku. Kamerno muziciranje bi trebalo krenuti sa što mlađim uzrastom, naravno u slučaju gdje je to moguće.
Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju plana i programa	Nastavu predmeta skupnog muziciranja (hor, kamerni orkestar, orkestar) - mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom (VŠS ili VSS), odsjek za dirigovanje neovisno o smjeru. Završen fakultet/akademija, najmanje VI ili VII stepen stručne spreme ili završen studij po bolonjskom sistemu najmanje 180 ili 240 ECTS Nastavu orkestar harmonika, orkestar gitara, gudački orkestar mogu izvoditi profesori sa završenom Muzičkom akademijom odgovarajućeg instrumentalnog odsjeka za sastav koji se formira i profesori sa završenom Muzičkom akademijom odsjek za dirigovanje neovisno od smjeru.

OBJAŠNJENJE PROGRAMA

Hor, orkestar i kamerni sastavi se formiraju od učenika iz više razreda. Broj i vrstu horova, orkestara i kamernih sastava škola utvrđuje godišnjim programom rada, vodeći računa da svi učenici budu obuhvaćeni nastavom skupnog muziciranja.

Rad sa horom, orkestrom, kamernim ansamblima treba da bude sistematski, kontinuirani i usmjereni na stalnom izgrađivanju smisla za zajedničko muziciranje i osjećanje pripadnosti cjelinisa kojom se izvodi muzičko djelo. Da bi se to postiglo, treba izvršiti izbor muzičkih djela koja će se izvoditi u toku školske godine, a prema uzrastu i tehničkim mogućnostima iz navedene literature nastavnik će odabrati djela koja najviše odgovaraju vrsti i sastavu hora, orkestra i kamernih ansambala, vršeći neophodna prilagođavanja ili transkripcije prema potrebi.

Od posebnog značaja je dobro odabran program, koji treba da bude kvalitetan i za učenike koristan i zanimljiv.

Pripremanje učenika za skupno muziciranje treba početi što ranije. Nastavnik kamernog muziciranja treba da sarađuje sa nastavnicima instrumenta, kako u izboru literature tako i u vezi sa načinom rješavanja muzičko-tehničke problematike u određenim djelima. Pomoć nastavnika je osnova uspjeha učenika u kamernom muziciranju.

Literatura: predložena je u programu za violinu za svaki razred pojedinačno, a predmetni profesor će iz okvira ponuđene literature odabrati djela koja najviše odgovaraju sposobnostima učenika, potrebnim za zajedničko muziciranje.